

1 § Hänvisning av ärenden till utskott

Föredrogs och hänvisades
Proposition
2008/09:73 till finansutskottet

Motion
2008/09:Fö1 till försvarsutskottet

2 § Aktuell debatt: Det ökande antalet varsel på arbetsmarknaden

*Aktuell debatt: Det
ökande antalet varsel
på arbetsmarknaden*

Anf. 1 SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s):

Fru talman! 200 jobb försvinner hos trucktillverkaren i Kalmar, Ljungby och Lidhult. 70 personer varslas i Tingsryd, 200 vid Volvo i Eskilstuna, Braås och Hallsberg. 435 riskerar att förlora jobbet i Motala, över 500 i den lilla orten Arvika, 736 i Sörmland och över 180 på Gotland. Senast i går varslades dessutom ytterligare 900 personer i Skövde, Göteborg och Köping, alla hårt drabbade orter.

Vågen av varsel rullar in över allt fler branscher och yrkesgrupper. Sverige står inför den kanske djupaste jobbkrisen på 15 år. I oktober varslades 20 000 löntagare på stora och små orter, på stora industrier och i små företag, från norr till söder i vårt land. Många kvinnor och män känner en berättigad oro inför framtiden.

Klarar vi av att amortera på lånen? Måste vi flytta? Måste vi sälja huset? Var finns det jobb att söka när mitt gamla försvinner? Räcker min kompetens? Behöver jag mer utbildning? Kan jag få stöd till den utbildning jag behöver? Detta är frågor som människor ställer sig.

Läget på arbetsmarknaden är med andra ord mycket allvarligt. Vad gör regeringen? Just ingenting, kan vi konstatera, mer än att spåda på människors oro genom att inte ta jobbkrisen på allvar. Det är till exempel inte länge sedan Sven Otto Littorin sade här i kammaren att 99,8 procent av arbetskraften inte är varslade.

Mot bakgrund av detta och nonchalansen från regeringen när man ser vad som händer i landet begär vi denna debatt i dag.

Anf. 2 Arbetsmarknadsminister SVEN OTTO LITTORIN (m):

Fru talman! I spåren av den internationella finanskrisen har varslen ökat kraftigt. Tusentals personer är nu oroliga för sina jobb. Vår främsta och omedelbara uppgift måste vara att ge dem som nu är oroliga klara besked.

Vi lämnar ingen i sticket. Arbetslinjen gäller – såväl för de långtidsarbetslösa, de funktionsnedsatta, invandrare, unga och äldre på arbetsmarknaden som för de som nu riskerar jobbet på Volvo eller i andra företag, i Göteborg, i Umeå, i Arvika, i Olofström och på andra ställen runt Sverige.

För er som lyssnar på och följer den här debatten i dag är beskedet glasklart. Alla insatser och resurser samordnas för att var och en av er ska få det tydliga beskedet: Här finns ingen brist på engagemang eller resurser. Här är det fokus som gäller, fokus för att så många som möjligt, så snabbt som möjligt, återigen ska kunna ha ett jobb att gå till. Arbetslinjen gäller.

Fru talman! Sverige behöver Volvo och Sverige behöver Saab. Vi behöver industrin och vi behöver industrijobben.

Det är dock inte samma sak som att säga att vi kan garantera varje enskilt jobb när strukturförändringarna drar fram. I stället måste vi mobilisera alla våra omställningssystem så att var och en så snabbt som möjligt hittar ett nytt jobb att gå till.

Det är nu tre veckor sedan näringsministern och jag träffade representanter såväl för Volvo som för underleverantörer, för facken på Volvo och för de kommuner och regioner som berörs. Vi fick en första avrapportering från samordningsmännen och gick igenom insatser, behov och åtgärder.

Det var uppenbart att alla nu strävar mot samma mål, att vi jobbar gemensamt, både för industrijobben i stort och för de enskilda personer som drabbas. Det är precis så vi hanterar sådana här allvarliga saker i Sverige. Vi sluter leden. Vi fokuserar. Och vi levererar.

Fru talman! Företagen vi nu talar om har i decennier varit en viktig del av svenskt näringsliv och av central vikt för de regioner som nu drabbas hårdast. Men företagen har inte bedrivit sin verksamhet av osjälviska skäl. De har förstås gjort vinster på sin verksamhet. Det är bra och riktigt att det är på det sättet. Men det är i goda tider man sätter av till sämre. Det är vinster under bra år som sedan ska växlas över i ansvar i sämre tider.

Både Volvo Personvagnar och Volvo Lastvagnar vill ta ansvar för sina medarbetare, precis som Ericsson gjorde när man sade upp hälften av sina medarbetare för sju åtta år sedan, eller Electrolux när man drog ned kraftigt för några år sedan. Det är bra besked.

Socialdemokraterna är däremot alltför snabba på att befria företagen från detta ansvar och i stället lägga över det på skattebetalarna genom att kräva fluffiga mångmiljardpaket i ett läge när vi inte ens prövat företagens eget ansvar eller det ansvar som bärs av alla andra aktörer som finns till hands med både personal och resurser.

Fru talman! Vårt utgångsläge är bättre än på många håll runt världen. Sedan valet har 180 000 personer lämnat utanförskapet och fått ett jobb att gå till, en arbetsgemenskap att känna trygghet i och en framtid att se fram emot. Det har i sin tur lett till högre skatteintäkter och mindre kostnader, vilket självklart är en bidragande orsak till Sveriges starka statsfinanser.

Fru talman! Det finns ingen brist på resurser för att hantera varslen för de enskilda personer som berörs. Vi har 38 miljarder kronor i anslag för arbetsmarknadspolitiken. Nästa år kommer det att finnas minst 15 000 helårsplatser i arbetsmarknadspolitiska åtgärder utöver vad som finns i garantierna.

Till det kommer alla de extra utbildningsplatser som kommer att finnas i utbildningssystemet som resultat av den budget som regeringen presenterade för någon månad sedan.

Det finns 1 ½ miljard kronor omedelbart redo och fria för Arbetsförmedlingen att använda för att hantera de direkta konsekvenserna av varslen – inte bara på Volvo och i Västra Götaland utan över hela landet. I årets budget investeras också 32 miljarder kronor extra på bland annat infrastruktur, utbildning, forskning och innovation för framtiden.

Regeringen har utsett samordningsmän i en lång rad regioner över landet. Vi har också satt av 5 miljarder kronor till Almi och Svensk Exportkredit för insatser som underlättar för de mindre företagen, som ökar tillgängligheten på kapital och förbättrar exportmöjligheterna.

Fru talman! På kort sikt hoppas naturligtvis vi alla att varslen inte ska omsättas i regelrätta uppsägningar. Företagen själva kommer så långt som möjligt att delta i ansvarstagandet mot dem av deras medarbetare som nu berörs. Det kan gälla omställningspaket med utbildning, avgångslöner under längre tid eller tidigare pensionsavgångar, för att bara nämna några alternativ.

Det kommer självklart att göras i nära samarbete med såväl Trygghetsrådet som Trygghetsstiftelsen; det är ju i omställningsavtalen löntågarna avstått från löneutrymme just för att hantera omställningssituationer. Omställningsavtalen har visat sig oerhört framgångsrika. Över 80 procent av dem som fått hjälp av avtalen har hittat nytt arbete innan de hunnit bli arbetslösa.

Därtill finns Arbetsförmedlingen. Numera är det *en* myndighet, med *ett* mål – att förmedla arbete. Organisationen är rustad, flexibel och slagkraftig. Den jobbar nu för högtryck tillsammans med samordningsmännen och andra berörda för att så effektivt som möjligt kunna ge besked till och hjälpa dem som behöver hjälp.

Fru talman! Vad vill då oppositionen?

Av allt att döma är det samma politik som prövades i tolv år, men som misslyckades, som ledde till rekordstort utanförskap och som ledde till det som kallas *jobless growth*, tillväxt utan nya jobb. De vill återigen föra samma politik som kostade dem valet 2006.

Chockhöjda skatter med 70 miljarder för de svenska hushållen. Det blir dyrare att anställa, och 20 miljarder dyrare för företagen att ha ungdomar anställda.

Man kan ställa sig en rätt enkel retorisk fråga. Om man gör det kraftigt dyrare att anställa ungdomar, blir det då fler eller färre ungdomar på svensk arbetsmarknad? Man behöver inte vara hjärnkirurg för att räkna ut det svaret.

Det är, fru talman, rent häpnadsväckande dålig tajmning för socialdemokratisk politik. Att dra in köpkraft genom kraftiga skatthöjningar i lågkonjunktur samtidigt som man gör det enormt mycket dyrare att anställa, ja, fru talman, det är som att be om en arbetslöshetschock.

Den samlade effekten av Socialdemokraternas skatthöjningar och bidragssatsningar är att sysselsättningen blir avsevärt lägre. Enligt samma modeller som till exempel KI eller LO använder sig av handlar det om 50 000 personer färre i sysselsättning på kort sikt, och på lång sikt minskar sysselsättningen med minst 70 000 personer. Det är de direkta konsekvenserna av oppositionens politik.

Fru talman! Först höjer Socialdemokraterna skatterna och kostnaderna för att anställa. Sedan ska deras jobbchock mildras med 9 000 nya Amsplatser. Med all respekt, men är det inte ett jobb att gå till som de varslade nu vill ha? Är det Amsutbildningar som är den enda saliggörande lösningen på varsel- och jobbproblematiken?

Är det stora problemet med till exempel Volvos duktiga medarbetare att de är lågutbildade? Nej, Volvos medarbetare är inte lågutbildade. De hör tvärtom till dem som har de bästa förutsättningarna att hitta nya jobb.

Visst kan det behövas kompletterande utbildningar för att passa de jobb som finns. Det är därför som det är så viktigt att samordna alla dem som har resurser och som arbetar stenhårt för att hitta nya jobb till dem som berörs och som anordnar rätt typer av yrkesutbildningar.

Det är just därför företagen, Trygghetsrådet, Trygghetsfonden, Arbetsförmedlingen, kommunerna och regionerna tillsammans med parterna på arbetsmarknaden måste inventera förutsättningarna och jobba tillsammans med varje enskild person, med hans eller hennes förutsättningar.

Den riktigt stora frågan handlar förstås om att ha goda förutsättningar för nya jobb och för företag som vågar och vill anställa. Det behövs ett företagsklimat som gynnar företagande och anställningar. Det måste bli billigare och enklare att ha anställda, inte dyrare och svårare som oppositionen vill.

Dessutom behövs rejäla investeringar i infrastruktur, utbildning, forskning och innovation för framtiden. Det behövs över hela linjen, men kanske särskilt i fordonsindustrin.

Det är därför regeringen i budgeten lägger 15 miljarder på forskning och utbildning. Det är den största investeringen någonsin. Det är därför vi lägger nästan 1 miljard per år tillsammans med industrin på fordonsforskningsprogrammet. Det är en långsiktig politik för framtiden.

Fru talman! Mot alliansens genomarbetade och fokuserade jobbpolitik står som vanligt en rödgrön röra där vi inte vet vem som pratar med vem och vilka dörrar som i dag är öppna eller stängda.

Ska ni höja ersättningen för dem som tjänar mycket och inte jobbar? Eller ska ni höja skatten för dem som tjänar lite och jobbar, som vi i går noterade att Vänsterpartiet vill?

Vi vet bara att skatterna blir högre och att det blir dyrare att anställa och ha anställda och att 50 000–70 000 personer på det sättet riskerar

jobbet. Det är 9 000 Amsplatser som ska skylla över bristerna i den jobbpolitik som Socialdemokraterna aldrig fick till.
(Applåder)

Prot. 2008/09:26
12 november

*Aktuell debatt: Det
ökande antalet varsel
på arbetsmarknaden*

Anf. 3 SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s):

Fru talman! Jag noterar de rapporter som har kommit från diverse olika institut och bland annat Konjunkturinstitutet. Jag ser att arbetslösheten bland ungdomar spås att öka. Beskedet från Littorin är att det inte ska bli någon ändring av politiken.

Man spår att det kommer att bli 100 000 jobb färre fram till år 2010. Men det blir ingen ändring av politiken. Det kan bli 8 procents arbetslöshet fram till år 2010. Men det blir ingen ändring av politiken.

Littorin håller fast vid Bankerydsuppgårelsen så att fingrarna vitnar. Det är den man har. Den politiken skapades när det var ljumma vindar och solen sken. Nu svider den bittra konjunktirens nordanvind i november kring knutarna i Sverige. Men politiken är densamma.

Det ska inte vara någon Amspolitik. Det behövs inte. Det är jobblinjen som gäller. Nu ska människor jobba. Littorin säger att man sluter leden. Det verkar som att man har slutit leden kring departementen och inte ser vad som händer ute i Sverige.

Jag reste förra veckan i Norrbotten. Jag var nere i Dalsland och besökte Volvos underleverantörer. Man har varslat halva styrkan på kardandfabriken i Åmål eftersom man inte gör några lastbilar längre åt Scania och Volvo. Det är ingen som beställer dem. De som har beställt dem annullerar sina beställningsavtal därför att de är osäkra på vad som händer. De förs inte sätta sig i skuld.

Där frågar man: Vad finns det för hjälp för oss att få? En luttrad arbetsförmedlingschef har ingenting att leverera. Det finns ingenting. De resurser som Littorin talar om är 38 miljarder. Var ärlig för en gångs skull och säg: De är uppbundna till de långtidsarbetslösa.

Det är de som behöver pengarna. De 43 000 som skulle tillbaka i arbetslivet, som det lät i valrörelsen år 2006, har blivit fler. Varför kom de inte tillbaka när den perfekta politiken kom? Varför blev det på det här sättet när den rätta politiken kom?

Nu slår sig Littorin för bröstet och säger: Vi har så fantastiskt starka finanser. När skapades dessa finanser? Din egen kollega Borg sade att det tar två år innan regeringens politik får genomslag. Det är där vi är nu.

Var det detta vi väntade på? Nu håller statsfinanserna på att ramla ned. Konjunkturinstitutet spår redan nästa år ett underskott i de offentliga finanserna. Sverige har till viss del en bättre situation än många länder som har stora underskott. Men när skapades det?

Littorin säger att den socialdemokratiska politiken var misslyckad. Det var den väl inte. Det var den som lade grunden till att Littorin kunde ha två ganska behagliga år. Men nu har verkligheten hunnit ifatt Littorin.

Hur ska han möta dem som har varsel i Dalsland eller på pappersbruket för att det inte går att sälja papper? Det är de som frågar efter åtgärder. De funderar: Vad händer med mig? Vad kommer att hända med mitt jobb när jag inte längre kan gå tillbaka och mitt jobb försvinner?

Det är tomma ord om de insatser som har gjorts. Vi kritiserade det redan i våras när ni lade fram vårbudgeten. Den innehåller ingenting mer.

Ni har dragit ned utbildningsplatserna med två tredjedelar sedan valet år 2006.

Det finns ingenting i den budgeten som pekar på att man tar tillbaka något i det läge vi befinner oss. De resurser som finns är uppbundna till jobb- och utvecklingsgarantin. Nu ska tredje steget till där.

Vad ska hända med dem som går ur det? Vilka jobb ska de få? Det är arbetslinjen som gäller. Ska de gå ut i öppen arbetslöshet och kommunens försörjningsstöd hjälpa dem som saknar a-kassa? Det räcker inte. Det skapar en turbulens i samhället när det inte finns någon politik som möter upp.

Det är bra att Littorin har läst vår motion där vi faktiskt tror på utbildningen. Det är den signalen jag får när jag möter Volvos företagsledning bland annat i Arvika. Vad finns det för resurser så att vi kan kompetenshöja vår personal så att den står bättre rustad när konjunkturen vänder? Vi gör nu investeringar för att få en mer effektiv produktion. Det behövs mer kompetens.

Ska vi inte ta till vara tiden när de ändå inte kan vara i produktion och se till att de står bättre rustade när de kommer tillbaka? Då kan vi ta till vara högkonjunkturen när den kommer så att vi snabbt kan komma tillbaka och dra nytta av den och se till att vi får tillväxt i landet igen.

Det är så företaget ser på detta. Men det har regeringen inte något svar på. Arbetsförmedlingen i Arvika har inga resurser att sätta in till Volvo.

Det talades om de personer som man har utsett. Jag träffade en i Värmland. Han hade fått beskedet på en telefonsvarare: Du är utsedd. Det är vad han vet i dagens läge om vad som ska hända. Det är en person som regeringen förlitar sig på ska lösa frågan ute i landet.

Man säger att det pågår bra samtal. I Värmland pågår det i varje fall inga samtal. De vet inte ens vad de ska göra, och de har inga verktyg. Det är som att säga åt en snickare: Bygg ett hus, men du får inga verktyg och du får inget material. Det är ungefär så långt som man har kommit i diskussionen.

Littorin pekar på vad man säger om vår politik, som man inte ens vet vad den handlar om. Littorin oroar sig för vad en sådan politik skulle föra med sig. Jag tycker att Littorin ska läsa vad Konjunkturinstitutet säger om vad som händer med den politik som förs nu och vart den leder.

Oroa dig för det och gör de rätta insatserna så att människorna kan känna sig lugna i Sverige. Det vore en bättre anledning. Det är du som regerar. Det är du som är regeringen. Se till att det händer någonting, Littorin!

(Applåder)

I detta anförande instämde Bosse Ringholm (s).

Anf. 4 ANNIKA QARLSSON (c):

Fru talman! Dagens debatt är välkommen. Vi behöver tid att diskutera det som nu händer på arbetsplatser runt om i Sverige. Den senaste tidens varsel tog fart när en hårt konkurrensutsatt bilindustri tvingades slå tvärstopp i Västsverige. Först drabbades arbetarna. Nu står även tjänstemännen på tur. Nya varsel kommer hela tiden, senast i går med 900 per-

soner. Så tack, Sven-Erik Österberg och Socialdemokraterna, för att ni begärde den här debatten!

I debatten kommer ofta de stora biljättarnas underleverantörer i skymundan. På Fehrer i den lilla kommunen Dals-Ed är i dag 64 personer varslade. Parallellt finns det andra branscher som är hårt drabbade. På pappersbruken i Mellerud och Vargön kämpar man både mot dalande konjunktur och stigande energipriser med risk för att få flytta eller lägga ned verksamheten. Den småländska trähusindustrin med företag som Smålandsvillan och Trivselhus är ytterligare exempel på en bransch där varslen ökade dramatiskt under den senaste månaden.

Alla dessa varsel drar i sin tur med sig varsel även i helt andra näringar. Vi är alla överens om att läget är oroande. Vi är också överens om att vi nu måste agera snabbt. Det handlar om att sätta in rätt åtgärder som utgår från individernas behov så att de människor som i dag har ett varsel hängande över sig får ett så bra utgångsläge som möjligt.

Fru talman! Alla människor som under hösten har fått ett varsel om uppsägning lever i ovisshet. Många ställs inför svåra frågor: Hur kommer mitt liv att se ut om ett halvår eller om ett år? Har jag jobbet kvar eller inte? Kan vi bo kvar i huset eller måste vi flytta? När människor och familjer drabbas av detta ställs det självfallet på sin spets.

Där jag bor jobbar många på Saab i Trollhättan, Volvo i Göteborg eller Autoliv i Vårgårda. Höstens varsel påverkar så klart dem som blir varslade, men de påverkar också alla som känner dem som jobbar där och alla som läser tidningarna och ser rubrikerna. De påverkar hela bygden.

Vi har alla en skyldighet att ta dessa människors oro inför framtiden på största allvar. Det handlar inte bara om att se de enskilda individernas situation. Det handlar lika mycket om att skapa framtidstro och hopp i hela landet – detta i ett läge när både den svenska och internationella konjunkturen kraftigt har vikt nedåt och med den värsta internationella finanskrisen någonsin. Nu är det med långsiktiga, hållbara lösningar som leder till riktiga jobb som vi måste möta upp.

Fru talman! När jag lyssnar till oppositionen låter det som om regeringen står handfallen inför det som händer. Inget kunde vara mer felaktigt. I den budgetproposition som regeringen presenterade i september och som ännu inte har trätt i kraft finns kraftfulla åtgärder. Som vi hörde i arbetsmarknadsministrarnas anförande står Arbetsförmedlingen rustad med gigantiska resurser på hela 38 miljarder för 2009. Arbetsförmedlingen har många åtgärder till sitt förfogande. Därutöver omfördelas resurser så att ytterligare 1 ½ miljard kronor kan användas redan nu.

Parallellt med Arbetsförmedlingens arbete gör Trygghetsfonden och Trygghetsrådet fantastiska insatser. Med omställningsavtalen kommer många att få nya jobb och åtgärder utan att behöva gå via Arbetsförmedlingen.

Vi gör det också billigare att anställa. Vi halverar arbetsgivaravgifterna för alla ungdomar under 26 år. Vi genomför en generell sänkning av arbetsgivaravgiften. Med instegsjobb, nyfriskjobb och nystartsjobb reducerar vi kostnaden kraftigt för de arbetsgivare som anställer personer som av olika anledningar har varit utan jobb en längre tid. Vi för en långsiktig politik för riktiga jobb, och den linjen tänker vi fullfölja.

Prot. 2008/09:26
12 november

Aktuell debatt: Det ökande antalet varsel på arbetsmarknaden

Fru talman! Så sent som i går lade vi fram en proposition som ska trygga krediterna för små och stora exportföretag. Vi tillför 3 miljarder kronor till Svensk Exportkredit och 2 miljarder till Almi Företagspartner. Genom beslutet ökar vi utlåningskapaciteten med minst 75 miljarder kronor. Vi kommer att få i gång likviditeten på marknaden. Fler företag kan exportera, och vi stärker Sveriges konkurrenskraft.

Tillsammans med fordonsindustrin satsar vi närmare 1 miljard kronor varje år på forskning för en omställning av transportsystemet. Vi skapar utrymme för fler högskoleplatser. Vi utökar antalet platser i yrkesutbildningen. Vi startar yrkeshögskola. Vi gör historiskt stora satsningar på infrastruktur, forskning och utveckling. Det är helt rätt insatser i ett långsiktigt perspektiv.

När jag hör Sven-Erik Österberg blir jag bekymrad över att en företrädare för Sveriges största parti står så helt utan visioner. Trots att ni har mycket större budgetramar än regeringen består krafttagen av nya Ams-platser, höjd a-kassa och höjda arbetsgivaravgifter. Det ska vara lösningen på varslen. Är det straffskatten på ungdomar som ska lösa den delen också?

Fru talman! Jag vill också ta tillfället i akt att betona att allt faktiskt inte är nattsvalt även om det kan kännas så. På Arbetsförmedlingen finns i dagsläget drygt 70 000 jobb att förmedla. Vi ska också komma ihåg att alliansregeringen på sina två år har lyckats med att vi för första gången sedan 90-talskrisen når upp till en nivå där över 80 procent av kvinnor och män i Sverige har jobb.

De personer som i dag varslas har en färsk arbetslivserfarenhet. De kommer från ett många gånger högkvalificerat yrkesliv. De har utbildning och ofta kompetens som är eftertraktad på arbetsmarknaden. Det som behövs är därför matchningsinsatser och kraftsamling. Vi måste koordinera de åtgärder som vi har i våra system, som kan bestå av både korta och längre utbildningar, för att hjälpa människor att snabbt hitta ett nytt jobb. Det är i sin tur avgörande för att de som i dag står längst ifrån arbetsmarknaden inte ska komma ännu längre bak i kön.

Det kommer att vara en tuff tid för många framöver. Men på frågan om ifall vi kommer att klara det måste svaret vara: Ja, vi kan!
(Applåder)

Anf. 5 HANS BACKMAN (fp):

Fru talman! Vi har under hösten nåtts av tunga besked från fordonsindustrin och flera andra branscher. Varslen riskerar att bli kännbara för många människor. Oron bland de anställda är förstås stor. Att riskera att bli av med jobbet är en av de värsta saker vi kan råka ut för. Det ger oro för att tappa den sociala kontakten med våra vänner på jobben, oro för den egna ekonomin och oro för att hamna utanför.

Därför har arbetsgivaren ett stort ansvar. De företag som nu berörs måste, som till exempel Ericsson gjorde när de halverade sin personalstyrka i Sverige för några år sedan, ta sitt ansvar genom att genomföra omställningspaket, utbildning och andra finansiella och praktiska åtgärden för sina medarbetare.

Samtidigt är det viktigt att påminna om att en majoritet av de anställda som nu berörs omfattas av de trygghets- och omställningsavtal som finns på arbetsmarknaden. Det innebär att insatser via Trygghets-

fonden och Trygghetsrådet kommer i gång redan under uppsägningstiden. Det kompletterar på det sättet de åtgärder företagen själva genomför. Som har nämnts här har 80 procent av de som har fått hjälp av omställningsavtalen hittat ett nytt arbete innan de har hunnit bli arbetslösa.

Ett effektivt omställningsarbete främjas av att lokala och regionala aktörer, såväl statliga som kommunala och privata, kraftsamlar och samverkar för att skapa nya jobb och nya företag. Nu måste också alla myndigheter och offentliga insatser kraftsamla för att kunna hjälpa de människor som berörs. Insatserna måste koordineras tillsammans med de berörda företagen, facken, kommunerna, regionerna och alla övriga som kan medverka i omställningen.

Regeringen har förstås också ett stort ansvar i dessa tider av oro. För att skapa en dörr in till Regeringskansliet och därmed underlätta dialogen mellan regeringen och de personer som utses till att samordna arbetet lokalt och regionalt tycker jag därför att det är bra att regeringen har inrättat en nationell samordningsfunktion i form av en statssekreterargrupp.

Erfarenhet av omställningsarbete, till exempel när Stora Enso beslutade att lägga ned sin verksamhet i Norrsundet i mitt hemlän Gävleborg, visar att det mest effektiva är att kraftsamla på regional nivå. Det är med de lokala och regionala aktörerna, såväl statliga som kommunala och privata, som man bäst kan anpassa insatser och åtgärder så att de leder till resultat i form av nya företag och jobb. I samband med detta är regeringens satsningar på att förbättra företagsklimatet genom bland annat sänkta arbetsgivaravgifter med sammanlagt 15 miljarder kronor viktiga. Många av de varslade på Stora Enso har också fått jobb under uppsägningstider.

Fru talman! Det är också bra att regeringen satsar på stark yrkesutbildning eftersom det kan öppna upp arbetsmarknaden för många. Sverige behöver personer med bra och kvalificerad yrkesutbildning. Det är en förutsättning för att företag ska kunna få tag på dem som har rätt kompetens för jobben. Vi måste därför skapa fler platser på våra yrkesutbildningar och uppvärdera statusen på yrkeskunskaper. I dag händer det alltför ofta att det finns lediga jobb, inte minst inom olika tekniska yrken och hantverksyrken i småföretag, men att den arbetsökande ändå inte kan ta det lediga jobbet eftersom han eller hon inte har fått den utbildning som krävs för att få den kompetens som det lediga jobbet kräver. Så har det varit i många år.

Alliansregeringen presenterade därför i budgetpropositionen ett paket för att utöka och uppvärdera svensk yrkesutbildning. Regeringen satsar de kommande åren 1,8 miljarder kronor på bland annat yrkesutbildning inom komvux och yrkeshögskola. Regeringen utökar antalet platser inom yrkesutbildning och höjer kvaliteten. Gemensamt för satsningarna är att de genomförs i nära samråd med näringsliv och branscher för att utbildningen ska anpassas till arbetsmarknadens behov. Det är viktigt just i dessa tider.

Regeringen anslår 200 miljoner kronor 2009, 400 miljoner kronor 2010 och 600 miljoner kronor 2011 till ett riktat bidrag till kommunerna för anordnande av gymnasiala yrkeskurser inom vuxenutbildning, det så kallade yrkesvux. Den kommunala vuxenutbildningen, komvux, har haft en teoretisk profil alltsedan starten, och kommunernas utbud av yrkes-

kurser har varit för litet. För att det ska vara möjligt att bli bilmekaniker, undersköterska och byggnadsarbetare också efter det att man har fyllt 20 år ska de kommuner som utökar volymen av yrkeskurser inom vuxenutbildningen kunna ansöka om statsbidrag. På så vis kan det bli fler platser på gymnasiala yrkesutbildningar inom komvux. Utbildningarna ska också präglas av flexibilitet och bygga just på vad den enskilda eleven kan från sitt tidigare yrkesliv. Det är också viktigt i dessa tider när många varslas.

Eftergymnasiala yrkesutbildningar som inte hör till högskolan ges i dag i olika former som kvalificerad yrkesutbildning, KY, påbyggnadsutbildningar och vissa kompletterande utbildningar. För att ge de här utbildningarna en tydligare identitet förbättras kvalitetssäkringen, och för att öka studenternas rättssäkerhet kommer de här utbildningarna att samlas inom yrkeshögskolan. Denna yrkeshögskola planeras starta den 1 juli 2009. Det här är också en viktig sak för att stärka möjligheterna för flera att få rätt kompetens för de jobb som finns.

Den här satsningen på att förstärka och uppvärdera svensk yrkesutbildning är mycket viktig för att öppna dörrarna för fler att få ett arbete och för dem som nu är varslade och riskerar att bli av med jobbet.

Fru talman! I dessa tider är det också viktigt att satsa för framtiden. Regeringen har i höst lagt fram en forsknings- och innovationsproposition. I den satsas 15 miljarder kronor på att förstärka forskning och innovation i Sverige. Regeringen och fordonsindustrin satsar tillsammans 900 miljoner kronor årligen på forskning på fordonsområdet. Det är en satsning som kan ge både nya jobb och ökat företagande i Sverige. Det är också en satsning som bland annat IF Metall efterfrågar.

Jag känner att regeringen tar sitt ansvar med de här satsningarna. Det finns goda möjligheter och gott hopp även om tiden just nu är tuff.
(Applåder)

Anf. 6 DÉSIRÉE PETHRUS ENGSTRÖM (kd):

Fru talman! Vi kristdemokrater känner, precis som hela svenska folket, en stor oro över den senaste tidens finansoro och dess effekter på både svensk ekonomi och svensk arbetsmarknad. Enskilda människor drabbas hårt av konjunktursvängningar som just nu till stor del beror på faktorer i vår omvärld. Det som hände i USA har fått effekter för oss i Sverige. Det visar hur beroende vi är av vår omvärld och hur viktigt det är att vi rustar oss för framtiden.

Det ökade antal varsel som dagens debatt handlar om ska tas på stort allvar. Det är anställda, men också deras familjer, som nu står med oro och frågor inför framtiden. Då behövs de olika åtgärder som regeringen nu sätter in.

Före valet 2006 hade vi en regering som inte hade samma ambitionsnivå när det gäller att bekämpa utanförskap och arbetslöshet. Det ansåg även väljarna som bytte ut den gamla regeringen. Arbetslösheten var ett stort problem, inte minst för de människor som stod längst ifrån arbetsmarknaden. Därför genomfördes flera omfattande åtgärder som kraftigt sänkta skatter på arbete och en betoning av a-kassan som en omställningsförsäkring. Vi sänkte också arbetsgivaravgifter och ökade stödet för långtidsarbetslösa genom olika åtgärder så att de snabbt ska komma åter i arbete.

De här åtgärderna har visat sig effektiva och gjort att vi i dag har en historiskt hög andel människor i arbete. När vi nu går in i varseltider måste svenska folket också känna till och veta om att vi har ett bättre utgångsläge än vi haft på mycket länge.

Den budget som regeringen presenterar för nästa år, och som vi kontinuerligt behandlar i riksdagen under hösten, innehåller ytterligare offensiva åtgärder. Förutom att ytterligare stärka utbudet genom ett utvidgat jobbskatteavdrag föreslås flera åtgärder för att också stärka efterfrågan på arbetskraft genom stora satsningar på kommuner och landsting, satsningar på infrastruktur, utbildningar, lägre arbetsgivaravgifter, sänkt bolagsskatt med mera.

Det är en expansiv budget med reformer på 32 miljarder kronor. Den här budgeten ligger helt rätt i tiden och kommer att vara en injektion för svensk ekonomi. Den kommer att dämpa nedgången.

Mot alliansen står ett politiskt alternativ med Socialdemokraterna i spetsen som vill höja inkomstskatterna, kraftigt höja arbetsgivaravgifterna och dra ifrån kommunsektorn resurser genom ett förstatligande av fastighetsavgiften och högre arbetsgivaravgifter för kommunsektorn. Att tro att en sådan politik inte skulle få några som helst negativa effekter på svensk arbetsmarknad är naivt. Att i det här läget öka kostnadstrycket på svenska företag och göra det mindre lönsamt att arbeta är jag övertygad om är helt fel medicin för att möta det ökade antalet varsel. Särskilt sårbara kommer ungdomar att bli om arbetsgivaravgifterna för den gruppen fördubblas, som den samlade vänsteroppositionen nu föreslår.

Fru talman! För den som drabbas av arbetslöshet är det en lika stor tragedi oavsett om personen jobbar i ett stort företag eller i ett soloföretag. För båda krävs en politik som sätter jobben i fokus, och det är precis vad den här regeringen gör.

Stora varsel inom industrin innebär också att underleverantörer påverkas, och därmed även många anställda i mindre företag. Det är därför det är så bekymmersamt när stora företag varslar. Men två miljoner löntagare omfattas trots allt av olika omställningsförsäkringar. Enligt Trygghetsrådet och Arbetsförmedlingen har många av dem som varslats i Västsverige mycket goda möjligheter att relativt snabbt få ett nytt jobb. Både Trygghetsrådet och Arbetsförmedlingen gör nu allt de kan för att hjälpa de drabbade, och regeringens samordnare ger regeringen kontinuerlig information om läget. Det gör att regeringen följer läget och är beredd att sätta in ytterligare insatser när så är nödvändigt, och så måste det vara.

Fru talman! När man tar del av oppositionens kritik och deras alternativ låter det tyvärr som det alltid har gjort. Det är samma svar på frågan om vilka åtgärder som krävs. Det är samma svar oavsett om det är en högkonjunktur eller en lågkonjunktur. Svaret är högre skatter och mer bidrag. Detta är tydligen mirakelmedicinen i alla lägen från Socialdemokraterna och vänsterpartierna oavsett konjunktur. Vi har sett resultatet av den här politiken, och det förskräcker. När vi hade högkonjunktur hade vi, som arbetsmarknadsministern sade, en jobblös tillväxt. Det kom inga nya jobb.

Alliansregeringen har anpassat sin politik efter konjunkturläget. När vi har haft en god konjunktur har vi lagt budgetar som framför allt har varit utbudsstimulerande. Nu när konjunkturen viker ned lägger vi fokus

på efterfrågestimulerande åtgärder. Jag är övertygad om att denna strategi är mycket klok. Däremot kan ingen bedömare spå hur lågt konjunkturen kommer att gå, och vi vet därför inte hur stora åtgärder som kommer att krävas framöver. Men det är viktigt att flera åtgärder som nu vidtas har fokus på offensiva åtgärder för att skapa fler jobb. På så sätt möter vi framtiden.

(Applåder)

Anf. 7 JOSEFIN BRINK (v):

Fru talman! För knappt en månad sedan när finanskrisens effekter började bli uppenbara kunde vi höra Fredrik Reinfeldt bekymrat och nästan ömsint tala om behovet av att hjälpa "nödlidande banker". Sedan dess har tusentals miljarder skatte kronor avsatts för det ändamålet, både här i Sverige och runt om i världen. Jag säger inte att det var fel att göra de här insatserna. Det var nog tyvärr nödvändigt för att undvika en katastrof. Men jag kan inte låta bli att förundras över avsaknaden av motsvarande handlingskraft och motsvarande ömsinnet och omsorg om de många människor som riskerar att bli nödlidande när krisen nu slår mot jobben.

Den oro och den ångest som nu tusentals arbetare känner som har varslats om uppsägning, oavsett hur liten procentandel, Sven Otto Littorin, av den svenska arbetskraften de utgör, tycks inte i någon mån påverka regeringen lika mycket som den oro som finns på börserna.

Den politik som regeringen formulerade när vi hade högkonjunktur, ja den ligger fast, trots att förutsättningarna är helt förändrade. Man fortsätter med skattesänkningar för höginkomsttagare och minskade inkomster för småbarnsföräldrar, sjukskrivna och arbetslösa med färre utbildningsmöjligheter och färre arbetsmarknadspolitiska insatser, med sänkta statsbidrag till kommuner och landsting och utförsäljning av statliga bolag.

Det är väldigt svårt att tänka sig en mer kontraproduktiv politik i ett läge då varslen är de största sedan krisåren på 1990-talet, då Konjunkturinstitutet räknar med att 100 000 jobb kommer att försvinna fram till 2010. Det är så i synnerhet med tanke på att när vi går in i den här situationen har en halv miljon människor lämnat arbetslöshetsförsäkringen och står utan skydd på grund av regeringens försämringar. 30 000 personer kommer redan den 1 januari 2009 att förlora rätten till ersättning från sjukförsäkringen och tvingas skriva in sig vid Arbetsförmedlingen och bli arbetsökande på grund av regeringens försämringar.

Hur många arbetslösa och sjuka människor som nu kommer att tvingas be om pengar på socialkontoren är det ingen människa som kan förutse, men det är helt klart att på grund av regeringens försämringar är det betydligt fler än vid tidigare lågkonjunkturer. De klyftor mellan arbetande och arbetslösa och mellan sjuka och friska som ökat dramatiskt sedan den borgerliga regeringen tog över kommer nu att öka i än mer dramatisk takt. Allt fler människor i Sverige känner nu en påtaglig rädsla för att bli nödlidande.

Men det behöver ju inte bli på det sättet. Det går ju faktiskt att politiskt ingripa mot utslagningen av fler jobb och mot utslagningen av människor. Det finns mängder av saker att satsa på. Klimatkrisen kräver satsningar på kollektivtrafik och ny energiteknik som kan utvecklas i små

företag. Det finns stora behov av att bygga hyreslägenheter och renovera de nedslitna miljonprogramsområdena. Privatpersoner behöver energiisolera sina villor och egna bostäder. Den kommunala välfärden behöver byggas ut om vi ska klara att möta de behov av vård och omsorg som kommer att öka framöver.

I allt detta skulle en ansvarsfull regering kunna passa på nu att investera och skapa både nya jobb och framtida, långsiktiga samhällsvinster. En ansvarsfull regering skulle också satsa på människor genom att satsa mer på utbildning och på de så föraktade arbetsmarknadspolitiska insatserna, som ju faktiskt tjänar till att så många människor som möjligt står bättre rustade att ta nya jobb i framtiden. En ansvarsfull regering skulle ge Arbetsförmedlingen mer resurser nu så att man där kan klara av att både möta behoven hos alla dem som nu varslas och samtidigt fortsätta arbeta med alla dem som fortfarande, Sven Otto Littorin, står utanför arbetsmarknaden, de långtidsarbetslösa, de unga som saknar utbildning, nyanlända flyktingar och så vidare, som ju nu kommer att få det ännu svårare att hitta ett nytt jobb när mängder av nya arbetslösa strömmar till. Inte minst viktigt skulle en ansvarsfull regering se till att återupprätta a-kassan så att alla de människor som oavsett vad regeringen säger kommer att vara arbetslösa under en period framöver slipper oroa sig för att behöva gå från hus och hem och skapa ytterligare ekonomisk oro och nedgång i ekonomin.

Det skulle vara en ansvarsfull politik som satsar på både människor, näringsliv och offentlig sektor. Det skulle öka framtidstron och faktiskt stärka hela samhällsekonomin och dämpa effekterna av konjunkturnedgången. Det är bara att beklaga att regeringen inte tar det här ansvaret på lika stort allvar som räddningen av de nödlidande bankerna.

(Applåder)

I detta anförande instämde Marianne Berg (v).

Anf. 8 ULF HOLM (mp):

Fru talman! Tack så mycket, Socialdemokraterna, för att ni tog initiativ till den här debatten, som jag tror är väldigt viktig.

Så sent som i går kom de nya varslen, som gällde flera personer i Göteborg, Skövde och Köping. Jag har inte tittat på nyheterna i dag, men jag är rädd för att det också i dag kommer fler varsel. Vi ser dem varje dag.

Jag tänker på de människor som nu blir varslade. Man sitter med ett hus, man sitter med lån på bostadsrättslägenheten, man har en familj att försörja och man kanske inte är med i a-kassan längre, därför att det blev för dyrt för två år sedan, och man tog bort den. Och man vet att man inom kort tid kanske är arbetslös, och så har man inte rätt till a-kassa längre. Vad händer då? Man har också kravet på sig att man kan bli erbjuden ett jobb inom 100 dagar och så får man flytta, kanske från Lund till Stockholm – gubevars – eller från Lund till Umeå. Vad händer med familjen då?

Det är så den nya verkligheten i Moderaternas och alliansens Sverige ser ut, en verklighet präglad av oro. Och det är en oro som inte skulle behöva vara där. Man skulle behöva göra någonting annat.

Sverige är inne i en lågkonjunktur. Det går inte att blunda för det längre. Trots det repeterar arbetsmarknadsministern en budget som en papegoja, om och om igen, utifrån läget i juli och augusti när regeringen förhandlade fram budgetpropositionen. Då var det helt andra förutsättningar för hur det såg ut. Jag har sällan sett en lågkonjunktur komma så snabbt och med sådan kraft som den här lågkonjunkturen har gjort. Då måste man kunna ompröva. Då måste man kunna göra nya satsningar. Men arbetsmarknadsministern repeterar om och om igen, precis som om det skulle bli en sanning till sist, att de få satsningar man gjorde i juli och augusti fortfarande är det som behövs. Så är det inte.

Konjunkturinstitutet har kommit med bedömningen att det är nolltillväxt som gäller nu. Arbetslöshetssiffrorna stiger och förväntas bli långt högre än de prognoser regeringen gjorde i juli. Då måste man faktiskt öppna ögonen, Sven Otto Littorin, och se att någonting behöver göras. Men ni gör ingenting. Vi beklagar det från Miljöpartiets sida.

Miljöpartiet beskyller inte regeringen för att det är ni som är ansvariga för finanskrisen. Men vi beskyller er faktiskt, och det tycker vi är rätt, för att det är ni som är skulden till jobbkrisen. Ni har inte skapat de förutsättningar som behövs. Ni har till exempel på de här två första åren tagit bort nedsättningen av arbetsgivaravgifterna för småföretagen, småföretagen som är de som vi verkligen behöver satsa på i en tid som denna. Den nedsättningen av arbetsgivaravgiften har ni tagit bort.

Ni har inte satsat och investerat i utbildningar. Kvalificerad yrkesutbildning är en investering för samhället. Det är inte någon tråkig Amsutbildning, som arbetsmarknadsministern försöker nedvärdera det till. Det är en investering i människor för framtiden, och vi behöver den faktiskt i Sverige.

Vi behöver satsa i de här tiderna när det gäller klimatomställningen. Ta de initiativen nu! Från Miljöpartiets sida är vi faktiskt beredda att också se på ROT-avdragen som en möjlighet, inte minst för att sätta i gång byggsektorn och sätta i gång omvandlingen av miljonprogrammen så att de får energieffektiva bostäder och blir bättre. Vi måste sätta i gång med järnvägssatsningar, kollektivtrafik och utbyggnad av höghastighetståg. Vi måste satsa på miljöteknikföretag. Vi måste satsa på uppbyggnad av förnybara energikällor, och vi har chansen att göra det nu. Vi har chansen att satsa på detta. Vi måste satsa på klimatinvesteringar, och vi måste se till att inte fler människor blir arbetslösa. Det är vårt ansvar som politiker.

Man kan inte säga som arbetsmarknadsministern gör att företagen ska kunna leva gott när det är goda tider och att de inte ska behöva ta ansvar när det är sämre tider. Nej, men inte heller ska det vara lätt för staten att håva in pengar i en högkonjunktur för att sedan i en lågkonjunktur skylla på något annat, att någon annan får göra någonting.

Det är vi politiker som har ansvaret för att hjulen ska snurra. Det är vi som ska se till att investera i utbildning. Det är vi som ska se till att småföretagen har en chans att klara sig. Just nu skriker de efter vår hjälp. Så sent som i går redovisade Småföretagarbarometern, gjord av Företagarna och Swedbank, läget. De varnar för blodbad. Det är ett starkt ord, tycker jag, men det ligger någonting i det. Småföretagarna vill att regeringen gör någonting. Småföretagarna säger att regeringen måste dra i gång

utbildningar i bristyrken och vidta fler åtgärder. Det är helt rätt. Nu måste något hända.

Ni måste ta fram en ny budget, arbetsmarknadsministern. Ni måste göra satsningar. Vi kan inte låta det fortsätta så här. Det råder pessimism bland småföretagare och underleverantörer, som blir oroliga när storföretagen börjar varsla. Det skapar pessimism. Tyvärr är ni i regeringen lika pessimistiska. Ni måste gjuta mod och optimism hos småföretagare och andra människor och säga att något ska hända, att ni tar fler steg, att ni tar initiativ, att ni faktiskt tar allvarligt på situationen. Men det gör inte regeringen. Däremot gör Miljöpartiet det.
(Applåder)

Anf. 9 Arbetsmarknadsminister SVEN OTTO LITTORIN (m):

Fru talman! I september varslades 8 000 personer. Samtidigt fanns under september 75 000 lediga jobb att söka på Arbetsförmedlingen. I går kväll, trots 20 000 varsel under förra månaden, fanns det 30 000 omedelbart lediga jobb i Arbetsförmedlingens platsbank.

Sedan september har varslen ökat som en direkt följd av finanskrisens härjningar, inte minst i fordonsindustrin. Senast i går varslades, som vi alla vet, 900 personer på Volvo Powertrain i Skövde, Köping och Göteborg. Där saknas både kunder och krediter. Men vi står redo. Här finns ingen brist på engagemang och ingen brist på resurser. För det första vet vi från andra liknande omställningar att alla varsel inte omsätts i uppsägningar. De senaste åren har drygt hälften av de varslade blivit uppsagda inom sex månader efter att varslat lagts. Bara 15 procent av de varslade var fortfarande arbetslösa efter sex månader.

För det andra täcker omställningsavtalen halva arbetsmarknaden. I princip alla de nu varslade kan räkna med att få professionell hjälp av Trygghetsfonden och Trygghetsrådet för att åter komma i arbete. Det omställningsstöd man får är ett individuellt och praktiskt utformat stöd. Stödet syftar till att underlätta att få ett nytt jobb genom ett personligt program som innebär coachning och vägledning.

IF Metall skriver på sin hemsida: "Omställningsavtalet ger oss bättre förutsättningar att ytterligare förbättra för den som blir uppsagd på grund av arbetsbrist med hjälp av lokala förhandlingar och ekonomiskt stöd. Avtalet är, som alla våra avtal, ett golv som skapar ytterligare möjligheter och som kan vara en drivkraft i förhandlingarna med arbetsgivaren." Just så är det. Hittills har över 80 procent av dem som fått hjälp av omställningsavtalen hunnit hitta nytt arbete innan den gamla anställningen upphört.

Det som nu oroar är förstås omfattningen av varslen och att de drabbar en del regioner extra hårt. Det kommer att leda till att fler varsel omsätts i regelrätta uppsägningar och att färre än tidigare kommer att lyckas hitta nytt arbete genom omställningsavtalen. Därför har regeringen varit extra tydlig med att 1 ½ miljard kronor omedelbart finns redo för Arbetsförmedlingen just för att möta den situation som nu har uppstått. Medlen kan användas av Arbetsförmedlingen över hela landet och där uppgifterna är som störst.

Arbetsförmedlingens anställningsstopp är hävt, och fokus är nu på att stå redo och möta de varslade när de kommer. Senast i går hörde vi på

Prot. 2008/09:26
12 november

*Aktuell debatt: Det
ökande antalet varsel
på arbetsmarknaden*

Ekot att Arbetsförmedlingen håller på att anställa över hundra nya arbetsförmedlare, och det kommer fler.

15 000 helårsplatser finns att tillgå under nästa år utöver garantierna. Det motsvarar 60 000 tremånadersutbildningar för att till exempel de uppsagda på Volvo ska kunna få hjälp med att få en sen C-operatörslicens, ett truckförarbevis, en svetsutbildning eller ett lastbilskörkort. Därtill lade vi i budgeten nästan 2 miljarder på kvalificerade yrkesutbildningar.

Nu samlar vi alla aktörer som finns redo att arbeta med varslen – företagen, Arbetsförmedlingen, Trygghetsrådet och Trygghetsfonden, fackklubbar, kommuner, regioner och andra myndigheter. Det gör vi med hjälp av de regionala samordningsmän som regeringen utsett runt om i landet.

Fru talman! Det är inte sant att vi inte gör något. Det är inte sant att vi står passiva och ser på, tvärtom. Aldrig förr har så många arbetat på svensk arbetsmarknad som nu. Aldrig förr har vi stått så redo med torrt krut i ladorna för att möta de problem vi ser framför oss. Aldrig förr har så många haft samma mål, att underlätta för den enskilde som drabbas så att han eller hon så snabbt som möjligt kommer tillbaka i arbete. Aldrig förr har samarbetet, fokuset och engagemanget varit större.

Fru talman! Vi är redo. Arbetslinjen gäller.
(Applåder)

Anf. 10 SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s):

Fru talman! Tänk om det var sant det som arbetsmarknadsministern säger. Då skulle man inte möta oron ute i landet, där människor inte vet vad som händer, där företagsledare inte vet vilket stöd och vilken hjälp de kan få.

Senast i morse var arbetsmarknadsministerns partivän kommunalrådet i Skövde i tv och bad regeringen om hjälp till utbildningsplatser för att mildra de effekter som varslen kommer att ha på motortillverkningen i Skövde. Han ser inte det fantastiska som Littorin här talar om – att vi är beredda, att det finns resurser, att vi aldrig förr varit så väl rustade. Littorin har ju inte ens lyckats övertyga de egna i partileden om att det är på det sättet.

I Västvärmland skriver borgerliga ledamöter tillsammans med socialdemokratiska kommunalråd att det behövs insatser för att mildra effekterna där borta. Arbetsförmedlingen har ingenting att erbjuda. Det sitter en uppgiven arbetsförmedlingschef i Arvika och säger: Jag har bara de pengar jag har och de ska gå till dem som är långtidsarbetslösa. Det är de resurser jag har.

Den 1 ½ miljard som Littorin pratar om är redan uppbunden till dem som är långtidsarbetslösa. Ska han överge dem och lämna dem i sticket nu? Vi föreslår 100 miljoner och 200 nya jobbcoacher på de platser där de behövs så att de omedelbart kan ta sig an dem som är varslade och se till att de kan få stöd och hjälp. De ska komma in där och tillsammans med de utbildningsplatser vi föreslår se till att de varslade kan få stöd och hjälp. Det handlar också om att inte tappa tempot när det gäller de som står längst ifrån. Men det är väl dem ministern nu ska överge?

Hur kan du, Sven Otto Littorin, säga att du står väl rustad med budgeten när regeringen spår att sysselsättningen förblir oförändrad – samtidigt som Konjunkturinstitutet säger att sysselsättningen sjunker med 100 000? Om det skulle råda någon tvekan om vem som har fel kan till och med Konjunkturinstitutet ha fel med tanke på hur konjunkturen utvecklats. Men du har baserat din budget på en oförändrad arbetslöshet, och sedan säger du att du är väl rustad. Detta får jag inte att gå ihop i det läge som är.

Du beskyller oss, med lite förakt i rösten, för att satsa på dem som inte jobbar. Ska man säga till dem som blir varslade: Ni jobbar inte. Sossarna satsar på er eftersom de vill ha en högre a-kassa. Det är det de vill. Det ska gå till dem som tjänar mest. Är den person som tjänar 18 000 högavlönad, Littorin? Om du anser det tycker jag att du ska åka runt till sjukhusen och säga till undersköterskorna att de är högavlönade, att det är måttet på vad man tjänar i det svenska samhället i dag.

Vi har ett begrepp i a-kassan som vi kallar 80–80. Vi tycker att 80 procent av de löntagare som blir arbetslösa ska ha 80 procent av sin tidigare ersättning. Det är en rimlig ersättning när man blir arbetslös. Ert 80–80 innebär att 80 procent inte får det. Det är bara 20 procent som får 80 procent. A-kassornas samorganisationsrapport, som kom i går, pekar på just det. Mellan 20 och 25 procent får 80 procent när de blir arbetslösa.

Vi jämför dagens kris med hur det var i början av 90-talet. Alltmer pekar på att det kommer att bli likadant. Men då hade man åtminstone en så pass hygglig a-kassa att man inte behövde oroa sig lika mycket som i dag för vad som skulle hända efter uppsägningen. Många saknar a-kassa. Du har pajat a-kassan, Littorin. Nu svamlar du tillsammans med statsministern om att det är bra med tilläggsförsäkringar. Det var ju precis det som inte var bra. Du skulle ha ned ersättningsnivån så att folk tog de billiga jobben. Det var det som var tanken. Nu plötsligt fungerar det med lite högre ersättning igen – om man skaffar sig en privat försäkring.

Du har pajat a-kassasystemet, Littorin, och det håller på att bli ditt stora problem när de varslade kommer ut och inte har någon ersättning att gå till. Det drabbar kommunerna och deras försörjningsstöd. Du har ett system som har havererat. Jag är mycket orolig för framtiden och vad som händer på det här området.

(Applåder)

Anf. 11 ANNIKA QARLSSON (c):

Fru talman! Det är intressant att fundera över hur man hör och hur man lyssnar. Jag hörde också KF-ordföranden från Skövde i morse på tv. Han var jättebekymrad över varslen som var lagda i Skövde och insåg att det skulle ställa till med bekymmer eftersom det är den största arbetsgivare som man har på orten. Självklart var man bekymrad och orolig.

Men jag hörde inte att han gav uttryck för frustration mot regeringen. Tvärtom såg han att det fanns en regering som skulle ställa upp på de saker som man redan hade identifierat behövde göras.

Är det på samma sätt med de andra rapporterna som du har lämnat här i dag från olika ställen och arbetsförmedlingschefer får man ifrågasätta vad det är för bild. Vi kanske skulle åka ut gemensamt och lyssna.

Jag har också hört om en del bekymmer, men jag får också andra signaler, speciellt från de samordningsmän som tydligt gör klart att det man efterfrågar på de ställen där man har blivit varslad inte är a-kassan. Det är: Hur ska vi få hjälp att komma tillbaka till riktiga jobb? Vi är inte redo att gå in i åtgärder. Vi har utbildningar. Vi har kompetens. Vi vill finnas med, ha ett arbete och tjäna pengar.

För den som sitter och lyssnar hemma i soffan måste den här debatten te sig rätt obegriplig. Jag vet inte om man måste vara politiker för att förstå det här bollandet som pågår. Jag tror att de flesta funderar på om det sker något eller inte. Det beror ju på vem man tror på eller vem man lyssnar på.

Man måste gå in och fundera, titta i budgeten, titta på vad som finns i grund och botten. Händer det något? Eller händer det inget?

Då kan vi se att Arbetsförmedlingen har 38 miljarder. Redan nu har man 1 ½ miljard. Det sätter Sven-Erik Österberg 100 miljoner emot. Jag är tacksam att det är vår 1 ½ miljard som Arbetsförmedlingen har att arbeta med redan nu.

(Applåder)

Anf. 12 HANS BACKMAN (fp):

Fru talman! Nästa år kommer arbetsgivaravgiften att sänkas med 1 procentenhet. Kommunsektorn är en mycket viktig arbetsgivare med ca 1,1 miljon medarbetare. Den sänkta arbetsgivaravgiften innebär en förstärkning av den kommunala ekonomin med 3 miljarder kronor årligen 2009, 2010 och 2011. Till det får kommunerna intäkter från den kommunala fastighetsavgiften.

Det gör det lättare för kommunerna att möta avmattningen i ekonomin och behålla sina anställda. Det är förstås mycket viktigt i dessa tider av ekonomisk oro.

Det är också en betydande skillnad mot Socialdemokraternas politik som bland annat genom höjda arbetsgivaravgifter för ungdomar i praktiken försämrar kommunernas ekonomi. I och med att det finns många kommunanställda riskerar s-politiken att leda till fler varsel i kommunsektorn och också förstås i de privata företag som har många unga anställda.

Det riskerar i sin tur att leda till att det blir fler arbetslösa i Sverige och färre som har råd att köpa Volvos bilar. Det skulle alltså förvärra situationen på svensk arbetsmarknad ytterligare, och det är ingen väg som jag tycker är bra att gå.

Jag tror på den väg som vi har slagit in på som har fått 180 000 fler personer i arbete och en ökad sysselsättning. Det har gjort att vi nu står statsfinansiellt starkare och kan möta den lågkonjunktur som kommer och den avmattning av ekonomin som vi nu lever i på ett bättre sätt än vi skulle ha kunnat annars.

Jag är övertygad om att regeringens politik för fler i arbete med en bra yrkesutbildningspolitik kan matcha in dem som varslas, som riskerar att bli uppsagda, att få den kompetens som krävs för de lediga jobb som faktiskt finns inom många branscher trots de oroliga tiderna. Det är den vägen vi måste gå, inte den väg som Socialdemokraterna här har talat om som mer fokuserar på att stötta dem som är i utanförskap.

Jag har inget emot det. Det ska man göra. Vi ska stötta dem som är utanför. Men tänk på att det är riktiga jobb som folk vill ha, och det är det som Sverige kan leva av i framtiden.

(Applåder)

Anf. 13 DÉSIRÉE PETHRUS ENGSTRÖM (kd):

Fru talman! I går kom Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen med nya siffror som visar att det fortfarande är färre som kommer in i a-kassan och som får a-kasseersättning än tidigare. Varslen har ännu inte slagit igenom så att fler behöver a-kassa, utan det är färre än tidigare.

Det finns fortfarande jobb. Till och med i Norrland, i Norrbotten söker man arbetskraft. Det innebär naturligtvis inte att vi får tappa fokus på att se till att skapa fler jobb i framtiden. Och vi ska ha fokus på att de varslande snabbt ska få nya jobb och inte behöver gå arbetslösa.

Det är precis vad Volvoarbetarna uppger. De vill ha nya jobb.

Enligt Trygghetsrådet är det vanliga historiskt sett att personer som varslas även i dåliga tider har fått ett nytt jobb inom fyra månader. Problemet är de personer som står långt från arbetsmarknaden och som är långtidsarbetslösa. Där har vi framtidens utmaning.

Att då som Socialdemokraterna fortsätta att lägga fokus på ersättningsnivåer känns väldigt defensivt. Bästa sättet att hålla uppe efterfrågan och köpkraften är naturligtvis att människor har ett jobb och en lön.

Socialdemokraterna upprepar nu mantrat om 80 procent i ersättning. Ni säger 80 procent av lönen. Vi har också 80 procents ersättning av lönen. Men har vi samma tak? Nej, vi har lite olika tak. Det är taket vi måste diskutera.

Ni har olika uppgifter från Socialdemokraterna, Vänstern och Miljöpartiet. Ni uppger olika ersättningsnivåer. Mona Sahlin var i alla fall försiktig i går och sade att det inte är säkert att a-kassan blir som tidigare.

Jag tycker att det viktigaste är att vi nu har fokus på offensiven och inte som oppositionen på defensiven när det gäller jobben. Kampen om jobben handlar om att skapa nya jobb, inte om att höja ersättningsnivåer.

(Applåder)

Anf. 14 JOSEFIN BRINK (v):

Fru talman! Den ena institutionen och organisationen efter den andra kommer nu med prognoser och besked om vad man anser behövs. Vi har hört Konjunkturinstitutet, Arbetsförmedlingen, LO, TCO, Saco, Sveriges Kommuner och Landsting, Almega, Företagarna, med flera. Jag skulle vilja säga att det är ett öronbedövande entydigt besked som kommer från de här ganska skilda organisationerna, nämligen att det som nu behövs är att regeringen stimulerar ekonomin genom att göra investeringar i infrastruktur och bostadsbyggande och tidigareläggande av investeringar genom rotavdrag och liknande.

Man måste satsa på utbildning och arbetsmarknadspolitik för att rusta arbetskraften för framtiden, och man måste satsa på att öka hushållens efterfrågan för att inte förvärpa lågkonjunkturen och krisen. Så hör vi här att regeringen har en helt annan analys.

Man behöver inte göra något av det här. Man sitter still i båten. Man har inga som helst planer på att ens se över den budget som man lade fram med helt andra förutsättningar än dem som gäller. Inga extraordi-

nära insatser planeras av det slag som man så snabbt lyckades hosta fram för att rädda bankerna.

Så frågan kvarstår: Anser regeringen att staten har åtminstone ett lika stort ansvar för att rädda människor från nöd som att rädda banker?
(Applåder)

Anf. 15 ULF HOLM (mp):

Fru talman! I dag fanns en chans att ge något besked, något slags besked. Minsta lilla tror jag att vi hade varit väldigt glada över att få höra. I stället väljer regeringen med arbetsmarknadsministern i spetsen att som en glad papegoja repetera budgeten sedan i augusti september, trots att den budgeten bygger på helt andra siffror än de som kommer nu från Konjunkturinstitutet och flera andra tunga instanser.

Ser inte arbetsmarknadsministern och regeringen att läget är helt anorlunda i dag än det var för några månader sedan? Det är konstigt att man kan vara så blind och döv som denna regering. Man kan inte repetera något som gällde för några månader sedan.

Samtidigt när det gäller regeringens fullskaliga experiment med a-kassan som man har genomfört ganska snabbt efter regeringsskiftet 2006 har arbetsmarknadsministern själv nu underkänt på DN Debatt att det kanske inte var så lyckat. Vi välkomnar den insikten. Vi hade hoppats att den skulle komma lite tidigare.

Jag hoppas nu också att arbetsmarknadsministern kan göra en pudel även när det gäller jobbpolitiken och se att det behövs satsningar. I stället för att ta bort småföretagarnas nedsättning av arbetsgivaravgifterna borde man kanske lägga tillbaka den så att småföretagare landet runt kan få en chans att våga anställa nu. I dagsläget vågar de nämligen inte skapa några nya arbetstillfällen. De är livrädda för att de som underleverantörer inte ska kunna sälja sina produkter; därför vågar de inte anställa någon.

Tror man att man ska kunna lösa krisen måste man också komma med åtgärder. Miljöpartiet har åtgärder. Arbetsmarknadsministern får gärna titta på vår hemsida och vår budget. Uppenbarligen har han inte gjort det hittills.

(Applåder)

Anf. 16 Arbetsmarknadsminister SVEN OTTO LITTORIN (m):

Fru talman! Vi hör oppositionen nästan dagligdags skrämman oroliga medborgare med att regeringen har förstört a-kassan. Jag hörde Sven-Erik Österberg säga att de står för en 80–80-linje: 80 procent ska ha 80 procent i ersättning.

Då vill jag säga att vi står för en 100–100-linje: 100 procent av dem i arbetsför ålder ska ha 100 procent i lön. Det är den arbetslinje som Mona Sahlin i går föraktfullt kallade ”satanisk” i Ekot. Det är den arbetslinje vi står för.

När vi tillträdde stod 700 000 personer utanför a-kassan. Nu har ytterligare en halv miljon tillkommit. A-kassornas samorganisation har visat att 300 000 av den halva miljon som lämnat a-kassorna är över 55 år gamla. De gör nog med rätta bedömningen att de inte kommer att bli arbetslösa först, eftersom de står så bra till i turordningskretsarna.

Men så finns det en grupp som är underförsäkrade, och det är den gruppen jag är orolig för. Tack vare den höga sysselsättningen och den höga sysselsättningsökningen de senaste åren har vi hittills kunnat halvera den höjning vi genomförde i januari 2007. Just eftersom jobbpolitiken var så lyckosam att det var en bra idé att återupprätta arbetslöshetsförsäkringen som en omställningsförsäkring har vi successivt kunnat sänka avgifterna.

Höjningen sedan valet 2006 är i snitt 120 kronor per månad. Det ska sättas i relation till att efter årsskiftet har 97 procent av alla löntagare fått ett jobbvdrag på mer än 1 000 kronor per månad. Det finns väldigt få ekonomiska skäl att avstå från en arbetslöshetsförsäkring, särskilt som vi nu också har gjort det lättare att träda in i a-kassan och enklare att få ersättning vid behov.

Fru talman! Socialdemokraterna vill höja taket i a-kassan. Det är samma politik som alltid – alltid fokus på ersättningar och en obefintlig jobbpolitik som aldrig svarar på frågan var jobben ska komma eller hur nya jobb ska växa fram. Där står Socialdemokraterna tomhänta. Det enda man har att erbjuda är högre skatter och ett höjt tak i a-kassan. Det luktar 2006 lång väg.

Det finns ett val. Regeringen fokuserar på att skapa förutsättningar för nya jobb. Vi sänker hellre skatten och ökar konsumtionsutrymmet för dem som tjänar lite och arbetar än höjer ersättningarna för dem som tjänar relativt mycket och inte arbetar.

Socialdemokraterna driver en oansvarig politik. Aldrig har vi hört Socialdemokraterna berätta hur det höjda taket i a-kassan ska finansieras. Men det är klart, Socialdemokraternas höjda arbetsgivaravgifter för unga kanske ska gå till att finansiera höjda ersättningar för de arbetslösa som tjänar ganska mycket.

Socialdemokraterna driver också en cynisk politik. Man säger sig stå på de svagas sida men driver i själva verket en politik som driver dem med svagast förankring ut ur arbetsmarknaden samtidigt som man smörjer de fackföreningar som inte velat erbjuda sina medlemmar tilläggsförsäkringar genom att låta skattebetalarna ta över kostnaderna.

Det är en politik för de starka på arbetsmarknaden och som sparkar på de arbetslösa ungdomarna. Det kallar man rättvisa.

Fru talman! Det oppositionen bjuder oss på här i dag är en julafton för politisk cynism och ansvarslöshet när det här landet nu i stället hade behövt ansvar, redbarhet, sans, måtta och samarbete – också från oppositionens sida.

(Applåder)

Anf. 17 SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s):

Fru talman! Jag konstaterar att arbetsmarknadsministern är en medvindsseglare. Trots motvinden försöker han slörsegla och ta sig fram och återkommer ständigt till retoriken från valrörelsen 2006: inga utbildningar, inget stöd, ingen hjälp till dem som är arbetslösa – det är bara jobb som gäller.

Jag tycker att arbetsmarknadsministern ska åka ned till Volvoarbetarna och tala om för dem att han tycker att de har en tillräcklig a-kasseersättning när de får ungefär 50 procent netto av sin tidigare lön. Gör det!

Det har aldrig varit något snack om att vi inte vill ha riktiga jobb. Det är klart att vi vill ha riktiga jobb. Tala om var de riktiga jobben finns och ta fram dem då! Men på vägen dit behövs ett tillräckligt stöd för att man ska kunna klara sitt uppehälle på ett rimligt sätt, och det är det a-kassan handlar om.

Att vi bara skulle gynna dem som är bättre ställda är totalt fel, Littorin. 10 000 långtidsarbetslösa ungdomar gör du ingenting åt. I vårt förslag talar vi om att den arbetsgivare som anställer en ungdom som varit arbetslös så länge inte får någon arbetsgivaravgift över huvud taget. Det är dem vi riktar in oss på.

Ni pratar om att vi höjer skatten för småföretagare. Ni gick till val på att tala om att ni skulle sänka arbetsgivaravgiften för småföretagare. Resultatet blev en höjd arbetsgivaravgift med 37 000 kronor för en småföretagare. Nu har ni sänkt lite grann och talar om det som en nysatsning i politiken. Så är det ju inte. Ni har en högre arbetsgivaravgift än vad vi har, om du kan ägna lite tid åt att titta efter vad vi gör.

När det gäller entreprenörskap och företagande har vi ett helt paket. Tiden tillåter inte att jag läser upp det, men vi har 124 förslag i vårt jobb-rådslag där vi pekar på hur vi ska få ett bättre företagande i Sverige.

Titta lite på det, Littorin. Anslut dig till något du tycker är bra. Jag tror faktiskt att också det skulle skapa en ökad sysselsättning. Vi står som opposition väl rustade för att peka på vad som ska göras. Det är Littorin som har tomma byxfickor.

(Applåder)

Anf. 18 Arbetsmarknadsminister SVEN OTTO LITTORIN (m):

Fru talman! Först och främst vill jag tacka för en bra och väldigt tydlig debatt. Vi har nämligen fått väldigt tydliga besked från oppositionen här i dag.

För det första gillar inte oppositionen regeringens politik. Det kanske inte kom som någon direkt överraskning. För det andra presenterar inte oppositionen ett regeringsdugligt alternativ. Det kom inte heller som någon omedelbar överraskning. Man är oense om den ekonomiska politiken. Man är oense om budgetramar och ansvar. Man är oense om skattepolitiken. Vi vet som vanligt inte vem som ska vara med i en eventuell rödgrön regering eller vilken politik en sådan regering skulle driva.

Men det vi har fått tydliga besked om är att en rödgrön regering kommer att höja skatterna för vanligt folk. Jag hörde att Metalls ordförande Stefan Löfvén är redo att kommentera den här debatten efteråt. Det är en klok man på många vis, och just därför skulle det vara väldigt intressant att höra hur han förklarar för sina medlemmar att en socialdemokratisk regering ska höja inkomstskatterna för hans medlemmar med flera hundra kronor per månad.

Jag skulle vilja höra honom och andra förklara för sina medlemmar och för väljarna varför vanliga inkomsttagare i Sverige ska få höjd skatt med 15 miljarder med en socialdemokratisk regering. Förklara hur indragen köpkraft hos hushållen ger fler jobb i lågkonjunkturen, eller förklara hur det blir fler jobb genom att det blir 20 miljarder dyrare att anställa ungdomar med Mona Sahlin som statsminister.

Ska varselkrisen i Sverige lösas genom att det ska bli mindre över i plånboken för vanligt folk och genom att det ska bli dyrare för landets

redan kämpande företag att anställa och ha anställda? Och som plåster på såren ska taket i a-kassan höjas.

Mot detta står en politik för arbete, för ökat konsumtionsutrymme för vanligt folk och med beredskap att hantera de varsel som har lagts, där alla skyddsnet samarbetar mot samma mål: att underlätta för den enskilde som drabbas att få ett så snabbt besked som möjligt att kunna komma tillbaka i arbete.

Vi är redo. Arbetslinjen gäller!
(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.

3 § Meddelande om ändring i torsdagens frågestund

Tredje vice talmannen meddelade att vid frågestunden *torsdagen den 13 november kl. 14.00* skulle statsrådet Åsa Torstensson (c) delta i stället för miljöminister Andreas Carlgren (c).

Meddelandet hade delats ut till riksdagens ledamöter.

4 § Anmälan om fördröjt svar på interpellation

Till riksdagen hade inkommit följande skrivelse:

Interpellation 2008/09:95

Till riksdagen

Interpellation 2008/09:95 Nivån i a-kassan
av Patrik Björck (s)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 25 november 2008.

Skälet till dröjsmålet är tjänsteresa.

Stockholm den 5 november 2008

Arbetsmarknadsdepartementet

Sven Otto Littorin (m)

Enligt uppdrag

Karin Renman

Expeditions- och rättschef

5 § Anmälan om inkommen faktapromemoria om förslag från Europeiska kommissionen

Tredje vice talmannen anmälde att följande faktapromemoria om förslag från Europeiska kommissionen inkommit och överlämnats till utskott:

2008/09:FPM24 Handelsavtal om åtgärder mot piratkopiering och varumärkesförfalskning (ACTA) till näringsutskottet

Prot. 2008/09:26
12 november

Aktuell debatt: Det ökande antalet varsel på arbetsmarknaden

6 § Förnyad bordläggning

Föredrogs och bordlades åter
Justitiekammarens betänkanden 2008/09:JuU5 och JuU7
Näringsutskottets betänkande 2008/09:NU8
Arbetsmarknadsutskottets betänkande 2008/09:AU6
Miljö- och jordbruksutskottets betänkanden 2008/09:MJU5 och MJU6

7 § Förlängd giltighetstid för försöksverksamhet med villkorlig körkortsåterkallelse

Föredrogs
trafikutskottets betänkande 2008/09:TU5
Förlängd giltighetstid för försöksverksamhet med villkorlig körkortsåterkallelse (prop. 2008/09:32).

Tredje vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under 22 §.)

8 § Ledighetsrätt för personer som arbetar med stöd av särskilda regler om sjukersättning, m.m.

Föredrogs
arbetsmarknadsutskottets betänkande 2008/09:AU3
Ledighetsrätt för personer som arbetar med stöd av särskilda regler om sjukersättning, m.m. (prop. 2008/09:6).

Tredje vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under 22 §.)

*Bättre genomförande
av EG:s
byggplatsdirektiv*

9 § Bättre genomförande av EG:s byggplatsdirektiv

Föredrogs
arbetsmarknadsutskottets betänkande 2008/09:AU4
Bättre genomförande av EG:s byggplatsdirektiv (prop. 2008/09:5).

Anf. 19 SYLVIA LINDGREN (s):

Fru talman! I det stora hela ställer vi socialdemokrater oss bakom regeringens proposition om bättre genomförande av EG:s byggplatsdirektiv, dock med ett undantag. Det gäller uppdragstagares ansvar i punkt 1. Det är anledningen till att det finns en reservation fogad till betänkandet. Fru talman! Jag yrkar redan nu bifall till reservationen och vill att den ska vinna gehör.

I den nu aktuella propositionen yrkas att det i arbetsmiljölagen införs en regel om att den som låter utföra byggnads- eller anläggningsarbeten kan överlåta sitt ansvar beträffande arbetsmiljön på en uppdragstagare.

Regeringen påpekar att uppdragstagaren på ett självständigt sätt ska kunna ta det här ansvaret. Och det, fru talman, är något luddigt.

Frågor som man gärna ställer sig med anledning av det är: Går det att avtala bort ett ansvar? Det är heller inte klarlagt i regeringens förslag hur detta ska gå till, och tolkningen kan därför bli mycket svår. Vem är ansvarig vid en olycka?

Regeringens förslag ger möjligheter att förskjuta det straffrättsliga ansvaret till uppdragstagaren. Ett grundläggande krav på en regel som förskjuter ett straffrättsligt ansvar är stor tydlighet, och det finns inte i det här arbetet, inte ens i förarbetena. Som det nu är upplagt kan alltså byggherre och uppdragstagare tvista länge om vem som är ansvarig, med förseningar och förluster som följd för den som lidit skada.

Vad gäller för ett sådant avtal? Regeringens förslag anger enbart att avtalet ska vara skriftligt mellan den som låter uppföra byggnaden eller utföra anläggningsarbetet och uppdragstagaren. I förarbetena står inte något om vilken partsbildning som krävs för att sluta ett sådant avtal, inte heller någonting om kontroll av uppdragstagarens förmåga att utifrån arbetsmiljölagens regler genomföra avtalet.

Hur är avtalets rättsliga verkan mot andra aktörer, till exempel Arbetsmiljöverket, fackliga organisationer och arbetstagarer? Det är inte heller belyst i förarbetena.

Tyvärr har byggarbetsplatser skakats av arbetsplatsolyckor under en lång tid. Antalet har också accelererat, inte minst när det gäller olyckor med dödlig utgång. Det går inte att blunda för att också oseriösa aktörer i hög grad figurerar på marknaden, och personer tar på sig ansvar utan att ta ett ansvar.

Ekonomisk brottslighet, fru talman, är en farsot, och oseriösa arbetsgivare finns på arbetsmarknaden. Det är därför som det är så viktigt att det finns en tydlighet. Vi vet vad det betyder i de här frågorna. Tyvärr saknas det i den här delen av propositionen.

Om lagstiftningen ändras så som den borgerliga majoriteten vill, så att den som låter utföra byggnads- eller anläggningsarbeten kan avskriva sig allt ansvar för en tillfredsställande arbetsmiljö, ökar risken för att oseriösa, svaga eller okunniga aktörer sänker nivån på de krav som ställs på arbetsmiljön. Det är vi socialdemokrater rädda för, och det är vi med anledning av att vi också har sett hur utvecklingen på det här området går, inte minst på byggarbetsplatser. Omfattningen av allvarliga olyckor och belastningsskador i byggbranschen är stor nog.

Fru talman! Vi vill göra allt vi kan och helst lite till för att få bort otydligheten i ansvarsfrågan och prioritera de seriösa företagen. Uppfinningsriikedomen hos den som vill fuska vet vi är omfattande. Tyvärr är det så att de som vill fuska ofta ligger steget före i olika sammanhang. Så känns det. Så är det. Och vi vet att utvecklingen går därhän också. Det är därför som det är så viktigt att se till att objekt inte delas för att man på så vis ska kunna befrias från ansvarsfrågor.

Helt klart, fru talman, finns det tydliga argument för att bifalla reservationen. Jag hoppas att jag klart har uttryckt oron inför utvecklingen inom det här området och varför man måste vara tydlig. I det här hänseendet finns det en otydlighet i propositionen, och det vill vi rätta till.

Anf. 20 TORBJÖRN BJÖRLUND (v):

Fru talman! Det här betänkandet, som handlar om EG:s byggplatsdirektiv, borde det inte vara så svårt att vara överens om. Men nu har regeringen valt att tolka delar av det på ett lite märkligt sätt. Därför finns det en reservation från s, v och mp. Jag yrkar bifall till denna reservation.

När det gäller arbetsmiljöarbetet är ansvarsfrågan central. Vem som i alla situationer ansvarar för arbetsmiljön är oerhört viktigt att veta. Att överföra ansvaret till en uppdragstagare som man inte vet kan frågorna kan vara att helt sätta det viktiga arbetsmiljöarbetet ur spel. Att kontrollera vem som har ansvaret och hur den personen sköter det blir både svårare och mer osäkert.

Vi vet att antalet olyckor på arbetsplatserna ökar. Värst drabbad är byggbranschen. Orsakerna kan vara många, men en sak vet vi: Kunskapen om hur viktigt det förebyggande arbetet är finns hos alltför få.

Det är även viktigt att veta vilka sanktioner som kan krävas. Vem som kan ställas till svars för olyckor och dålig arbetsmiljö behöver spridas bland både arbetsgivare och anställda. All osäkerhet runt ansvarsfrågorna måste undanröjas. Genom den tolkning som regeringen gör när det gäller direktivet skapas större osäkerhet, menar vi i Vänsterpartiet.

I går hade jag en interpellationsdebatt med arbetsmarknadsministern. Jag lyfte fram frågan om sanktioner mot arbetsgivare som inte hanterar arbetsmiljöarbetet på ett seriöst sätt eller inte har kunskap nog. Kärnfrågan är att ansvarsfrågan måste vara glasklar. Det gäller även i dag.

Vi kan konstatera att det dör fler byggarbetare i fallolyckor från tak. Varannan anställd i byggbranschen är rädd för att råka ut för en arbetsolycka. På sex av tio småbyggen, som definierats på något sätt, fuskas det med säkerheten. De uppgifterna kommer från Arbetsmiljöverket och från byggnadsfacket. För att inte förvärpa situationen utan vända trenden måste de här frågorna tas på största allvar. Se till att ansvaret för arbetsmiljön ligger på en huvudansvarig och att det inte går att smita ifrån det ansvaret!

När det gäller arbetsmarknadspolitiken är arbetsmiljöfrågorna troligtvis den här regeringens allra sämsta område. Att inte se de problem som man skapat med nedskärningar och förändringar till det sämre är på ett sätt ett strutsbeteende. Man gömmer huvudet i sanden. Man försöker slingra sig på olika sätt för att komma undan det här och försöker hitta olika vägar ut för att rädda ansiktet.

På arbetsmiljöriksdagen för ett par veckor sedan blev det här väldigt uppenbart. Kommentarer som kom från deltagarna var väldigt kritiska mot regeringens arbete.

Speciellt tycker jag att kommentaren från en av de forskare som deltog sätter fingret på hur det fungerar i dag. Hon sade så här: Det är mycket snack och lite verkstad, god retorik, men det händer inte så mycket, och när det händer blir det åt fel håll. Jag håller med henne helt och hållet.

Anf. 21 ULF HOLM (mp):

Fru talman! Till det här betänkandet har vi en gemensam reservation med Socialdemokraterna och Vänstern, och jag yrkar bifall till den reservationen.

Det här förslaget bygger på ett EG-direktiv, där EU-kommissionen har begärt en ändring i svensk lagstiftning angående samordningsansvar, utseende av samordnare med mera.

Regeringen menar också att EU-kommissionen gett Sverige i uppdrag att göra det möjligt för byggherren att helt överlåta sitt arbetsmiljöansvar till uppdragstagare, vilket vi inte anser vara i överensstämmelse med EU-kommissionens begäran. Vi menar att regeringens tolkning är felaktig. I EU:s byggsplatsdirektiv anges endast att byggherrens uppgifter, inte hela ansvaret, kan fullgöras av en ställföreträdare. Detta är en väldigt stor skillnad.

I propositionen från regeringen föreslås att det i arbetsmiljölagen 7 c § införs en regel om att den som låter utföra byggnads- eller anläggningsarbete kan överlåta sitt ansvar beträffande arbetsmiljön på en uppdragstagare. Regeringen påpekar där att uppdragstagaren på ett självständigt sätt kan ta detta ansvar.

Vi från Miljöpartiet menar att det är mycket farligt och kan få väldigt allvarliga konsekvenser att avtala bort just ansvarsfrågan, därför att ansvarsfrågan är den centrala, särskilt när det i propositionen saknas tydliga förarbeten när det gäller förskjutningen av det straffrättsliga ansvaret.

Med regeringens upplägg riskerar vi att få en situation där byggherre och uppdragstagare tvistar om vem som ska bära det yttersta ansvaret, vilket naturligtvis kan leda till väldigt stora konsekvenser för dem som blir skadade. Det är problem på arbetsplatser i dag just i fråga om vem som bär ansvaret vid en olycka. Om regeringen då öppnar för en tolkningstvist mellan byggherren och den ställföreträdande kommer det att leda till ännu mer tvister och ännu mer oklarhet om vad som gäller.

Det är också bristfälligt, som vi har sett, i regeringens förslag om avtalens utformning. Det är otillräckligt att bara kräva ett skriftligt avtal. Det finns ingenting av kontroll av uppdragstagares förmåga att utifrån arbetsmiljölagens regler genomföra avtalet. Frågetecken måste också sättas kring avtalens rättsliga verkan i förhållande till andra aktörer, till exempel fackliga organisationer och statliga myndigheter.

Det måste naturligtvis vara så att det alltid är byggherren som ytterst bestämmer förutsättningarna för byggprojektet. Det är byggherren som betalar och som anger förutsättningar vid budgivning. Sedan är det upp till anbudsgivaren att bedöma hur man kan klara de förutsättningar som finns i de så kallade förfrågningsunderlagen. Då uppstår risken, menar vi, särskilt i tider då det är hård konkurrens om jobben, att uppdragsgivaren tänjer på gränser vad gäller arbetsmiljö och att förebygga insatser för att minimera olycksrisker.

Vi ser en stor fara i regeringens förslag när det gäller detta, inte minst mot bakgrund av de nedskärningar som regeringen har gjort på Arbetsmiljöverket, där det är färre som kan komma och inspektera arbetsplatser och hjälpa till med just det förebyggande arbetet.

Vi har i vårt budgetförslag lagt in nästan 100 miljoner till Arbetsmiljöverket för att de ska klara de här kontrollerna, som vi anser vara A och O när det gäller att stödja företagen i det förebyggande arbetet. Inte minst viktigt är detta på byggarbetsplatser, där vi vet att det finns stora brister när det gäller det förebyggande arbetet.

*Bättre genomförande
av EG:s
byggsplatsdirektiv*

Vi vet att det under den senaste tiden, inte minst i somras, har inträffat en rad allvarliga olyckor med dödlig utgång vid bygg- och anläggningsarbeten. Olyckorna är inte utredda, så vi ska inte säga för mycket om de exakta orsakerna. Men så mycket står väl ändå klart att det handlar om att man kompromissar när det gäller säkerhetsaspekter på såväl konstruktion som utförande.

Det förslag som regeringen nu har lagt fram leder inte till förbättringar utan bara till att det blir mer och mer oklart när det gäller just ansvarsfrågan i branschen. Och ansvarsfrågan är det centrala när det gäller tvister om arbetsmiljöbrott. Det måste helt enkelt finnas bättre ordning och reda på arbetsmarknaden, och ansvaret måste vara tydligt.

Regeringen öppnar med detta förslag för oseriösa uppdragstagare att kringgå den viktiga arbetsmiljölagstiftning som finns. Arbetsmiljölagstiftningen är till för att skydda arbetstagare på arbetsplatser från just oseriösa företagare som vill tänja på gränserna och inte ta ansvar för arbetarnas säkerhet.

Med det här förslaget från regeringen ser vi nu att ansvaret blir än mer otydligt. Detta i kombination med neddragningar på Arbetsmiljöverket, och att man också har lagt ned ALI, är ett stort steg tillbaka och ökar osäkerheten på arbetsmarknaden.

Anf. 22 JAN ERICSON (m):

Fru talman! Sylvia Lindgren sade i sitt anförande att den här propositionen är otydlig. Då tycker jag att det kan vara bra att inleda mitt anförande med att berätta om bakgrunden till propositionen.

Bakgrunden är helt enkelt att EU-kommissionen i början av år 2006 framförde kritik i inte mindre än tolv punkter mot hur den dåvarande socialdemokratiska regeringen hade genomfört EU:s byggplatsdirektiv i svensk rätt. Kritiken gällde bland annat brister när det gäller krav på att utse arbetsmiljösamordnare och inte minst hur man ska reglera situationen när arbetsmiljöansvaret överförs från byggherren till en entreprenör.

I går fick vi i utskottet mycket lägligt ta del av ett meddelande från EU-kommissionen som handlade om den praktiska tillämpningen av bland annat byggplatsdirektivet. I detta meddelande framkommer bland annat att medlemsstaterna anser att direktivet stärkt säkerhetstänkandet och förbättrat arbetsförhållandena på byggarbetsplatserna.

Man kan därför beklaga att Socialdemokraterna inte hanterade införandet av direktivet tillräckligt omsorgsfullt i den svenska lagstiftningen. Detta är något som dagens regering nu åtgärdar. Om effekterna blir desamma som inom övriga medlemsstater borde det kunna bidra till ett ökat säkerhetstänkande även på svenska byggarbetsplatser.

Vad innebär då de förändringar som nu föreslås i arbetsmiljölagen? Jo, kort sagt blir det tydligare vem som ansvarar för arbetsmiljöfrågorna under en byggprocess, ända från planering och projektering fram tills bygget är klart, och hur detta ansvar kan fördelas mellan flera eller helt övergå på en entreprenör.

- Byggherren är skyldig att under varje skede av planeringen och projekteringen se till att arbetsmiljösynpunkter beaktas, när det gäller både byggskedet och det framtida brukandet.

- Varje byggherre ska utse en byggarbetsmiljösamordnare som ska samordna arbetsmiljöarbetet. Detta kan vara byggherren själv eller någon annan. Byggarbetsmiljösamordnaren har ett ansvar för de uppgifter som ska skötas, men lagtexten säger tydligt att detta inte befriar byggherren från ansvar. Samordningsansvaret inskränker inte heller det arbetsmiljöansvar som åvilar varje arbetsgivare på arbetsstället.
- I konsumentförhållanden ska uppdragstagare eller entreprenör med automatik överta ansvaret för arbetsmiljöfrågor, eftersom entreprenören typiskt sett har bättre förutsättningar att fullgöra ansvaret. I den här frågan finns det ingen åsiktsskillnad mellan oppositionen och majoriteten.
- För övriga byggherrar – de som inte är konsumenter – gäller strikta krav på att man ska upprätta ett skriftligt avtal om ansvaret helt eller delvis flyttas från byggherre till en ställföreträdare, oftast en totalentreprenör. Av avtalet ska dessutom tydligt framgå att entreprenören verkligen tar över ansvaret för arbetsmiljöfrågorna.

Fru talman! I de två motionerna från Socialdemokraterna och Miljöpartiet föreslås att endast uppgifter och inte ansvar ska kunna överföras från byggherre till ställföreträdare. Men detta är juridiskt inte möjligt att tillmötesgå. Det är inte förenligt med byggplatsdirektivet att helt utesluta möjligheten att överföra även ansvaret enligt arbetsmiljölagen från en byggherre till en ställföreträdare. Det är knappast önskvärt heller.

Jag ska ta ett exempel. En lantbrukare som ska bygga ett nytt stall är i den situationen byggherre. Enligt förslaget från oppositionen ska då lantbrukaren ha det samlade arbetsmiljöansvaret för hela bygget. Oppositionen tycker att lantbrukaren är bättre lämpad att ta det ansvaret än det byggföretag om faktiskt bygger stallet. Jag har svårt att förstå hur man kan resonera på det sättet.

Det är inte bara stora fastighetsbolag och byggbolag som kan vara byggherrar. Det kan lika gärna vara små näringsidkare, små ideella föreningar och andra som inte betraktas som konsumenter utan som näringsidkare. Det skulle bli helt fel om man skulle lägga hela arbetsmiljöansvaret på dem.

Innan jag fortsätter vill jag passa på att yrka bifall till utskottets förslag och avslag på motionerna. Jag vill också påpeka att när det gäller kravet på skriftligt avtal går Sverige längre än vad direktivet föreskriver, just för att det ska bli extra tydligt vem som bär ansvaret för arbetsmiljöfrågorna.

Fru talman! Mitt första arbete fick jag som 18-åring på ett stort tryckeri. Dagen innan jag började min anställning hade en medarbetare på den tryckpress där jag skulle arbeta fastnat med handen i tryckpressen och förlorat tre fingrar. För mig och min jämnåriga kamrat, som började samma dag, var detta en ganska chockartad start på arbetslivet. När vi sedan upptäckte att en stor del av de skydd som borde ha varit monterade på maskinen i stället låg i en hög bakom tryckpressen blev vi faktiskt ordentligt upprörda. Om skydden hade påverkat olyckan har jag ingen aning om. Det är svårt att säga, men det kändes väldigt konstigt.

Det visade sig att dessa skydd aldrig sattes fast på avsedda ställen när maskinen var i gång eftersom det bara tog onödig tid. Det var uppenbarligen förankrat hos både företagsledningen, maskinchefen, medarbetarna, facket och skyddsombudet. Med anledning av olyckan lyckades jag och min kamrat, som var nyanställda, få alla som arbetade på vår maskin att sätta upp skydden så som de skulle vara. Men efterhand tröttnade man på detta, och skydden hamnade i en hög bakom maskinen igen.

Nåväl, jag lyckade behålla alla mina fingrar intakta under mitt år på denna arbetsplats, men det var min första kontakt med hur arbetsmiljöfrågor fungerar i verkligheten.

Byggplatsdirektivets tydligare införande i arbetsmiljölagen blir ytterligare en pusselbit i en samlad svensk arbetsmiljölagstiftning som sedan kompletteras med förordningar och andra regelverk. Vid sidan av regelverket har vi ett arbetsmiljöverk som utarbetar råd och föreskrifter och gör inspektioner. Arbetsmiljöverket får nu ytterligare 125 miljoner det kommande året, vilket säkert är mycket värdefullt.

Trots detta är det min uppfattning att det inte hjälper med aldrig så många lagar, regler, inspektörer och myndigheter om inte de enskilda arbetsgivarna, arbetstagarna, fackliga organisationerna och skyddsombuden tar sitt ansvar ute på varje arbetsplats. Det krävs ett nytt synsätt, där arbetsmiljöfrågorna ibland måste få gå före tidsfrister, leveranstider, bekvämlighet och kostnadsjakt.

Inte minst måste den enskilde arbetstagaren vara beredd att ta ett ansvar för att säkra sin egen arbetsmiljö. Detta yttersta ansvar i varje arbetsmoment kan vi aldrig lägga över på någon annan.

(Applåder)

I detta anförande instämde Hillevi Engström (m).

Anf. 23 SYLVIA LINDGREN (s) replik:

Fru talman! Det var intressant att lyssna till Jan Ericsons målande beskrivning av hans inträde på arbetsmarknaden och hans första konfrontation med arbetsmiljön på denna. Det borde väl ändå stämma till eftertanke om hur viktigt det är med inspektörer i verksamheten för att komma till rätta med detta. Jag beklagar ju att man i budgeten inte har lagt mer pengar till just inspektionsverksamheten, utan de 33 miljoner som man lägger på för nästa år är avsedda för informationsinsatser och inte för tillämpningen ute på arbetsplatserna.

Men åter till själva betänkandet. Jag hoppas verkligen att Jan Ericson förstod vad jag sade: Huvuddelen i betänkandet ställer vi oss bakom och tycker är bra. Men det finns ett undantag, och det är tydligheten i ansvarsfrågan. Den tycker vi inte har blivit riktigt belyst.

I reservationen skriver man väldigt väl om detta. Det hade varit himla kul – för jag tror faktiskt att Jan Ericson håller med om de tolkningssvårigheter som ändå finns – om man hade kunnat bli enig i den här frågan så att otydlighet inte ska behöva förekomma.

Vem är ansvarig vid en olycka? Regeringens förslag ger möjlighet att förskjuta det straffrättsliga ansvaret. Vad gäller vid ett sådant avtal? Och hur är det med avtalets rättsliga verkan gentemot andra aktörer? Det är

tre konkreta frågor som inte belyses här. Vad har Jan Ericson för svar på detta?

Prot. 2008/09:26
12 november

Anf. 24 JAN ERICSON (m) replik:

Fru talman! Jag har ett enda och väldigt tydligt svar: Som jurist kan jag inte se att man kan göra mycket mer än att ha ett tydligt skriftligt avtal om hur ansvaret ska fördelas och ett avtal där det tydligt framgår att entreprenören faktiskt tar över ansvaret för arbetsmiljöfrågorna. Jag har svårt att se hur det kan bli tydligare än så.

*Bättre genomförande
av EG:s
bygglatsdirektiv*

Anf. 25 SYLVIA LINDGREN (s) replik:

Fru talman! Regeringens förslag anger enbart att avtalet ska vara skriftligt mellan den som låter utföra byggnads- eller anläggningsarbetet och uppdragstagaren. I förarbetena står inget om vilken partsbildning och så vidare som det ska vara. Det finns otydligheter i det här. Det har också flera remissinstanser påtalat i förarbetena inför propositionen.

En annan fråga som jag också gärna vill ha svar på av Jan Ericson gäller detta med mindre företag och mindre och små objekt. Där står det tydligt i vår reservation: ”Vi tillstyrker denna del av förslaget och utgår då från att det verkligen gäller privatpersoner och små objekt. En tids- och beloppsgräns för när privatpersoner befrias från ansvar måste slås fast och utformas så att byggherren eller uppdragstagaren inte kan undgå ansvar genom att t.ex. dela objekt i mindre delar eller lägga likartade objekt i serie.”

Detta är också en del för att motverka fusk och försöka se tydligheter i arbetsmiljöansvaret och samtidigt slå ett slag för den seriösa verksamheten i branscher där det tyvärr – jag beklagar det så mycket jag kan – förekommer fusk som slår benhårt mot arbetstagarerna och samhället i dess helhet.

Anf. 26 JAN ERICSON (m) replik:

Fru talman! Jag tolkar Sylvia Lindgrens kritik när det gäller otydligheten mest som ett sätt att slingra sig ifrån det faktum att det var Socialdemokraterna som var så slarviga när man infogade bygglatsdirektivet i den svenska rätten att vi har levt med oklarheter på tolv punkter om hur det ska hanteras. Regeringens förslag innebär ju att allting blir bra mycket tydligare än det har varit innan.

I reservationen talar man om att det är viktigt att konsumenter ska slippa det här ansvaret. Jag har väldigt svårt att förstå detta. Jag undrar om Sylvia Lindgren har tänkt på att privatpersoner är sådana som hon och jag och andra som bygger som privatpersoner, till exempel när vi bygger en enfamiljsvilla. Då är vi byggherrar och konsumenter. Men en lantbrukare som bygger ett stall, en verkstadsägare som bygger till sitt garage eller en ideell förening som bygger en förskola är inte konsumenter och skulle alltså ha fullt ansvar för arbetsmiljöfrågorna enligt det förslag som Sylvia Lindgren presenterar. Jag tycker att det är fullständigt orimligt.

(Applåder)

Anf. 27 ULF HOLM (mp) replik:

Fru talman! Vår invändning gäller *en* del i byggsplatsdirektivet. Vi anser att EU-kommissionen inte har ställt det krav som Jan Ericson nu lyfter fram som avgörande, nämligen ansvarsfrågan.

Det står ingenstans i byggsplatsdirektivet. Det anger att endast byggherrens uppgifter men inte ansvar kan fullgöras av en ställföreträdare.

Det är det som är den springande punkten. Hur mycket ansvar kan man lämna över? Och det står inte så i EU-kommissionens förslag. Det är det som är det viktiga.

Då är det intressant. Vem bär ansvaret vid en arbetsplatsolycka? Jan hävdar att det finns ett skriftligt avtal, och där kan det stå att man överlåter hela ansvaret på entreprenören, och då är det jätteklart och tydligt. Då är bara följdfrågan: Har Jan Ericson någonsin sett ett sådant avtal?

Det är inte så att det står: Vi överlåter hela ansvaret. Det är ganska komplicerade skriftliga avtal som måste fram. Det finns ingenting i förarbetena som säger vilken rättslig verkan detta har för andra organisationer, för arbetstägaren, för fackliga organisationer och så vidare. Det regleras inte. Där har ni missat att vara tydliga.

Ni hänvisar till att allting ordnar sig bara det finns ett sådant skriftligt avtal. Men det kan ju vara så att man överlåter ansvaret för vissa delar av arbetet och inte för andra. Det kan alltså uppstå tvister om vilken del i arbetet som gäller just den del där det kanske tyvärr har blivit en arbetsplatsolycka. Det är det som är den springande punkten.

Anf. 28 JAN ERICSON (m) replik:

Fru talman! Jag säger samma sak som jag sade till Sylvia Lindgren. Om det av avtalet framgår tydligt att entreprenören tar över ansvaret för arbetsmiljöfrågorna har jag väldigt svårt att förstå Ulf Holms oro.

Ett juridiskt avtal i detalj framgår ju inte av en lagtext, utan det utformas sedan. Det är ganska givet att det ingår en massa saker i ett avtal, men det viktiga är att det är ett skriftligt avtal och att det här ansvaret verkligen tydligt regleras i det här avtalet.

Men jag skulle vilja fråga Ulf Holm: Vem är bäst på att ta arbetsmiljöansvaret när man bygger till en bilverkstad? Är det NCC och Skanska som är vana vid att hantera stora byggen och kan branschen? Eller är det Nisse Karlsson som driver bilverkstaden? Vem är bäst på detta?

Om Nisse Karlsson ska ta arbetsmiljöansvaret för det här bygget befarar jag att risken för arbetsplatsolyckor blir bra mycket större än om han inte gör det.

Anf. 29 ULF HOLM (mp) replik:

Fru talman! Jag noterar att Jan Ericson inte tycks förstå eller vill svara på frågan när det gäller hur det här skriftliga avtalet ser ut och vem som bär ansvaret vid en arbetsplatsolycka.

Du hävdar hela tiden att allt löser sig bara det finns ett skriftligt avtal. Ja, i den goda av världar brukar det vara så, men då kanske vi inte skulle behöva en massa tvister i domstolar på diverse områden där man just hävdar att det här inte står med i det skriftliga avtalet. Det finns hur många tvister som helst om detta.

En av de väsentliga gäller just arbetsplatsolyckor. Där finns det faktiskt väldigt mycket tvister. I ett avtal kan det stå att det gäller vissa delar

av uppförandet av ett garage, det som Jan Ericson tog som exempel. Det kan vara vissa delar av ansvaret som lämnas över och vissa som inte gör det.

Detta måste vara väldigt tydligt reglerat i lagstiftningen. Vad är det för ansvar? Vilka delar gäller det? Hur mycket? Och vem bär det fulla ansvaret? Jag menar att det inte är utrett i det här förarbetet.

Jag förstår att Jan Ericson inte kommer att vilja göra några ändringar här, men då hoppas jag att regeringen faktiskt tar fasta på detta och ser till att ta fram ett förslag, för det kommer att bli tvister om det här.

Det är inte jag som konsument som tjänar på detta. Det är de oseriösa företagarna, som kan fortsätta att underlåta att ta ansvar för arbetsmiljöfrågorna, som kan leda till att arbetsplatsolyckorna ökar.

Jag noterar att det enda jobbinitiativ som Jan Ericson och Moderaterna tar är att man ser till att jurister kommer att få arbete i framtiden. Det är i och för sig trevligt, men jag tycker att det är väldigt olyckligt i detta fall.

Anf. 30 JAN ERICSON (m) replik:

Fru talman! Som jurist tycker jag att det är jättetrevligt om även juristerna har arbete att göra.

Det är väl så, Ulf Holm, att man inte kan utforma en lagtext där varenda paragraf i ett avtal finns med i detalj. Ett avtal måste av naturliga skäl utformas lite olika beroende på situationen. Precis som Ulf Holm säger kan man överlämna hela arbetsmiljöansvaret eller delar av det. Det är självklart att det måste regleras på olika sätt.

Det viktiga och centrala är att man konstaterar att man bara får flytta över arbetsmiljöansvaret om det är skriftligt dokumenterat i ett avtal där det tydligt framgår att entreprenören verkligen tar över det här ansvaret.

Det är alltså ramen för avtalet. Hur avtalet sedan utformas exakt i varje paragraf får man avgöra från fall till fall. Jag är inte ett dugg bekymrad över den saken. Jag är mycket mer bekymrad om Nisse Karlssons bilverkstad ska ta arbetsmiljöansvaret när man bygger till ett garage. Då är jag verkligen orolig för vad som händer med arbetsmiljöfrågorna. (Applåder)

Anf. 31 TORBJÖRN BJÖRLUND (v) replik:

Fru talman! Jag ska börja där Ulf Holm slutade, för jag tycker att det är intressant att höra Jan Ericson och om exemplet Nisse Karlsson som på något sätt inte är kunnig nog att ta ett ansvar för att bygga ut sin bilverkstad.

Varför ska inte Nisse Karlsson vara ansvarig för arbetsmiljön i sitt eget bygge? Varför ska man överlåta det till någon annan? Bygger man till ska man ju kunna veta vilka regler som gäller. Det har ingen betydelse om det är en ideell förening. Det är klart att ansvaret ska ligga på den som är byggherre och byggansvarig. Då skapar man en seriös inställning till arbetsmiljöarbetet på olika byggen. Det är så man gör det.

De får gärna ta hjälp. Det är klart att NCC och andra har en jättebra kunskap. Ta jättegärna hjälp av dem, men överlåt inte ansvaret! Det här blir en tvärtomretorik. Det är inte alla som har NCC som byggare till exempel. Det finns många andra småfirmor och sådant. Det är där problemet ligger. Det är det vi pekar på.

Prot. 2008/09:26
12 november

*Bättre genomförande
av EG:s
byggplatsdirektiv*

Vi är inte speciellt oroliga för att till exempel NCC ska kunna klara av sitt ansvar. De klarar det. Men det gäller de andra. Och den som är ansvarig för bygget måste ta det här ansvaret fullt ut, inte minst juridiskt. Ska man ha sanktioner mot någon som är ansvarig för ett bygge måste man också veta var ansvaret ligger. Det är vår springande punkt.

Jan Ericson var inne på det här med skriftliga avtal och garantier. Skriftliga avtal kan ju finnas i många olika sammanhang. Men hur följer man upp det här? Hur ser man till att det fungerar? Det är där regeringens arbetsmiljöpolitik haltar som mest. Man tar bort möjligheterna att följa upp det arbetsmiljöarbete som borde vara seriöst. Det gör man inte. Man skär ned.

Skyddsombuden har inga möjligheter att kolla upp det här. Arbetsmiljöinspektörerna blir färre. De pengar som skjuts till Arbetsmiljöverket används inte till det.

Helhetsbilden av regeringens politik på det här området är väldigt dålig.

Anf. 32 JAN ERICSON (m) replik:

Fru talman! När man hör Torbjörn Björlund inser man att han inte vill inse att små företagare i väldigt många situationer är väldigt lika privatpersoner som konsumenter. Men det är kanske när man har problem med att förstå hur vardagen ser ut för småföretagen som man hamnar i slutsatsen att Nisse Karlssons bilverkstad, en liten hästgård eller en liten friskola som drivs av en ideell förening har precis samma möjligheter och kunskaper när det gäller att hantera de här frågorna som stora börsnoterade företag.

Men glöm inte att det också finns en annan värld där privatpersoner driver näringsverksamhet men tyvärr inte betraktas som konsumenter i den här lagstiftningen! Det är helt orimligt att lägga arbetsmiljöansvar på dem. Arbetsmiljöansvaret – det hörs på namnet – ska givetvis den ha som är mest insatt i vad frågan handlar om och som dessutom betalar för arbetsmiljön, om man säger så.

Om jag betalar någon för att bygga ett hus på min mark är det ju den personen som anställer människor och som organiserar hela arbetet. Hur ska jag då som en enskild näringsidkare, helt utan kunskap om byggbranschen, kunna ha det samlade ansvaret för arbetsmiljöfrågorna på det här bygget? Det är fullständigt orimligt. Jag kan inte begripa hur den diskussionen ens kan komma upp.

Sedan gällde det Arbetsmiljöverket. De 125 miljoner som tillförs extra till Arbetsmiljöverket, oavsett vad ändamålet är med de pengarna, avlastar faktiskt budgeten i övrigt i Arbetsmiljöverket. Det frigör resurser så att man kan göra mer inspektioner och ägna sig mer åt utbildning av skyddsombud och annat. Det här kommer givetvis att stärka arbetsmiljöarbetet.

Anf. 33 TORBJÖRN BJÖRLUND (v) replik:

Fru talman! Jan Ericson är väldigt tydlig om den borgerliga alliansens och regeringens inställning till arbetsmiljöarbete. Man kan inte kräva av någon liten firma eller enskild företagare att de ska kunna en massa saker. Det ska överlåtas till andra.

Det är klart att seriositeten i företagandet blir mindre. Varför kan man då inte kräva att småföretag ska kunna ta ett ansvar för arbetsmiljön? Jag kan inte förstå det. I det avseendet kan det inte vara någon skillnad mellan stora och små företag. Resurserna finns hos stora företag, som kan göra detta bättre. Att ta hjälp av dem är jättebra. Men varför ska ansvaret tas bort? Man riskerar ju att få en situation där det inte är någon som tar ansvar.

I dag när vi ser den utveckling som är på arbetsplatserna, framför allt på byggarbetsplatserna – det blir ju fler och fler olyckor, och vi vet att varannan byggjobbare i dag är orolig för att råka ut för en olycka på sin arbetsplats – måste vi självklart ta detta på allvar och seriöst. Det innebär att man inte kan resonera bort ansvaret för säkerheten och arbetsmiljön från huvudansvarig byggherre – detta oavsett hur stort eller litet företaget är. Det går inte, för då skapar man en situation med en sämre inställning till vad arbetsmiljön betyder, till hur viktig den är.

Just sådana gränsdragningar är mycket svåra. Vem ska kunna säga att Nisse Karlsson inte kan göra det och det, men någon annan kan göra det – någon som har tre, fem eller tio anställda? Var dras då gränsen? Det kan man inte veta.

Detta gör att jag tycker att det är alarmerande med den inställning som finns från den borgerliga alliansens sida till arbetsmiljöarbetet – alltså att man på något sätt kan schackra bort det här. Det går inte, så ta detta på allvar! Se till att det blir ordentliga ansvarsförhållanden och att det blir sanktioner när det gäller dem som har ansvaret! Då kan vi få ett bra arbetsmiljöarbete, och då vänder vi trenden. Antalet olyckor kommer då att gå ned igen. Nu går ju antalet olyckor upp.

Anf. 34 JAN ERICSON (m) replik:

Herr talman! Torbjörn Björlund säger att varannan byggnadsarbetare är orolig. Jag förstår att man är det, men jag tror inte att man blir mindre orolig om Bertas hembageri ska byggas till och Bagar-Berta ska ta ansvar för arbetsmiljön i samband med det bygget. Jag skulle vara mycket oroligare om jag var byggnadsarbetare där.

Torbjörn Björlund frågar också hur man ska kunna dra gränser. Ja, det är just därför som man har avtal. Avtal är till för att man ska kunna anpassa sig efter varje situation. Det är skillnad mellan om ett av de största svenska fastighetsbolagen uppför en hyresfastighet i centrala Stockholm och om Berta bygger till sitt hembageri. Det är viss skillnad däremellan.

Självklart ska en enskild näringsidkare inte komma undan ansvaret för sina anställdas arbetsmiljö, i det här fallet på bageriet. Om Berta har en medarbetare som är med och bakar bullar har hon självklart ansvar för arbetsmiljön på bageriet. Men hon ska inte ha ansvar om NCC kommer dit och bygger till bageriet. Då ska NCC självklart ha ansvar för sina medarbetare. Detta ska det självklart vara möjligt att konstruera genom ett avtal. Jag tycker att det är fullständigt självklart, så jag förstår inte reservationen.

(Applåder)

Anf. 35 TINA ACKETOFT (fp):

Herr talman! Jag hade ett manus för mitt anförande, men efter min kollega Jan Ericsons eminenta inlägg här tidigare finns det väldigt lite att tillägga.

Precis som Jan Ericson säger är det i detta betänkande fråga om tydligare och enklare regler – om en väldigt viktig arbetsmiljöåtgärd. Det är nya och tydligare regler, och det är ju vad man konstant efterlyser. Vi talar här också om minimikrav för säkerhet och hälsa. Vi har alltså, precis som Jan Ericson tidigare sagt, alla möjligheter att utöver detta i de avtal som sedan ska tecknas exakt ange vilka krav vi vill ställa. Det är naturligtvis inte vi här som kan upprätta de skriftliga avtalen.

Vi talar här i dag egentligen om byggarbetsplatser, även om det sväljer ut och börjar bli alla möjliga arbetsmiljödiskussioner. Jag måste börja med att säga att Sverige är ett säkert land jämfört med andra EU-länder. Vi har väldigt låga olyckstal i arbetslivet. Men även om det är så är naturligtvis varje olycksfall som inträffar en olycka för mycket.

Siffrorna för första halvåret 2008 visar att det var 35 dödsfall i arbetslivet – en ökning med 17 procent jämfört med halvåret dessförinnan. Majoriteten av dödsfallen sker på byggarbetsplatser. Vi vet att det är fråga om fall, höga höjder och ras. Det har varit ett par väldigt olyckliga fall i min hembygd, i Helsingborg, som inte är utredda men där det är ganska tydligt vad det gått ut på.

Byggbranschen är, skulle jag vilja säga, väldigt speciell. De av oss som har erfarenhet av byggarbetsplatser vet att det finns en stämning som är sådan att man som arbetare på arbetsplatsen tar lite lätt på detta med säkerheten. Eftersom jag har arbetat med säkerhetsanordningar vet jag att det ofta heter att ”man ska bara”. Man ska bara rätta till den där lilla pannan längst ut, så man anser sig inte behöva någon säkerhetsutrustning.

Det är alltså väldigt mycket också fråga om ett attitydproblem. Vi pratar om det här direktivet, men vi kommer aldrig till ett ställe där situationen är sådan att alla lagar finns som behövs för att skapa förändring. Det handlar om ett opinionsarbete. Där är vi i allra högsta grad de som ska driva den frågan.

Företagsledningarna behöver utbildning. Unga killar och tjejer som kommer ut på byggarbetsplatser behöver också utbildning. Inga direktiv i världen kan rätta till detta, utan det här är i allra högsta grad en utbildningsfråga.

Regeringens förslag innebär också att Arbetsmiljöverket, om det finns särskilda skäl, får flytta ansvaret i båda riktningarna. Det är inte så att man kan friskriva sig från ansvar, precis som Jan Ericson tidigare sagt.

Uppgifter och ansvar för olika aktörer fastställs också, så även om en byggherre utsett någon annan än sig själv till att vara samordnare befrias vederbörande inte från ansvar. Allt detta har vi också tidigare gått igenom. Inte heller jag förstår riktigt vad oppositionen är så bekymrad för. Vi har ju fått ett direktiv som under en mycket lång tid efterlysts och där vi tydligt fastställer de regler som nu ska gälla. Vi har därmed ett skriftligt avtal där det fastställs vilka som har ansvaret. Över huvud taget har vi tagit detta på allvar och inte förhålat – det har ju varit förhålat.

Jag måste säga att jag efter tidigare inlägg här är fullständigt trygg med detta direktiv. Men jag vill återigen för sakens skull säga att detta bara är en liten del av allt ytterligare arbete som behövs. Jag är trygg och är väldigt tacksam för den samsyn vi har när det gäller arbetsmiljöarbetet. Dock vill oppositionen hela tiden säga att vi inte vill ta detta på allvar. Men vi har en arbetsmarknadsminister som har tagit initiativ till ett samråd där vi ska diskutera och där alla parter får ta sitt ansvar.

Med detta yrkar jag bifall till utskottets förslag i betänkandet i sin helhet.

(Applåder)

Anf. 36 DÉSIRÉE PETHRUS ENGSTRÖM (kd):

Herr talman! Det här EU-direktivet, som vi måste implementera i svensk lagstiftning, förhandlades fram under den socialdemokratiska regeringens tid. Det betyder inte att det behöver vara ett dåligt direktiv. Vi tycker i stället att det är ett ganska bra direktiv just när det gäller att tydliggöra arbetsmiljöansvaret ute på våra byggarbetsplatser.

Kommissionen har, som sagts här, varit lite sur över att Socialdemokraterna inte har implementerat det här direktivet på ett bra sätt. Vi måste göra mer – man har ju gett oss en reprimand. Därför har regeringen nu tagit initiativ till en lagstiftning i enlighet med det förslag som i dag föreligger.

Under den senaste tiden har det varit en stor debatt om det ökade antalet dödsolyckor på arbetsplatser runt om i Sverige. Antalet dödsolyckor har ökat, om än från en låg nivå. Men i Sverige har vi mycket låga siffror jämfört med övriga EU. År 2004 var det 48 dödsolyckor i Sverige, och år 2007 var det 75 dödsolyckor. Antalet dödsolyckor har ökat med 35 procent på fem år, medan antalet förvärvsarbetande har ökat med 9 procent.

Självklart ska vi ha en nollvision och göra allt för att minska antalet dödsolyckor. Det är så många som drabbas av en sådan tragisk händelse. De branscher som är mest drabbade är jordbruket, skogsbruket och byggbranschen. Vanligtvis är det maskinolyckor eller fallolyckor som orsakar dödsfallen.

Det finns egentligen inga enkla förklaringar till att olyckorna blir fler. I debatten och i olika forskningar anges lite olika förklaringar. Stress och tidspress anges ofta som orsaker, liksom att chefer struntar i arbetsmiljöarbetet. Andra ser att det kommer in fler egenföretagare som underentreprenörer som kanske inte bryr sig lika mycket om uppsatta regler. Med det här direktivet vill vi ändra på det. Vissa anger språksvårigheter för personer som kommer hit från andra EU-länder och gör jobb här och som därför inte kan ta till sig alla arbetarskyddsregler på samma sätt som andra.

Alla de här olika faktorerna tycks samverka; det är lite olika i olika branscher.

Det finns, som jag ser det, många olika anledningar att återigen sätta arbetsmiljöfrågorna på dagordningen. Vi vet att det ofta är män som drabbas av dödsolyckor, att personerna ofta är över 55 år och att det är i branscher med många egenföretagare. De är sina egna chefer men ska ändå ofta arbeta tillsammans med andra, exempelvis på ett bygge i ett arbetslag. Då är det viktigt för allas säkerhet att man arbetar på liknande sätt och på ett säkert sätt.

I och med det byggplatsdirektiv som vi i dag ska diskutera kommer flera förbättringar till stånd som förhoppningsvis kan öka tryggheten på arbetsplatser som är utsatta, då särskilt byggarbetsplatser. EU vill att Sverige ska implementera det regelverk som tagits fram enligt direktivet. I direktivet anges att den som låter utföra byggnads- eller anläggningsarbete, alltså byggherren, ska beakta arbetsmiljösynpunkter under varje skede av planeringen och projekteringen samt utse en lämplig byggarbetsmiljösamordnare, dels för planering och projektering, dels för utförande av arbetet. Både samordnarna och byggherren har ett ansvar för att uppgifterna blir utförda i enlighet med direktivet. Det som här sedan följer är att byggherrens arbetsmiljöansvar kan gå över till en självständig uppdragstagare, då i princip en total- eller generalentreprenör, men bara om denne verkligen tar över uppgifter som motsvarar ansvaret.

Det betyder i princip det som vi i dag har i arbetsmiljölagen om delegering av arbetsmiljöansvar. Jag förutsätter att oppositionen känner till hur ansvarsdelegeringen går till. Man kan delegera nedåt i organisationen om underchefen har befogenheter att ta emot ansvaret och också har resurser för att ta över ansvaret. Det framgår att ansvaret ska delegeras skriftligt för att det ska vara tydligt vilket ansvar en underleverantör i så fall tar över. I de rättsfall som finns när det gäller arbetsmiljöansvar är det den som lämnar ifrån sig ansvaret som måste förvissa sig om att den som tar emot delegeringen har förutsättningar att ta emot den. Då blir den som skriftligt tagit emot delegeringen ansvarig enligt lagen.

Vi anser det betryggande i lagtexten att Arbetsmiljöverket har rätt att fatta beslut om eventuella ändringar av ansvaret. Om exempelvis skyddsombud ringer till Arbetsmiljöverket och säger att det är otydligt vem som har ansvar för vad kan Arbetsmiljöverket gå dit och ta reda på hur det ser ut med befogenheter och resurser för att ta ansvaret. Har en underentreprenör tagit emot ansvaret är det han som ska ställas till ansvar i domstol och som kan riskera straff och böter. Han kan inte vara ansvarslös. Han måste följa arbetsmiljölagen i alla delar. Arbetsmiljöverket kan, om särskilda skäl föreligger, flytta över ansvaret mellan uppdragsgärens och byggherrens. Verket har således sista ordet om vem som har det formella ansvaret.

Likaså gäller förstås den vanliga arbetsmiljölagen. Den anger att man ska ha en arbetsmiljöplan, ett systematiskt arbetsmiljöarbete med riskbedömningar, man ska förebygga ohälsa och olycksfall och så vidare. Därvidlag ändras inte ansvaret enligt arbetsmiljölagen. Arbetsmiljöverket kommer dessutom att, som brukligt är, ta fram föreskrifter för hur man ska tillämpa denna lag. Det brukar vi aldrig göra i samband i lagstiftningen, utan det är Arbetsmiljöverket som tar fram föreskrifterna om hur det här ska tillämpas.

Vi kristdemokrater anser att det är viktigt att vi har goda arbetsmiljöer som ger trygga arbeten. Alla arbetsplatser som har fler än fem anställda ska ha skyddsombud som är med och förebygger olyckor på arbetsplatser. Vi har i dag ett stort antal skyddsombud runt om i landet som har ganska långtgående rättigheter. De har exempelvis rätten att stoppa arbetet på en arbetsplats som de anser farligt för de anställda. Det gäller även en underleverantör som har fler än fem anställda. Där ska det också finnas skyddsombud som kan stoppa arbetet om arbetet är farligt.

Samverkan mellan arbetsgivare och anställda är viktig för att hitta effektiva sätt att förbättra arbetsplatsen. Det finns i dag flera sätt att förbättra arbetsmiljön ute på våra arbetsplatser. Ett sätt är att som i Danmark ha ett särskilt system för certifiering av arbetsplatserna när det gäller arbetsmiljön. Det kallas smileys. Oppositionen har ibland skojat med det och tycker att det är lite kul fast det inte setts så positivt. Jag tycker att det är lite synd, för det handlar om en godkändstämpel för att man klarar arbetsmiljökraven och kan sin arbetsmiljölag. Det är bra för arbetstagarerna att veta att det är en seriös arbetsgivare.

Det är viktigt att vi arbetar vidare med att utveckla arbetsmiljön på olika sätt.

Herr talman! Vi har i dag en till stora delar bra arbetsmiljölagstiftning. Det har flera aktörer sagt, senast när vi hade en utfrågning om arbetsmiljö och dödsolyckor i arbetslivet. Detta byggsplatsdirektiv välkomnar jag, eftersom det tydliggör arbetsmiljöansvaret i en bransch som förändras och där många olika entreprenörer kommer in. Därför är det bra att vi får denna lagstiftning på plats.

Jag yrkar bifall till förslaget i utskottsbetänkandet.
(Applåder)

Anf. 37 SYLVIA LINDGREN (s) replik:

Herr talman! Det är lätt att halka in och prata arbetsmiljö i dess helhet med anledning av det här betänkandet. Men jag ska försöka att bara prata utifrån ärendet i betänkandet och inte gå in i de övriga delarna, dem får vi ta i ett annat sammanhang. Det är mycket som vi är överens om, men det är också väldigt stora skillnader när det gäller arbete.

Vi har sagt det är mycket som är bra i betänkandet, men vi menar att regeringens tolkning av byggsplatsdirektivet leder till en onödigt omfattande lagstiftning. Det borde väl alliansregeringen ta åt sig.

Regeringen föreslår att en regel införs i första stycket arbetsmiljölagen om att den som låter uppföra byggnads- eller anläggningsarbete, i direktivet kallad byggherre, kan överlåta sitt ansvar beträffande arbetsmiljön på uppdragstagare, i direktivet kallad ställföreträdare.

Hade man inte haft det här med överlåtande hade det varit väldigt bra. Då hade det varit tydligt. Vad innebär det här? Vad ger det för otydliga signaler? Vad är det egentligen som händer med detta?

Därför ställer jag frågan till Désirée: Vem är det som är ansvarig för en olycka? Ett grundläggande krav måste väl ändå vara att det råder stor tydlighet när man har regler som skjuter över ett straffrättsligt ansvar. Här framkommer ingenting i förarbetena om hur det ska se ut.

Anledningen till att vi har reservationen är att vi vill få en tydlighet ute på byggarbetsplatserna, och det är dem vi talar om, inte om andra arbetsplatser, i det här direktivet. Det skulle jag vilja att Désirée förklarar.

Anf. 38 DÉsirÉE PETHRUS ENGSTRÖM (kd) replik:

Herr talman! Att överlåta ansvar är något som sker naturligt i dag på alla arbetsplatser. Man ska delegera ansvaret till dem som är närmast medarbetarna. Därför blir jag förvånad. Vi har en sådan byggbransch i dag – och jag har inte uppfattat att ni tycker att det är det stora problemet – att vi har olika underentreprenörer. Är det då inte jättebra att underent-

reprentörerna, som känner sin personal, som kan jobba med tydligt arbetsmiljöarbete, får ta över ansvaret så att inte någon byggherre långt borta har ansvaret utan den som står nära arbetarna och som vet hur arbetsmiljön ser ut på den arbetsplatsen?

Jag tycker att vi snarare tydliggör ansvaret. De föreskrifter som Arbetsmiljöverket förmodligen kommer att ta fram kommer också att tydliggöra hur det här konkret ska gå till.

Jag blir lite förvånad. Socialdemokraterna verkar inte riktigt känna till hur en delegering av arbetsuppgifter går till och varför det inte skulle kunna ske inom en byggbransch. Det är lite förvånande.

Jag tänker bara på fallet Göran Persson. Han tror jag inte riktigt hade tänkt sig att han skulle råka ut för en process i domstol. Han hade väl inte tänkt sig att han exakt skulle behöva veta hur arbetsmiljöarbetet skulle gå till.

Precis som Jan Ericson sade här tidigare är det självklart att entreprenören är den som bäst vet vad som behöver göras i säkerhetsarbetet och som också ska ha det rättsliga och juridiska ansvaret. Och det är det som jag anser att direktivet tydliggör.

Anf. 39 SYLVIA LINDGREN (s) replik:

Herr talman! Helt tydligt är det en otydlighet, för det är det som vi tvistar om och det är också det som kritiseras i reservationen och av en rad olika remissinstanser. Som det nu är upplagt kan alltså en byggherre och en uppdragstagare tvista länge om vem som är ansvarig. Det får förseningar och förluster till följd för den som har lidit skada.

Vad gäller för ett sådant här avtal? Det har jag också försökt få förklarat tidigare men inte lyckats. Regeringens förslag anger enbart att avtalet ska vara skiftligt mellan den som låter uppföra byggnads- eller anläggningsarbetet och uppdragstagaren. I förarbetena står det inte någonting om vilken partsbildning som krävs för att sluta ett sådant avtal och inte heller någonting om kontroll av uppdragstagarens förmåga att utifrån arbetsmiljölagens regler genomföra avtalet.

Herr talman! Jag inser att det här är krångligt. Det är svåra ord, det är svårt att få en helhetsbild av detta. Men avsikten är ändå att göra det så tydligt som möjligt för att se till att direktivet blir ännu bättre. Det är därför som vi tycker att just den här delen är överarbetad. Man borde ha kunnat lösa det här på bättre sätt utan att överlåta arbetsmiljöansvaret. Då hade det kunnat bli tydligt och man hade inte behövt hamna i sådana tvister som man nu har hamnat i.

Anf. 40 DÉSIRÉE PETHRUS ENGSTRÖM (kd) replik:

Herr talman! Det var synd att jag inte i min förra replik ställde frågan till Sylvia Lindgren: Varför, tror hon, har kommissionen hört av sig och sagt att Sverige och Socialdemokraterna inte har implementerat den här lagstiftningen på ett bra sätt? Nu kan hon inte svara på den, eftersom inte har någon replik kvar.

Du sade att byggherrarna tvistar i dag om vem som har ansvaret. Ja, och det är just ansvaret som vi vill försöka tydliggöra. Vi vill ha mindre tvister. Det ska vara tydligt. Eftersom jag själv har jobbat med arbetsmiljödelegeringar, visserligen inom offentlig sektor, vet jag att det ska tydliggöras vilket område man tar ansvar för. Sedan har man fått det ansva-

ret och har då också bekräftat att man kan och har resurser för att klara uppdraget.

Ur vår synvinkel blir det färre tvister framöver, och det kommer att vara tydligare vem som har arbetsmiljöansvaret för den som är anställd. Det är inte någon byggherre långt borta, om det är en stor arbetsplats, utan det är de närmast ansvariga, de närmaste cheferna.

Det är oerhört viktigt att byggplatsdirektivet kommer på plats. Jag tycker att regeringen har lagt fram ett bra förslag, och jag tror att med Arbetsmiljöverkets vidare föreskrifter kommer det här att bli tydligt och bra.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 22 §.)

10 § Räkna vid återkrav inom arbetslöshetsförsäkringen m.m.

Föredrogs
arbetsmarknadsutskottets betänkande 2008/09:AU5
Räkna vid återkrav inom arbetslöshetsförsäkringen m.m. (prop. 2008/09:3).

Anf. 41 PATRIK BJÖRCK (s):

Herr talman! Nu står vi återigen här i riksdagens kammare och diskuterar arbetslöshetsförsäkringen. Det har hänt några gånger de senaste två åren, och det är sällan någon särskilt trevlig diskussion. Men det är så, och vi får ta de diskussioner som uppstår. Förhoppningsvis kommer det under nästa mandatperiod att vara betydligt trevligare att diskutera arbetslöshetsförsäkringen, eftersom förslagen då kommer att gå i en helt annan riktning än de gjort med den här regeringen och den här majoriteten.

Regeringen har sedan den tillträdde genomfört ett antal försämringar av arbetslöshetsförsäkringen. Resultatet är att en halv miljon medlemmar har lämnat försäkringen och nu står oförsäkrade. Alla ni som vet hur det ser ut på arbetsmarknaden i Sverige, som läser tidningar och ser på tv, inser att en halv miljon oförsäkrade personer i en tid av varsel i dagens lågkonjunktur är ett svårt problem.

Nu vill man genomföra ytterligare förändringar av försäkringen, och förändringarna riktar sig i vanlig ordning mot den enskilde medlemmen. Det är den enskilde medlemmen som man har jagat sedan man kom till makten, och man fortsätter att göra det nu.

Reglerna i arbetslöshetsförsäkringen är komplicerade. De har ändrats många gånger de senaste åren. Den enskilde har ofta svårt att bedöma vad som är rätt ersättning. Möjligheten för a-kassorna att efterge krav på återbetalning är viktig, eftersom enskilda kan hamna i en svår ekonomisk situation om de tvingas återbetala medel som felaktigt har betalats ut. Mot denna bakgrund motsätter vi oss den skärpning av reglerna om eftergift som finns i regeringens förslag och i betänkandet.

Vi vänder oss också mot att reglerna om ränta är ensidigt utformade. Man ställer alltså bara krav på den arbetslöse om det skulle ha uppstått något fel. Men det kan ju också vara så att den arbetslöse får felaktiga

Prot. 2008/09:26
12 november

*Bättre genomförande
av EG:s
byggplatsdirektiv*

*Räkna vid återkrav
inom arbetslöshets-
försäkringen m.m.*

utbetalningar, och då skyddas inte den arbetslöse på något sätt. Genomgående i allting som den borgerliga majoriteten och regeringen gör är att man ensidigt riktar sig mot den arbetslöse och jagar enskilda människor. Men att tillvarata den arbetslöses rättssäkerhet eller behov är ingenting som bekymrar den här majoriteten och regeringen. Det framstår till exempel som orimligt att människor ska betala dröjsmålsränta till arbetslöshetskassan om återkraven inte betalas i rätt tid, medan man inte får någon ränteersättning när handläggningen av ett ärende tar orimligt lång tid. Det är vårt konstaterande i motsats till majoritetens.

Vi finner det anmärkningsvärt att man, trots kritik från flera remissinstanser, har missat att samordna förslagen med utredningen om enhetliga regler för återkrav. Det pågår alltså en sådan utredning. Det hade därför varit lämpligt att man hade samordnat förslagen i betänkandet med utredningens förslag. Vad man riskerar nu är att förslagen till förändringar kan bli temporära. Man kanske behöver riva upp eller ändra dem snart. Varje sådan förändring innebär omfattande och kostsamt arbete. Det är a-kassorna och a-kassornas medlemmar som naturligtvis kommer att få betala det, och det tar den borgerliga majoriteten i Sveriges riksdag och den borgerliga regeringen inget som helst ansvar för. Återigen riktar man sig mot de enskilda, mot de arbetslösa och mot de arbetslösas a-kassa.

För att se och förstå konsekvenserna av förslagen i betänkandet, som visserligen kanske kan ses som en smärre bagatell jämfört med de stora katastrofer som har drabbat a-kassan tidigare, måste man, som jag försökt att göra här, se detta i ett sammanhang med den borgerliga synen på arbetslösa i allmänhet och a-kassorna i synnerhet. Synen är att arbetslösa inte bara är lata utan också bedrägliga, och därför är det viktigt att jaga de arbetslösa.

Vi hade en debatt här i kammaren i dag på morgonen om varslen. Och, som sagt, det sker mycket ute i samhället i dag. Är det så att man har missat vad som har hänt med arbetslöshetskassan de senaste två åren – man kanske inte har följt med så mycket i samhällsdebatten och inte riktigt har förstått vilka försämringar regeringen infört – kommer nu massor av människor runt om i landet att drabbas hårt och skoningslöst av den politik som regeringen har fört.

När det gäller varslen, när det gäller arbetsmarknadspolitiken och näringspolitiken gör regeringen ingenting. Vi har hört regeringens företrädare här, arbetsmarknadsminister Littorin, på frågor från oppositionen och Sven-Erik Österberg svara att man inte tänker göra någonting i den situation som uppstått. Men när det gäller att jaga de arbetslösa är man väldigt pigg. Då har man många förslag, då är man väldigt på, då är man beslutsmässig, då är man snabb. Men när det gäller att ta sitt ansvar för den situation som uppstått ute i landet i dag är man i bästa fall saktfärdig, men oftast gör man faktiskt ingenting.

Det betänkande som vi diskuterar nu handlar alltså om återkrav. I någon mening kan man naturligtvis förstå att det kan vara rimligt att betala tillbaka något som har blivit felaktigt utbetalat. Med tanke på den bakgrund som jag har försökt beskriva är frågan om man inte åtminstone i debatten skulle kunna fundera på om det kanske är a-kassan och de arbetslösa som skulle ställa återkrav på den borgerliga majoriteten och regeringen. Många av dem som nu kommer att tvingas ut i arbetslöshet har trott på regeringen. Det är naturligtvis farligt när man har en borger-

lig regering, men det kan ändå vara mänskligt att göra det. De har trott att de kommer att få 80 procent i arbetslöshetsersättning. Jag träffar många när jag reser ute i landet som faktiskt tror att de kommer att få 80 procent. Det har ju arbetsmarknadsministern sagt. De har kunnat läsa att 80 procent gäller.

När man nu drabbas av arbetslöshet inser man att det kanske i bästa fall är 50 procent. Det blir givetvis en fruktansvärd chock för den enskilde som hamnar i en förtvivlad situation och känner sig grundlurad. Frågan är om det inte är där det skulle ställas ett krav på återkrav – alltså att man uppfyller det man har lurat människor att tro, det vill säga att de har 80 procent i a-kassa.

På sista tiden har den borgerliga majoriteten och regeringen visserligen backat på vissa punkter när det gäller arbetslöshetsförsäkringen. Man har tvingats under tryck från verkligheten och opinionen att ta tillbaka en del förslag som har varit väl vassa och hårda. Det finns även i detta betänkande ett sådant inslag.

I den ursprungliga promemoria som låg till grund för propositionen föreslog man att så kallad strikt återbetalningsskyldighet skulle införas. Det innebär att den som fått en felaktig ersättning skulle betala tillbaka oavsett vem som orsakat felet.

Det är inte bara det att räntekravet är helt ensidigt i jakten på den arbetslöse. Egentligen är regeringens och den borgerliga majoritetens uppfattning alltså att man ska kunna jaga den arbetslöse med återkrav även om han inte själv har orsakat det.

Även om man under tryck från remissinstanser, någon mediestrateg eller någon annan tänkare på kansliet insåg att detta kanske var väl grovt avslöjar det ändå den människosyn och inställning till arbetslösa och arbetslöshetsförsäkringen som regeringen och den borgerliga majoriteten har.

Här har man backat. Det är bra. Vi skulle dock vilja att man backade på fler punkter i betänkandet. Det är därför som vi från den samlade oppositionen i arbetsmarknadsutskottet och kammaren yrkar på bifall till den reservation som Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet står bakom.

Slutligen och sammanfattningsvis: Regeringen för en konsekvent politik mot de enskilda arbetslösa. Man har dock, som vi har kunnat höra tidigare här i kammaren, ingenting att erbjuda mot det som skapar arbetslöshet. Det blir mer och mer tydligt och kommer att bli allt tydligare för alla ute i landet vad syftet med regeringens politik är.

Vi yrkar, som sagt, bifall till reservationen.

Anf. 42 TORBJÖRN BJÖRLUND (v):

Herr talman! Arbetslöshetsförsäkringen är nog en av de saker som har diskuterats mest sedan vi fick en borgerlig regering för två år sedan. Försämringar och försvårande av möjligheten att utnyttja försäkringen – som borde vara och ska vara den riktiga tryggheten för den som riskerar att bli arbetslös eller blir arbetslös – har varit regeringens mål, och man har lyckats.

Det är därför inte förvånande att man går vidare i detta betänkande och sätter press på de arbetslösa som av någon anledning råkar ut för fel i hanteringen av a-kassan.

S, v och mp har en gemensam reservation som jag vill yrka bifall till.

Vi vet att reglerna i arbetslöshetskassan är krångliga och svåra att hantera. Ibland kan det till och med bli ett problem för handläggarna. Vi vet att vi har en ökad press och stress i hanteringen av a-kassan. Det gör att risken för fel ökar. Detta kan drabba den enskilde arbetslöse men även handläggare som inte klarar av sin situation. Man har svårt att avgöra vad som är rätt ersättning och läsa ut vad som är rätt utbetalat.

Trots detta vill de borgerliga fortsätta jaga de arbetslösa. De vill lägga skulden på den enskilde arbetslöse även i detta fall. Att den enskilde arbetslöse ska krävas på ränta vid dröjsmål av inbetalning eller felaktig inbetalning utan att densamme på motsvarande sätt kan kräva ränta om handläggningen blir försenad av handläggaren visar på den syn man har på just den arbetslöse. Det blir ett individproblem. Det är inget systemfel utan ett individproblem. All skuld ska läggas på individen.

Man borde ha en annan syn på detta. Möjlighet att ta hänsyn till speciella skäl för att släppa på kraven och göra eftergifter måste vara mycket generösare. Man måste kunna titta på det enskilda fallet och den enskilda individen mycket mer.

En annan sak som är viktig är samordningen i de trygghetssystem vi har. Regler för hur det ska fungera är mycket viktiga i detta sammanhang. Sjukförsäkringen och arbetslöshetsförsäkringen ska hjälpa den som har behov av trygghetssystemet, inte minst nu när vi är inne i en finanskris och på väg ned i en lågkonjunktur. Problemen kommer att öka. Vi kommer att få fler arbetslösa.

I debatten har det flera gånger sagts att varslen kommer att öka. Fler kommer att bli arbetslösa och utsatta för hanteringen i arbetslöshetsförsäkringen med lägre nivåer och tuffare krav. Dessutom kommer de kanske att bli utsatta för felaktigheter i utbetalningen och behöva betala tillbaka – med ränta. Det är klart att det blir en mycket större press på den enskilde arbetslöse.

Det kommer också att sätta tryck på handläggarna. Vi kommer att få en annan situation på a-kassorna för att se till att det blir rätt. Vi vet att de redan i dag är rätt pressade, och pressen kommer att öka. Det kommer att bli ett dilemma. Vi kommer att se en ökad problematik. Att då tillföra denna pålaga är naturligtvis inte bra.

Det är dags att sluta jaga de arbetslösa och sjuka. Regeringen har lyckats väl i sin jakt. Se i stället till att forma ett trygghetssystem med stor trygghet för alla arbetslösa och sjuka! Det ska finnas marginaler för misstag. Man måste ta hänsyn till den enskilde arbetslöse och kanske även till dem som hanterar detta i a-kassorna. Det här går att göra utan att tumma på rättskänslan eller möjligheten att motarbeta fusk. Det går utmärkt att göra det.

Därför yrkar jag än en gång bifall till oppositionens reservation.

Anf. 43 ULF HOLM (mp):

Herr talman! Förslaget från regeringen handlar om ränta vid återkrav inom a-kassan. Många tycker säkert att det verkar rimligt att man ska betala tillbaka om man har fått ett felaktigt belopp utbetalat. Det är klart att man ska betala tillbaka. Jag tror att rätt många tycker att det kan verka rimligt.

Frågan är dock lite mer komplicerad än så. Det handlar nämligen om vem man lägger ansvaret på. I detta fall är det den som erhåller a-kassa som ska kontrollera att det är exakt rätt belopp som betalats ut. Här brister förslaget. Blir man arbetslös ska man kanske ägna sig åt andra saker än att räkna ut om man har fått rätt ersättning. Det är viktigare att man söker jobb eller vidareutbildar sig i kvalificerad yrkesutbildning för att skapa möjlighet att få arbete.

Regelverket i a-kassan – hur man får rätt till ersättning och så vidare – är ingen enkel materia. Väldigt många litar på att tjänstemännen på a-kassorna kan frågorna och vet vad som gäller när man räknar ut ersättningen. De flesta litar på dem eftersom det är så himla komplicerat.

Det är här regeringen gör dubbelfelet. Man lägger allt ansvar på den arbetslöse. Det tycker vi från Miljöpartiet är helt fel. Jag noterar också att många remissinstanser, till exempel Arbetsförmedlingen själv, TCO och Saco, påpekar att regelverket för a-kassan är alldeles för komplicerat för att man ska kunna begära att alla ska veta exakt vad som gäller.

Det har inte blivit mindre komplicerat sedan den borgerliga alliansen tog över 2006. Man har gjort väldigt många förändringar i regelverket.

Det skrivs inte ett ord om vilket ansvar myndigheten, eller a-kassan, har. Vad gör man som enskild bidragstagare om man lyckas få den här ersättningen från a-kassan – det är inte något bidrag utan en omställningsförsäkring – och a-kassan dröjer med utbetalningen? Om de inte lyckas fatta något beslut eftersom de har för mycket att göra, borde man då inte som enskild kunna rikta krav på a-kassan?

Inte med ett ord tar regeringen upp det. Det handlar hela tiden om att det är den enskilde som har ansvaret. Jag tror att det hade varit bra om man i propositionen också hade tagit upp vilket ansvar staten och a-kassan har för att se till att de som begär a-kassa också får utbetalning inom rimlig tid. Det har tyvärr inte tagits med alls.

Den sista stora invändningen är att man skärper förslaget om återbetalning. Det ska inte längre vara ”med anledning av”, utan det ska vara särskilda skäl för att man ska kunna göra undantag när det gäller återbetalning.

Jag tycker att det är synd att man gör den skärpningen och säger att det måste finnas särskilda skäl. Det betyder att man ställer ytterligare press på dem som har a-kasseersättning.

Jag tror att förtroendet för hela a-kassesystemet i dag är mindre hos svenska medborgare. Där har de borgerliga partierna ett stort ansvar. Det är där den stora förflyttningen har skett. Mer än en halv miljon medborgare har lämnat a-kassan. Några av dem är personer i 55–60-årsåldern som troligen inte behöver a-kassan mer. Men en väldigt stor del är yngre människor som aktivt väljer bort att vara med i a-kassan. Nu ser vi varselvägen och de kommer att vara utan något stöd i en svår situation.

Därför tror jag att det är olyckligt att regeringen fattar beslut i en riktning som missgynnar den enskilde.

Därför yrkar jag bifall till reservationen från Socialdemokraterna, Vänstern och Miljöpartiet.

Anf. 44 TOMAS TOBÉ (m):

Herr talman! Låt mig inledningsvis tillstå att oppositionen faktiskt verkar vara helt överens på just detta område inom arbetslöshetsförsäk-

ringen. Man vill inte ge stöd till regeringens arbete för att bekämpa förmånsfusk.

Åsikter i övrigt från oppositionen när det gäller arbetslöshetsförsäkringen är som bekant mer splittrade. Det kanske jag får möjlighet att utveckla med tanke på att dagens debattörer gärna går utanför vad som behandlas i detta betänkande. Det har jag absolut inga problem med. Jag tycker tvärtom att det är bra. Det är bra att se reformer i arbetslöshetsförsäkringen för vad de är och – för att citera Patrik Björck från Socialdemokraterna – som en del i ett sammanhang.

Moderaterna och Allians för Sverige gick till val på att återupprätta arbetslinjen. Vi har gjort det mer lönsamt att arbeta, och arbetslösa har fått bättre hjälp att få jobb.

De senaste åren har arbetsmarknaden utvecklats mycket positivt. Antalet personer med olika typer av ersättningar har under åren 2007 och 2008 minskat med hela 180 000 personer. Dessutom har ökningen av antalet personer med sjuk- och aktivitetsersättning antligen brutits.

Herr talman! Få personer är permanent helt utan arbetsförmåga, ändå har många system byggts upp på det sättet att den som en gång trätt ut från arbetsmarknaden har förpassats till ett utanförskap resten av livet. Därför har det varit viktigt för alliansen att sänka trösklarna tillbaka till arbetet. Vi menar att arbetslöshetsförsäkringen vid sidan av tryggheten alltid ska bidra till att människor åter börjar arbeta så fort möjlighet eller förmåga finns.

Under nuvarande mandatperiod har arbetslöshetsförsäkringen reformerats till att återigen bli den omställningsförsäkring som den från första början var tänkt att vara.

IFAU menar att reformerna inom arbetslöshetsförsäkringen, tillsammans med jobbskatteavdraget, leder till någonstans mellan 50 000 och 100 000 fler jobb. Liknande slutsatser har dragits av LO-ekonomerna, Konjunkturinstitutet och Finanspolitiska rådet.

Herr talman! När vi nu befinner oss i finansiell oro och en konjunkturedgång är det viktigt att människor som riskerar att förlora sina jobb har en trygghet i arbetslöshetsförsäkringen. Men det handlar inte bara om arbetslöshetsförsäkringen, som är en av världens mest generösa, utan också om tilläggsförsäkringar, omställningsförsäkringar och huruvida det satsas på jobbskapande reformer eller inte. Politiskt handlar det om att göra en väl avvägd balans mellan arbetslinje och trygghet.

När det gäller arbetslöshetsförsäkringen råder det ingen tvekan om att alliansen noga har följt medlemsutvecklingen i de olika a-kassorna. Vid maktövertagandet stod över 700 000 personer utan arbetslöshetsförsäkring. Efter det har cirka en halv miljon tillkommit.

Nu ser vi visserligen ett trenderbrott, men det är bekymmersamt att så många står utanför.

Eftersom samtliga oppositionsföreträdare har uttryckt en oro för detta kan jag meddela att vi avser att återkomma för att förstärka både ny- och återinträde i arbetslöshetsförsäkringen.

I detta betänkande behandlas ränta vid återkrav inom arbetslöshetsförsäkringen. Det är ett led i regeringens arbete för att bekämpa skatte- och förmånsfusk. År 2007 betalades ca 20 miljarder ut i arbetslöshetsersättning. År 2008 verkar detta, som en följd av regeringens framgångsrika jobbpolitik, minska till ca 16 miljarder. Med tanke på hur stora

summor det handlar om menar vi från alliansmajoriteten att det är oerhört viktigt att det hanteras korrekt och att det endast går till dem som ska ha ersättning.

Dessvärre blir utbetalningar ibland felaktiga. Det har visat sig att under 2005 var närmare 2,2 procent av de utbetalade arbetslöshetsersättningarna felaktiga. Det menar vi är för mycket.

Ibland är det fel i systemet, men i andra fall är det faktiskt människor som manipulerar systemet. Då är det viktigt att det får konsekvenser. Det är inte tillräckligt att en person som har fått en ersättning som han eller hon inte har rätt till endast behöver betala tillbaka den. En rimlig påföljd är att personen blir skyldig att även betala ränta på beloppet.

Det kanske kan vara läge att påminna oppositionen om att det handlar om ränta när en person som har fått föreläggande om att betala tillbaka inte gör det. Det är då vi talar om att det är rimligt att betala ränta. Det är ingen löpande ränta vilket man ibland kan få en bild av att ni talar om. Det är en fullt rimlig påföljd för en person som inte betalar tillbaka en utbetalning som han har fått.

Det är oerhört viktigt för att människor ska känna tilltro inte bara till arbetslöshetsförsäkringen utan också till trygghetssystemen som helhet.

Från oppositionen hörde jag bland annat att den enskilde inte skyddas på något sätt. Det är en direkt lögn. Redan i dag kan man rikta skadeståndsanspråk mot staten om det har förekommit fel eller försummelse i arbetslöshetskassans handläggning. Låt er inte luras att tro något annat.

Man framför nu kritik även för att vi borde ha inväntat den utredning som pågår om enhetliga regler om återkrav. Jag kan ha en viss förståelse för den argumentationen, men det kan vara viktigt att påminna oppositionen om att arbetslöshetsförsäkringen – hela det arbetsmarknadspolitiska området – är undantaget i direktiven till den utredningen.

Det kan vara dags att påminna om att den utredningen tillkom under den förra majoriteten. Det var ett arbete som började på Arbetsmarknadsdepartementet 2005. Men vi kommer givetvis att titta på vad denna utredning kommer att landa i. Men vi måste ändå utgå från att denna utredning inte kommer att landa i några förslag som gäller det arbetsmarknadspolitiska området. Därför måste vi gå vidare med dessa förändringar nu.

I grunden handlar dessa förändringar om att de ska harmoniseras med de bestämmelser som redan finns i de olika arbetsmarknadspolitiska förordningarna.

Vidare är a-kassorna inte myndigheter, vilket också syns i direktiven till utredningen som jag talade om tidigare.

Herr talman! Utskottsmajoriteten anser i likhet med regeringen att reglerna om eftergift kan skärpas. Om en person tillskansar sig medel som denne inte är berättigad till bör det krävas särskilda regler vid eftergift. Det är rimligt att det förekommer särskilda skäl. Arbetslöshetskassan kommer givetvis även i fortsättningen att göra en helhetsbedömning. Är det på det sättet att personen inte kan betala tillbaka detta kommer det att ligga med i beslutet från kassan. Men i grunden menar vi att det är en viktig princip. Om man medvetet har gjort detta ska det betalas tillbaka.

Herr talman! Avslutningsvis är det beklagligt att oppositionen inte kan ge sitt bifall till detta betänkande. Alla som säger sig värna en stark omställningsförsäkring under den tid då man går från ett arbete till ett

*Ränta vid återkrav
inom arbetslöshets-
försäkringen m.m.*

annat borde också välkomna en tydlig signal som innebär att man slår vakt om just detta – att a-kasseersättning ska gå till dem som har rätt till det och inte till någon annan.

Jag yrkar bifall till förslaget i betänkande AU5 i enlighet med utskottsmajoriteten.

I detta anförande instämde Reza Khelili Dylami (m), Tina Acketoft (fp) och Désirée Pethrus Engström (kd).

Anf. 45 PATRIK BJÖRCK (s) replik:

Herr talman! Det går bra för Sverige, säger Tomas Tobé. Det påståendet måste Tomas Tobé vara ganska ensam om. Det är inte riktigt dessa indikationer som jag får när jag möter varslade och arbetslösa runt om i Sveriges långa land.

Tomas Tobé påstår att LO-ekonomerna har sagt att regeringens politik har gett X antal nya jobb. Det är en fullständig osanning. Då har han inte läst LO-ekonomernas rapport. LO-ekonomerna säger att om Konjunkturinstitutets beräkningar är korrekta att det har tillkommit 70 000 nya jobb har de i så fall kostat 700 000 kronor styck. Det är extremt dyra jobb. Det säger LO-ekonomerna – ingenting annat.

Svenskt Näringsliv däremot säger att regeringens politik har lett till att man har missat 90 000 rekryteringar under högkonjunkturen. Det är katastrof.

Tomas Tobé lovar att återkomma framöver med lite återställare för sin dåliga politik. Det var ju trevligt. Man ska sänka avgifterna lite grann, och man har insett att den politik som man har fört har varit felaktig.

Nu ska vi diskutera ett betänkande som handlar om att man ska slå fast en ny politik. Det hade varit bättre att inte genomföra den dåliga politiken i stället för att efteråt komma med återställare.

Det som denna replik handlar om är att vi från oppositionens sida har kritiserat att reglerna om ränta är ensidigt utformade. Som jag förstod Tomas Tobé strök han ett streck över den invändningen och tyckte att den var helt obefogad eftersom det finns en möjlighet att bedriva skadeståndprocesser. Tomas Tobés svar till arbetslösa som får felaktiga ersättningar, för låga ersättningar eller för sent utbetalda ersättningar är att de ska starta skadeståndprocesser. Är det rätt uppfattat?

Anf. 46 TOMAS TOBÉ (m) replik:

Herr talman! Jag ska börja med Patrik Björcks sista fråga. Om man går upp i talarstolen här i kammaren och talar om att de enskilda inte på något sätt skyddas, kan det vara rimligt att påpeka att detta inte är korrekt.

Men en motfråga skulle kunna vara: Är detta någonting som Socialdemokraterna och kanske den samlade oppositionen föreslår inom alla trygghetssystem? Är detta någonting som ska vara kommunicerande kärn eller inte? Det skulle vara intressant att få ett svar på det.

Men i grunden är frågan, när vi talar om betänkandet: Varför tycker Patrik Björck att en person som har manipulerat systemet, som har fått ut en ersättning som han eller hon inte har rätt till, och som får ett åläggande om att betala tillbaka detta och inte gör det i det läget, inte ska krävas på en ränta på beloppet? Varför är det inte rimligt? Är inte det att

slå vakt om trygghetssystemen – att de som har rätt till ersättning också ska få det? Det är oerhört viktigt att vi motarbetar fusk i systemet.

Sedan vet Patrik Björck mycket väl att det också kommer att göras helhetsbedömningar. Jag tycker att det är lite förmätet att beskriva detta som en jakt på arbetslösa. Detta handlar om att vi måste ha rimliga regler i systemen, och det är det som vi nu försöker att få på plats.

Jag tycker också att Patrik Björck och Socialdemokraterna är skyldiga svaret. Det var ni själva som inledde detta arbete 2005 på Arbetsmarknadsdepartementet. Det är ni själva som har startat den utredning som ni nu hänvisar till att vi ska invänta. Varför har ni då inte tagit med just arbetslöshetsförsäkringen och arbetsmarknadsområdet i den utredningen?

Anf. 47 PATRIK BJÖRCK (s) replik:

Herr talman! Tomas Tobé frågar om detta är något som man kan förvänta sig att oppositionen och Socialdemokraterna kommer att fullfölja när vi äntligen får ta över och justera alla de galenskaper som den nuvarande majoriteten har ställt till med.

Det är klart att i den lagstiftning som vi kommer att stå bakom när det gäller arbetslöshetsförsäkringen framöver kommer man inte att ställa ensidiga krav som innebär att man jagar den enskilde. Vi kommer inte att ha den typen av lösningar, utan vi kommer naturligtvis att ha sådana lösningar som innebär att systemet inte utgår från att alla är lata eller skulle vara ute efter att fuska.

Samtidigt kommer vi naturligtvis att se till att de ersättningar som betalas ut är korrekta och rimliga och att folk får rätt. Om man får fel ersättning är det ingen, vare sig Tomas Tobé eller jag, som har hävdats att man inte ska betala tillbaka. Vad vi vänder oss mot i detta betänkande är att man skärper reglerna om eftergift och att man ensidigt utformar räntesystem som inte har funnits tidigare som ensidigt går mot den arbetslöse. En sådan politik som den nuvarande majoriteten står för kommer vi aldrig att stå för. Men självklart ska felaktiga utbetalningar återkrävas.

Men det viktigaste i dag, som jag försökte säga i mitt anförande, gäller de stora återkraven från dem som tror att de får en ersättning som är 80 procent när de i själva verket får en ersättning som är 50 procent. Det är det som människor upplever som det stora sveket och som den stora orättvisan. Och det är detta som nu sakta men säkert troligen kommer att jaga Tomas Tobé ända fram till valdagen och kanske till och med kommer att innebära att Tomas Tobé och hans kamrater inom majoriteten kommer att föreslå fler återställare. Nu har ju Tomas Tobé redan lovat oss några återställare under året. Så vi får se vad som händer.

Anf. 48 TOMAS TOBÉ (m) replik:

Herr talman! Jag har inte lovat några återställare här i denna kammar. Men jag har sagt att vi tar allvarligt på att det är många som står utan en arbetslöshetsförsäkring och att vi därmed kommer att återkomma med reformer för att säkerställa att det blir fler som har en arbetslöshetsförsäkring.

Herr talman! Jag noterar att jag inte kommer att få några svar när det gäller att det var Socialdemokraterna själva som valde att starta detta arbete med återkrav och ränta i fråga om arbetslöshetsförsäkringen. Jag

kommer inte heller att få några svar på varför man inte vill ha med detta i direktiven till den utredning som man nu hänvisar till att vi ska vänta på.

För oss är detta oerhört viktigt. När man medvetet har tillskansat sig en ersättning som man inte har rätt till och sedan inte heller betalar tillbaka den ska det också läggas på en ränta. Det tycker vi är rimligt, och det tycker vi är att slå vakt om arbetslöshetsförsäkringen. Och det är förvånande att Socialdemokraterna inte kan acceptera detta.

När det gäller de olika beskederna och den eventuella förvirring som då kan finnas bland allmänheten kring nivåer i arbetslöshetsförsäkringen är det allra mest förvirrande i debatten i dag vad som gäller Socialdemokraternas besked om arbetslöshetsförsäkringen. Vi hör ibland att det ska vara 80 procent i ersättning och att det ska gälla för 80 procent av alla. En annan dag går man ut och klargör att det kanske inte riktigt går. I går var er partiledare Mona Sahlin ute och förklarade att det nog är lite svårt att veta när man kan få ihop detta. LO-ekonomerna hakade sedan på och sade att det kanske egentligen är 75 procent som man menar och så vidare. Läger vi till de övriga inom oppositionen ska det bli oerhört intressant att se vad det gemensamma beskedet kommer att bli. Men det får Patrik Björck och jag säkert möjlighet att debattera längre fram.

Anf. 49 TORBJÖRN BJÖRLUND (v) replik:

Herr talman! Det är intressant att höra Tomas Tobé prata om hur man ser till att fler får jobb. Vi har varit inne i en högkonjunktur. Det har skapats mycket jobb. Man slår sig för bröstet och säger att försämringen av ersättningarna i försäkringssystemet skapar fler jobb, att människor kommer in från utanförskap och så vidare. På vilket sätt finns kopplingen att nivån på ersättningen har skapat fler jobb?

Det ska bli intressant att se hur den kopplingen ser ut nu när vi kommer in i en lågkonjunktur, när jobben försvinner och folk ska leva på den här ersättningen, som är för låg för att de egentligen ska kunna göra det. Hur ska man hitta de jobben då genom att man har låg ersättning?

Detta är anmärkningsvärt och visar den människosyn ni har i den borgerliga alliansen och regeringen. Människor som inte har arbete ska jagas in till något slags arbete, och när det inte finns arbete får man nöja sig med att leva med 50 procent av sin vanliga lön i ersättning.

Det här är någonting som jag tycker är skrämmande. Ni kommer inte att få något lätt 2009 när jobben försvinner.

Tomas Tobé var också inne på tilläggsförsäkringar. Är det så att man har tanken att man ska försäkra arbetslöshetsförsäkringen på ett sådant sätt att människor tvingas ta egna försäkringar? Vilka är det som har råd att göra det i så fall? De som har gått ur a-kassan har gjort det därför att de inte har råd. De anser sig inte ha råd med det här. Vem ska då kunna ta en tilläggsförsäkring? Det är ett märkligt resonemang.

I stället borde vi bygga på de system vi har, som under många år har visat sig vara ett bra sätt att se till att människor får rörlighet på arbetsmarknaden, att man vågar göra ett avhopp från ett jobb för att kunna ha ersättning under en kort tid. Man har betalat in pengar för att få tillbaka ersättning. Det systemet tycker jag att vi definitivt ska behålla.

Dessutom är det så att ännu högre krav genom ränta på återbetalning inte heller skapar några fler jobb.

Prot. 2008/09:26
12 november

Anf. 50 TOMAS TOBÉ (m) replik:

Fru talman! Torbjörn Björlund har helt rätt i att arbetslöshetsförsäkringen är viktig för både flexibiliteten och tryggheten på arbetsmarknaden. Arbetslöshetsförsäkringen i Sverige är en av världens mest generösa, och det kommer den att fortsätta att vara. Det är viktigt.

Reformer för fler jobb är jag helt övertygad om är oerhört viktiga, framför allt i de tider vi går in i nu. Jobbskatteavdraget, de sänkta arbetsgivaravgifterna för företagen, reformerna i arbetslöshetsförsäkringen – allt detta menar vi påverkar. Det kan man också läsa sig till själv. Jag kan återigen hänvisa till LO-ekonomerna, som verkar uppröra delar av oppositionen. De menar att det är ungefär 70 000 fler personer i arbete tack vare dessa reformer. Det tycker jag säger en hel del.

Jag delar inte riktigt uppfattningen att vi i alliansen skulle ha en särskild människosyn när det gäller arbetslösa. Den syn vi har är att arbetslösa tidigare har förpassats till ett livslångt utanförskap. Systemen och politiken har inte tillräckligt kraftfullt hjälpt till att komma till ett nytt arbete. Det är det alla våra reformer har syftat till. Än så länge har de varit framgångsrika. 180 000 personer har gått från utanförskap till arbete. Det är kvittot på alliansens politik. När vi tog över fanns ungefär en och en halv miljon människor i arbetande ålder som inte arbetade. Det tål att påminnas om.

Vad gäller betänkandet: Varför anser inte Vänsterpartiet att det är rimligt att en person som medvetet har fått en ersättning som han eller hon inte har rätt till och som inte betalar tillbaka den ska betala ränta på detta?

Anf. 51 TORBJÖRN BJÖRLUND (v) replik:

Fru talman! Det Tomas Tobé egentligen säger är att utanförskap skapas genom höga ersättningsnivåer och genom att man inte tar jobb – jobb som inte finns. Det här är det tankefel som hela tiden har funnits hos den borgerliga regeringen och alliansen. När vi nu får lågkonjunktur kommer det att visa sig att det inte har någon betydelse. Folk kommer ändå inte att få jobb bara för att de får lägre ersättning. Det handlar inte om det. Det handlar om försäkringssystem som ska se till att människor har sin försörjning, att de har den trygghet som de har rätt att kräva.

Detta tycker jag är anmärkningsvärt. Det som kommer när lågkonjunkturen slår till, vilket den gör nu, kommer att vara avslöjande.

Förut sade Tomas Tobé att det ska vara en balans mellan arbetslinje och trygghet. Problemet nu när lågkonjunkturen slår till och jobben försvinner är att det inte kommer att finnas någotdera, vare sig arbetslinje eller trygghet. Vi kommer så småningom att få hög arbetslöshet, där ingen har trygghet, därför att det är för låga ersättningar.

Dessutom är det svårt att komma in i det här när man dessutom ska betala tillbaka om det blir fel, när pressen på handläggare i a-kassorna och så vidare blir högre. Felen kommer att bli fler. Den enskilde arbetslöse ska betala för det.

*Ränta vid återkrav
inom arbetslöshets-
försäkringen m.m.*

Det är det jag menar med människosyn, Tomas Tobé. Det är det som är det felaktiga i ert sätt att tänka. Det här kommer att slå tillbaka mot den borgerliga regeringen. Jag är fullständigt övertygad om det. Det kommer att visa hur ni klarar av att hantera situationen.

Självklart ska vi bekämpa fusk. Men det kan man göra utan att hålla på och klämma åt de arbetslösa på det här sättet. Att betala ränta när man själv kanske inte ens är orsak till att man får för mycket pengar finns det ingen anledning till. Det finns ingen anledning att på något sätt sätta de arbetslösa i en ännu sämre situation. Ni klämmer bara åt dem ännu mer. Det visar den människosyn som ni har i den borgerliga alliansen. Det är vår kärnpunkt. Ni jagar arbetslösa och sjuka och tror att det ska skapa något slags bättre samhälle. Det kommer det aldrig att göra.

Anf. 52 TOMAS TOBÉ (m) replik:

Fru talman! Det vi vill göra är att genomföra ett skifte i svensk politik. Det ska inte längre vara som så att arbetslösa och sjukskrivna eller personer som går på sjuk- och aktivitetsersättning är förpassade till ett livslångt utanförskap, att det inte finns några verktyg eller någon hjälp för att komma tillbaka till arbete igen för dem som har förmågan och som vill komma tillbaka. Det är den politikomställning som nu sker.

Återigen: Detta betänkande handlar om dem som har manipulerat systemet och som inte väljer att betala tillbaka den ersättning de har fått ut. Det är rimligt att i det läget komma in med ränta. Det tyckte uppenbarligen Socialdemokraterna tidigare. Jag vet inte var Vänsterpartiet fanns i det arbetet 2005, men vad jag vet samarbetade ni även på den tiden.

Det är helt rätt att det nu krävs kraftiga reformer för att skapa nya arbeten. Vi tror inte att en politik som bara handlar om att höja ersättningar och tak i arbetslöshetsförsäkringen är det som kommer att skapa nya jobb. Vi tror inte att en skattechock för företag och vanliga hushåll är vägen för att Sverige ska få fler jobb och för att de som i dag kan drabbas av arbetslöshet ska få ett nytt arbete att gå vidare till. Det är en motsatt politik. Om detta kommer vi att debattera i samband med många andra betänkanden.

Anf. 53 ULF HOLM (mp) replik:

Fru talman! Tomas Tobé! Jag ska börja med att kommentera den allmänna debatten, som verkar vara väldigt viktig i den här frågan. Problemet är att det inte skapas några nya jobb. Det är lätt att säga att det med den politik ni har inte är några problem, för de varslade får nya jobb. Det får 80 procent, enligt siffror från förra året. Men skillnaden är att det förra året skapades arbetstillfällen. Det är det som är problemet nu. Det skapas inga nya arbetstillfällen. Småföretagen vågar inte anställa. Det är därför vi ställer så stora krav på att regeringen ska komma med något förslag på hur man ska få småföretagen att börja anställa och så vidare. Det är grundproblemet med det resonemang som Tomas Tobé för.

När det gäller frågan om ränta vid återkrav är det självklart så att man ska betala tillbaka om man har fått fel ersättning. Men hur stort är egentligen problemet? Det kan vara bra för de åhörare som finns här att veta att regeringen själv har tillsatt en utredning som IFA, Inspektionen för arbetslöshetsförsäkring, har utfört. De menar att de felaktigt utbetalda

ersättningarna ligger på mellan 0,42 och 0,84 procent av utbetald ersättning, 16 miljarder.

Jag tror att många svenskar tycker att det är bra att man ska betala tillbaka det som är felaktigt utbetalt. Problemet är att Tomas Tobé talar om personer som ”medvetet” fått felaktig ersättning. Men om man som enskild ersättningstagare omedvetet har fått felaktig ersättning, varför ska man betala ränta då? Det är det som är problematiken. Du lägger hela ansvaret på den enskilde. Det är det som vi tycker är så felaktigt.

Anf. 54 TOMAS TOBÉ (m) replik:

Fru talman! Ulf Holm lyfter upp att det är viktigt att det skapas nya jobb i en tid där många riskerar att förlora sitt arbete. Det är helt rätt. Men frågan är vad som är receptet för detta.

Är receptet i arbetslöshetsförsäkringarna att säga: Du har manipulerat dig till en ersättning, om du betalar tillbaka så behöver du inte betala någon ränta? Det är bara satsningar på arbetslöshetsförsäkringen. Om det är svaret på hur det ska skapas nya jobb i Sverige tror jag inte att det kommer att vara särskilt framgångsrikt.

Det är oerhört viktigt att fortsätta med en politik där det blir mindre skattebördor på företagen och billigare att anställa. Vi måste säkerställa att hushållen får ekonomin att gå ihop via jobbskatteavdrag och så vidare. Det tror jag är vägen för att återigen skapa tillväxt och nya jobb i Sverige.

Ulf Holm påpekar att detta inte är ett jättestort problem. Det är klart att det inte handlar om att hälften av ersättningarna är på det sättet. Men det förekommer. Då bör man bestämma sig för vad som är en rimlig påföljd när det ändå förekommer.

Vi har då landat i att det ska vara en ränta när man har fått felaktiga utbetalningar. Det kommer även fortsatt att vara på det sättet att man kommer att göra en helhetsbedömning på kassorna.

Det är intressant att Ulf Holm nämner just siffran 16 miljarder för det som kommer att betalas ut 2008. Det är 4 miljarder lägre än vad som betalades ut 2007. Det är ett direkt resultat av en lyckad jobbpolitik från regeringen.

Anf. 55 ULF HOLM (mp) replik:

Fru talman! Du talar om en lyckad jobbpolitik. Att det blir mindre ersättningar beror enbart på att ni har sänkt ersättningsnivåerna så kraftigt och att det är svårare att få a-kassa i dag. Det är bara 20–25 procent som kommer att få de 80 procenten i ersättning. Det är helt orimligt som vi ser det.

Du tycker att det är rimligt, Tomas Tobé, att om man har manipulerat a-kassan, som du säger, ska man också betala ränta på det beloppet. Varför är det då inte lika rimligt att när a-kassan gör fel ska den betala ränta till mig som ersättningstagare? Varför är det då orimligt?

Det som är så inkonsekvent är att ni hela tiden lägger hela ansvaret på individen att räkna ut och se till att den ersättning man får från a-kassan är korrekt. Men ni lägger inget ansvar på myndigheten, att den ersättning den betalar ut är korrekt.

Det talas om skadeståndprocess. Jag skulle vilja se att en arbetslös sätter i gång en sådan process. Man vet att man förmodligen kommer att

Prot. 2008/09:26
12 november

*Ränta vid återkrav
inom arbetslöshets-
försäkringen m.m.*

få avslag i alla fall. Det är den allmänna bilden av att ta en fajt med myndigheter.

Det är en ganska dålig ursäkt att man i dag har möjligheten att vända sig till Justitiekanslern i en skadeståndsprocess. Det är ganska illa. Det skapar inget förtroende.

Om den borgerliga regeringen vill komma till rätta med fusk och skattebedrägerier ber jag Tomas Tobé att sätta i gång en utredning och kolla på det skattefusk som finns bland företagare.

Vi fick tidigare i vår, eller om det var förra hösten, en rapport om att skattesvinnet är nära 130 miljarder. Där kan vi tala om att vi behöver åtgärder för att se till att regelverket är enkelt så att inte företag eller enskilda kan skatteplanera och komma undan sitt ansvar.

Där finns åtgärder att vidta om man vill komma till rätta med de stora problemen. Jag anser att det ni försöker lägga på den enskilde är helt felaktigt i detta läge.

Anf. 56 TOMAS TOBÉ (m) replik:

Fru talman! Vi kan först ta skillnaden mellan 20 miljarder och 16 miljarder. Även om Ulf Holm inte gillade de förändringar vi genomförde var de flesta redan genomförda år 2007. Det är i huvudsak ett resultat som beror på att det är väldigt många som har gått ifrån utanförskap och arbetslöshet direkt in i arbete.

Det tycker vi är oerhört positivt. Det är 180 000 personer som har gjort detta. Det är oerhört viktigt nu när vi kommer in i svårare tider. Vi har ändå gjort allt vi kan för att förstärka högkonjunkturen i det läge vi nu kommer att stå.

Om vi nu tittar på detta betänkande är det beklagligt att varken Socialdemokraterna, Miljöpartiet eller Vänsterpartiet, som säger sig värna arbetslöshetsförsäkringen, vill vara med i arbetet att bekämpa fusk. Även om det inte handlar om ett stort fusk vill man inte vara med i detta.

För oss är detta ett led i ett större arbete med att bekämpa både skattefusk och förmånsfusk. Det tycker vi är viktigt att göra. Det är att slå vakt om de trygghetssystem vi har i Sverige.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 22 §.)

11 § Utökat elektroniskt informationsutbyte

Föredrogs
konstitutionsutskottets betänkande 2008/09:KU2
Utökat elektroniskt informationsutbyte (prop. 2007/08:160).

Tredje vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under 22 §.)

12 § Ersättningssystemet för mervärdesskatt för kommuner och landsting

Prot. 2008/09:26
12 november

Föredrogs
finansutskottets betänkande 2008/09:FiU7
Ersättningssystemet för mervärdesskatt för kommuner och landsting
(prop. 2008/09:30).

Tredje vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under 22 §.)

13 § Ändrade bestämmelser om anslagsavräkning

Föredrogs
finansutskottets betänkande 2008/09:FiU15
Ändrade bestämmelser om anslagsavräkning (prop. 2008/09:1 delvis).

Tredje vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under 22 §.)

14 § Rambeslut om utevarodomar

*Rambeslut om
utevarodomar*

Föredrogs
justitieutskottets betänkande 2008/09:JuU9
Rambeslut om utevarodomar (prop. 2008/09:20).

Anf. 57 JOHAN LINANDER (c):

Fru talman! Jag hade inte tänkt att anmäla mig till debatten. Jag behöver nog inte några fyra minuter i talartid. Det är heller ingen annan som har anmält sig. Det kanske beror på att vi är överens i frågan.

Det är en EU-fråga. Det handlar om ett rambeslut om utevarodomar där alla partier är överens. Då blir det oftast inte någon debatt, eftersom vi just är överens. Då kommer inte heller allt bra som EU gör fram.

Inom EU har vi ett omfattande rättsligt samarbete, och det är bra. Det gör till exempel att Sverige kan kräva ut böter av personer som inte bor i Sverige men har begått något slags brott här. Vi kan se till att svenska medborgare som döms i andra länder kan avtjäna sitt straff i Sverige.

I det här fallet handlar det om så kallade utevarodomar. Utevarodomar är när någon döms utan att vara på plats vid rättegången. Det kan ske vid särskilda tillfällen. Det kan även ske i Sverige. Vi har regler om det i rättegångsbalken.

Inom EU:s olika rambeslut har det funnits olika regler för när utevarodomar ska godkännas av andra EU-länder än just det dömande landet. Det är aldrig bra med en röra i den rättsliga regleringen.

Det här aktuella rambeslutet ser till att göra regleringen samordnad. Det förenklar för EU:s rättsliga samarbete. Men det är också bra för medborgarnas rättssäkerhet eftersom det blir enklare att veta vad som egentligen gäller.

Med detta korta anförande vill jag yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 22 §.)

Rambeslut om erkännande och övervakning av vissa icke frihetsberövande påföljder

15 § Rambeslut om erkännande och övervakning av vissa icke frihetsberövande påföljder

Föredrogs
justitieutskottets betänkande 2008/09:JuU10
Rambeslut om erkännande och övervakning av vissa icke frihetsberövande påföljder (prop. 2008/09:19).

Anf. 58 JOHAN LINANDER (c):

Fru talman! Även i det här ärendet är det ingen debatt. Ingen hade anmält sig till debatten, eftersom alla är överens. Jag tycker att det är synd att det bra som görs aldrig nämns därför att vi är överens. Det är därför som jag har efteranmält mig till debatterna.

Rambeslutet om erkännande och övervakning av vissa icke frihetsberövande påföljder är bra och viktigt för att personer som döms i ett annat land än sitt hemland ska kunna avtjäna straffet i sitt eget land. Det är viktigt inte minst för att människor ska kunna återanpassas till ett lagligt liv när straffet är avtjänat.

I det här fallet handlar inte rambeslutet om fängelsestraff utan om andra straffformer. Det gäller till exempel skyddstillsyn om man får villkorlig dom, och det kan handla om samhällstjänst och annat.

Det gör att en person som i annat fall förmodligen skulle ha dömts till ett kortare fängelsestraff, eftersom man inte kunnat avtjäna en villkorlig dom i det landet, nu i stället kan dömas till villkorlig dom, förflyttas till det egna hemlandet och där avtjäna den andra formen av straff.

Centerpartiet och övriga riksdagspartier är överens om att det är bra att EU har lagt fram de här förslagen till gemensamma regler. Med det yrkar jag bifall till utskottets förslag i betänkandet.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 22 §.)

Rambeslut om utbyte av uppgifter ur kriminalregister

16 § Rambeslut om utbyte av uppgifter ur kriminalregister

Föredrogs
justitieutskottets betänkande 2008/09:JuU11
Rambeslut om utbyte av uppgifter ur kriminalregister (prop. 2008/09:18).

Anf. 59 JOHAN LINANDER (c):

Fru talman! Det är inte ofta man får stå i riksdagens talarstol och ingen säger emot en.

Detta är alltså dagens tredje rambeslut, och även i det här fallet är samtliga partier överens om förslaget förträfflighet.

Detta rambeslut handlar om utbyte av uppgifter ur kriminalregister, och det syftar till att till exempel vi i Sverige ska få veta om en svensk medborgare har dömts i ett annat land. I dag finns det inga sådana regler som gör att vi lätt kan få veta att en person har blivit dömd i ett annat EU-land.

Det är viktigt framför allt i de fall personen i fråga återfaller i brott. Då ska det bedömas på samma sätt om det är ett återfall från ett brott som begåtts i ett annat land som om det är ett återfall från ett brott som begåtts tidigare i Sverige. Det är viktigt för straffmätningen. Begår någon ett liknande brott igen blir det ju en högre påföljd än det hade blivit annars. Det kan också vara viktigt för vilka insatser som ska ske inom Kriminalvården.

Det här förslaget innehåller också regler för hur uppgifter ur kriminalregister ska kunna lämnas ut till andra EU-länder. Det ska ske på ett både effektivt och rättssäkert sätt.

Med detta, fru talman, vill jag yrka bifall till förslaget även i detta betänkande.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 22 §.)

17 § Lag om företagshypotek

Föredrogs
civilutskottets betänkande 2008/09:CU5
Lag om företagshypotek (prop. 2007/08:161).

Anf. 60 JOHAN LÖFSTRAND (s):

Fru talman! Det här är en fråga som vi har debatterat i kammaren ett antal gånger under de senaste åren, och jag tänkte faktiskt inleda med en kort resumé av hur frågan har behandlats i kammaren, framför allt hur frågan har beretts tidigare.

Frågan har diskuterats till och från under 90-talet. Den socialdemokratiska regeringen tillsatte i december 1995 en parlamentarisk kommitté – Förmånsrättskommittén. Huvudsyftet med kommitténs arbete var att ta ställning till om statens förmånsrätt för skatter och avgifter borde slopas, om företagshypoteket borde ges en annan ställning och om arbetstagarrens löneskydd vid arbetsgivarens konkurs skulle förbättras.

Förmånsrättskommittén redovisade sina förslag i januari 1999. Jag vill bara notera för kammaren att i det betänkande kommittén lämnade var alla ledamöter eniga. Det var en enig kommitté som lade fram förslaget.

Frågorna började behandlas i riksdagen våren 2002. Då behandlade lagutskottet ett antal motioner med yrkanden om bland annat att samtliga delar eller delar av Förmånsrättskommitténs förslag borde genomföras. I betänkande 2001/02:LU26 ställde sig ett enigt utskott bakom motionskraven om att regeringen skulle åtgärda dessa problem.

Prot. 2008/09:26
12 november

*Rambeslut om utbyte
av uppgifter ur
kriminalregister*

*Lag om
företagshypotek*

Jag har med mig detta betänkande här, och jag vill gärna be de ledamöter som är i kammaren att ta del av det som står i betänkandet. Där finns nämligen många goda argument för varför man skulle införa Förmänsrättskommitténs förslag.

Det som också ska noteras är att det i detta betänkande finns redovisat vilka motionärer som lade fram förslagen. Det var till största delen borgerliga riksdagsledamöter som med tydlighet sade att den socialdemokratiska regeringen omgående måste återkomma till riksdagen med förslag för att på så sätt genomföra de viktiga reformerna som fanns med i Förmänsrättskommitténs förslag.

När riksdagen under hösten 2003 tog emot proposition 2002/03:49, *Nya förmånsrättsregler*, trodde regeringen att det skulle finnas en stor uppslutning kring de förslag som fanns där, eftersom den parlamentariska kommittén hade jobbat väldigt intensivt, det fanns en stor enighet och oppositionen under ett antal år hade drivit dessa frågor hårt.

Men till regeringens och de socialdemokratiska ledamöterna i lagutskottets stora förvåning var det helt plötsligt ett helt annat ljud i skällan. Det visade sig att både moderater, centerpartister och folkpartister helt och hållet hade ändrat åsikt i frågan och menade att förmånstäckningen inte alls skulle minskas. Den skulle i stället behållas på samma nivå.

Detta måste jag säga gör mig oerhört orolig och lite fundersam. Hur kan det här ha gått till? Har tre av riksdagens partier under mindre än ett års tid ändrat uppfattning och framför allt struntat i vad de ledamöter som satt i kommittén har skrivit fast sig vid tidigare?

Det visade sig mycket riktigt att det fanns ett par ganska starka intresseorganisationer, med Svensk Bankförening i spetsen, som hade jobbat väldigt intensivt för detta. Det gör mig ännu mer bekymrad. Ska en lobbyorganisation med väldigt tydliga särintressen kunna påverka tre av riksdagens partier att under ett års tid ändra ståndpunkt helt och hållet?

Så är frågan, och så blev också resultatet.

Förslaget genomdrevs dock, och reformerna genomfördes. Sedan har frågan under ett antal år diskuterats här i riksdagen. Det har gått fram och tillbaka, och riksdagen tillkännagav för regeringen att återkomma med detta.

Den återställare som riksdagen ska diskutera i dag bygger i stor utsträckning på den Bankerydsöverenskommelse som de borgerliga partierna tog i hand på innan valet, och det ska man vara medveten om. Det innebär att de borgerliga partierna i dag är tvingade att genomföra den här reformen, även om jag vet att det finns ganska många företrädare som är väldigt tveksamma till om en återställare över huvud taget kommer att ha någon effekt.

Man ska alltså vara medveten om att den här frågan har varierat väldigt mycket under de senaste åren och framför allt: Det handlar om att visa enighet, inte om att skapa reellt bättre förutsättningar för företag.

Fru talman! Vad var då syftet med reformen? Vad var det en enig kommitté lade fram och ett antal borgerliga ledamöter i denna kammare talade sig varma för innan propositionen kom?

Syftet var i huvudsak att underlätta för företag att genomföra företagsrekonstruktion i stället för att gå i konkurs. Vidare skulle man bidra till att kreditgivning och kreditprövning ytterligare skulle inriktas på projektets utsikter till lönsamhet, inte på vilket realkapital som fanns i bolaget vid den givna tidpunkten.

Förslaget skulle också ge de oprioriterade borgenärerna som oftast är underleverantörer och småföretag en bättre utdelning samt att man skulle stärka löneskyddet för de anställda vid konkurs.

Vad kan vi då se för effekter av 2003 års reform? Verksamheten har ändå varit i kraft några år. Man kan säga att reformen i allt väsentligt har varit positiv. Företagens överlevnadsgrad har ökat. Antalet konkurser och arbetslöshet orsakad av konkurser har minskat. Det finns i dag inga säkra indikationer på att creditsituationen för små och medelstora företag har försämrats på grund av reformen.

Det som oftast lyfts upp i debatten är att det finns regionala skillnader och creditsituationen är svår i vissa delar av landet. Jag håller helt med om att vi har problem med kreditgivningen i vissa delar av landet, men jag tror inte någon kan fastslå att det går att härleda till just denna reform.

Jag tror däremot att reformen har använts av banker som ett argument för att neka krediter när det i själva verket kanske är företagets situation, affärsidé eller utvecklingsplan som är det verkliga skälet till att bankerna skulle vilja avslå en kredit. Men det har varit mycket lättare att använda sig av ett förslag till en lag.

Jag tror alltså att reformen i vissa avseenden kan ha haft betydelse, men jag tror snarare att den har använts som ett argument än att reformen i sig har påverkat speciellt mycket.

Däremot är småföretagens finansiering ett problem i landet. Det är ett reellt problem som vi måste ta särskild hänsyn till.

Det här borde vara någonting som riksdagen visade ett stort intresse för. Hur ska vi skapa en god finansieringsmöjlighet för små och medelstora företag? Jag tror att de flesta faktiskt håller med om att en 50-procentig förmånsrätt vid företagsinteckning är ganska bra vid konkurser. Däremot tror jag att det finns många företrädare som anser att det är oerhört problematiskt att man i dagsläget inte kan få en tillräckligt god finansiering för att kunna driva företag. Men jag tycker inte att man ska blanda ihop de två delarna.

Den ena handlar om en lagstiftning för att underlätta vid rekonstruktioner och om att se över en del andra saker. Den andra handlar om hur vi ska skapa en god finansiering i hela landet. Jag tycker inte att de två delarna hör ihop.

Vi har ett problem i Sverige i dag. I Sverige är det oftast grundarna och kanske de närmast sörjande som kan stå för aktiekapital. Förutom det kan man lånefinansiera och i vissa fall få riskkapital som oftast är väldigt dyrköpt för företaget. Det är ett system som inte fungerar i längden. Här måste vi hitta nya lösningar. Det är de lösningarna som vi borde fokusera på i stället för att göra en återställare på grund av ett handslag som gjordes för många år sedan och där många företrädare i dagsläget har ändrat uppfattning.

Jag tycker att det vore synd om den här reformen genomfördes. Jag tycker att man i stället ska fokusera på annat som skulle kunna ge mycket bättre finansieringsmöjligheter för företagen.

Jag vill avsluta mitt anförande med att ställa några frågor till mina utskottskolleger. Vi kommer säkert att få möjlighet att debattera dem senare om frågorna inte besvaras från talarstolen. Jag vill fråga: Vad är syftet med den här återställaren? Vad vill den borgerliga regeringen uppnå med den här lagändringen? Vad tror man sig kunna uppnå när man höjer nivån i förmånsrätten från 55 procent till 75 procent? Vad kommer detta att innebära, och vad är syftet?

Dessutom tycker jag att det vore intressant att höra vilken reell påverkan den här reformen kommer att få i samhället i dag. Vi befinner oss just nu i en finanskris där man kan säga att kreditgivningen är en aning problematisk. Tror de borgerliga företrädarna att införandet av den här reformen kommer att innebära att kreditgivningen kommer att bli bättre efter den 1 januari utifrån det ekonomiska läge som vi befinner oss i just nu?

Jag skulle jättegärna vilja ha svar på dessa frågor. Om någon vill läsa de tidigare betänkanden som har diskuterats i riksdagen har jag dem tillgängliga här.

I detta anförande instämde Hannah Bergstedt, Fredrik Lundh och Christina Oskarsson (alla s).

Anf. 61 EGON FRID (v):

Fru talman! Låt mig börja med att tacka Johan Löfstrand för historiebegrivningen. Ska man sätta in den här frågan i ett mer allmänpolitiskt sammanhang kanske den här diskussionen är lite dåligt tajmad. Det är helt andra frågor som är viktiga för kreditgivningen i samhället, för att trygga sysselsättningen och trygga riskkapital till små och stora investerare runt om i landet i den här finanskrisen. Det handlar kanske mer om hur finansmarknaden totalt sett har utvecklats. Anders Borg sade ju till bankerna att sänka bolåneräntorna. Jag tycker att vi också ska säga till bankerna att sluta att se ensidigt på att låna ut till privat konsumtion och i stället se att långsiktiga viktiga investeringar runt om i landet är nödvändiga för den fortsatta sysselsättningen, för att rädda jobben och för att se till att det finns länekapital till investeringar. Detta är bankernas ansvar i samhället som en viktig del av kreditgivningen.

Fru talman! Jag vill naturligtvis yrka bifall till den gemensamma reservationen från s och v i betänkandet, reservation nr 1.

Diskussionen och förslagen om företagsinteckning eller företagshypotek och vilken förmånsrätt som ska gälla handlar ytterst om vad vi tror är bäst för kreditgivning till små företag som är i behov av riskkapital för sin uppbyggnad samt vilket system som bäst gynnar dessa företags fortlevnad och möjligheter att fortsätta sina verksamheter vid obestånd eller likviditetsproblem.

En annan diskussion är hur vi bäst undviker konkurser och i stället stöder bra och för samhället viktiga företag och alla inblandade ford-ringsägare som oftast är små företag och verksamheter.

Vänsterpartiets syn är att reformen om förmånsrättslagstiftningen, som fattades beslut om 2003, i grunden är positiv för att säkerställa kre-

diter till företagen och näringslivet och att en allmän förmånsrätt på 55 procent har stärkt viljan till företagsrekonstruktioner och minskat antalet konkurser. Detta måste vara en stark drivkraft även i framtiden för att behålla företagsinteckningen och förmånsrätten på 55 procent. Den totala säkerheten inom förmånsrätten i lagen om företagsinteckning borde vara gynnsam för att säkerställa krediter till företagen.

Problemet här är reglerna inom banklagen där kreditgivaren, oftast banken, inte får se de samlade tillgångarna som en säkerhet, utan kreditgivaren har bara att se till lönsamheten i företaget och möjligheten att omsätta tillgångarna. Om vi vill värna kreditgivningen och särskilt företagen i de delar av landet där tillgångarna är lågt värderade, till exempel låg värdering av fastigheter, måste vi se till att kreditgivarna får vara generösare och ta ett större samhällsansvar för företagens möjlighet att verka och även stödja sysselsättningen i hela landet.

Det är helt uppenbart att det borde vara ett samhällsintresse med regionala kreditfonder som får ta ett större ansvar för investeringar och företags livsvillkor i hela landet. Denna roll hade till exempel tidigare Föreningsbanken och Sparbanken. Vi vet att vissa lokala sparbanker har denna roll och tar ett stort ansvar runt om i landet även i dag.

Frågan är också hur staten som ägare agerar i de företag där man borde ta ett ägaransvar som kreditgivare och hur man styr kreditgivningen. Här handlar det om att riskfördelningen måste bli större mellan staten, kreditgivarna och företagen eller företagaren. Vi i Vänsterpartiet tycker att nuvarande lagstiftning är grund för detta. Har regeringen ambitionen att underlätta för nuvarande företag och dem som planerar att starta nya företag bör lagstiftning för kreditgivningen ändras till förmån för en större riskdelning och bättre möjligheter till rekonstruktioner vid obestånd.

Fru talman! Jag vill också hänvisa till vårt särskilda yttrande som finns i betänkande CU5, *Lag om företagshypotek*. Det är en röstförklaring som ytterligare ger stöd för vårt ställningstagande att nuvarande lagstiftning är bra. Men det är också en hälsning till bland annat Småkom som har varit kritiskt till den nuvarande lagstiftningen och har stora förhoppningar på det nya förslaget från regeringen.

Vi i Vänsterpartiet konstaterar också att det finns regionala skillnader när det gäller kreditgivning runt om i landet, men vi menar att det inte gynnar dessa regionala skillnader om det skulle bli en återgång när det gäller förmånsrätten och det här lagförslaget skulle träda i kraft. I stället handlar detta om att regeringen måste ta andra initiativ om man har ambitionen att stödja kreditgivning, sysselsättning och en positiv utveckling i hela landet. Då måste man ta till andra åtgärder. Här förväntar vi oss att regeringen snarast tar dessa erforderliga initiativ för att vi ska få en bra kreditgivning, en bra sysselsättning och en bra investeringsvilja runt om i hela Sverige.

Anf. 62 JAN LINDHOLM (mp):

Fru talman! I likhet med regeringen har Miljöpartiet noterat att 2003 års reform av företagens kreditvillkor när den nu har utvärderats har visat sig göra mer skada än nytta. Vi ser att försämringarna av kreditvillkoren har inneburit stora problem för många, framför allt små och medelstora företag, och som har påpekats här finns också regionala skillnader. Vi har

sett det framför allt på landsbygden utanför storstadsregionerna. Det är också särskilt små industriföretag som har stora behov av krediter som har fått dem indragna och i många fall har tvingats avveckla sin verksamhet. I andra fall har man inte kunnat genomföra tänkta satsningar.

Miljöpartiet motsatte sig den här reformen redan vid riksdagsbehandlingen 2003. Förändringen innebar att förmånsrätten i företagsinteckning då sänktes till 55 procent. Vi har i årliga motioner upprepat kravet på att återställa förmånsrätten, och nu händer det alltså äntligen någonting på området.

Som förväntat har Institutet för tillväxtpolitiska studier, ITPS, noterat att effekten av reformen blev precis så skadlig som Miljöpartiet hävdade 2003, och regeringen har också fått liknande signaler från näringslivet, vilket inte förvånar oss. Vi tar det här som ett erkännande och som att dessa instanser intygar att Miljöpartiets analys av förändringen visat sig vara riktig. Vi tycker också att det är positivt att regeringen har tagit till sig de här signalerna och att man nu också tycks inse det olyckliga i reformen från 2003. Till stora delar har vi därför samma inställning som regeringen i den här frågan, och vi ser positivt på regeringens förslag till åtgärder. Självklart hade vi hoppats på att man skulle ta till sig Miljöpartiets förslag fullt ut när det gäller att återställa förmånsrätten.

Civilutskottets betänkande nr 5 om lag om företagshypotek innebär att regeringen nu accepterar en rätt omfattande återgång till den situation som gällde före 2004, vilket vi tycker är bra. Regeringen väljer dock att genomföra en del andra förändringar som komplicerar bilden något.

Herr talman! Efter mycket överväganden har vi från Miljöpartiets sida beslutat att trots att förslaget från regeringen går i rätt riktning, som vi tycker, inte nöja oss med att bara så att säga tacka och buga och ta emot det. Även om vi alltså instämmer i regeringens bedömning att de förändringar som nu görs innebär väsentliga substantiella förbättringar för små och medelstora företag reserverar vi oss ändå till förmån för vår motion i betänkandet, där vi alltså kräver en fullständig återgång till situationen före 2004.

Vi är, som jag redan har påpekat, herr talman, fullt medvetna om att regeringens förslag till ganska stora delar innebär en ny konstruktion, och därför är det inte så lätt att göra en rak jämförelse mellan förslaget och situationen före 2004, så det kan ju råda lite olika meningar om vad en återgång innebär. Det här tycker vi också gör det lite svårt att bedöma och förutsäga effekten av regeringens förslag.

Vi i Miljöpartiet är i första hand måna om att företagarna återigen ska få rimliga villkor för att bedriva sin verksamhet, och vi hoppas därför att det förslag som har kommit är en bra avvägning. Vi lägger inte någon prestige i att det här måste lösas precis som vi föreslår och att en återgång, som vi kallar det, skulle vara så att säga den enda möjliga vägen. Vi är i första hand måna om att det ska bli en situation som fungerar för företagare.

Vi utgår ifrån att regeringen kommer att följa upp effekterna av sitt förslag nu. Vi i Miljöpartiet kommer i varje fall att följa upp det. Vi utgår från att regeringen, om det visar sig nödvändigt, återkommer till riksdagen med nya justeringar av förmånsrätten, om det alltså, som vi menar, skulle visa sig att det här förslaget inte räcker till för att företagen ska få möjligheter att finansiera nyinvesteringar, nya projekt och så.

Vi tvivlar alltså inte på att regeringen har bra uppsåt i den här frågan. Vi menar dock att Miljöpartiet fortfarande har en bättre analys och ett bättre förslag till åtgärder, även om vi ser att skillnaderna inte är så stora.

Herr talman! Vidare kan man konstatera att maktkartellens partier säkert senare i debatten kommer att påpeka att oppositionen inte är enig i den här frågan. Det har vi ju inte heller varit tidigare. Vi har från Miljöpartiets sida full förståelse för de motiv som Socialdemokraterna och Vänsterpartiet använder sig av. Den här reformen har inneburit ett lägre risktagande i företagen och att vi därmed har fått färre riskutsatta jobb, och det är ju i och för sig bra, men samtidigt menar vi att det har inneburit att många möjliga jobb har uteblivit. Det här handlar om en balansgång där vi uppenbarligen gör olika bedömningar, och vi menar alltså att skadorna är större än vinsterna.

Argumentet att tiden för utvärdering har varit lite kort är i och för sig relevant. Det är därför vi också menar att det är viktigt att regeringen fortsätter att följa upp frågan. Man skulle också kunna säga att den här reformen inte har prövats under svåra ekonomiska tider, och vi i Miljöpartiet är mycket oroade över framtiden, nu när vi är på väg ned i en lågkonjunktur. Vi tror alltså att utvärderingen, trots att den alltså är kritisk till hur reformen har fungerat, i verkligheten är alldeles för positiv. Det är därför vi också håller fast vid vårt ställningstagande i motionen.

För oss i Miljöpartiet är långsiktiga villkor väldigt viktiga. Regelverken för näringsverksamhet bör utformas på ett sådant sätt att de fungerar i både goda och dåliga tider. Både näringsidkare, anställda, långivare, leverantörer och kunder ska kunna känna en trygghet i vilka regler som gäller. Man behöver som parter tid på sig att utvärdera och bygga förtroende, och det underlättas inte om reglerna förändras ofta.

Vi beklagar att den här förändringen genomfördes med Kristdemokraternas hjälp 2003, och vi beklagar naturligtvis att man inte nu återgår till de villkor som gällde tidigare. Samtidigt hoppas vi att de regler som nu införs ska fungera på ett så pass bra sätt att de kan få vara orörda under en längre tid. Men skulle erfarenheterna visa under de närmaste åren, när vi nu går ned i en lågkonjunktur – de flesta bedömare säger väl att det är ditåt vi är på väg – att de justeringar som man nu gör från regeringens sida så att säga utgår från att vi ständigt ska leva i goda tider och att det faktiskt behövs mer när vi får svårare tider, ja då hoppas vi naturligtvis att den regering som sitter, oavsett vilka partier som ingår i den, reagerar snabbt. Det är viktigt för många små och, ofta när det gäller finansieringen, svaga företag.

Med detta, herr talman, yrkar jag bifall till reservation 2.

Anf. 63 ANTI AVSAN (m):

Herr talman! Det är viktigt och angeläget för Sverige och vår välfärd att det skapas goda förutsättningar för företagen. För bara ett par månader sedan var det betydligt enklare att låna pengar, men sedan gick det snabbt. Problemen för de amerikanska bolåneinstituten Freddie Mac och Fannie Mae samt fallet för investmentbanken Lehman Brothers löste ut det som nu har blivit en global finanskris.

I spåren av denna kris märker många företag att det är både svårare och dyrare att låna pengar. Räntorna fluktuerar och bankerna gör tuffare bedömningar när de ska låna ut kapital. Detta gäller inte minst för de

*Lag om
företagshypotek*

många småföretagare som geografiskt befinner sig utanför storstadsregionerna.

Ett led i att förbättra för företagen är det lagförslag vi debatterar i dag, lagen om företagshypotek. Lagförslaget innebär en reformering av det regelverk som gör det möjligt att använda lös egendom i näringsverksamhet som säkerhet för lån.

Den nya säkerhetsrätten företagshypotek föreslås från och med den 1 januari 2009 ersätta den så kallade företagsinteckningen som infördes 2004. Reglerna om företagsinteckning försämrade säkerhetsrättens värde i jämförelse med det dessförinnan gällande företagshypoteket. Enligt en utvärdering från Institutet för tillväxtpolitiska studier var försämringen så påtaglig att reformens nackdelar måste anses ha överstigit fördelarna. I allt väsentligt innebär de nya reglerna för företagshypotek en återgång till de regler som gällde före 2004. Äldre företagsinteckningar kommer dock att fortsätta att gälla under en övergångsperiod.

Syftet med de nya reglerna, vilket Johan Löfstrand efterfrågade, är att förstärka säkerheten för långivare så att det blir lättare för företag att låna pengar. Företagshypoteket föreslås omfatta näringsidkares lösa egendom som hör till näringsverksamheten. Företagshypoteket ska inte omfatta kassa- eller bankmedel, finansiella instrument avsedda för allmän omsättning, egendom som kan intecknas på annat sätt eller egendom som varken kan utmätas eller ingå i en konkurs. Företagshypoteket ska ges särskild förmånsrätt vid konkurs och utmätning.

Regeringen föreslår vidare att statens förmånsrätt för återkrav av utbetalad lönegaranti avskaffas. Detta innebär dock inga försämringar i det sociala skyddet för arbetstagarna men ökar andra borgenärers möjligheter att få utdelning i konkurs.

2003 års förmånsrättsreform innebar att företagsintecknings värde som säkerhet försämrades i jämförelse med det tidigare företagshypoteket. Syftet med den reformen var framför allt att ge bättre förutsättningar för rekonstruktion av företag och skapa incitament för att mer beakta lönsamheten än säkerheten vid kreditgivning. Enligt de utvärderingar som Institutet för tillväxtpolitiska studier gjort av reformen har, som jag nyss sade, företagens kreditvillkor försämrats i sådan grad att reformens nackdelar måste anses överstiga fördelarna. Det har visserligen förflutit relativt kort tid sedan de i dag gällande reglerna trädde i kraft, och alla effekter av reformen är i och för sig inte helt klarlagda, men effekterna på företagens kreditmöjligheter framstår som tillräckligt tydliga.

I motsats till Socialdemokraterna och Vänsterpartiet anser vi att lagstiftningsåtgärder måste vidtas för att förstärka företagsinteckningens värde som kreditsäkerhet och på så sätt underlätta för företag att låna pengar. Förstärkningen bör ske på ett sådant sätt att säkerhetsrätten får ett värde som motsvarar det värde som den hade före förmånsrättsreformen.

Johan Löfstrand ställde ett antal frågor. Syftet med reformen har jag svarat på. Vad som är viktigt att framhålla är att frågan å ena sidan kan ses ur ett insolvens- eller obeståndsperspektiv, å andra sidan ur ett kreditgivningsperspektiv. Om man bara väljer ett av perspektiven blir slutsatsen enkel. Om man mer väljer att betrakta båda perspektiven blir resultatet annorlunda. Om man sedan lägger till frågan om små kontra större företag och storstäder kontra landet i övrigt blir problemet mycket mer komplext.

Herr talman! Om Johan Löfstrand, vilket han egentligen säger, anser att problem med att få krediter inte hänger intimt samman med vilken säkerhet kreditgivaren kan få förstår jag att han har problem med sina slutsatser. Men, herr talman, det räcker inte med det. Johan Löfstrand frågar varför det ska ske en höjning till 75 procent. Om Johan Löfstrand hade läst mer i den proposition som vi i dag diskuterar, i stället för sina gamla papper som han viftade med i talarstolen, hade han känt till vad förslaget i propositionen är. Det var den utredning som föregick propositionen som föreslog en allmän förmånsrätt som gäller i 75 procent av gäldenärens egendom. Regeringens förslag är i stället en särskild förmånsrätt.

Om det är något mer Johan Löfstrand undrar över svarar jag gärna, och det går också bra att låna propositionen.

Miljöpartiets ställningstagande till frågan om företagshypotek är någonting helt annat än Vänsterpartiets och Socialdemokraternas. I sin motion föreslår Miljöpartiet att säkerhetsrättens värde vid kreditgivning ska återställas genom att förmånsvärdet återställs till 100 procent. Att enbart justera procentsatsen till 100 procent innebär att företagsinteckningens värde skulle bli avsevärt starkare än det tidigare gällande företagshypoteket. Här kan man säga att det i stället finns tydliga fördelar med en säkerhetsrätt som ger särskild förmånsrätt fullt ut i vissa tillgångsslag. Det är också den lösning som majoriteten av de remissinstanser som företräder näringslivet har förordat.

Det bästa sättet att lösa de problem vi har sett är att i allt väsentligt återgå till de regler om företagshypotek som gällde före år 2004. Företagsinteckningen bör därför ersättas av en säkerhetsrätt men även företagshypotek som ska ge särskild förmånsrätt och omfatta näringsidkares lösa egendom i den mån egendomen hör till näringsverksamheten, med undantag för bland annat kassa- och bankmedel.

Herr talman! Förslaget om att återinföra företagshypotek med särskild förmånsrätt innebär att utdelningen på oprioriterade fordringar och förmånsberättigade lönefordringar kommer att minska. Förslaget kombineras därför med ett förslag som kompenserar de oprioriterade borgenärerna. Mot den bakgrunden framstår regeringens förslag om att avskaffa förmånsrätten för statens återkrav för utbetald lönegaranti som ändamålsenligt. Den föreslagna ordningen innebär att staten går miste om intäkter.

Det bör i sammanhanget nämnas att regeringen i budgetpropositionen för år 2009 i utgiftsområde 14 föreslagit att anslaget 1:11, Bidrag till lönegarantiersättning, ska ökas med 500 miljoner kronor på grund av förslaget om att avskaffa förmånsrätten för statens återkrav för utbetald lönegaranti.

Slutligen, herr talman, vill jag säga att de nya reglerna om företagshypotek innebär att ytterligare ett vallöfte infrias. Detta framstår som särskilt viktigt i en tid när företagen står inför svåra utmaningar med en vikande konjunktur. I syfte att förbättra förutsättningarna för företaget pågår också arbete inom EU och i Sverige med tydligt fokus på att minska den administrativa bördan för företagen. Dessutom gör alliansregeringen att det blir billigare att anställa samt minskar bolagsskatten. Det är angeläget för alla att det görs särskilda ansträngningar för företagen.

Herr talman! Jag yrkar bifall till propositionen, vilket innebär att motionsyrkandena ska avslås.

Anf. 64 JOHAN LÖFSTRAND (s) replik:

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till reservation nr 1, vilket jag inte gjorde i mitt huvudanförande.

Som Anti Avsan säger är dessa frågor komplexa, och det är lätt att bolla omkring saker. Eftersom jag inte tycker att jag fick något särskilt bra svar tidigare skulle jag vilja fråga om Anti Avsan tror att den särskilda förmånsrätt som regeringen nu föreslår kommer att medföra att kreditgivningen blir bättre. Det gäller framför allt i det perspektiv vi just nu befinner oss, det vill säga att vi har stora problem på den finansiella marknaden.

Vore det inte bättre att i stället försöka se till de positiva effekter som reformen gett inom områden som rör rekonstruktion och annat? Vore det inte bättre att försöka vänta lite grann och se vad reformen skulle kunna ge även i en lågkonjunktur i stället för att nu ändra systemet? Jag tror nämligen inte att det kommer att innebära någon som helst förbättring av kreditgivningen.

Anf. 65 ANTI AVSAN (m) replik:

Herr talman! Jag noterar att Johan Löfstrand antingen lyssnat på vad jag sagt eller läst i propositionen eftersom han nu talar om en särskild förmånsrätt i stället för de 75 procenten som aldrig varit regeringens förslag.

En bättre säkerhet leder antagligen till en tryggare kreditgivning som i det här fallet gagnar både den som lånar pengar och den som lånar ut pengar.

Har man en god säkerhet för de utlånade pengarna får man väl utgå från att man är beredd att låna ut i många fler fall än annars.

Det är med den här lagen som med all annan lagstiftning att den ska hålla lika väl i dag som i andra sammanhang. Lagstiftningens yttersta konsekvenser blir aktuella den dag ett företag går i konkurs eller inte kan betala.

Det är också en särskild poäng med den särskilda förmånsrätten. Den gäller inte bara i konkurs som den allmänna förmånsrätten utan också vid utmätning. Så det finns en möjlighet att utmäta den lösa egendomen i näringsverksamheten innan en konkurs.

När det gäller den andra sidan, obestånds- eller insolvensperspektivet, tror jag att man ska ha i åtanke att frågan om företagsrekonstruktioner ses över av Insolvensutredningen. Dessutom är det inte speciellt många företag som rekonstrueras på det sättet. Där finns det möjligen också en viss skillnad mellan större städer och landsbygd. Även med beaktande av Insolvensutredningen är de här förslagen väl avvägda.

Anf. 66 JOHAN LÖFSTRAND (s) replik:

Herr talman! Ett huvudsakligt syfte med reformen var ju att man också skulle få en förändrad syn på kreditgivningen. Man skulle ha ett större perspektiv kring ett företags lönsamhet snarare än att se till hur mycket fast realkapital man har för tillfället när man ska göra en kreditbedömning. Det var ett av skälen till att man gjorde de här förändringar-

na. Ser inte Anti Avsan att det finns några positiva aspekter med att man flyttar fokus från att det ska finnas realkapital i bolaget i form av maskiner, lokaler eller annat till att ha ett tydligare lönsamhetsperspektiv vid kreditgivning?

När det gäller den andra frågan som jag hade finns det i dagsläget ett antal ganska tunga remissinstanser som Skatteverket, Kronofogdemyndigheten och Svenska Advokatsamfundet som anser att det har gått alldeles för kort tid för att man ska kunna dra några som helst slutsatser. Anser Anti Avsan att man i dag kan dra slutsatser om hur reformen har slagit?

Anf. 67 ANTI AVSAN (m) replik:

Herr talman! Ett lönsamhetsperspektiv har förhoppningsvis alla företag och företagare. Det är grunden, själva idén för att man håller på med något. Det har naturligtvis betydelse också för kreditgivningen. Om man är kreditgivare är man betydligt mer återhållsam med krediter när det gäller olika verksamheter som inte framstår som lönsamma på sikt eller som innehåller risker.

I det sammanhanget kan man säga att det alltid finns andra möjligheter – kanske – att ställa säkerhet för de lån man tar. En sådan möjlighet är personlig borgen som är en förutsättning för väldigt många småföretagare. Det medför också särskilda nackdelar, framför allt om man inte kan utnyttja den lösa egendomen i näringsverksamheten fullt ut, vilket man kan med regeringens förslag när det är en särskild förmånsrätt.

Vilka slutsatser ska man dra? Jag drar väl den slutsatsen att Institutet för tillväxtpolitiska studier har konstaterat att man kan påvisa vissa negativa effekter. Vad man ska komma ihåg – då måste man ha läst propositionen – är att det Skatteverket och andra uttalar sig om är utredningens förslag. Det måste man ha i åtanke.

Anf. 68 LENNART PETTERSSON (c):

Herr talman! Att låna ut pengar är alltid en risk. För att minimera risken är det möjligt att kräva säkerhet som motprestation. Att de som har krävt och fått säkerhet för sitt risktagande ska få utdelning vid obestånd före dem som inte har begärt det är egentligen självklart. Det är precis det som propositionen *Lag om företagshypotek* handlar om.

Den nya lagen innebär att de som har företagshypotek som säkerhet för sina krediter kan använda detta fullt ut vid utdelning när ett företag har gått i konkurs. Den nya lagen innebär också att statens förmånsrätt för återkrav av utbetald lönegaranti avskaffas. Det påverkar dock inte rätten för anställda att få ut sin lönegaranti. Följden av detta beslut blir att det blir mer över till andra oprioriterade fordringsägare, ofta mindre företag som inte har fått betalt för sina leveranser.

För mig som centerpartist känns det i högsta grad rättvist med turordningen att

1. den som har säkerhet för sin kredit först ska få utdelning,
2. privata fordringsägare får sin del, och
3. staten först därefter får ersättning för utbetalda lönegarantier.

Sedan tidigare har statens förmånsrätt för skatter och avgifter slopats. Staten är ju den som tål en företagskonkurs bäst. Att lyfta fram de privata företagen framför staten känns verkligen helt rätt.

Herr talman! I den reservation som Socialdemokraterna och Vänsterpartiet har lämnat skriver de bland annat att effekterna av den tidigare reformen i allt väsentligt är positiva. De skriver också att företagens överlevnadsgrad har ökat och att antalet konkurser samt arbetslöshet grundad på konkurser har minskat.

Jag vågar påstå att det de skriver inte har med den nuvarande lagstiftningen att göra. Förbättringen är enbart en följd av konjunkturuppgången. Att de har hävdat dessa ståndpunkter tidigare under lagstiftningsprocessen kan jag ha en viss förståelse för, men att de gör det i dag förvånar verkligen. Se bara på antalet konkurser i september och i oktober! Det gäller även deras formulering att bankernas vinster har ökat, vilket innebär att de har god tillgång på kapital.

När vi justerade ärendet i utskottet var jag övertygad om att de skulle ändra i texten med tanke på finanskrisen, men uppenbarligen har den av någon outgrundlig anledning gått dem helt förbi.

Jag vill fråga er: Står ni fortfarande fast vid era påståenden?

Däremot är vi överens om en sak, och det är att bankerna oftare tar initiativ till och medverkar till rekonstruktioner av företag. Jag tror inte att deras arbetssätt kommer att förändras med den lagstiftning som vi nu föreslår. Det är helt enkelt nya tider, och bankerna inser att de tjänar mer på att rekonstruera och gå med på ackord än att sätta företag i konkurs.

Vi är också överens om att den nya lagen kommer att missgynna staten till förmån för kreditgivare och leverantörer. Det tycker jag och Centerpartiet är bra, men jag vill fråga om er uppfattning i stället är att gynna staten på företagarnas bekostnad.

Jag yrkar bifall till förslaget i utskottets betänkande och avslag på reservationerna.

Anf. 69 LARS TYSKLIND (fp):

Herr talman! Jag kan börja med att instämma i mina allianskolleger Anti Avsans och Lennart Petterssons inlägg. Det är mycket som är sagt där redan om de ställningstaganden som vi har gjort i utskottet.

Det betänkande som vi debatterar i dag som heter *Lag om företagshypotek* bygger på regeringens proposition som Anti Avsan visade upp här förut. Den heter *En bättre säkerhet för lån i företag*. Det är det som är syftet och svar på den frågan. Att det är en bättre säkerhet ger naturligtvis större möjligheter att få låna pengar. Då har vi kanske svarat på den frågan.

Det är en proposition som lite populärt har kallats för återställaren av en del talare. Det stämmer väl i viss mån eftersom företagsinteckningen får höjt värde om man i viss mån går tillbaka till 2003 års förmånsrättsregler. Men det blir felaktigt om man tittar på andra delar som faktiskt ligger fast. Statens förmånsrätt när det gäller skatter och avgifter är en sak som ligger kvar.

Man kan naturligtvis ha en principiell invändning mot att vi går in och ändrar lagar som har varit under så kort tid att man inte kan veta deras värde.

Men samtidigt måste ju en regering ha rätt att komma med förslag och att ändra ett regelverk om det inte blir som man har tänkt sig. Jag skulle vilja gå så långt att jag säger att det inte bara är en rättighet utan en skyldighet att gå in och lägga fram förslag om förändring om det inte blir som man har tänkt sig. Det gäller kanske i synnerhet i detta fall, när det är en annan, tidigare regering som har lagt fram förslaget och genomdrivit det i riksdagen mot många av de partier som sitter i majoritet nu och deras vilja.

Herr talman! I den reservation som finns från Socialdemokraterna och Vänsterpartiet framgår att effekterna av 2003 års reform i allt väsentligt är positiva. Det kan man faktiskt instämma i till vissa delar – det finns positiva inslag där. Men där finns även det undantag som dagens debatt handlar om, nämligen att det har blivit svårare, särskilt för småföretag, att låna med företagsinteckningen som säkerhet. Det handlar alltså om 55 procent och allmän förmånsrätt. Precis som jag sade förut är svaret på den frågan att syftet är att förbättra den lånemöjligheten och finansieringsmöjligheterna för småföretagen.

Lån har naturligtvis beviljats i tämligen stor omfattning även under den här perioden. Reformen har ju inte stannat av, men som vi har tagit upp här tidigare har det många gånger krävts kompletterande säkerheter både i form av borgen från företagarnas sida och pant i till exempel fastigheter. Detta har naturligtvis inte gjort företagarens vardag enklare på något sätt. Det är självklart att detta har blivit besvärligt för speciellt småföretagare.

En annan effekt som vi kan se är att man vid en del tillfällen har börjat använda så kallad factoring och leasing i stället för att täcka upp sin finansiering.

Nu kommer vi med förslaget om att gå tillbaka och höja företagsinteckningens säkerhet genom att föreslå en särskild förmånsrätt i den definierade egendom som finns. Det finns ju vissa undantag som det har talats om här tidigare, så dem behöver jag inte upprepa. Då hamnar vi i ett läge där företagen får lättare att låna pengar – det säger sig självt – utan några personliga borgensåtaganden och andra säkerheter. Förhållandet med leasing och factoring blir väl också betydligt mindre aktuellt då.

Johan Löfstrand hade också en fråga om vi trodde att det här skulle få en omedelbar effekt och om det hade varit rätt läge nu i lågkonjunktur, om jag förstod frågan rätt. När man ska utvärdera en sådan här fråga blir det förstås svårare när man har olika förutsättningar. Lennart Pettersson var inne på det, och diskuterade de positiva effekterna. De utvärderades i högkonjunktur, och nu ska man utvärdera detta i lågkonjunktur. Det är klart att det finns skillnader i detta. Jag tror att det blir ganska svårt att se den direkta effekten i lågkonjunktur. Men jag vill nog säga att detta på sikt med all säkerhet kommer att göra det lättare för företagarna att låna pengar till sin verksamhet.

Vi ska inte glömma bort det betydelsefulla inslaget i propositionen, som utskottet har ställt sig bakom, som handlar om att statens förmånsrätt när det gäller utbetalade lönegarantimedel försvinner. Det kommer att gynna företagen. Vid en konkurs måste ju möjligheterna att få utdelning för företagets del då bli betydligt större.

Jag ska begränsa mig eftersom jag tycker att det mesta är sagt i den här frågan. Jag avslutar därför, fru talman, med att yrka bifall till utskot-

tets förslag i betänkandet i dess helhet och avslag på samtliga reservationer.

Anf. 70 JOHAN LÖFSTRAND (s) replik:

Fru talman! Jag tycker att Lars Tysklind tar upp en viktig aspekt, nämligen utvärderingen. Vi har stått här i talarstolen under ett antal debatter under åren som har gått och debatterat statistik. Vi har inte haft någon statistikdebatt i dag, och det tycker jag har varit skönt. Det blir lätt så att man använder sig av olika argument åt det ena eller andra hållet och på så sätt försöker övertyga varandra.

Det är skönt att Lars Tysklind ändå erkänner att den här reformen under de kommande åren inte kommer att få någon som helst effekt på grund av den ekonomiska situation som världen och samhället befinner sig i – den stora globala krisen. Hade det inte då varit bättre att vänta med att genomföra reformen för att på så sätt kunna se om det inte kunde ha utvecklats ett antal positiva effekter under lågkonjunktur på obeståndssidan och när det gäller konkurser? Jag tror att man på det sättet skulle kunna öka antalet rekonstruktioner.

Den andra delen, som både Lars Tysklind och Anti Avsan, i sin replik, berörde är frågan om personligt borgensåtagande. Jag tycker att vi ska se det som ett misslyckande att det på den svenska kreditmarknaden i dag i stort sett är ett måste att privata företagare och småföretagare som driver aktiebolag blir tvungna att gå i personlig borgen. Vad finns det då för skäl att bedriva verksamheten som aktiebolag?

Anf. 71 LARS TYSKLIND (fp) replik:

Fru talman! Det är intressant att höra hur man kan bli citerad. Johan Löfstrand menar att jag skulle ha sagt att det här inte skulle ha någon sorts effekt. Jag vill nog göra den bedömningen att det är nu i lågkonjunktur som en sådan här reform ligger rätt i tiden. Det är bra att den kommer just nu för att kunna upprätthålla finansieringen.

Däremot sade jag att det är svårt att på kort sikt utvärdera en sak med den bakgrund vi nu har med den finansiella krisen och lågkonjunkturen. Jag sade också att jag tror att det med all säkerhet kommer att underlätta för företagen på sikt att låna pengar med den nya typen av förmånsrätt. Jag tycker att det där var en ren felcitering.

Jag kan förstå att Johan Löfstrand försvarar ert gamla beslut mot bakgrund av de tidigare ställningstaganden ni har gjort. Men det är egentligen inte det som är huvudsyftet. Huvudsyftet är att vi ska skapa regler som fungerar i samhället.

Även om det nu har gått ganska kort tid sedan den 1 januari 2004 har man bland annat sett i studier från ITPS, Institutet för tillväxtpolitiska studier, att det finns negativa effekter. Jag kan inte förstå varför man inte ska notera detta och skapa nya regler. Vi ska också notera att det sker ett avstamp och att de positiva delar som fanns i 2003 års regelverk inte tas bort, utan läggs till, förändras och reformeras i rätt riktning.

Anf. 72 JOHAN LÖFSTRAND (s) replik:

Fru talman! Jag tror i alla fall att kreditgivningen under de kommande månaderna och kanske under en längre tid kommer att försämrats. Det beror nog i stor utsträckning på det konjunkturläge vi har i dag. Jag tror

alltså att bankerna kommer att bli ännu mer försiktiga med att bevilja lån. Det hade de blivit oavsett om reformen hade genomförts eller inte. Jag tror inte att reformen under överskådlig tid kommer att få speciellt stor betydelse. Bankerna använder sig av factoring och leasing, och det tror jag är en utveckling som hade skett oavsett om man hade genomfört 2003 års reform eller inte. Bankerna ser att det är ett bra och lätt sätt att kunna få in kapital och framför allt att kunna hålla uppe en säkerhet. Jag tror att det är ett system som vi hade fått se komma oavsett hur kreditgivningen hade utvecklats.

Jag har en fråga till Lars Tysklind: Kommer regeringen att följa frågan och se till att det sker kontinuerliga utvärderingar? Det tror jag är viktigt att göra för att se vilka effekter den här återställaren kommer att få.

Anf. 73 LARS TYSKLIND (fp) replik:

Fru talman! Jag svarar på den sista frågan: Det utgår jag från att man gör från regeringens sida när det gäller detta beslut och alla andra beslut också. Det ingår i det politiska arbetet att utvärdera sina beslut. Det är precis det som har gjorts i det här fallet. Regeringen har kommit till slutsatsen att det behövs förändringar här, och det är de som genomförs nu.

Sedan kan man alltid spekulera i vad som hade hänt om man inte hade gjort saker och ting. Det viktiga i det här sammanhanget är faktiskt att skapa regler som håller över tid.

Jag tycker att det är ett icke relevant resonemang att ta upp vad som händer de närmaste månaderna. Nu är vi i en väldigt specifik situation. Vi har en finansiell kris och vi har en lågkonjunktur. Det är klart att alla är väldigt försiktiga just nu.

De förtroendegivande åtgärder, skulle jag vilja påstå, som regeringen ändå har vidtagit under den här perioden kommer att göra att de finansiella hjulen naturligtvis kommer att börja rulla igen. Då är det ingen nackdel att de här reglerna är på plats. Som jag sade förut kommer de med all säkerhet att leda till att företag får lättare att låna och finansiera sin verksamhet.

Anf. 74 INGEMAR VÄNERLÖV (kd):

Fru talman! Jag vill börja med att tacka Johan Löfstrand för en utmärkt historieskrivning. Det var så det var. För mig som i dag med mycket kort varsel ersätter Yvonne Andersson var det särskilt värdefullt.

Fru talman! Fram till utgången av år 2003 fanns regler om så kallat företagshypotek i lagen om företagshypotek. Företagshypoteket hade utvecklats för att en näringsidkares rörelseegendom skulle kunna utnyttjas som kreditsäkerhet utan att näringsidkaren behövde avstå från besittningen. Näringsidkaren hade alltså rätt att förfoga över den egendom som ingick i hypoteksunderlaget, och underlaget kunde växla från dag till dag. På så sätt skilde sig alltså företagshypoteket från vad som i allmänhet gäller för en säkerhet i lös egendom.

År 2003 fattade riksdagen beslut om en genomgripande reform av förmånsrättslagstiftningen. Sverige hade då mest konkurser i hela världen, och syftet med den nya reformen var att hejda denna utveckling och få bankerna att ta ett allt större ansvar. Genom den nya lagstiftningen omvandlades företagshypoteket till en företagsinteckning med allmän

förmånsrätt i 55 procent av värdet av all gäldenärens egendom, sedan borgenärer med bättre förmånsrätt fått betalt. Lagen om företagshypotek ersattes med en lag om företagsinteckning. Denna reform gick vi kristdemokrater med på under förutsättning att vi beslutade om en utvärdering för att säkra att inte företagen fick svårigheter att skaffa nödvändiga krediter.

Företagsinteckningen ger alltså inte allmän förmånsrätt och gäller inte vid utmätning utan endast vid konkurs. En företagsinteckning beviljas med ett visst belopp i all sökandens egendom. Den förmånsrätt som följer med en upplåtelse av en företagsinteckning hos en fysisk person omfattar alltså även hans eller hennes privata egendom. Några undantag för kassa och bankmedel görs inte heller.

Alliansen föreslår nu en reform som innebär att företagsinteckningen ersätts av en säkerhetsrätt benämnd företagshypotek. Säkerhetsrätten ska gälla i den lösa egendom som ingår i näringsverksamheten. Den ska inte omfatta kassa och bankmedel eller finansiella instrument avsedda för allmän omsättning. Företagshypoteket ska ge särskild förmånsrätt.

Enligt de utvärderingar som Institutet för tillväxtpolitiska studier, ITPS, har gjort har det framkommit att företagets kreditvillkor har försämrats efter att lagen reformerades år 2003. Försämringarna är så pass stora att de överstiger fördelarna. Även näringslivet har framfört sådan kritik och därför bör nu en lagstiftning som förstärker företagsinteckningens värde som kreditsäkerhet inte anstå ytterligare.

Fru talman! Med dessa ord yrkar jag bifall till utskottets förslag.

Anf. 75 JOHAN LÖFSTRAND (s) replik:

Fru talman! Jag vill ställa en fråga till Ingemar Vänerlöv.

Det här är en fråga som har diskuterats inom det kristdemokratiska partiet under ett antal år, framför allt var frågan extra het under början av förra mandatperioden. Jag vill gärna veta hur Kristdemokraterna resonerade när man bytte ståndpunkt.

Jag måste säga att när vi tidigare har haft de här diskussionerna i kammaren har jag känt att det kristdemokratiska partiet i mångt och mycket ställt upp på de kriterier och det resonemang som man hade haft i kommittén. Det var därför man faktiskt var med och drev igenom den här reformen.

Vad är det för någonting som bara ett år senare har gjort att man inte ser reformen som lika bra som man gjorde året innan?

Anf. 76 INGEMAR VÄNERLÖV (kd) replik:

Fru talman! Det var så, Johan Löfstrand, att det var vi, Socialdemokraterna och Vänsterpartiet som genomdrev det här. Jag får be om ursäkt för att jag kanske har lite suddiga minnen bakåt, men i det stora hela var det i alla fall så att Rolf Åbjörnsson hade varit med och med kraft verkat för den förändring som kom till stånd då.

Samtidigt ville vi försäkra oss om att det ska ske en utvärdering om det visar sig att det kan bli problem på sina håll. Som jag nämnde i mitt anförande har ITPS visat att det har blivit problem. Även från företags-håll har det framkommit synpunkter på att man nog får göra någon form av justering. Då har vi i alliansen resonerat oss samman och kommit fram till att det här är, om jag så får säga, en första justering.

Alliansen har ju jobbpolitik som högsta prioritet. Självfallet är vi mycket lyhörda för att företagen ska kunna existera på så bra villkor som möjligt. Det är ju det som skapar jobb.

Prot. 2008/09:26
12 november

*Lag om
företagshypotek*

Anf. 77 JOHAN LÖFSTRAND (s) replik:

Fru talman! Men Kristdemokraterna ändrade ju uppfattning ganska snabbt. Utvärderingsarbetet hade inte riktigt kommit i gång. Det tycker jag är intressant att påpeka.

När vi ändå pratar utvärdering vill jag egentligen ställa samma fråga som jag ställde till Lars Tysklind. Kommer staten att under de kommande åren följa den här frågan? Jag tycker att det vore intressant att veta om kreditgivningen kommer att förändras. Jag tror inte att den kommer att göra det. På grund av det ekonomiska läge vi befinner oss i tror jag att kreditgivningen kommer att bli sämre än den har varit.

Kan Ingemar Vänerlöv lova att regeringen ska följa frågan nogsamt så att vi om ett antal år kan diskutera frågan igen och då se hur den utvärderingen har slagit in?

Anf. 78 INGEMAR VÄNERLÖV (kd) replik:

Fru talman! Varken Johan Löfstrand, jag eller någon annan vet så värst mycket om framtiden. Det är faktiskt så.

Som jag sade i min förra replik är jag fullständigt övertygad om att regeringen kommer att följa utvecklingen mycket noga när det gäller kreditsäkerheter och hur företagen på bästa sätt ska kunna leva vidare och utvecklas för att allt fler ska kunna komma i arbete.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 22 §.)

18 § Europeiskt småmålsförfarande

Föredrogs
civilutskottets betänkande 2008/09:CU6
Europeiskt småmålsförfarande (prop. 2007/08:165).

Andre vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under 22 §.)

19 § Elektroniska företagsinteckningsbrev, m.m.

Föredrogs
civilutskottets betänkande 2008/09:CU7
Elektroniska företagsinteckningsbrev, m.m. (prop. 2008/09:17).

Andre vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under 22 §.)

Föredros
socialförsäkringsutskottets betänkande 2008/09:SfU3
Nya regler för arbetskraftsinvandring (prop. 2007/08:147).

Anf. 79 GÖTE WAHLSTRÖM (s):

Fru talman! Det är ingen nyhet för människor i dag att vi är alltmer beroende av kontakt och impulser över gränserna. Människor flyttar över nationsgränserna av många skäl; de har gift sig och vill sammanstråla med sin make eller maka, de flyr undan förföljelse eller de har hittat ett arbete i ett annat land. Vi för i stor utsträckning handel över nationsgränserna.

Internationalismen är en verklighet – inte en abstrakt idé, en känsla på distans. Världen kommer till oss, och vi måste komma ut i världen.

Det har talats en tid om den stora och svåra utmaning som hela den industrialiserade delen av världen står inför inom en inte helt överskådlig tid. Den äldre befolkningen som behöver vård och omsorg kommer att växa lavinartat, inte bara här i Sverige utan runt om i hela världen. Samtidigt kommer den arbetande delen av befolkningen att bli en allt mindre del i samhället. Tillgången till arbetskraft kommer att vara avgörande i framtiden för att vi ska garantera en god och fungerande välfärd.

Detta kan kännas avlägset i en tid då varslen står som spön i backen, då utanförskapet och klyftorna i samhället växer och när skillnaden mellan dem som har och dem som inte har blir ett allt större problem i samhället. Men det är ändå en frågeställning som vi måste förhålla oss till redan i dag.

Fru talman! I kväll inbjuder en av våra så kallade tankesmedjor till ett seminarium på temat Arbetskraftsinvandring mitt i lågkonjunkturen – går det ihop? Det är en relevant frågeställning, och det finns redan en rad funderingar som man kan koppla till det betänkande som vi debatterar i dag, om nya regler för arbetskraftsinvandring.

Det finns många olika vinklingar.

- Hur ser den framtida åldersstrukturen ut i Sverige och i vår omvärld?
- Vilka är konsekvenserna av en alltmer globaliserad arbetsmarknad?
- Vad innebär ökad rörlighet på arbetsmarknaden för utvecklingen i Sverige och de andra industrialiserade länderna, för utvandringsländerna men framför allt för de berörda människorna?
- Vad krävs av den svenska arbetsmarknaden för att arbetskraftsinvandring ska få de resultat som vi önskar på såväl kort som lång sikt?

Dessa och många andra frågor framhölls i den parlamentariska Kakiutredningen, som ligger till grund för dagens betänkande.

Fru talman! Jag vill understryka att det verkar finnas en bred uppslutning kring de grundläggande förslagen om behovet av och möjligheterna för en ökad arbetskraftsinvandring till Sverige. Jag säger detta därför att det i tidigare migrationspolitiska debatter försökt hävdas att så inte skulle vara fallet. En genomläsning av såväl Kakiutredningen som dagens be-

tänkande med reservationer talar sitt tydliga språk: Det finns en bred uppslutning kring de grundläggande förslagen.

Men vi har från Socialdemokraternas sida, och i delar tillsammans med Vänsterpartiet, två reservationer, 1 och 2, vilka jag härmed yrkar bifall till. Dessa reservationer har sin bakgrund i vad Kakiutredningen kom fram till.

Fru talman! Arbetskraftsinvandring är inget nytt fenomen. Här i Gamla stan i Stockholm finns fortfarande många namn som anknyter till den tid då människor från det som i dag är Tyskland flyttade hit för att arbeta. Till bruken i Uppland kom vallonerna, som byggde landet med hammarslag och eld. Under 1960-talet kom människor hit från Sydeuropa för att vara med och bygga välfärden. Den lagstiftning som i dag gäller har sin bakgrund i erfarenheterna av denna större offensivt organiserade arbetskraftsinvandring under högkonjunkturen på 1960- och början av 1970-talet. Arbetskraftsinvandringen kommer också att vara viktig för att säkra den generella välfärden i framtiden, dock inte den enda lösningen. Men den måste ske så att vi kan garantera ordning och reda på arbetsmarknaden.

En högkonjunktur följs av lågkonjunktur och därmed en vikande arbetsmarknad. I just ett sådant läge fann riksdagen med alla partier och parterna på den svenska arbetsmarknaden att behovet av en väl fungerande och organiserad arbetsmarknad skulle hantera situationen, detta för att de arbetstagare som lockats till Sverige också skulle få ett värdigt liv i tider av lågkonjunktur. Ordning och reda på arbetsmarknaden måste råda, för alla på arbetsmarknaden, oavsett konjunkturläge.

Ett mycket brett samförstånd fanns kring detta. I Kakiutredningen insåg man värdet av detta brett förankrade synsätt och att värnandet av såväl arbetsmarknaden som de enskilda arbetstagarnas situation i anslutning till arbetskraftsinvandring var en gemensam angelägenhet.

Fru talman! I det förslag som nu ligger på riksdagens bord förändrar olyckligtvis utskottsmajoriteten detta förhållande. Detta beskrivs också i många remissyttranden i frågan.

Den samsyn som funnits ska nu ersättas av att arbetsgivaren ensam ska ses som den som ska avgöra om önskad kompetens finns att tillgå i landet eller inom EU.

Den arbetsmarknadsprövning som tidigare setts som ett gemensamt ansvarstagande förs bort, och ett prövningsansvar om avtals- och anställningsvillkor förs över till Migrationsverket.

Vi socialdemokrater är oroade över denna förändring. Kakiutredningens förslag om bibehållen arbetsmarknadsprövning är ett viktigt stabiliserande instrument som utskottsmajoriteten nu vill släppa ur händerna.

I utskottsmajoritetens förslag beskriver man arbetsmarknaden i ett brett spektrum. I en skrivning tar man upp arbetsgivarens roll och skriver om de anställda: ”Dessa personer är många gånger utlämnade till oseriösa och hänsynslösa arbetsgivare som inte drar sig för att utnyttja deras utsatthet.”

Av beskrivningen kan man utläsa att även utskottsmajoriteten ser en fara i att arbetsgivaren ensidigt ska vara den som avgör behovet av arbetskraftsinvandring och hur arbetskraften kan utnyttjas på en alltmer globaliserad arbetsmarknad. Man drar dock inga slutsatser av sitt ställningstagande.

Vi socialdemokrater har därför tagit fasta på vad fackliga organisationer men också andra tunga remissinstanser uttrycker och instämmer därför i Kakiutredningens slutsatser om behovet av en arbetsmarknadsprövning: en struktur som skapar stabilitet och en ordning och reda på arbetsmarknaden som kännetecknats av vad vi brukar kalla den svenska modellen.

Att utskottsmajoriteten nu, trots sina uttalanden kring delar av vad som i dag utgör den svenska arbetsmarknaden, föreslår denna omsvängning är beklagligt och ett agerande som löper risk att sätta den svenska modellen under hårt tryck.

I vår reservation föreslår vi avslag på regeringens förslag om vad som i utredningen kallas ”spårbytet”.

I svensk migrationspolitik ges asylsökande under vissa förutsättningar möjlighet till så kallat arbetsstillståndsundantag. Med detta tillstånd ges asylsökande möjlighet att under prövotiden få möta den svenska arbetsmarknaden och skaffa sig erfarenheter som är till gagn såväl vid kommande integration i samhället som inför ett eventuellt återvändande till hemlandet.

Grunden vid asylsökande utgörs av prövning av individens skyddsskäl. Möjligheten att möta den svenska arbetsmarknaden är ett tillkommande instrument för att stötta individen och skapa en meningsfull tid under en annars jobbig prövotid vad gäller asylskälen.

Fru talman! I betänkandet föreslås nu att asylsökande som fått avslag på sin asylansökan, men som kunnat jobba under prövotiden, under vissa förutsättningar ska kunna ”byta spår” och ansöka om arbetskraftsinvandring inifrån landet.

Vi socialdemokrater menar liksom många remissinstanser att detta förfaringssätt löper risk att undergräva asylsystemet. Det är allvarligt. Graden av arbetsförhet och inte skyddsskälen blir avgörande för uppehållstillståndet. Rätten till asyl får inte tummas på! Det handlar om människosyn och om människovärde.

Utskottsmajoriteten beskriver också i betänkandet den utsatthet som många asylsökande hamnar i när deras uppehållstillstånd blir avhängigt en enskild arbetsgivares intyg vid en prövning om framtid som arbetssökande inifrån landet.

Fru talman! I boken *Migrantarbetare* beskriver två kända journalister och debattörer med erfarenhet av internationell arbetsmarknad situationen som i dag gäller för många migrantarbetare i världen men också i Sverige.

I intervjuer med enskilda personer men också med företrädare för fackliga organisationer ges en bild av en arbetsmarknadssituation som få av oss önskar. Den utsatthet som många hamnar i är bekymmersam, samtidigt som fackliga organisationer, skattemyndigheten med flera ger en oroväckande bild av utvecklingen: utnyttjande, utsatthet och avsaknad av traditionella skyddsmekanismer.

Det förslag som regeringen framlagt om nya regler för arbetskraftsinvandring och det betänkande som i dag diskuteras lämnar en del övrigt att önska. I de delar där man har frångått den parlamentariska utredningens slutsatser skapar man lätt en bild av vad som i boken beskrivs om migrantarbetarnas situation.

Vi socialdemokrater ser värdet i en ökad arbetskraftsinvandring såväl för individen som för Sverige och för utvandringsländerna. Detta förutsätter dock en struktur på arbetskraftsrörligheten som inte utarmar, skapar social dumpning eller oordning på en i övrigt fungerande arbetsmarknad.

På frågan om arbetskraftsinvandring mitt i lågkonjunkturen går ihop blir svaret ja. Men ett ja på frågan kräver ordning och reda, och tyvärr tycks utskottsmajoriteten bortse från det. Jag yrkar därför än en gång bifall till reservationerna 1 och 2.

(Applåder)

I detta anförande instämde Matilda Ernkrans, Kurt Kvarnström, Jasenko Omanovic, Veronica Palm, Magdalena Streijffert och Siw Wittgren-Ahl (alla s).

Anf. 80 LISELOTTE OLSSON (v):

Fru talman! Att människor flyttar mellan länder av olika skäl är en process som ställer krav på samhället. Om det hanteras rätt tillför det samhället nya erfarenheter, kunskaper och utmaningar. Skälen till att en individ migrerar kan vara många och sammansatta. Det kan handla om politiskt förtryck, om förföljelse på religiös, kulturell eller etnisk grund, om krig eller oroligheter i hemlandet eller om svåra levnadsförhållanden mer generellt.

Vänsterpartiet vill ha en human migrationspolitik. En utökad möjlighet att komma till Sverige för att arbeta är en del av detta. Arbetskraftsinvandring innebär i sig stora möjligheter för såväl samhället som den enskilde. En väl fungerande arbetskraftsinvandring kan tillföra mycket till den enskilda individen liksom till svensk ekonomi och svensk arbetsmarknad. Det ökar förutsättningarna att hantera arbetskraftsbrist inom olika branscher, bidrar med nya kunskaper och kontaktytor och förbättrar den enskildes frihet och möjlighet till försörjning.

Av just dessa skäl har Vänsterpartiet sedan länge drivit på för att införa mer generösa regler för arbetskraftsinvandring från länder utanför Europa. Vi har länge sett fram emot att stå här i kammaren och debattera utformningen av en sådan reform. Dessvärre är det förslag som debatteras här i dag långt ifrån vad vi hade hoppats på.

Fru talman! Det är viktigt att se i vilket sammanhang det här förslaget läggs fram. Den politik som högerregeringen för syftar ju till att minska arbetstagarnas makt på arbetsmarknaden. Detta gör man genom att försvaga fackföreningarna och skapa en tudelning av arbetsmarknaden, där andelen lågavlönade arbeten med dåliga villkor på den privata tjänstemarknaden förväntas öka.

Genom försämringarna i arbetslöshetsförsäkringen, försvagningen av arbetsrätten, rean på ungdomars arbete, skattesubventionerna på hushållsnära tjänster, nedskärningar på arbetsmarknadspolitiken, nedskärningar på vuxenutbildningen, privatiseringar av välfärdsverksamhet och straffskatter på medlemskap i a-kassan stimulerar man framväxten av en sådan marknad i Sverige.

På denna otrygga låglönemarknad är det tänkt att ungdomar, lågutbildade och utlandsfödda ska jobba. Det är helt enkelt en traditionell högerpolitik som urholkar legitimiteten för hela skattesystemet och som syftar

till att slå sönder solidariteten mellan människor. Det är viktigt att komma ihåg att det är just i detta sammanhang som regeringen och Miljöpartiet lägger fram sitt förslag.

Fru talman! Arbetskraftsinvandring förutsätter enligt Vänsterpartiets uppfattning bibehållen ordning och reda på arbetsmarknaden och respekt för gällande villkor och kollektivavtal. För den enskilde migranten är risken annars stor för att hamna i kläm mellan olika intressen, att utnyttjas med sämre villkor och löner. När vi välkomnar människor till Sverige har vi också ett ansvar att göra vad vi kan för att förhindra att de utnyttjas eller far illa. Arbetskraftsinvandring får aldrig bli ett sätt att kringgå lagar och regler för att konkurrera med dumpade villkor.

En huvudfråga i regeringens och Miljöpartiets förslag är att den myndighetsbaserade prövningen av brist och arbetskraftsbehov slopas. Enligt förslaget ska i stället den enskilde arbetsgivaren själv göra denna bedömning från fall till fall. Motiveringen till detta är att det är arbetsgivaren som bäst anses ha kunskap om vilken kompetens som behövs i företaget. Det här innebär att arbetsgivarna själva bestämmer behovet av arbetskraft utan att behöva ta hänsyn till om kompetensen finns i landet.

Regeringen föreslår också att arbetskraftsinvandrandens uppehållstillstånd ska vara knutet till en anställning hos en enskild arbetsgivare. Det här innebär som man lätt kan förstå att den invandrade hamnar i en mycket stark beroendeställning till sin arbetsgivare utan möjlighet att ta till vara sina intressen. Arbetsgivaren blir inte enbart en överordnad på arbetsplatsen utan får också ett inbyggt migrationspolitiskt mandat. Om arbetsgivaren inte önskar behålla den anställda står han eller hon inte bara utan arbete utan hotas med avvisning ur landet om det inte inom mycket kort tid går att hitta en annan anställning.

Ett självklart och grundläggande krav är därför att löner, anställningsvillkor, försäkringsskydd och övriga arbetsvillkor ligger på samma nivå som för yrket eller branschen i Sverige. Om det kravet inte möts finns risken att människor utnyttjas på arbetsmarknaden och att lönerna dumpas.

I Sverige är det de fackliga organisationerna som har bäst kunskap om löner och anställningsvillkor. Därför är det viktigt att de ges reella möjligheter att yttra sig om och bevaka att löner och anställningsvillkor följs. Vi menar att den myndighetsbaserade prövningen måste finnas kvar, och vi menar att Arbetsförmedlingen är den myndighet som har den bästa förutsättningen för den uppgiften.

Det är också viktigt att kontrollen av hur ordning och reda på arbetsmarknaden efterlevs förstärks jämfört med i dag. Exempelvis bör beviljandet, kontrollen och tillsynen av F-skatt skärpas för att man ska komma till rätta med att arbetstagare med hjälp av F-skattsedeln utges för att vara egenföretagare, vilket riskerar att användas som medel för att dumpa villkor och löner. Detta gör regeringens senaste förslag i frågan mycket problematiskt. Vi vill också öka kontrollen av bemanningsföretag och av att personer som blir uppsagda på grund av arbetsbrist ska ha företrädesrätt framförd inhyrd arbetskraft från bemanningsföretag.

Fru talman! En annan huvudpoäng med regeringens och Miljöpartiets förslag är att asylsökande ska kunna byta kö – byta spår, kallar man det – och i stället söka uppehållstillstånd som arbetskraft. Detta framställs som en positiv sak. Den som har fått avslag på sin asylansökan sägs kunna få

en ny chans. Vi är från Vänsterpartiets sida mycket kritiska till det här förslaget. Vi menar att det allvarligt hotar asylrättens grundprinciper.

Att förslaget om spårbyte kommer nu är en del i en mycket olycklig utveckling. Trots mycket allvarliga brister i den svenska asylprocessen, och trots att människor fortfarande tvingas gömma sig utan rättigheter vare sig på arbetsmarknaden eller i samhället i övrigt, diskuteras nu i princip enbart frågan om arbetskraftsinvandring. Den tidigare tvärpolitiska uppslutning kring flyktingars rättigheter som fanns i denna riksdag är plötsligt som bortblåst.

I en sådan tid är risken uppenbar för att personer i behov av skydd knuffas över i arbetskraftskön, och då har vi ju skapat en konjunkturpassad migrationspolitik. Om alternativet är att återsändas till förföljelse eller väpnad konflikt, vilka villkor och vilken lön är man då inte beredd att acceptera för att få stanna i Sverige?

Bristande rättssäkerhet i asylprocessen kan aldrig lösas genom att en alternativ möjlighet till uppehållstillstånd av arbetsmarknadsskäl införs. Förslaget om spårbyte riskerar att befästa föreställningen att många av dem som kommer till Sverige för att söka asyl egentligen saknar riktiga asylskäl och bara kommer hit för att få ett bättre liv.

Detta är naturligtvis helt felaktigt. Problemet med den svenska asylprocessen är att alltför många förvägras rätten till skydd undan förföljelse, inte att de skulle ha fel skäl att komma hit.

Fru talman! Dessutom innebär inte regeringens och Miljöpartiets förslag, även om de gör allt för att det ska verka så, någon lösning för den grupp människor som i dag lever som papperslösa i Sverige.

De tusentals papperslösa som lever i Sverige i dag gör det utan de rättigheter och den trygghet som vi andra tar för givna. En del har fått avslag på sin ansökan om asyl. Andra har aldrig ens sökt, eftersom de ansett att det varit utsiktslöst.

Gemensamt för dem alla gäller att de hellre lever rättslöst i Sverige än återvänder, vilket borde få var och en som kallar dem för illegala att fundera ett varv till. En del av de här papperslösa har dessutom jobb, och en del betalar rent av skatt.

Men ingen – och det tål att upprepas – ingen som är papperslös i Sverige i dag får enligt regeringens och Miljöpartiets förslag ens söka som arbetskraft. De papperslösa ska alltså kastas ut, och andra ska importeras i deras ställe för att utföra samma jobb. Sådan är den bistra logiken när asylrätten urholkas och bara den som är lönsam för svenska företag hälsas välkommen till landet.

Vänsterpartiet kämpar hårt för de papperslösas rättigheter. För oss är det dock inte tillräckligt att enbart stärka de papperslösas ställning i samhället, eftersom det trots allt riskerar att innebära att befolkningen delas in i ett A- och ett B-lag. En sådan uppdelning är förödande såväl för den som lever utan papper som för andra i Sverige vars rättigheter och ställning inte minst på arbetsmarknaden urholkas. Ytterst handlar det därför om rätten till uppehållstillstånd och om rätten för gömda och papperslösa att bygga ett nytt liv i Sverige utan fruktan för utvisning. Det vore också det enda rimligt humana att göra i dag.

Däremot anser vi att det är fullständigt orimligt att den som är papperslös i Sverige i dag ska uteslutas från möjligheterna att söka uppehållstillstånd av arbetsmarknadsskäl i ett utvidgat system för arbetskrafts-

invandring. Det skulle innebära att människor som redan lever och arbetar här avvisas samtidigt som annan arbetskraft importeras för att utföra samma arbete.

Vänsterpartiet har därför föreslagit att regeringen ska återkomma med förslag på övergångsregler som ger asylsökande och papperslösa som i dag befinner sig i Sverige, och som inom en bestämd tid kan uppvisa anställningsbevis, möjlighet att ansöka om uppehållstillstånd av arbetsmarknadsskäl inifrån Sverige. Flera av riksdagens ledamöter har tidigare efterlyst sådana lösningar. Vi i Vänsterpartiet har en sådan i vår reservation.

Fru talman! Förslaget om utökad arbetskraftsinvandring kommer väl samordnat med regeringens åtgärds paket för att luckra upp reglerna på arbetsmarknaden och tillintetgöra den svenska modellen. Det regeringen gör är att tona ned asylrätten och därmed flyktinginvandringen till förmån för att i stället importera mer åtråvärda grupper som tillfälligt kan passa de behov som den svenska konjunkturen anger. Den svenska regeringen företräder därmed en syn på invandring som följer den utveckling som vi ser inom EU och övriga världen. Det innebär att mindre tyngd läggs vid rätten till asyl för att i stället betona arbetskraftsinvandring.

Att införa snabbfiler för önskad arbetskraft av olika slag är ingen lösning på vare sig den europeiska eller den svenska flyktingkrisen, vilket ofta påstås i debatten.

Arbetskraftsinvandring är ingen lösning för alla de människor som tvingas fly från sina hemländer och som förvägras rätten att söka asyl genom den restriktiva gemensamma flyktingpolitiken inom EU. Det som i stället måste göras är att skapa legala vägar för människor att söka asyl, inte att militarisera verksamheten vid EU:s yttre gränser och samtidigt handplocka de invandrare som vi anser oss kunna dra nytta av i Europa och i Sverige.

Fru talman! Jag konstaterar att regeringens och Miljöpartiets förslag till regler för utökad arbetskraftsinvandring inte uppfyller de krav på ordning och reda på arbetsmarknaden som är nödvändiga. Reglerna har i stället utformats helt på arbetsgivarnas villkor, och reglerna riskerar på sikt att underminera asylrätten.

Den cyniska logiken verkar vara att den som vill invandra är välkommen men bara om han eller hon är direkt lönsam för svenska företag. För Vänsterpartiets del är det en utveckling som vi aldrig kommer att acceptera.

Jag står bakom Vänsterpartiets samtliga reservationer men yrkar bifall till reservationerna 1 och 4.

Anf. 81 MIKAEL CEDERBRATT (m):

Fru talman! Jag börjar med att yrka bifall till förslaget i betänkandet och naturligtvis också till propositionen.

När det gäller den här debatten och det beslut som vi kommer att fatta antingen senare i dag eller tidigt i morgon tror jag att detta kommer att gå till historien som det mest framåtsyftande förslaget under modern tid.

Vi kommer med den här lagstiftningen på plats att få en heltäckande vettig lagstiftning inom hela migrationsområdet. Rubriken för den skulle

kunna vara: Rätt in. Det är rätt in i ett rättssäkert system, ifall man behöver skydd. Det är rätt in i arbetsmarknaden.

Jag ska teckna en bakgrund till det här beslutet.

Vi har ungefär 200 miljoner migranter i världen. Ungefär 10 procent av dem är flyktingar. Många av dessa människor som vill röra på sig gör det för att uppfylla sina drömmar, skapa ett bättre liv men kanske också för att se till att hjälpa sin familj genom att skicka hem pengar. Det kallas remitteringar på politikerspråk. Det är stora belopp. Det är dubbelt så stort som det internationella biståndet. Det har alltså en avgörande betydelse för väldigt många människor.

Man kan titta på Sverige och hur det ser ut för oss när det gäller att kunna säkra välfärden. Hur blir det i framtiden när vi får en åldrande befolkning när vi har färre människor som faktiskt arbetar?

Man kan titta på några kommuner – Laxå, Pajala, Hultsfred, Flen. Inom en tioårsperiod kommer antalet människor i arbetsför ålder, som är mellan 25 och 58, att halveras.

270 av landets 290 kommuner kommer under de närmaste åren att få 6 procent färre människor som arbetar. Det är 250 000 människor.

År 1960 gick det sex stycken förvärvsarbetande på varje pensionär. Vi hade en pensionsålder på 67 år, och medellivslängden var 73 år. I dag går det tre förvärvsarbetande på varje pensionär. Medellivslängden är 80 år, och pensionsåldern är 65 år. År 2020 kommer de som arbetar att försörja sig själva och 2,29 andra personer.

Det har pratats väldigt mycket om det här med undanträngning. Är det så att vi har människor i Sverige som inte får jobb för att det ska komma någon utifrån? Jag tror att det är en stark överdrift att dra den slutsatsen.

Om jag skulle ha ett företag tror jag inte att jag skulle sticka till Bombay om jag hade en ingenjör i grannkvarteret. Vi har också regler om gemenskapsföreträdare inom EU.

Det varslas. Vi hade en debatt i dag på morgonen om hur det ser ut i Sverige. Många hävdar lite grann att vi väl inte har någon brist på arbetskraft. Nej, just nu har vi kanske inte en generell brist på arbetskraft. Men det är brist i ett antal yrken. Det finns få svetsare, ingenjörer, läkare och undersköterskor.

Då kan man säga så här: Varför måste vi fatta beslut om den här lagstiftningen just nu? Kan vi inte vänta lite? Det kanske blir bättre tider.

Men det är faktiskt på det sättet att den situation som jag nu beskriver om demografin, alltså hur det utvecklas med åldrande befolkning och människor som arbetar, är någonting som man kan se i hela EU. Man kan se det i många delar av västvärlden, i Japan. Det kommer alltså att bli konkurrens om arbetskraften i framtiden. Då är det väldigt smart att vara ute i god tid.

Jag är inte helt säker på att en ingenjör från Indien tycker att Borlänge är ett paradiset på jorden – jag vet att Röde Börje tyckte det. Därför tror jag att vi faktiskt måste förstå att vi, om vi ska lyckas i framtiden, ska ligga i framkant vad gäller lagstiftningen.

Hur har det då varit historiskt? Jo, vi har under de senaste 30 åren haft en väldigt liten arbetskraftsinvandring. Jag menar att de två bärande skälen till detta är att det har varit en prövning av myndigheter om behovet och, i princip, ett veto för den fackliga organisationen.

Hur ser då det här förslaget ut? Ja, huvudregeln är att man ska ha sitt tillstånd klart innan man kommer till Sverige. Man har då fått ett arbete. Man får sitt arbetstillstånd, och så kommer man hit.

Ifall man känner ett behov av att kanske bli intervjuad eller av att få prata med sin arbetsgivare finns också möjligheten att få ett visum för att komma hit. Men det är arbetsgivaren som bestämmer behovet. Ingen skulle väl, om en företagare anställer en person som bor i kvarteret bredvid, säga att myndigheten ska pröva om företagaren har behov av det.

Naturligtvis är det på samma sätt inom EU. Den ende som känner behovet fullt ut är arbetsgivaren. Man får direkt en väldigt tydlig prövning genom att göra en värdering av företaget ekonomiskt. På så sätt får man en helhetsbild.

Vi hade en hearing där Dick Harrison från Lunds universitet väldigt tydligt sade: Behoven kommer alltid innan vi hinner reglera. Jan O. Karlsson, tidigare socialdemokratisk migrationsminister, sade: Modern arbetsmarknad är så komplex att det är utsiktslöst att tro att man kan reglera arbetsmarknadens behov.

Under vilka villkor kommer då de som kommer hit att arbeta? Jo, de kommer att arbeta under samma villkor som vi i Sverige. Man ska följa kollektivavtal eller praxis, och facken ska höras.

Det finns undantag från huvudregeln – att man ska ha sökt tillstånd innan man kommer hit. Det skulle ju kunna vara så att man har fått ett arbete men att anställningen av något skäl upphör. Det kan också vara så att företaget har gått i konkurs. Eller också kan det vara så att man inte riktigt kommer överens med sin arbetsgivare. Då har man möjlighet att under tre månader vara i Sverige för att söka nytt arbete. Man behöver inte lämna landet ifall man får ett nytt arbete.

Vidare gäller det en stor mängd gäststuderande som finns här. Har man läst in 30 poäng eller forskat under en termin har man möjlighet att från Sverige söka arbetstillstånd.

Det gäller också dem som kommer hit och som säger att de vill ha asyl. Genom vår rättssäkra prövning har man kanske funnit att så inte var fallet. Personen var inte flykting. Men personen har fått ett arbete och vill stanna kvar och arbeta här. Inte heller då är det rimligt, menar vi, att den personen först ska behöva åka hem.

Vad säger då oppositionen? Ja, vad man säger har ni hört. Men vad man menar är inte samma sak.

Man yrkar avslag på propositionen. Man säger att man vill ha arbetskraftsinvandring men gör allt för att hindra och försvåra. Min slutsats är därför att man inte vill ha någon arbetskraftsinvandring. Man säger därmed nej inte bara till möjligheten att få människor att komma hit – människor som vill komma hit och arbeta – utan också till att säkra och värna den framtida välfärden.

Vi kommer att ha personalbrist inom sjukvården. Dessutom är pensionernas koppling till den totala lönesumman väldigt tydlig. De som säger nej till förslaget måste i den här debatten, menar jag, ge ett svar på frågan: Hur löser ni de framtida problemen med att ha människor inom sjukvården och med att säkra pensionerna?

Vänsterpartiet och Socialdemokraterna säger nej, med lite variation. Klarast och lättast att förstå är, tycker jag, Socialdemokraterna. De vill ha en fortsatt låg nivå, om ens någon, på arbetskraftsinvandringen. Den som kommit hit och som inte bedöms vara flykting men som har ett arbete ska först åka hem, menar man.

Bilden blir lite mer oklar när vi närmar oss Vänsterpartiets synpunkt. Man vill att den som inte bedöms vara flykting ska åka hem – där finns det ingen tveksamhet. Men hur många man vill ha i Sverige som arbetar är väldigt svårt att förstå. Å ena sidan vill man ha myndighetsprövning. Därmed minimeras den lagliga rätten att komma till Sverige och arbeta.

För den som är asylsökande och som inte bedöms vara flykting men som gömmer sig och jobbar svart här ett par år fixas å andra sidan amnesti. Sedan får den personen arbeta. Eller också kommer man hit till Sverige utan att över huvud taget ge sig till känna, en så kallad papperslös. Man jobbar svart ett par år – sedan amnesti, därefter ska man få arbeta.

På något sätt bör Vänsterpartiet reda ut varför det är så fel att ha en bra lagreglering och att ha möjligheten att komma till Sverige och arbeta.

Jag tycker att det här är fråga om en väldigt bra och efterlängtd lagstiftning, med rubriken Rätt in i arbetslivet.

(Applåder)

I detta anförande instämde Gunnar Axén, Willemo Carlsson, Lars-Arne Staxäng och Marianne Watz (alla m), Fredrick Federley (c), Ulf Nilsson (fp) samt Lars Gustafsson (kd).

Anf. 82 GÖTE WAHLSTRÖM (s) replik:

Fru talman! Den demografiska situationen har både Mikael Cederbratt och jag goda erfarenheter av.

Utskottet gjorde en resa till Japan och fick se konsekvenser som andra nationer har framför sig. Där skiljer sig våra uppfattningar inte speciellt mycket.

Mikael Cederbratt och jag har samma bakgrund. Båda har vi varit anställda och har haft offentliga arbetsgivare. Vi har kanske också mött arbetsgivare på olika sätt – också det en gemensam erfarenhet. Men sedan har vi kanske olika erfarenheter av vilka dessa arbetsgivare är – Mikael Cederbratt i sin profession och jag i mitt uppdrag som facklig förtroendeman för ett stort antal avtalsområden. Jag har fått möta ett stort antal olika arbetsgivare i olika situationer och med olika erfarenheter och bakgrund.

Mikael Cederbratt och övriga i majoriteten skriver i betänkandet om anställda och deras arbetsgivare: Dessa personer är ofta utlämnade till oseriösa och hänsynslösa arbetsgivare som inte drar sig för att utnyttja deras utsatthet.

Det är en grupp arbetsgivare som vi totalt sett har att jobba med. Om nu majoriteten ser att det finns en stor grupp oseriösa och hänsynslösa arbetsgivare som inte drar sig för att utnyttja människors utsatthet blir min fråga: Hur stor är den grupp som också ska få de möjligheter som majoriteten nu vill ge när det gäller att få människor att komma till Sverige och arbeta här?

Hur tänker man agera utifrån de förutsättningar som nu ges? Hur stor är egentligen den här gruppen? Och vad tänker man från majoritetens sida göra? Man har ju redan avvisat exempelvis Europakommissionens förslag om att på olika sätt lagföra oseriösa arbetsgivare som agerar på det sätt som majoriteten skriver om i sitt betänkande.

Anf. 83 MIKAEL CEDERBRATT (m) replik:

Fru talman! Först vill jag vara väldigt tydlig och säga: Arbetsgivare som inte sköter sig har jag inget som helst förtroende för, och dessa vill jag inte på något sätt skydda. De ska straffas – punkt!

Frågan är vad det är som gör att de har möjlighet att göra det de gör. Ja, ett av skälen är att det finns väldigt få möjligheter att lagligt komma in i landet för att arbeta här. Ju högre murarna är, desto större är behovet av arbetsgivaren. Arbetsgivaren får helt enkelt ett större övertag. Det gör att arbetsgivare oftare, tror jag, betar sig på det sätt som Göte Wahlström beskriver.

Är man i realiteten oroad över den här situationen, vilket jag är, gäller det att öka möjligheterna till laglig arbetskraftsinvandring – ju lägre trösklar, desto större säkerhet.

Anf. 84 GÖTE WAHLSTRÖM (s) replik:

Fru talman! Lägre trösklar och ökad arbetskraftsinvandring talas det om. Om Mikael Cederbratt har läst Kakiutredningen – jag hade förmånen att få sitta med där – kan han konstatera att vi gjorde en bred analys av situationen. Dessutom var det en rad offensiva åtgärder och förslag som regeringen på några punkter har frångått. Det är på de punkterna som vi har reservationer. I övrigt finns det en stor samstämmighet, vilket jag framförde i mitt huvudanförande.

När det gäller detta med att oseriösa arbetsgivare ska lagföras och markeras kan vi först och främst konstatera att majoriteten i socialförsäkringsutskottet inte vill möta upp kring det förslag som finns från Europeiska kommissionen om att lagföra dessa oseriösa hänsynslösa arbetsgivare.

Sedan säger man att de här arbetsgivarna ska följa de spelregler som finns på arbetsmarknaden. Javisst, jag är den förste att instämma i det. Men vi vet ju att det finns företag som byggs upp med en enda företagsidé: att inte teckna kollektivavtal med fackliga organisationer.

Då får det konsekvenser. Vilka slutsatser drar Mikael Cederbratt när det finns företag som har den utgångspunkten och vi vet att det i dagsläget finns branscher där vi har ett problem som är näst intill oöverstigligt för de fackliga organisationerna, nämligen att få dessa att teckna kollektivavtal? Man gör allt för att komma undan.

Mikael Cederbratt kan ta kontakt med skattemyndigheten och få en bild av exempelvis några näringar som jag själv fick kontakt med för någon vecka sedan – fastighetsbranschen med Fastighetsanställdas förbund och transportnäringen med Transportarbetarförbundet – och få resultatet av interna och gemensamma utredningar med skattemyndigheten. Då ser han hur det ser ut.

Men vi har nu fått signalen att dessa arbetsgivare ska lagföras och markeras. Men möt då upp kring vårt förslag och det vi har ställt krav på när det gäller att följa upp kommissionens förslag på det här området!

Anf. 85 MIKAEL CEDERBRATT (m) replik:

Fru talman! Det är en oro som Göte Wahlström beskriver. Jag kan inte förstå varför han inte vill minimera utrymmet för den här typen av arbetsgivare genom att öppna för lagliga möjligheter. Frågan är: Är det andra skäl som gör att Göte Wahlström pratar sig varm om detta? Kan det bero att det ses rimligt att facket ska ha större inflytande, eller vad är skälet?

Jag ställde en fråga i mitt huvudanförande om lösningen på framtidens problem eftersom vi historiskt vet att har man en myndighetsprövning kommer det mycket färre människor. Jag har inte i den här debatten fått något svar från Göte Wahlström.

Anf. 86 FREDRICK FEDERLEY (c):

Fru talman! Jag vill börja med att från Centerpartiets sida yrka bifall till förslaget i betänkandet. Jag tror precis som föregående talare, Mikael Cederbratt, att den här reformen kommer att bedömas vara historisk. Den är historisk i ett internationellt perspektiv. Inte i något annat land kan du se lika generösa möjligheter och en lika stor öppenhet hos en nation att tillåta människor från andra länder att komma till ens hemland och arbeta, för vår del att komma till Sverige och söka möjligheter att arbeta.

I grund och botten är det här en tydlig del av den svenska migrationspolitiken under alliansregeringen, att försöka få två tydliga spår och vägar in i Sverige. Där måste man skilja på vilka vägar vi pratar om. Detta är inte någon debatt om den svenska asylpolitiken. Detta är inte en debatt om hur vi ska kunna stärka den svenska asylrätten, utan detta gäller en möjlighet för dem som inte har asylskäl att komma till Sverige på legala grunder.

Tidigare har man tvingats, på grund av att den här möjligheten inte har varit reglerad, att försöka pressa sig in genom nålsögat och hävda asylskäl. Det är inte så att vi tror att alla som har sökt asyl i Sverige har haft felaktiga grunder eller gjort det med falska motiv. Däremot har vi, framför allt vi som har jobbat med migrationsfrågor under lång tid, sett människor som har sökt vår hjälp för att få stanna i Sverige. Vi har sett att skälen uppenbart inte är tillräckligt starka för att få uppehållstillstånd på de grunderna i Sverige. Vi har kunnat se många med sådana skäl, arbetsdugliga goda människor som skulle ha kunnat bli medborgare i Sverige, göra rätt för sig och arbeta, men den lagliga grunden har inte funnits. Den möjligheten öppnas nu.

Vi kan i den här debatten höra att det fortfarande finns en rädsla från oppositionen och ett vi-och-de-tänkande. Med oppositionen menar jag i detta fall absolut inte Miljöpartiet, som står bakom förslaget i betänkandet. Jag vill vara tydlig med det så att ingen som lyssnar till debatten tar fel.

Jag tror att det också handlar om vår syn på öppenhet och solidaritet och på vem Sverige är till för. Där finns det tydligen en stor skillnad mellan de tre oppositionspartierna. Miljöpartiet är berett att ta ett ansvar och öppna den här möjligheten men kan ändå föra en konstruktiv oppositionspolitik i andra frågor där vi kanske inte är helt överens, medan de två röda partierna i oppositionen pratar om öppenhet och solidaritet och ett välkomnande i högtidstalen och på första maj. Men när det kommer till realpolitik, att verkligen öppna Sverige, är man kritisk. Möjligtvis

försöker man i retoriken hävda att man fortfarande är positiv till arbetskraftsinvandring och möjliggörandet för fler att komma till Sverige, men när det sedan kommer till debatten i kammaren och beslutet är man inte alls lika positiv. Det bör man betänka i den här debatten, och jag tror att det är många som behöver ta det till sig.

I grund och botten handlar det om en rädsla och ett vi-och-de-tänkande. Vore det så att man inte från Socialdemokraterna och Vänsterpartiet var rädd för att människor kom till Sverige skulle man inte lyfta fram frågan. Man ser det som ett problem att i en begynnande lågkonjunktur, där det finns varsel på den svenska arbetsmarknaden, låta andra människor komma till Sverige och arbeta. I slutet av sitt anförande sade Göte Wahlström att han inte såg detta som ett hinder. Men det var först alldeles på slutet, och jag skulle vilja börja i den andra ändan.

Jag tror att det handlar om olika syn på marknadsekonomi, olika syn på hur ekonomin fungerar. Den socialistiska traditionen, som Socialdemokraterna och Vänsterpartiet bär på, är att anse att ekonomin är statisk och att man därmed måste dela på den mängd arbeten som finns. Det är klart att det blir problem om fler människor får komma hit och söka sin lycka genom att arbeta. Har man en mer liberal syn på ekonomin, en mer marknadsinriktad syn, anser man att ju fler som befinner sig i landet, desto fler arbeten skapas det och desto mer dynamik blir det. Det kan vi bevisa om och om igen på svensk arbetsmarknad. Vi har kunnat bryta arbetslösheten efter Socialdemokraternas misslyckade arbetsmarknadspolitik tidigare.

Det var också intressant att höra LiseLotte Olssons resonemang där hon från Vänsterpartiets sida gav en ganska skrämmande men korrekt beskrivning av hur det ser ut för de människor som har sökt sig till Sverige för att arbeta men som inte haft den lagliga möjligheten, som inte har haft de rättigheter som vi tillskriver dem enligt betänkandet. Vi vill upprätthålla lagar och regler på arbetsmarknaden och vi vill värna kollektivavtalen, något som man tidigare inte kunnat göra utan att tvingas långt ifrån dagsljuset och på en arbetsmarknad där människor inte kunnat söka det skydd som jag tycker att alla i Sverige ska ha rätt till och där vi inte kunnat värna de rättigheter eller där människor inte kunnat få tillgång till de skyddssystem som vi bör ha. Allt detta är vi beredda att ge dem.

Då blir den uppenbara frågan till LiseLotte Olsson och Göte Wahlström i oppositionen som motsätter sig detta: Är det så att ni anser att er migrationspolitik har varit så himla misslyckad att ni försöker kritisera regeringen och på något sätt hävda att det är vårt fel att de här problemen har uppstått? Vi är faktiskt de som öppnar för möjligheten att komma till Sverige. När vi inför världens mest generösa system för arbetskraftsinvandring står ni här och kritiserar. De problem som vi har att hantera framöver har ni varit med och skapat. Är det så att den tillfälliga lagen var ett stort politiskt misslyckande så bör ni säga det rätt ut i stället för att försöka påskina att det är arbetskraftsinvandringen som skapar de här problemen. Med arbetskraftsinvandring öppnar vi en vit marknad med alla tydliga lagar och regler och det skydd som behövs för den som är anställd.

Något annat som kanske inte är förvånande för alla men för mig är att oppositionen tror att de är mer kompetenta att avgöra vem som är bäst att avgöra vem som kan utföra ett gott arbete på en arbetsplats. Handlar det

om bagaren i Trosa tror jag inte att det är Arbetsförmedlingen som är bäst att bedöma vem som skulle göra bäst jobb hos bagaren i Trosa. Jag tror inte att det är Socialdemokraterna, jag tror inte att det är Vänsterpartiet, utan jag tror att det är bagaren i Trosa. Handlar det om skogsbonden i Värmland som i dag med ljus och lykta söker efter arbetskraft tror jag inte att det är någon av de tre nämnda parterna heller som är bäst på att avgöra vem som skulle kunna utföra detta arbete. Är det så att man söker indiska designer tror jag inte heller att det är Arbetsförmedlingen, Socialdemokraterna eller Vänsterpartiet som är bäst att bedöma.

Vore det så att vi äntligen kunde se ett politiskt paradigmskifte där Vänsterpartiet och Socialdemokraterna annat än i retoriken ställde sig bakom öppenhet på arbetsmarknaden och arbetskraftsinvandring och därmed en gång för alla bröt sig ur LO:s protektionistiska kedjor som har begränsat och byggt murar kring Sverige och också riskerat att bygga murar kring Europa, vore det någonting historiskt. Men det är man inte riktigt beredd att göra, och därför låtsas man i retoriken att vara för arbetskraftsinvandringen, men i praktiken är man emot.

Ur mitt och Centerpartiets perspektiv är det här en välkommen reform. Vi ser inte människor som kommer hit som en belastning, utan vi tror att alla kan och vill vara med och bidra, också de som inte kommer hit för att de är flyktingar. Flyktingdebatt är en helt annan debatt. Vi vill se det på ett öppet sätt. Det är inte det primära skälet, och det är inte heller för min del en fråga om demografi i Sverige. Vi vet att det är en åldrande befolkning i Sverige, och vi kommer att skrika efter arbetskraft om ett antal år. För mig handlar det om vilket Sverige vi vill se, ett Sverige med murar där det är svårt att komma hit eller ett Sverige som är öppet och välkomnande. För mig och Centerpartiet är det tydligt att vi vill se ett land som är öppet och välkomnande.

Till syvende och sist kommer vi snart att stå inför en situation där det kommer att handla också om ekonomin, men det är ett sekundärt skäl för min del. Vi vet att våra vänner i Kanada, våra vänner i Europa och våra vänner i USA kommer att vilja konkurrera med oss om att få den bästa arbetskraftsinvandringen. Det är därför man i Europa nu diskuterar ett *blue card*-system, men som riktar sig lite mer till eliten, de som har kunnat få en utbildning. Jag tycker att systemet i grund och botten är bra, men jag välkomnar att vi i Sverige från alliansregeringens och Miljöpartiets sida också säger: Du som inte har en akademisk utbildning, du som kanske inte är elitidrottare och du som inte är professor är också välkommen till Sverige för att arbeta. I kombination med Europeiska unionens *blue card*-system tror jag att det kan bli en stor konkurrensfördel för Sverige. Också make eller maka, som kanske inte är lika högt kvalificerad, ska ha möjlighet att komma hit så att man komma tillsammans till Sverige för att arbeta och söka sig en framtid här.

Jag hoppas att vi framöver kommer att ha problem av en helt annan karaktär när vi diskuterar migrationspolitik, det vill säga att vi måste hantera utbildningspolitiken annorlunda, därför att så pass många människor kommer att ha sökt sig till Sverige därför att man har kunnat få ett jobb här, därför att man hanteras sjyst på arbetsmarknaden, därför att man betalar sina skatter och har sitt skydd. Det kommer att göra att många barn kommer hit som behöver en utbildning som kanske är anpassad på ett helt annat sätt än vad vi i dag är vana vid. Då, fru talman, tror

jag att vi har kommit många steg mot ett öppnare Sverige, som jag hoppas att vi får se framöver.

Ytterligare en gång vill jag yrka bifall till utskottets förslag till beslut.
(Applåder)

I detta anförande instämde Gunnar Axén, Mikael Cederbratt, Lars-Arne Staxäng och Marianne Watz (alla m), Ulf Nilsson (fp), Lars Gustafsson (kd) samt Bodil Ceballos (mp).

Anf. 87 ULF NILSSON (fp):

Fru talman! Just nu de här dagarna pratas det en hel del om varsel och hot om uppsägningar. Den finansiella oron i världen märks även i Sverige, trots att vi faktiskt har skapat oss väldigt goda förutsättningar för att klara oss igenom en lågkonjunktur i Europa och världen.

En del kanske tycker att det verkar väldigt konstigt att hålla på och prata om brist på arbetskraft. Då glömmar man att på lång sikt har vi, som flera har sagt, ett skriande behov av arbetskraft i Sverige för att klara välfärden i framtiden, men inte bara i Sverige. I EU talar man allmänt om behov av 30–40 miljoner invandrare under de närmaste 20 åren för att klara ekonomisk utveckling och välfärd.

Jag satt och tittade på statistik över bristyrken i Sverige. Just i södra Sverige, där jag bor, råkar det vara brist i sådana yrken som golvläggare, programmerare och veterinärer. På andra håll i Sverige är det stor brist på specialiserade hantverkare och ingenjörer. Sverige utbildar inte så många ingenjörer som IT-verksamhet och annan verksamhet behöver.

Dessutom är det så, som alla känner till men som vi ibland glömmar, att antalet äldre kommer att öka väldigt kraftigt. Antalet äldre över 85 år kommer att öka med en fjärdedel de kommande tio åren. Under samma tid, tio år, kommer hälften av dagens vårdpersonal att gå i pension.

Det är självklart, fru talman, att i Sverige behövs varje människa som är beredd att bidra till den svenska välfärden med sin arbetskraft och sitt kunnande. Därför är vi många som välkomnar den öppna liberala migrationspolitik som alliansregeringen nu föreslår. Genom att förenkla för arbetskraftsinvandring väljer vi en framtidsinriktad politik, där vi tar på allvar att det blir en fortsatt ökad efterfrågan på arbetskraft och där främlingsrädsla sätts åt sidan.

En ofta förekommande invändning som liksom ligger under ytan, tyvärr, hos dem som säger nej till det här, även om ingen vågar säga det rätt ut, är detta: Ska nu folk komma från andra länder och ta jobb ifrån oss och så vidare? Det finns ju arbetslösa i Sverige. Kan inte de ta de jobb som finns? Men det är faktiskt så att det ständigt finns bristyrken till vilka det kan ta flera år att utbilda personer som redan finns i landet. Ju snabbare sådana arbetstillfällen kan tillsättas, desto snabbare kan det också bli expansion för många nya företag, för många företag över huvud taget och för nya arbetstillfällen. Man får helt enkelt bort flaskhalsar i produktionen.

Sverige är på många sätt ett invandrarland historiskt, och det är väldigt positivt. Vi har sett genom historien hur Sverige många gånger har öppnat sina gränser för människor som vill bidra till den svenska välfärden med kompetens och arbetskraft. I dag finns det i Stockholm och i övriga Sverige hundratusentals svenskar som själva, eller vars föräldrar, en dag bestämde sig för att lämna länder som Italien, Turkiet, Grekland och Finland för att bygga ett nytt liv genom att jobba på kanske Volvo eller i hemvården i Sverige på 50- och 60-talen. Sverige har bara haft glädje av dessa människor. Samtidigt har deras egen dröm om ett bättre liv gått i uppfyllelse, oavsett om de har stannat kvar i Sverige eller om de har flyttat tillbaka till sina ursprungliga hemländer. Den möjligheten för Sverige och för människor runt om i hela världen, inte bara i Europa, vill alliansregeringen skapa.

Det är naturligtvis den enskilde arbetsgivaren som har bäst kunskap om vilken kompetens som krävs i den egna verksamheten och vilka rekryteringsbehov som finns. Därför kommer utgångspunkten som vi har hört i propositionen att vara arbetsgivarens bedömning av behovet av utländsk arbetskraft från länder utanför EU. Därmed tar vi alltså bort Arbetsförmedlingens överprövning. Men vi har de regler som EU har kommit överens om, att arbetsgivaren först måste utlysa arbetet i Sverige, EU och ESS innan han går vidare utanför EU.

En grundläggande förutsättning, som det verkar som om nejsägarna här i dag liksom inte låtsas om, är att det finns ett erbjudande om en anställning som det går att försörja sig på. Anställningsvillkoren ska inte vara sämre än de som gäller enligt de svenska kollektivavtalen eller vad som är praxis inom en bransch. Migrationsverket har i det budgetförslag som ligger fått ökade resurser för att kunna bedöma om ett arbete är seriöst med hänsyn till lön och arbetsvillkor. Dessutom är det väl rätt naturligt att det är just Migrationsverket som får ansvar för att se till att bestämmelserna följs och kan höra även arbetstagarorganisationerna. Migrationsverket, inte Arbetsförmedlingen, är väl ändå den myndighet som är specialiserad på att ge en helhetsbild när det gäller att bevilja visum och arbetstillstånd.

Min och Folkpartiets utgångspunkt när det gäller migration är först och främst att Sverige ska värna asylrätten och den humana flyktingpolitiken. Tvärtom vad som har sagts här finns det ingenting i denna proposition som urholkar asylrätten. Tvärtom är det viktigt för mig, och jag vet att det är viktigt för hela alliansregeringen, att Sverige slår vakt om att hålla fanan högt när det gäller rätten till prövning av asylansökningar. Men regeringen driver också, med stöd från alla allianspartier, EU:s flyktingpolitik att fler länder ska ha en human och öppen flyktingpolitik och att en rättssäker prövning av flyktingar i hela EU ska förbättras. Dessutom har riksdagen uttalat att målet som Sverige har i EU-arbetet med flyktingpolitiken är att det totala antalet flyktingmottagna i Europa ska öka. Jag kan faktiskt inte förstå varför man blandar in den här motionen med någonting som på något sätt har att göra med att förändra asylrätten.

Som sagt: Vid sidan om asylrätten är ett helt annat spår just detta att människor får möjlighet att förbättra sina liv genom att jobba här under några år eller under en längre tid. Jag tror på öppnare gränser. Människor som vill och kan arbeta och försörja sig i Sverige ska få göra det. Det tjänar både Sverige och EU på.

I EU har man infört *blue card* för specialutbildade människor med avancerad teoretisk utbildning som ska få rätt att flytta hit från andra länder. Sverige går här före. Vi visar oss alltså öppnare än övriga Europa, eftersom vi inte bara vill ha hit forskare och högt teoretiskt utbildade, utan alla som kan få en god anställning här är välkomna – som sagt var under förutsättning att det är bra anställningsvillkor. I Sverige går det också, i motsats till i andra länder, att ge människor som kommer hit möjlighet att ta med sig familjemedlemmar. Även de får söka arbetstillstånd här.

Jag har svårt att tolka Socialdemokraternas och Vänsterpartiets motstånd. Vill ni egentligen att utländsk arbetskraft ska få komma hit? Jag vet inte, men ni vill avslå propositionen trots att dagens regler som vi har i Sverige för arbetsmarknaden ska gälla, trots att gällande avtal och praxis ska gälla och trots att alla arbeten först ska utlysas i Sverige och i EU. Trots det vill ni avslå hela propositionen. Ni vill inte bara förbättra den utan avslå den.

Det har talats om spårbytet. En asylsökande som under väntetiden arbetar minst sex månader och får erbjudande om en längre anställning ska kunna ansöka om arbetstillstånd. Om det visar sig att personen inte har asylskäl enligt reglerna kan han eller hon få möjlighet till ett tillfälligt arbetstillstånd.

Människor för vilka ansökningsförfarandet drar ut på tiden har rätt att arbeta. Vi vill att de ska göra det under asylprövningstiden och lära sig svenska. Ibland drar prövningen ut på tiden. Det skulle kännas orimligt om människor som har fått möjlighet att söka arbete från utlandet inte skulle ha rätt att söka i Sverige utan tvingas åka hem igen. Det blir konsekvensen av att ni säger nej till detta förslag.

Jag vet inte, fru talman, hur många som i dag söker asyl här i Sverige och som någon gång efter den 15 december kommer att begära arbetstillstånd. Jag vet heller inte hur många som från andra länder kommer att söka arbete i Sverige efter den 15 december när lagen börjar gälla.

Jag vet dock, och det ska påpekas, att om Vänsterpartiets och Socialdemokraternas avslag går igenom blir det ett okänt antal människor som stoppas från att komma in i Sverige. Människor som har erbjudande om arbete och människor som har sökt asyl och samtidigt börjat arbeta får alla nej. Med Vänsterpartiets och Socialdemokraternas politik byggs det alltså högre murar runt Sverige för människor som lagligt vill komma in hit och bidra till sin egen försörjning och vårt lands välstånd.

När vi då hör Vänsterpartiets retorik om att Sverige och Europa börjar likna en fästning ska vi komma ihåg att det i dag är Vänsterpartiet och Socialdemokraterna som vill bygga upp hinder runt Sverige för att stoppa invandring.

Fru talman! Det är glädjande att en bred majoritet bestående av alliansen och Miljöpartiet vill öppna Sverige för arbetskraftsinvandring. Denna breda majoritet ser inte arbetskraftsinvandring som ett hot. Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet.
(Applåder)

I detta anförande instämde Gunnar Axén, Mikael Cederbratt, Lars-Arne Staxäng och Marianne Watz (alla m), Fredrick Federley (c), Lars Gustafsson (kd) samt Bodil Ceballos (mp).

Anf. 88 GÖTE WAHLSTRÖM (s) replik:

Fru talman! Som mångårig maskinist har jag förvärvat en hörselskada. Jag tycks dock inte vara ensam om att ha problem att höra vissa saker som sägs i kammaren.

Jag tror att jag var ganska tydlig i mitt huvudanförande när det gällde hur vi ser på arbetskraftsinvandring och att vi yrkade på den majoritet som fanns i den så kallade Kakiutredningen som lämnade över ett förslag till regeringen 2006. I den majoriteten fanns Socialdemokraterna, Vänsterpartiet – och Folkpartiet! Ni hade en helt annan uppfattning när det gällde behovet av den arbetsmarknadsprövning som diskuterades och fanns i utredningsförslaget.

Tydligen har Folkpartiet under resans gång valt en annan väg. Men vid ett antal tillfällen under utredningens arbete diskuterades just den myndighetsbaserade arbetsmarknadsprövningen. Då markerade Folkpartiet mycket starkt behovet av detta för att ha ordning och reda på arbetsmarknaden och för att leva upp till den tradition som har funnits av en bred förankrad uppfattning från de politiska partierna men också från arbetsmarknadens parter.

Jag är den förste att beklaga att Folkpartiet så ofta byter ställning i centrala frågor som vi nu tycks ha för ögonen.

En annan sak som jag upplevde att Ulf Nilsson uttryckte var att man skulle ha ett arbete som det går att försörja sig på. Det är något annat än att tala om kollektivavtalade löner och en lönesättning som är gällande på arbetsmarknaden.

Vad är det som gäller, Ulf Nilsson? Är det avtalsmässiga kollektivavtalade löner eller är det löner som det går att leva på?

(Applåder)

Anf. 89 ULF NILSSON (fp) replik:

Fru talman! I seriösa utredningar är enskilda ledamöter inte bundna vid, i varje fall inte i Folkpartiet, att till punkt och pricka tycka det som man så småningom kommer att landa i. Det är en dialog man för.

Min motfråga blir: Skulle Göte Wahlström ha röstat för detta förslag om vi hade haft kvar Arbetsförmedlingens prövningsrätt?

Man kan ha olika åsikter om det. Jag tycker att det är helt onödigt att ha kvar den prövningsrätten eftersom Migrationsverket nu får i uppgift att bland annat höra arbetstagarorganisationerna och sondera att kollektivavtal och så vidare gäller.

Även om Göte Wahlström skulle vilja återinföra det, måste ni säga nej till hela propositionen? Skriv gärna motioner om att ni vill ändra vissa detaljer i regelverket! Det gjorde jag när den gamla regeringen lade fram propositioner som jag inte var helt nöjd med men där jag ändå tyckte att huvudinriktningen stämde. Men ni avslår hela propositionen.

Tycker Göte Wahlström verkligen att den formella hanteringen är så avgörande så att vi ska säga nej till dessa möjligheter? Det kan jag inte förstå.

Göte Wahlström undrade vad jag menade med ett arbete att försörja sig på. Jag använde uttrycken kollektivavtal och praxis i branschen under mitt anförande, men det är lite tradigt att upprepa exakt samma formulering. Det är dock glasklart när man hör mig och de andra deltagarna och läser betänkandet och propositionen att svenska kollektivavtal och branschpraxis ska gälla. Det är ingen tvekan om det.

Anf. 90 GÖTE WAHLSTRÖM (s) replik:

Fru talman! Ulf Nilsson får ursäkta, men vi har hört ministrar från den borgerliga regeringen uttrycka sig på många olika sätt när det gäller begreppet lön – lön som går att leva på, avtalsenliga löner och så vidare – att vi ställer oss frågan: Vad är det som gäller?

I den vacklande uppfattning som tycks gälla inom Folkpartiet kan man inte heller vara säker på att Folkpartiet lever upp till sina gamla traditioner och synsätt på detta område. Jag har högaktat Folkpartiet för dess folkrörelsetradition och erfarenhet av att leva upp till dessa för arbetsmarknadens parter viktiga begrepp. Att man har lämnat detta är naturligtvis bekymmersamt.

Fler än jag är bekymrade över den förändring som sker. Inte minst regeringens egen utredare, Monica Werenfels Röttorp, som har tittat på mottagningssystemet och mottagandet, var bekymrad över spårbytet och vilka konsekvenser det kan få i den vidare processen. Även en folkparti-företrädare i utredningsposition är bekymrad över effekten av den politik som folkpartisten Ulf Nilsson kommer att votera igenom i dag. Ser Ulf Nilsson inga problem med att detta kan få en hel del ytterligare konsekvenser?

Jag fick ett svar från Mikael Cederbratt på frågan om arbetsgivarna. Står Ulf Nilsson också bakom skrivningen i betänkandet om de oseriösa arbetsgivare som hänsynslöst utnyttjar migrerad arbetskraft?

Anf. 91 ULF NILSSON (fp) replik:

Fru talman! Här råder en bred enighet i alliansregeringen och allianspartierna. Oseriösa arbetsgivare som utnyttjar människor, oavsett om det är illegalt eller legalt invandrad arbetskraft eller svenskar som jobbar svart, ska i allra högsta grad uppmärksammas och på olika sätt lagföras. Man kan diskutera hur detta ska genomföras, men det är ingen tvekan om att vår inställning är att vi vill ha avtal som gäller i Sverige.

Som Göte Wahlström vet har regeringens myndigheter gjort olika typer av razzior på arbetsplatser för att komma åt svart arbetskraft, oavsett om den är svensk eller invandrad. Det är ingen tvekan om att vi vill ha riktiga förhållanden på arbetsplatserna.

Göte Wahlström talade om att höra dåligt, men det handlar också om att vilja höra och inte ägna debatten åt ordalydelser när det så tydligt står

i betänkandet, och vi alla säger, att kollektivavtal ska gälla. Om Göte Wahlström drar slutsatsen att vi inte är för kollektivavtal bara för att vi i en mening använder formuleringen att man ska kunna leva på sin lön tycker jag att Göte Wahlström läser, som man förr brukade säga, som en viss potentat läser Bibeln. Han gör sin egen tolkning av det hela.

Det är ingen tvekan om att det är svensk arbetsrätt som ska gälla. Ingen i alliansen som tvekar om det.

När det gäller spårbytet tror jag inte att det är någon större risk att människor söker asyl här trots att de inte har några skäl. Så enkelt är det inte att komma hit och söka asyl.

Det är en oförnuftig hantering att en människa som har kommit hit och börjat arbeta här ska behöva åka hem. Jag tycker att det här är en praktisk lösning. Vi får se hur många som kommer att använda sig av den.

Anf. 92 LARS GUSTAFSSON (kd):

Fru talman! Inledningsvis vill jag säga att jag tror att det är bra att vi lyfter blicken från hur vi i Sverige ser på varandra och den svenska politiken.

Jag hade förmånen att vara inbjuden till en konferens i Bryssel för några veckor sedan och talade för ett auditorium om den svenska migrationspolitiken och integrationspolitiken. Jag fick då i min hand en skrivelse som är sammanställd av the British Council and Migration Policy Group. Det är ett index över de olika länderna i Europa.

Jag läser i fri översättning vad man skriver om Sverige och arbetsmarknaden:

I september 2006 kom det en ny center-högerregering i Sverige. Den nya integrationsministern fokuserade på arbetsmarknadens integration med bland annat ett nytt system för språkinläring, en parlamentarisk kommission för att utvidga arbetskraftsinvandring, träning av arbetsplatserna, nystartsjobb och hemservicejobb som också erbjuds nykommande svenskar. Sveriges policyindex hamnar högst av alla de 28 länderna på de sex indikationerna. Sverige är också bäst när det gäller att praktiskt överföra dem till den svenska arbetsmarknaden.

Det kan ge en indikation om hur man ser på oss i EU. Man är glad men inte nöjd.

Det är välkänt att Västeuropa står inför flera välfärdsutmaningar. Inom några årtionden kommer det att uppstå stor brist på bland annat arbetskraft och befolkningsunderlag för att kunna upprätthålla både skatteunderlag och samhällsservice. Den demografiska utvecklingen i vårt land skiljer sig inte nämnvärt från övriga Europa. Vi kan redan i dag notera brist på utbildad arbetskraft inom flera yrkesområden, särskilt i hantverkssektorn.

Utskottets betänkande föreslår att man öppnar för arbetskraftsinvandring på ett mycket generöst sätt som inte avgränsar sig till enbart personer med hög utbildningsnivå.

Sverige går med detta förslag längre än EU:s så kallade *blue card*, vilket är avgränsat till högkvalificerad arbetskraft. Det svenska förslaget förenar arbetskraftsbehov och migrationspolitik på ett positivt sätt. Det ger möjlighet för människor från länder utanför Europa att finna utkomst och ett liv i Sverige samtidigt som man bidrar till den svenska välfärden.

Fru talman! Vi kristdemokrater är övertygade om att en grogrund till främlingsfientlighet är att människor med utomsvensk härkomst inte har fått möjlighet till egenförsörjning. Alliansregeringen har insett att arbetslinjen även på detta område ökar acceptansen för människor från andra länder. Det görs emellanåt gällande att arbetskraftsinvandring kommer att slå ut inhemsk arbetskraft genom snedvriden konkurrens på arbetsmarknaden. Detta är givetvis en förvrängd bild av verkligheten.

Ett uttalat problem på den svenska arbetsmarknaden är bristen på utbildad arbetskraft och spetskompetens. Så sent som i går kunde man läsa i nyhetsnotiserna från företagarföreningen att många småföretag inte kan få rätt utbildad arbetskraft mitt i en begynnande lågkonjunktur.

Det finns en annan aspekt som nästan aldrig lyfts fram. Det är intresset hos personer från varmare länder att flytta till en annan klimatzon. I de undersökningar som har gjorts om intresset att lämna hemlandet för arbete i Sverige eller något annat europeiskt land kommer Sverige bland de sista länderna som man vill flytta till.

Fru talman! Förslaget innehåller ett väl avvägt regelverk som reglerar villkoren för att arbeta i Sverige. Det reglerar också förutsättningarna för arbetskraftsinvandring och villkoren för arbetstagarna, som vi har hört tidigare. Vi har redan tidigare i debatten fått redogjort för dessa och det finns därför ingen anledning att återupprepa dem. En generös del i förslagen är att det ges möjlighet för medföljande familjemedlemmar att erhålla arbetstillstånd. Ett annat förslag är möjligheten att söka nytt arbete i tre månader om man skulle förlora det arbete man har.

Som kristdemokrat känns det också viktigt med möjligheterna att söka arbetstillstånd efter avslag på asylansökan. Denna möjlighet benämns ibland som spårbyte, alltså byte av spår. Det är glädjande att tankarna på enkelspår inte finns kvar då vi länge har haft en enkelspårig migrationspolitik.

Möjligheten till fler vägar in i Sverige kan inte betecknas som en uppluckring av asylrätten, tvärtom. Det är rimligt att anta att man som sökande kommer att välja den möjlighet som ger störst chans att söka sig till Sverige och inte omvägen. Således kommer personer med önskan om ett ekonomiskt bättre liv att ansöka som arbetskraftsinvandrare medan personer med asylskäl kommer att söka asyl.

Fru talman! Vi måste bryta synen på Sverige som en isolerad paradiso som är sig själv nog och klarar sig utan utbyte med omvärlden. Det kommer att bli en dyrköpt erfarenhet om vi för sent inser behovet av fler människor som bidrar till välfärden i vårt land. Den som tror att konkurrensen om arbetskraft kommer att minska i framtiden har en stor hemläxa att göra. Sverige behöver fler personer i arbete, inte färre, för bibehållen välfärd och ökad internationalisering.

Med detta yrkar jag bifall till förslagen i betänkandet och avslag på motionerna.

I detta anförande instämde Gunnar Axén, Mikael Cederbratt, Lars-Arne Staxäng och Marianne Watz (alla m) samt Ulf Nilsson (fp) och Bodil Ceballos (mp).

Anf. 93 GÖTE WAHLSTRÖM (s) replik:

Fru talman! Jag hade inte tänkt begära replik på Lars Gustafsson, men som ledamot av den parlamentariska kommittén har jag naturligtvis viss erfarenhet av den diskussion som fördes som bakgrund till det betänkande som nu har behandlats och den diskussion som vi hela tiden har haft. Vi har haft en följsamhet både i det internationella och i det inhemska perspektivet.

Lars Gustafssons partikollega och jag hade för ett antal månader sedan en debatt om ett liknande ärende som skulle kunna vara berört av detta. Där pratade man om amnestitänkande och om att man skulle få ett beslut som skulle gälla inför ett kommande ställningstagande för att låta människor stanna, som det då hette.

Det visade sig sedan att det anställningsförhållande som personen i fråga hade inte var i överensstämmelse med det som man just nu har sagt ska vara gällande, det vill säga kollektivavtal och ordning och reda på arbetsmarknaden.

Kristdemokraterna slogs varmt för det ärendet. Står ni också bakom resonemanget om att det är kollektivavtalsgällande förutsättningar som ska gälla på arbetsmarknaden och på arbetsplatsen för att det ska vara tillämpligt?

Vi har också talet om arbetsgivarnas behov av arbetskraft. Det är säkert dokumenterat. Jag vet också från mitt hemlän – Jönköpings län – att det finns behov av vissa yrkeskategorier.

Instämmer Lars Gustafsson i den problematik som beskrivs bland annat i boken *Migrantarbetare* om den utsatthet och den situation som många drabbas av? Man hamnar ännu djupare i detta när man utsätts för risken att man, om man inte går med på de villkor som en arbetsgivare ställer upp, kan missa den underskrift som behövs från en arbetsgivare för att få processa in i det så kallade spårbyte som Lars Gustafsson talade varmt om? Han kallade den socialdemokratiska tiden för enkelspåret.

Anf. 94 LARS GUSTAFSSON (kd) replik:

Fru talman! Tyvärr tycks Socialdemokraterna inte ha lämnat detta spår. De är kvar på enkelspåret trots att vi behöver dubbelspår genom Halland. Men det är en annan sak.

Nu får vi komma ihåg att det handlar om personer som är utanför EU – för EU har vi reglering. Det är därför långt utöver detta. Om en person ska ansöka om att få hit arbetskraft krävs det att denna arbetskraft har vissa kvalifikationer. Det måste vi komma ihåg. Det innebär att det är så lång väg att ta hit någon utifrån på det viset att det praktiskt taget skulle omöjliggöra för de så kallade oseriösa arbetsgivare som vi talar om. Det finns faktiskt också oseriösa arbetstagare. Det glöms gärna bort i detta sammanhang. Detta är så långsökt att jag inte förstår det.

Problemet i Sverige är att det bara har funnits en väg in. Man har inte kunnat komma hit och söka ett jobb, visa att man har jobbat vitt och kunnat få stanna. Nu har man helt enkelt kommit hit och inte kunnat kvalificera sig, som Fredrick Federley nogsamt redogjorde för här, och ansöka om att få stanna kvar. Då blir det en helt ny situation för de nya eftersom jag inte tror att vi talar om dem som finns i Sverige. Göte Wahlström talar om de nya som skulle komma hit.

Det resonemang som Göte Wahlström för om att en liten teservering uppe i Orsa skulle söka långt bort i Ghana efter någon som skulle vilja jobba där är så långsökt att det är orealistiskt. Sedan har vi hela tiden talat om att man måste ha en lön som är kollektivavtalsenlig. Det måste inte bara vara en lön enligt kollektivavtal som man ska kunna leva på, för många svenskar som har lön som är kollektivavtalsenlig kan inte ens leva av den lönen utan måste ha bidrag, vilket också är märkligt i Sverige.

Kristdemokraterna står för att man ska följa regelverk. Oseriösa arbetsgivare och arbetstagare och andra ska sättas åt.

Anf. 95 GÖTE WAHLSTRÖM (s) replik:

Fru talman! Jag tror inte att Lars Gustafsson behöver utbilda mig i vad propositionen och betänkandet handlar om. Jag satt, som sagt, i utredningen och har följt detta under ett antal år inför den process som vi nu står inför och den votering som vi har framför oss.

Att säga att vi står kvar på enkelspåret är i så fall att också ifrågasätta sin egen roll. Då har man inte lyssnat till vad jag sade, nämligen att det är en stor samstämmighet på de allra flesta områden när det gäller betänkandet. Men på två centrala områden skiljer vi oss åt. Mer är det inte. Men det är två centrala områden. Det handlar om just ordning och reda på arbetsmarknaden.

Jag blir lite konfunderad. Vi hade en debatt här för inte alltför länge sedan om en däckarbetare i Kronoberg som var helt oundgänglig för sin arbetsgivare, och man krävde att få beslut fattade inför kommande ställningstagande för att personen i fråga skulle få stanna. Nu gäller inte det längre för Kristdemokraterna. Det som för några månader sedan var helt avgörande för politiken är i dag helt bortsopat. Så kan man inte föra politik, för då skapar man precis de förväntningar och den oro som nu finns ute på arbetsmarknaden. Ett av skälen till att kommande talare från Miljöpartiet ställde sig bakom det betänkande som nu finns var löften om lösningar. Den kommande lagstiftningen kommer inte att tillämpas för de människor som i dag är papperslösa. Men nu förstår jag att det fanns många dunkla skäl till att man driver igenom detta förslag från Kristdemokraternas sida. Av argumentationen förstår jag att man inte har mycket till övers för de fackliga organisationer som dagligen tar strid för sina medlemmar och även sina icke-medlemmar ute på arbetsplatserna för att de ska få rimliga arbetsvillkor. Kristdemokraterna står inte på den sidan längre.

(Applåder)

Anf. 96 LARS GUSTAFSSON (kd) replik:

Fru talman! Det sista tror jag inte att ens Göte Wahlström själv tror på.

Vi kan inte skriva om historien, men vi kan skriva om framtiden. Kristdemokraterna hade gärna sett att man kunde hitta någon lösning för vissa människor, och det har vi inte ändrat uppfattning om. Men vi har löst hur det ska vara i framtiden. Till och med på högersidan har vi löst hur det ska vara i framtiden. Ni hade inte ställt upp för däckarbetaren. Kom inte och prata om det.

När det gäller kollektivavtalen är det rent löjligt att vi skulle ställa upp för att man skulle ansöka till Sverige och komma hit med hela det regelverk som finns där. Till och med arbetstägarens parter ska höras för att man ska få en inkomst. Vi ställer inte upp på att det skulle vara något annat avtal än de som gäller. Det gäller inte däckarbetaren heller. Det visade sig att han till och med fick mer än han skulle ha. Arbetsgivaren stämde fel fack. Man visste inte ens vilken fackförening det var. Det är klart att det inte är så lysande för fackföreningarna att man talar om detta.

Nu är det på det sättet, Göte Wahlström, att vi inte lyckas skriva om historien, men vi lyckas skriva om framtiden, och det tackar vi för.

Anf. 97 BODIL CEBALLOS (mp):

Fru talman! Det förslag som vi i dag diskuterar har redan flera år på nacken. År 2003 drev Miljöpartiet tillsammans med de borgerliga partierna igenom ett riksdagsinitiativ om att utreda hur ett vidgat regelverk för arbetskraftsinvandring bör se ut. I utredningen som följde – den utredning som Göte Wahlström satt i – skrev Miljöpartiet och de borgerliga en gemensam reservation. Därför var det väldigt naturligt för oss när frågan äntligen närmade sig riksdagens bord att tala om för regeringen att vi gärna deltog i utarbetandet av den nya lagen, och så blev också fallet.

Vissa har kritiserat oss för att vi har valt att göra upp med regeringen i denna fråga. Andra har kritiserat oss för att vi inte fick igenom precis allt som vi ville få igenom. Men som jag redan har nämnt har vi varit pådrivande för reformen som helhet sedan flera år. Uppgåelsen innebär att denna reform får en bredare och mer långsiktig förankring i riksdagen eftersom företrädare för både den nuvarande oppositionen och regeringspartierna står bakom den. Att få igenom allt man vill är naturligtvis svårt, om inte omöjligt, när man inte sitter i en sådan förhandlingsposition att ens röster faktiskt räknas för resultatet. Därför får man försöka få igenom så mycket man kan. Det är så vi har resonerat. Vi fick inte några löften innan om att vi skulle nå vissa resultat, utan vi har haft en dialog med regeringen och kommit fram till ett förslag till lagstiftning som vi tycker är bra. Det skulle naturligtvis ha kunnat vara bättre i vissa delar, men det ger många nya möjliga och lagliga vägar in till Sverige.

Jag har svårt att förstå att Vänsterpartiet och Socialdemokraterna vill rösta för avslag på hela propositionen eftersom ni ändå är överens med oss andra i stora delar av den.

Jag håller med Ulf Nilsson som menade att man då kanske kommer med andra förslag och röstar på dem. Men att rösta för avslag på hela propositionen innebär enligt mitt sätt att se det som ett stort steg tillbaka.

Fru talman! Det finns naturligtvis många skäl till att rösta för dagens förslag. För Miljöpartiets del handlar det bland annat om att vi vill ha en öppnare värld. Vi menar att det inte ska vara förbehållet människor från den rika delen av världen att kunna röra sig fritt.

Vi vill skapa möjligheter till laglig migration. Den lag som vi antar i dag ger större möjligheter än de förslag som vi i dag ser på EU-nivå därför att vi inte gör skillnad på högutbildade och lågutbildade, utan vi menar att människor är människor och att alla faktiskt har möjlighet att komma hit och arbeta.

Ytterligare en aspekt är att svenskar lever allt längre och föder allt färre barn. Det behövs ett inflöde av människor här i landet för att vi ska kunna klara välfärden i samhället i framtiden och särskilt med tanke på alla fyrptotalister som snart går i pension.

I våra diskussioner med regeringen värnade vi särskilt möjligheten för asylsökande som redan har jobb att söka arbetstillstånd efter avslagsbeslut. Den situation som vi har i dag är inte hållbar, när asylsökande som många gånger befunnit sig länge här i landet och hunnit integrera sig i samhället hellre gömmer sig än skickas tillbaka till hemlandet av rädsla för vad som där kan ske, vare sig för den enskilde individen eller för samhället i övrigt.

Vi försätter också arbetsgivaren i en besvärlig situation när den anställde plötsligt en dag hämtas av polis, sätts i förvar ett antal månader och sedan skickas i väg.

Av den debatt som förts, här och i medierna, är det lätt att få intrycket att alla arbetsgivare som anställer flyktingar utnyttjar dem och betalar slavlöner. Slutsatsen blir då att de måste straffas på ett eller annat vis. Men det finns också många mycket seriösa arbetsgivare som inget hellre vill än att ha sin arbetskraft kvar, som betalar avtalsenliga och bra löner och som mycket aktivt engagerar sig i de anställdas kamp mot Migrationsverket och domstolar.

Jag har fått många brev och telefonsamtal på sistone från förtvivlade arbetsgivare som vet att de snart kommer att förlora kompetent personal eftersom deras avslagsbeslut kommit före den 15 december i år eller eftersom deras personal har bott här med tillfälliga uppehållstillstånd med avslagsbeslut i botten och därför inte har rätt att söka.

Det är en mycket olycklig situation, som leder till många upprörda känslor hos allmänheten. Klasskamrater tvingas lämna skolan och välinTEGRERADE ungdomar och vuxna tvingas lämna studier och arbeten.

Särskilt problematiskt är det i kommuner och landsdelar som redan i dag lider av befolkningsminskning och svårigheter att hitta arbetskraft när ungdomarna lämnar landsbygden och de äldre blir ensamma kvar. Vem ska ta hand om våra äldre i framtiden? Vem ska driva lanthandeln och macken? Vem ska driva pizzerian eller värdshuset?

Vad händer när många flyttar, skatteinkomsterna minskar och kommunen inte längre har råd ens med skola och äldreomsorg? Kommer då stockholmarna att ta jobben på äldreboendet i Vansbro? Tvivelaktigt. Kommer någon EU-medborgare att göra det? Det är lika tvivelaktigt, särskilt med tanke på språket och att de undersökningar som gjorts visat att rörligheten från EU-länderna till Sverige inte varit särskilt hög hittills. EU-länderna lider dessutom av en åldrande befolkning och konkurrerar också om arbetskraften. Vi behöver alltså en inflyttning av arbetskraft till Sverige för att klara välfärden i samhället.

Att i det läget från dessa kommuner skicka ut redan arbetande asylsökande som fått avslag upplevs naturligtvis av allmänheten som en enorm galenskap, särskilt när vi samtidigt stiftar en ny lag som ger dem möjlighet att söka arbetstillståndet från hemlandet. Det strider mot det allmänna rättsmedvetandet, och den som har något sinne för ekonomi inser att det också kostar. Vi politiker blir idiotförklarade, som vanligt.

Dessutom vågar inte alla som fått avslag åka hem, eftersom de inte delar Migrationsverkets uppfattning att deras hemländer är säkra. Deras

alternativ är att fortsätta att leva gömda i Sverige och hanka sig fram på svartjobb.

Herr talman! Den nya lagen innebär att inte fler behöver hamna i den situationen i framtiden. Men den löser inte situationen för dem som redan är här, tyvärr. Vår utgångspunkt i diskussionen med regeringen var att vi skulle lösa situationen även för dem som jag nu nämnt och som hamnar mellan de båda lagstiftningarna. Vi menar att fler bör ges möjlighet att söka uppehållstillståndet här i landet i stället för att åka hem först.

Redan på luciadagen 2006 ordnade jag och Mehmet Kaplan en hearing här i riksdagen där vi diskuterade frågan med alla partier närvarande. Det verkade då råda en relativ enighet, undantaget Socialdemokraterna, om att det var en bra idé att i samband med ikraftträdandet av denna nya lag lösa situationen för de papperslösa. Men Göte Wahlström, som suttit i utredningen, menade att det rent formellt inte var möjligt, eftersom frågan då måste beredas i en ny utredning med nytt remissförfarande med mera. Det skulle med andra ord ta längre tid. Tyvärr har vi kanske fått ge Göte rätt.

Nu har det snart gått två år. Först nu har vi ett lagförslag att ta ställning till. Vi lyckades i diskussionerna inte få regeringen med på att omfatta den här gruppen. I utskottet har jag tillsammans med alliansföreträdarna diskuterat saken igen för att ta reda på vad som är möjligt att göra i detta läge.

Att rösta nej till det förslag om en övergångsregel som Vänsterpartiet lagt fram känns naturligtvis väldigt märkligt, med tanke på att jag på ett tidigt stadium föreslog just en övergångsregel. Men läget nu är att om vi i dag kräver en övergångsregel i denna lagstiftning kommer det att innebära att ikraftträdandet av lagen skjuts upp, oklart på hur lång tid. Det anser vi vore mycket olyckligt, särskilt med tanke på att många otåligt väntar på att den ska träda i kraft. Vi kan därför inte rösta för den övergångsregeln nu.

I stället kommer vi att – tillsammans med Vänsterpartiet, hoppas jag – fortsätta att på olika sätt driva frågan om att hitta en varaktig lösning. Jag har förstått att det finns en likadan önskan även bland flera alliansledamöter här i riksdagen, naturligtvis hos Vänsterpartiet, och även hos en del socialdemokrater. Ingenting hindrar egentligen regeringen från att ta initiativ för att lösa den här absurda situationen i ett annat sammanhang än tillsammans med lagen om arbetskraftsinvandring.

Miljöpartiet har föreslagit en regularisering. Regeringen har i nuläget inte accepterat en sådan lösning, bland annat på grund av EU-pakten om asyl och migration. Men pakten är inte rättsligt bindande, och möjligheten att genomföra regularisering är inte mindre för oss än för andra EU-länder.

Vi hoppas att regeringen lyssnar in signalerna, också från landsbygden, inte bara från Malmö och andra områden där man har problem med integration etcetera. Vi hoppas att regeringen tar initiativ till att lätta på regelverket, så att det blir lättare att söka uppehållstillstånd här utan att först resa till hemlandet. Hur regeringen löser situationen och vad regeringen kallar lösningen tycker jag är av mindre betydelse. Men jag skulle vilja att någonting händer snart, för det är en besvärlig situation för många.

Prot. 2008/09:26
12 november

*Nya regler för
arbetskraftsinvandring*

Herr talman! Vi anser inte att möjligheten att byta spår, det vill säga att gå från att vara asylsökande till att få arbetstillstånd på grund av jobb, är att urholka asylrätten. Den som påstår det måste leva i en annan värld än den de asylsökande lever i. Min uppfattning är att asylrätten inte kan urholkas mer än den redan gjorts.

Det är sant att det kommer många asylsökande till Sverige, men när man tittar på hur många av dem som får uppehållstillstånd, som faktiskt får stanna som flyktingar, är de procentuellt sett en försvinnande liten del, även i förhållande till andra EU-länder. Av dem som i slutändan får stanna får de flesta det av helt andra skäl än asyl- eller skyddsbehov.

Jag tror att alla som har jobbat med asylfrågor de senaste åren kan vittna om att möjligheten att få asyl här är så gott som obefintlig nu och att möjligheten att stanna av andra skäl inskränks alltmer.

Vi skickar tillbaka människor till krig och till länder där vi vet att det förekommer tortyr. Vi skickar våldtagna kvinnor tillbaka till förövarna. Ibland hjälper vi dem på traven genom att skicka med alla asylhandlingar om pass saknas. Förövarna är ofta poliser eller statstjänstemän, det vill säga de som vi i våra avslagsbeslut menar ska skydda befolkningen. Vi skickar tillbaka barn till ren misär och föräldralöshet och anser att den reglerade invandringen står över andra människors behov av skydd. Det finns hur många exempel som helst på vad vi utsätter människor för som söker skydd i Sverige.

Herr talman! Asylrätten är redan urholkad. Det finns inte så mycket kvar att stoltsera med. Så länge asylrätten inte fylls med innehåll igen kommer människor som har behov av skydd och som inte vågar åka hem att gömma sig här i landet om de får avslag på sina ansökningar.

Den nya lagen innebär att de får en laglig möjlighet att söka arbets- och uppehållstillstånd på en annan grund, utan att skickas tillbaka till det land de först flytt från. Det innebär också att färre behöver gömma sig här i landet i framtiden.

Vi tror inte heller, som vissa påstår, att arbetssökande kommer att utnyttja möjligheten att söka asyl för att sedan få stanna som arbetskraftsinvandrare. Den situation vi har i dag leder däremot till att alla som vill komma hit och som inte är anhöriga till någon som bor här måste söka asyl, oavsett om de egentligen är skyddsbehövande eller ej. Med det nya systemet finns en annan laglig möjlighet att komma till Sverige. Vi menar att den kommer att leda till att människor vars huvudsyfte är att arbeta här söker arbetstillstånd i stället för asyl.

Den redan urholkade asylrätten blir inte bättre av att vi inte genomför spårbytet. Den kan bara bli bättre om vi fyller den med ett reellt innehåll igen. Det är en kamp som ligger utanför det här förslaget, en kamp som jag tror att vi många tillsammans kommer att föra framöver från både opposition och regeringspartier.

Jag yrkar bifall till förslaget i utskottets betänkande.
(Applåder)

I detta anförande instämde Gunvor G Ericson (mp), Fredrick Federley (c), Ulf Nilsson (fp) och Lars Gustafsson (kd).

Anf. 98 Statsrådet TOBIAS BILLSTRÖM (m):

Herr talman! Det är med stort intresse jag har följt dagens debatt i kammaren om arbetskraftsinvandring. Min främsta iakttagelse är att det synes råda bred enighet om invandringens fördelar. Det gläder mig. Arbetskraftsinvandring är bra, säger företrädare för samtliga partier här i talarstolen. Detta är inte helt vanligt i andra europeiska parlament, eller för den delen i parlament runt om i världen. Men under ytan dröjer ändå rädslan för det främmande, för den utländska arbetskraften, kvar hos både socialdemokrater och vänsterpartister. Det oroar mig.

Det vi debatterar här i dag är nämligen ökad öppenhet mot vår omvärld och hur vi kan underlätta människors rörlighet över gränserna. Sedan regeringsskiftet 2006 har Sverige gått från en endimensionell till en mångdimensionell migrationspolitik. Migrationspolitiken har breddats från att som tidigare nästan endast omfatta människor på flykt till att som i dag rätteligen omfatta även människor som väljer att flytta för att arbeta i andra länder.

Regeringen har föreslagit nya mål för migrationspolitiken, bland annat att vi ska underlätta rörligheten över gränserna, att vi ska främja en behovsstyrd arbetskraftsinvandring och att vi ska tillvarata migrationens utvecklingseffekter.

Vi lever i en värld där avstånden har krympt, där människor förflyttar sig över gränser och sprider kunskap och kapital över världen till nytta såväl för den enskilde människan som för länder. En ökad rörlighet ger också ökad öppenhet och större samsyn kring mänskliga rättigheter och demokrati. Det är några av de stora fördelarna med migration som vi i Sverige behöver bli bättre på att ta till vara.

Ni är här i kammaren i dag för att ta det första steget. Den reform som vi debatterar ger ökade möjligheter till arbetskraftsinvandring. Den öppnar därmed en väg till Sverige som varit stängd i flera decennier. Med dessa nya regler för arbetskraftsinvandring kommer Sverige att bättre ta till vara och uppmuntra människors inre drivkrafter att arbeta och förverkliga sig själva.

Det svenska behovet av arbetskraftsinvandring är en central del av migrationspolitiken. Det är något som gäller i såväl hög- som lågkonjunktur, i såväl tider av finansiell oro som i tider av stabilitet.

Arbetslöshet och brist på arbetskraft kan föreligga samtidigt. I dagsläget finns det en stor brist på arbetskraft i Sverige i yrken som sjuksköterskor, lokförare, VVS-montörer, systemutvecklare, civilingenjörer, elektriker och svetsare, för att nu bara nämna några. Brist på arbetskraft i ett yrke riskerar att hindra företag från att växa och därmed nyanställa inom även andra yrken. Det är förstås något särskilt allvarligt när konjunkturläget försämras, men det kan även verka hämmande på tillväxten av jobb i en situation när konjunkturen förbättras.

Sverige måste alltså vara rustat för framtiden. Det är väl känt att vi står inför en demografisk utmaning. Flera av talarna här i talarstolen före mig har berört detta. Utbildning och omställning är inte tillräckligt för att möta denna utmaning.

Det är ett faktum att den svenska befolkningen blir allt äldre, och inom kort kommer många personer att lämna arbetslivet. Att allt färre personer i framtiden ska försörja allt fler kan få negativa konsekvenser både på arbetsmarknaden och i samhällsekonomin i stort. Det utgör ett

verkligt hot mot den framtida tillväxten och välfärden. Ökad arbetskraftsinvandring är därför en av flera nödvändiga åtgärder för att säkra att det finns tillräckligt många händer i svenska företag men också i sjukvården och i äldre- och barnomsorgen.

På så sätt kompletterar en ökad arbetskraftsinvandring regeringens åtgärder för att tillvarata den arbetskraft som redan finns inom riket. Jag tror också att arbetskraftsinvandring kan ha en positiv inverkan på synen på invandring över huvud taget till vårt samhälle.

Att vår invandring sedan 70-talet dominerats av asylperspektivet har med tiden bidragit till att forma bilden av invandrare som passiva mottagare av hjälp. Frågan att ta ställning till har blivit om huruvida man är för eller emot denna solidaritet. Lyckligtvis har asylmottagandet alltjämt ett brett stöd såväl här i riksdagen som ute i landet. Men den endimensionella synen på invandringen och på invandrare gör oss sårbara för främlingsfientliga strömningar.

Möjligheten att arbetskraftsinvandera till Sverige ska naturligtvis inte ersätta möjligheten att söka asyl här. Rätten att söka asyl i Sverige är grundläggande, och den värnar vi. Däremot ser vi att arbetskraftsinvandring kan bidra till att skapa en mer positiv bild av migration till Sverige.

De nya reglerna som regeringen tillsammans med Miljöpartiet nu har lagt fram innebär att vi får ett effektivt och flexibelt system för arbetskraftsinvandring, ett av världens mest öppna system faktiskt, utan kvoter och poängsystem som lägger hinder i vägen för den som till exempel inte har akademisk utbildning eller talar rätt språk.

När jag deltog i socialförsäkringsutskottets hearing om arbetskraftsinvandring i september berättade jag om det intresse som finns för denna ökade öppenhet i Sveriges nordligaste hörn. Men det är inte bara i Pajala som de nya reglerna för arbetskraft emotses.

I förra veckan besökte jag Indien med en delegation. Från Pajala till Pune, från Malmö till Mumbai går det en röd tråd, en tråd av människor som ser möjligheterna till att utbyta kunskap och kompetens i gränsöverskridande verksamhet i privat och offentlig sektor.

Indien är redo att förse den svenska arbetsmarkanden med den kompetens som ni behöver, och vi uppskattar ert mot att våga skapa enklare och öppnare regler för arbetskraft som vill komma till ert land – så löd budskapet från ministrar, företag, utbildningsinstitutioner och medborgare i Indien som en reaktion på Sveriges nya lagstiftning.

Det ska alltså bli lättare för människor att komma till Sverige för att arbeta, och det ska bli lättare för arbetsgivare att rekrytera arbetskraft från länder utanför Europa. Detta ska ske utan att man kompromissar med reglerna på den svenska arbetsmarknaden eller kontrollen av vem som kommer eller under vilka villkor.

Den nuvarande myndighetsbaserade prövningen av om det finns behov av att rekrytera arbetskraft ska däremot upphöra. Arbetsgivarens bedömning av behovet av en sådan rekrytering ska vara utgångspunkten. Arbetsgivare vet förstås bättre än myndigheter vilken kompetens som behöver anställas.

Någon risk för undanträngning av den arbetskraft som redan finns inom landet finns inte. Möjligheten måste ges för kvalificerad arbetskraft inom EU att vara med och konkurrera om tjänsten i enlighet med regelverket. Eftersom samma villkor ska gälla för en arbetstagare utanför EU

som för en svensk eller europé så kommer arbetsgivaren i första hand att anställa arbetskraft som finns tillgänglig. Det är naturligtvis logiskt.

Att arbetskraftsinvandring sker under ordnade former är viktigt för förtroendet för reformen. Därför måste vi säkerställa att erbjudna anställningsvillkor och försäkringsskydd motsvarar vad som gäller för andra arbetstagare i Sverige. Vi värnar den svenska modellens grundprinciper. Det är upp till parterna på arbetsmarknaden att i kollektivavtal reglera villkor och löner.

Ni har som lagstiftare satt de yttre rättsliga gränserna, men vi har ingen statlig inkomspolitik och heller inga statligt garanterade minimilöner i Sverige. Detta är en modell som har tjänat oss väl. Den har skapat en arbetsmarknad präglad av ordning och reda, och jag är övertygad om att den kommer att fortsätta att göra det även efter det att vi har fått nya regler för arbetskraftsinvandring på plats.

Min resa till Indien har påmint mig om att i samma takt som globaliseringen intensifieras så kommer människor att röra sig över gränser i större utsträckning på samma sätt som varor, tjänster och information. Likaväl som svenskar gärna söker sig utomlands för att arbeta så vill andra länders medborgare söka sig till nya länder i samma syfte.

Utmaningen ligger alltså i att hantera migrationsströmmar på ett bra sätt, och det gör man genom att ställa upp ett tydligt regelverk och genom att säkerställa att goda villkor gäller för alla på arbetsmarknaden, inhemsk arbetskraft såväl som utländsk.

Nästa utmaning ligger i att framstå som ett attraktivt alternativ i den globala konkurrensen om arbetskraft. Det kräver ökad öppenhet och låga trösklar. Det kräver också att även andra rättigheter tillförsäkras arbetskraftsinvandrare och deras familjer. Med förslaget om nya regler för arbetskraftsinvandring som riksdagen nu har att ta ställning till står Sverige berett att möta dessa utmaningar.

(Applåder)

I detta anförande instämde Gunnar Axén, Mikael Cederbratt, Mats G Nilsson, Lars-Arne Staxäng och Marianne Watz (alla m), Fredrick Federley (c), Ulf Nilsson (fp), Lars Gustafsson, Eva Johnsson (båda kd) samt Bodil Ceballos (mp).

Anf. 99 GÖTE WAHLSTRÖM (s) replik:

Herr talman! Statsrådet ger en resumé över det förslag som har arbetats fram i Regeringskansliet. Han ger också en bild som i väldigt stor utsträckning överensstämmer med den bild som jag tror att de allra flesta i den här kammaren ställer upp på. Det var också en bred förankrad uppfattning i Kakiutredningen. Där skiljer vi oss inte speciellt mycket.

Vad statsrådet sedan försöker göra är att markera att det skulle finnas en massa dunkla tankar bakom vissas agerande. Han talar om stängda respektive öppna dörrar. Vi kan i och för sig konstatera att vi har haft en arbetskraftsinvandring även under den tid när dörrarna var så kallat stängda.

De var kanske inte tillräckligt öppna enligt Tobias Billström. Men de var absolut inte stängda. Det kan vi se av den statistik som finns. Den kan naturligtvis förändras. Det är vi inte helt oense om. Vi var till och med ganska överens om att vi kan hitta formerna för hur det ska vara.

Det visar sig också i majoritetens förslag i utredningen och i minoritetens förslag nu i utskottets betänkande.

Nu har Tobias Billström lyssnat in vad diskussionen har inneburit här. Han har hört parti efter parti tala om att det ska vara ordning och reda genom att oseriösa, hänsynslösa arbetsgivare som inte drar sig för att utnyttja människors utsatthet ska lagföras och markeras ut. Vill Tobias Billström agera på ett sådant sätt att man gör det?

I den bok som jag tidigare tog upp beskrevs detta som ett dagligt förhållande ute på den svenska arbetsmarknaden. Som fackligt aktiv får jag alldeles för ofta signaler om arbetsgivare som betar sig på det viset.

Är inte Tobias Billström orolig över den tendens som vi har kunnat se och som beskrivs i den bok som jag tidigare återopade utifrån den diskussion som de övriga allianspartierna här markerar i den debatt som vi nu har fört?

(Applåder)

Anf. 100 Statsrådet TOBIAS BILLSTRÖM (m) replik:

Herr talman! Jag vill göra det genom att tillämpa 20 kap. utlänningslagen, som säkert Göte Wahlström känner till. Där står det föreskrivet att den som anställer illegalt invandrad arbetskraft – arbetskraft som befinner sig här utan tillstånd – dömes till böter eller fängelse.

Det behövs ingen ny lagstiftning på området. Det finns redan tillräckligt med lagar, men det handlar om att tillämpa dem. Vad jag vill göra är att se till att man upptäcker detta, anmäler det och lagför de personer som ägnar sig åt den här verksamheten. Jag tror inte att Göte Wahlström har någon annan uppfattning än regeringen och alliansen i den här frågan; jag hoppas i alla fall att han inte har det. Jag tycker att detta är den centrala frågan.

Anf. 101 GÖTE WAHLSTRÖM (s) replik:

Herr talman! Det finns gällande lagstiftning, säger Tobias Billström. Det är inte första gången han säger det. Vi ställer frågan: Hur många arbetsgivare har lagförts enligt den lagstiftning som återopas när det gäller att utnyttja människors utsatthet?

I den bok som jag återopar för fjärde gången nu, tror jag, beskrivs ett antal ärenden som uppenbart är av sådan karaktär att de borde lagföras. Det är just sådant agerande som majoriteten här skriver att det gäller – utlämnande, oseriösa och hänsynslösa arbetsgivare och så vidare. Jag vet också av erfarenhet att det finns en utvecklande tendens på arbetsmarknaden – jag får snart sagt dagligen signaler om det.

Tyvärr får jag olika signaler från de olika statsråd som företräder arbetsmarknadens område. Tobias Billström är nu inne på den här delen, arbetsmarknadsministern diskuterade tidigare i dag varselfrågorna och andra ministrar har agerat på annorlunda sätt. Vi får olika signaler som skruvar den svenska arbetsmarknaden på ett sätt som gör att vi blir oroad.

Jag uppfattade att Tobias Billström framförde att det skulle finnas dunkla tankar bakom mitt och Socialdemokraternas agerande. De är inte dunkla. De är ganska öppna. Vi står på löntagarnas sida. Vi står på de anställdas sida. De fackliga organisationerna står på sina medlemmars sida, och de står på den sida där löntagarna finns. De ställer också upp

för icke medlemmar för att möta de arbetsgivare som är hänsynslöst utnyttjande, precis som majoriteten själv skriver i sitt betänkande.

Jag har förhoppningen att Tobias Billström nu sätter kraft bakom orden i det han säger och agerar för att Sverige nu lever upp till Europeiska kommissionens förslag om att på ett mer kraftfullt sätt lagföra de arbetsgivare som agerar på precis det sätt som Tobias Billström själv har beskrivit här i kammaren nu.
(Applåder)

Anf. 102 Statsrådet TOBIAS BILLSTRÖM (m) replik:

Herr talman! Det absolut bästa sättet att bekämpa de problem som Göte Wahlström tar upp är naturligtvis att erbjuda bättre vägar för legal migration till vårt land. På det viset kan man bygga bort problemet. Det har inte bara företrädare för alliansen pekat på, utan Bodil Ceballos från Miljöpartiet har också mycket förtjänstfullt lyft fram att vi bygger för framtiden. Vi bygger för att bekämpa de problem som uppstår när människor hamnar i ett utsatt tillstånd.

Men vad är Göte Wahlströms svar? Det är att yrka avslag på hela propositionen från början till slut. Det finns inga förslag i den socialdemokratiska motionen om ytterligare åtgärder på området – i varje fall inte vad jag har kunnat läsa mig till. Men om Göte Wahlström har något är han välkommen att presentera det vid ett annat tillfälle.

När vi ändå håller på måste jag säga något om en annan märklig sak i sammanhanget. När man tittar på tillämpningen av lagar och regler i det här samhället – hur lång tid var det som Socialdemokraterna hade makten? Det var tolv år. Vilka förändringar till förslag när det gäller att utvidga möjligheten att lagföra människor som anställer illegalt invandrad arbetskraft tog man initiativ till? Jag kan inte se några sådana initiativ.

Jag måste säga att jag tror att vi står på trygg mark med det här förslaget. Det innebär att vi bygger bra välfungerande system för ordning och reda på arbetsmarknaden när det gäller arbetskraftsinvandring.
(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 22 §.)

21 § Mänskliga rättigheter för personer med funktionsnedsättning

Föredrogs
socialutskottets betänkande 2008/09:SoU3
Mänskliga rättigheter för personer med funktionsnedsättning (prop. 2008/09:28).

Anf. 103 MARIA KORNEVIK JAKOBSSON (c):

Herr talman! Vi ska nu debattera propositionen *Mänskliga rättigheter för personer med funktionsnedsättning*. I propositionen föreslår regeringen att Sverige ska tillträda Förenta nationernas internationella konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning. Sverige ska också

Prot. 2008/09:26
12 november

*Nya regler för
arbetskraftsinvandring*

*Mänskliga rättigheter
för personer med
funktionsnedsättning*

tillträda ett frivilligt protokoll till konventionen som innebär att den som upplever sina rättigheter kränkta kan klaga till en övervakningskommitté.

Tillträde till konventionen och protokollet innebär inga ändringar i lagstiftningen. Konventionen antogs av FN:s generalförsamling den 13 december 2006 och öppnades för undertecknande den 30 mars 2007. Sverige undertecknade det samma dag.

Herr talman! I betänkandet behandlas regeringens proposition 2008/09:28 *Mänskliga rättigheter för personer med funktionsnedsättning*. Tre följdmotioner har väckts. Dessutom behandlas en motion från den allmänna motionstiden 2007. Med detta önskar jag att vi får en givande debatt.

Anf. 104 ELINA LINNA (v):

Herr talman! Vänsterpartiet stöder regeringens förslag om att Sverige ska tillträda FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning och att Sverige ska godkänna det tillhörande fakultativa protokollet. Men vi menar, som många remissinstanser också gör, att det återstår mycket att göra innan Sverige kan sägas leva upp till konventionens innehåll. Något hade regeringspartierna kunnat åtgärda redan i det betänkande vi debatterar nu, men tyvärr har man inte velat göra det.

Det är därför, herr talman, Vänsterpartiet har tre reservationer i betänkandet, varav två tillsammans med Miljöpartiet. Självfallet står jag bakom samtliga våra reservationer, men för tids vinnande yrkar jag bifall enbart till reservation nr 2.

Enligt regeringens egna beräkningar är det totala antalet personer med funktionsnedsättning i Sverige mellan 1 300 000 och 1 450 000 individer, alltså 15–17 procent av den totala befolkningen. Med andra ord kommer denna konvention att direkt omfatta och beröra en betydelsefull del av svenska folket. Därför är det viktigt att konventionstexten finns tillgänglig för så många som möjligt.

Vänsterpartiet vill i detta sammanhang lyfta upp en annan konvention som Sverige har ratificerat, nämligen den europeiska konventionen om skydd för regionala eller nationella minoritetsspråk – en konvention som förpliktar till att stödja de nationella minoriteternas språkliga och kulturella utveckling. Våra fem nationella minoritetsspråk är som bekant finska, jiddisch, romani chip, samiska och meänkieli.

Vi menar att det är stor brist att kvinnor och män med funktionsnedsättning från de nationella minoritetsgrupperna saknar möjlighet att läsa konventionstexten på sitt modersmål. Majoriteten i socialutskottet avslår Vänsterpartiets yrkande att konventionstexterna översätts till de nationella minoritetsspråken med hänvisning till att den svenska översättningen än så länge är preliminär. Vi kommer alltså att fatta ett beslut om en preliminär översättning här i kammaren och använda formuleringar ur betänkandet i olika sammanhang, men de nationella minoriteterna kan inte få tillgång till översättningen av texten för att den är preliminär.

Herr talman! Den argumentationen är inte hållbar, tycker jag.

Utskottsmajoriteten konstaterar i betänkandet att ”utskottet utgår från att Socialdepartementet följer denna fråga”. Det vet vi inget om. Däremot känner jag till att Synskadades Riksförbund och Sverigefinska Synskadeförbundet redan i juli uppmärksammade regeringen om problem som kan

medfölja när man har bristande kunskaper i det svenska språket, hör till nationella minoriteter och har en funktionsnedsättning.

Därför föreslog man att konventionstexten ska tas fram på de nationella minoritetsspråken för att man till exempel ska kunna förstå det många gånger svårbegripliga innehållet och kunna ge information om konventionen och dess betydelse i praktiken i kommuner och landsting. Hur har regeringen tänkt? Är det till exempel Haparanda kommuns skyldighet att översätta konventionen om en finskspråkig person där vill veta vad som står i konventionen? Jag hoppas att någon representant från allianspartierna kan besvara frågan. Mig veterligen har inte regeringen lämnat något svar till Sverigefinska Synskadeförbundet som också önskar ta fram information, i detta fall på finska, som ett underlag som kan användas i studiecirkelverksamheter och seminarier. Hur länge ska de behöva vänta på materialet på finska? Hur länge ska de andra nationella minoritetsgrupperna behöva vänta innan de får tillgång till konventionen på sina språk?

Det var förresten intressant att vi ledamöter i socialutskottet i går fick synpunkter på den svenska översättningen från Finland för kännedom. Synpunkterna avslutas med konstaterandet att det vore önskvärt att informera om hur den svenska översättningen utvecklas eftersom den är av stor vikt också för den svenskspråkiga befolkningen i Finland. Jag fick nyss höra att det verkar som om socialutskottet har ändrat formuleringar i betänkandet. Jag har inte haft tid att läsa mejlen, men det verkar som om finska myndigheter har kunnat påverka den svenska preliminära översättningen. Sverige och Finland är goda grannar så jag föreslår att Socialdepartementet tar kontakt med sina finska kolleger och försöker lösa frågan fortast möjligt. Men glöm inte heller de andra nationella minoritetsspråken!

Herr talman! Konventionens artikel 14 handlar om frihet och personlig integritet, artikel 15 om rätt att inte utsättas för tortyr eller grym, omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning, artikel 16 om rätt att inte utsättas för utnyttjande, våld eller övergrepp samt artikel 17 om skydd för den personliga integriteten. Dessa artiklar är speciellt viktiga för personer med psykisk funktionsnedsättning. Alla dessa artiklar ställer också krav på den psykiatriska vården så att man inte riskera bryta mot konventionen.

Vänsterpartiet delar Handikappförbundens uppfattning att förekomsten av påtvingade medicinska ingrepp borde ha behandlats här. Det förekommer till exempel ECT eller elchockbehandlingar i Sverige, och ibland är det oklart om behandlingen sker frivilligt eller under tvång. För att Sverige ska följa dessa artiklar måste risken för att otillbörlig elchockbehandling sker under tvång elimineras. Vänsterpartiet menar att ECT ska vara frivilligt. Det ska inte heller finnas något dolt tvång som till exempel ett löfte om utskrivning. Patienten måste ha möjlighet att tacka nej till behandlingen. Det är därför vi föreslår att regeringen omedelbart måste vidta åtgärder och utreda frågan om ett obligatoriskt register för den här typen av behandlingar för att möjliggöra uppföljning och kvalitetssäkring av dem.

Regeringen hänvisar till översynen av den psykiatriska tvångslagsstiftningen som pågår i Socialstyrelsen. Men vet ni, representanter för re-

geringspartierna, om den översynen kommer att beröra frågan om ECT? Och när är den översynen klar?

Herr talman! I den nationella handlingsplanen för handikappolitiken *Från patient till medborgare* slås fast att målet för handikappolitiken ska vara ett samhälle som gör det möjligt för människor med funktionsnedsättning att bli fullt delaktiga i samhällslivet. Liknande tillgänglighetsaspekter beskrivs i artikel 9 i konventionen. Vänsterpartiet anser att bristande tillgänglighet bör anses vara grund för diskriminering. Regeringen fegar också i denna fråga och hänvisar till en utredning som ska vara klar den 31 december i år. Men när kommer ett beslut att bristande tillgänglighet också är diskriminering?

Herr talman! Nu tillträder Sverige FN:s internationella konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning, och det är bra. Men jag vill återupprepa att mycket återstår att göra innan Sverige kan sägas leva upp till konventionens innehåll. Jag hoppas att vi här i kamraren snart får återkomma till de åtgärder som behövs för att vi ska ha ett samhälle där människor med funktionsnedsättning inte riskerar att diskrimineras och att vi får ett samhälle där alla har lika värde och lika rättigheter.

Anf. 105 GUNVOR G ERICSON (mp):

Herr talman! Miljöpartiet välkomnar propositionen. Det är mycket bra att FN har utarbetat en internationell konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning. Och det är givetvis bra att Sverige har undertecknat och nu ratificerar konventionen.

Det är viktigt och nödvändigt att en särskild deklaration för mänskliga rättigheter för personer med funktionsnedsättning görs, men egentligen är det sorgligt att det ska behövas. Mänskliga rättigheter gäller ju alla. Ett skäl till att det faktiskt behövs är den strukturella diskriminering som finns. Vi behöver alla få syn på hur diskrimineringen av människor med funktionshinder ser ut. Vi är ofta blinda för det.

Propositionen är viktig också som ett samlat dokument där olika remissinstanser, organisationer etcetera ger sin bild av hur situationen ser ut på område efter område. Regeringen ger sin bild. Ofta är dessa bilder ganska olika, och det hade varit bra om regeringen i texten hade gett mer respons och resonerat runt det remissinstanserna tar upp.

I Miljöpartiets motion har vi valt att lyfta fram några frågor som påtagligt skulle förbättra situationen och göra att vi kommer närmare konventionens innebörd. Vi skulle även komma närmare de handikappolitiska mål som vi i Sverige har satt upp och som bland annat tas upp i handlingsplanen för handikappolitiken. Vi vidhåller att en av de allra mest centrala frågorna för människor med funktionshinder är att samhället blir tillgängligt. Ett exempel är att entrén till riksdagen alldeles nyligen gjorts om och gjorts tillgänglig. Den nya ingången med hiss öppnade för bara några veckor sedan.

Miljöpartiet anser att bristande tillgänglighet ska ses som diskriminering. Det kommer utan tvekan att skynda på utvecklingen. Diskrimineringskommittén lade fram ett sådant förslag. Vi delar deras bedömning att arbetsgivare och andra som omfattas av lagens förbud mot diskriminering inte ska få missgynna en person med funktionsnedsättning genom

att underlåta att vidta skäligen åtgärder för tillgänglighet. Vi hade önskat att Diskrimineringskommitténs förslag antagits.

Regeringen och riksdagen har nu sagt att frågan ska utredas mer och har nyligen tillsatt en utredning. Men det låter verkligen tveksamt om det är som det står i betänkandet, att den här utredningen ska redovisas den 31 december i år. Det vore bra om majoritetspartiernas företrädare kan tydliggöra hur det faktiskt är tänkt. Enligt uppgift från Integrations- och jämställdhetsdepartementet väntas frågan vara utredd någon gång hösten 2009. Det är Hans Ytterberg, nuvarande HomO, som fått uppdraget. Från och med årsskiftet när hans förordnande går ut blir han generaldirektör inom Regeringskansliet. Det är alltså en utredning som sker på departementet och därmed inte har slutdatum på samma sätt som en vanlig utredning.

Vi noterar dock att regeringen i uppdragsdirektiven skriver: ”Regeringen anger därför som sin avsikt att skyndsamt låta komplettera kommitténs överväganden med ytterligare underlag och därefter återkomma till riksdagen.”

Det är också viktigt att handikapprörelsen lyfts fram som en samarbetspartner när departement tar fram åtgärder för mänskliga rättigheter för personer med funktionsnedsättning. Jag hoppas att den här frågan inte dras i långbänk efter det att den utretts, och jag vidhåller Miljöpartiets krav att regeringen ska lägga fram förslag till ändring av diskrimineringslagstiftningen så att bristande tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning faktiskt utgör diskriminering.

Jag vill också ta upp den andra frågan som väsentligt skulle förbättra det här förslaget. Det gäller att även papperslösa måste omfattas av mänskliga rättigheter och att hälsa är en del av mänskliga rättigheter.

Alltså: Konventionstexten bör omfatta alla människor i de länder som skrivit under konventionen. Det kan te sig som en självklarhet, men det finns människor i Sverige som i dagsläget inte omfattas av denna rättighetslagstiftning. Det handlar om de människor som kommit hit till landet för att de flytt omständigheter i sina hemländer som inte av Sverige godtagits som skäl för att få stanna här.

FN:s särskilda rapportör för rätten till hälsa, Paul Hunt, har riktat skarp kritik mot Sverige med anledning av just den situation som råder i Sverige för papperslösa och asylsökande. Han påpekar bland annat att mänskliga rättigheter inte är förknippade med medborgarskap. Han sade i inledningstalet vid en utfrågning i riksdagen: ”Vi vet alla att papperslösa är bland de mest sårbara i Sverige. De är precis den sorts missgynnade grupp som de mänskliga rättigheterna är till för att försvara. Vi förväntar oss av diktaturer att de ska bete sig illa. När demokratier gör det är det därför ofta svårare att se.”

Han kritiserade det som regeringen då var i färd med: att låta lagfästa ett system som i grunden är orättvist och diskriminerande. Det innebär att Sverige nu har ett av Europas mest restriktiva regelverk när det gäller tillgång till vård för papperslösa. Det gjorde den moderatledda regeringen till lag i våras. Den lag som nu gäller från den 1 juli 2008 innebär att endast akutsjukvård ska ges till asylsökande. De gömda eller avvisade flyktingarna, de papperslösa, nämns inte alls i den här lagstiftningen.

Prot. 2008/09:26
12 november

*Mänskliga rättigheter
för personer med
funktionsnedsättning*

Konsekvensen av beslutet är alltså att en av de mest utsatta och sårbara grupperna i samhället ska fortsätta att diskrimineras i vården. Flera landsting har redan bestämt sig för att ge subventioner till akutsjukvård och annan nödvändig sjukvård, men olika regler gäller i olika landsting.

Miljöpartiet har tidigare och i olika sammanhang ställt krav på att asylsökande och papperslösa ska ha samma tillgång till subventionerad hälso- och sjukvård som personer bosatta i landet. Bland de papperslösa finns ett antal personer med funktionsnedsättning av skilda slag. Hur många har man av naturliga skäl svårt att uppskatta. De riskerar att bli dubbelt diskriminerade och utsatta genom att inte få tillgång till hälso- och sjukvård som andra och inte heller sådan vård, rehabilitering och habilitering som de behöver utifrån sitt aktuella funktionshinder.

Att ratificera denna konvention stärker än mer skälen att ge alla människor i landet samma tillgång till hälso- och sjukvård, och vi anser att regeringen omedelbart bör återkomma med ett lagförslag som gör detta möjligt. Det är beklagligt att den moderatledda majoriteten i betänkandetexten bara hänvisar till att frågan är föremål för överväganden i Regeringskansliet. Fem månader efter beslutet har utredningen inte ens kommit i gång. Se till att ni kommer överens i regeringen så att papperslösa med funktionshinder inte lämnas i sticket!

Självklart står jag bakom samtliga Miljöpartiets reservationer, men för tids vinnande yrkar jag bifall endast till reservation 1.

I detta anförande instämde Thomas Nihlén (mp).

Anf. 106 LARS U GRANBERG (s):

Herr talman! Sverige har i närmare 20 år arbetat med att på internationell nivå få till stånd internationella regler om rätt till delaktighet och jämlikhet för människor med funktionsnedsättning. År 1993 antogs ett antal standardregler, och 2003 beslutade FN:s generalförsamling att en konvention skulle tas fram. FN:s generalförsamling antog sedan konventionen hösten 2006, och Sverige skrev på så snart det blev möjligt.

Vi socialdemokrater är glada att riksdagen nu har möjlighet att godkänna konventionen och de fakultativa protokollen till konventionen. Det är viktigt att påpeka att konventionen inte i sig skapar några nya rättigheter utan har till syfte att undanröja hinder för personer med funktionsnedsättning att åtnjuta sina rättigheter.

Avgörande för hur utvecklingen blir i Sverige är alltså vilka åtgärder vi själva vidtar på nationell nivå. Här har mycket gjorts samtidigt som mycket återstår att göra. Förbättring av tillgängligheten är ett centralt område för att fina ord ska omvandlas till verklighet överallt. Riksdagens beslut år 2000 om en handlingsplan för handikappolitiken innebär mål om att Sverige ska vara tillgängligt för funktionshindrade 2010. Varje sektor i samhället har där ett ansvar och ett uppdrag att göra sin verksamhet tillgänglig för alla. Den halvtidsredovisning som gjordes 2005 visar att mycket har gjorts men också att mycket återstår om målet ska nås. Tillgänglighet handlar ofta om övergripande fysisk planering eller anpassning av lokaler, men det kan också handla om andra saker, till exempel möjlighet att tillgodogöra sig information, exempelvis på webbsidor. Kollektivtrafiken är ett annat centralt område där det behövs åtgärder för att öka tillgängligheten.

Det behövs generellt en central genomgång av möjligheterna att snabba på takten när det gäller att driva på tillgänglighetsarbetet. I förra budgetpropositionen angavs att det med nuvarande takt blir svårt att nå alla delmål som finns för 2010. Vi föreslog då att regeringen skulle arbeta aktivt med denna fråga och snarast ta de ytterligare initiativ – information, regler och stimulanser – som behövs för att påskynda arbetet för ökad tillgänglighet i samhället.

Regeringen har i september 2008 presenterat en strategi för det framtida arbete som bland annat inbegriper samverkan och erfarenhetsutbyte mellan Sveriges kommuner och landsting. Det är ett nödvändigt första steg för att påskynda arbetet. Samtidigt uttalas att det inte kommer att bli möjligt att nå målet fram till 2010. Regeringen måste därför återkomma med besked om hur man tänker gå vidare efter 2010 på de områden som inte blir klara och vilka konsekvenser en utebliven anpassning av tillgängligheten kan få.

En bild från verkligheten fick vi i höstas. 46 procent av landets grundskolor behöver göra stora förändringar i lokalerna för att bli tillgängliga för rullstolsburna. Det visar den färskna rapporten från Skolverket. De främsta kraven är att installera hissar och rullstolsanpassade toaletter. Samma problem finns på fyra av tio gymnasieskolor. Bristen är vanligare i friskolor än i kommunala skolor.

Projektledaren Charlotte Mannerfelt på Skolverket anser att man bör överväga ett krav på anpassning till funktionshindrade för att få starta en friskola. Det är ett dilemma eftersom de flesta friskolor inte har några lokaler när de ansöker om tillstånd. Det säger hon själv till Svenska Dagbladet.

Samhället som helhet måste bli bättre på att samordna sina insatser kring människor med olika former av funktionsnedsättning. En undersökning från RBU, Riksförbundet Rörelsehindrade Barn och Ungdomar, visar att föräldrar till barn med funktionsnedsättning i genomsnitt har kontakt med 17 personer vad gäller barnens funktionsnedsättning samt olika stödinsatser. Det är lätt att inse att det är en fullständigt orimlig situation.

Även informationen från de olika huvudmännen, främst Försäkringskassan och kommunen, som administrerar samhällets stöd till dessa familjer är, enligt samma undersökning, bristfällig. Sjukvårdens insatser för personer med funktionsnedsättning måste också förbättras. Många patienter med rätt till individuella vårdplaner har trots det inte sådana. Dessa frågor måste alltså prioriteras högre av landstingen. Patienterna har ofta själva stor kunskap om hur deras situation skulle kunna förbättras, inte sällan med relativt enkla medel. Den kunskapen måste tas till vara på ett bättre sätt än vad som sker i dag.

Det förekommer brister även i rehabilitering och habilitering av barn med omfattande funktionshinder. Detsamma gäller vuxna med tidigt förvärvade eller medfödda funktionshinder. Vi anser därför att vården måste utvecklas och samordningen särskilt kring dessa patienter stärkas över professions- och områdesgränserna.

En genomförandeplan för hur konventionen ska förverkligas bör upprättas. Den bör innehålla mätbara mål, en tidsplan och riktlinjer för finansiering och ansvar. Regeringen bör även rekommendera kommuner och landsting samt regioner att utarbeta egna planer eller strukturer för hur

Prot. 2008/09:26
12 november

*Mänskliga rättigheter
för personer med
funktionsnedsättning*

konventionens bestämmelser ska förverkligas i det verkliga livet. Samhällets olika aktörer måste samarbeta mer med handikapprörelsen.

Från riksdagen bör vi gång på gång uttala att kommuner och lands-
ting kontinuerligt bör utveckla samarbetet med handikapprörelsen och ge
adekvat stöd, exempelvis i form av utbildning, för att handikapprörelsens
representanter ska ha möjlighet att praktiskt delta i olika berednings- och
beslutprocesser. Ett förbättrat samarbete är av yttersta vikt för att kon-
ventionen ska kunna omvandlas till handling ute i vårt samhälle.

Riksdagen bör godkänna FN-konventionen och det fakultativa proto-
kollet samt intensifiera arbetet med att riva de hinder som finns för full
delaktighet för personer med funktionsnedsättning.

Herr talman! Jag yrkar bifall till utskottets förslag i betänkandet.
(forts. 23 §)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 15.52 på förslag av talmannen att ajournera
förhandlingarna till kl. 16.00 då votering skulle äga rum.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 16.00.

Meddelande om inställd votering

Talmannen meddelade att voteringen *torsdagen den 13 november*
kl. 12.00 skulle utgå.

Voteringen kl. 16.00 skulle äga rum enligt tidigare planering.

22 § Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens samman- träde

TU5 Förlängd giltighetstid för försöksverksamhet med villkorlig körkortsåterkallelse

Kammaren biföll utskottets förslag.

AU3 Ledighetsrätt för personer som arbetar med stöd av särskilda regler om sjukersättning, m.m.

Kammaren biföll utskottets förslag.

AU4 Bättre genomförande av EG:s byggplatsdirektiv

Punkt 1 (Uppdragstagares ansvar)

1. utskottet

2. res. (s, v, mp)

Votering:

152 för utskottet

142 för res.

55 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 87 m, 24 c, 25 fp, 16 kd

För res.: 110 s, 17 v, 15 mp

Frånvarande: 20 s, 10 m, 5 c, 3 fp, 8 kd, 5 v, 4 mp

Punkt 2

Kammaren biföll utskottets förslag.

AU5 Ränta vid återkrav inom arbetslöshetsförsäkringen m.m.

1. utskottet

2. res. (s, v, mp)

Votering:

152 för utskottet

143 för res.

54 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 87 m, 24 c, 25 fp, 16 kd

För res.: 111 s, 17 v, 15 mp

Frånvarande: 19 s, 10 m, 5 c, 3 fp, 8 kd, 5 v, 4 mp

KU2 Utökat elektroniskt informationsutbyte

Kammaren biföll utskottets förslag.

FiU7 Ersättningssystemet för mervärdesskatt för kommuner och landsting

Kammaren biföll utskottets förslag.

FiU15 Ändrade bestämmelser om anslagsavräkning

Kammaren biföll utskottets förslag.

JuU9 Rambeslut om utevarodomar

Kammaren biföll utskottets förslag.

JuU10 Rambeslut om erkännande och övervakning av vissa icke frihetsberövande påföljder

Kammaren biföll utskottets förslag.

JuU11 Rambeslut om utbyte av uppgifter ur kriminalregister

Kammaren biföll utskottets förslag.

CU5 Lag om företagshypotek

1. utskottet

2. res. 1 (s, v)

3. res. 2 (mp)

Förberedande votering:

127 för res. 1

15 för res. 2

152 avstod

55 frånvarande

Kammaren biträdde res. 1.

Huvudvotering:

153 för utskottet

130 för res. 1

12 avstod

54 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 87 m, 23 c, 25 fp, 16 kd, 2 mp

För res. 1: 111 s, 17 v, 2 mp

Avstod: 1 c, 11 mp

Frånvarande: 19 s, 10 m, 5 c, 3 fp, 8 kd, 5 v, 4 mp

CU6 Europeiskt småmålsförfarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

CU7 Elektroniska företagsintekningsbrev, m.m.

Kammaren biföll utskottets förslag.

SfU3 Nya regler för arbetskraftsinvandring

Punkt 1 (Nya regler för arbetskraftsinvandring)

1. utskottet

2. res. 1 (s, v)

Votering:

167 för utskottet

128 för res. 1

54 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 87 m, 24 c, 25 fp, 16 kd, 15 mp

För res. 1: 111 s, 17 v

Frånvarande: 19 s, 10 m, 5 c, 3 fp, 8 kd, 5 v, 4 mp

Punkt 2

Kammaren biföll utskottets förslag.

Punkt 3 (Övergångsregler)

1. utskottet

2. res. 4 (v)

Votering:

274 för utskottet

17 för res. 4

1 avstod

57 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 109 s, 86 m, 24 c, 25 fp, 16 kd, 14 mp

För res. 4: 17 v

Avstod: 1 s

Frånvarande: 20 s, 11 m, 5 c, 3 fp, 8 kd, 5 v, 5 mp

Luciano Astudillo (s) anmälde att han avsett att rösta ja men markerats ha avstått från att rösta.

Prot. 2008/09:26

12 november

23 § (forts. från 21 §) Mänskliga rättigheter för personer med funktionsnedsättning (forts. SoU3)

*Mänskliga rättigheter
för personer med
funktionsnedsättning*

Anf. 107 JAN R ANDERSSON (m):

Herr talman! Vi som är boende i Kalmar, kanske en av Sveriges vackraste städer, har givetvis lite speciella förhållanden. Vi har inte bara vackert kullerstensbelagda gator, utan vi har även mycket ny och modern bebyggelse.

Bland annat byggde man för ett tag sedan en hel del offentliga toaletter. Det är givetvis bra med offentliga toaletter, och vi som rör oss fritt och inte har några märkbara funktionshinder tänker givetvis att en toalett ska vara till för de behov man har när dessa uppkommer.

Varför tar jag då upp detta? Jo, för att på de toaletter man byggde i Kalmar kunde man inte köra in en rullstol. Man kan fundera över vilka tankar som ligger bakom sådana beslut. Det är en fundering som jag inte har fått något bra svar på.

För oss som har möjlighet och förmåga finns hundratals möjligheter när behovet uppkommer. Men sitter man i rullstol eller har något annat rörelsehinder kanske den enda möjligheten är att bruka en offentlig toalett.

Frågan är varför man har gjort så här och vad frågan om mänskliga rättigheter för personer med funktionsnedsättning kan göra för skillnad. Jo – nu blir det nedskrivet i lag hur dessa mänskliga rättigheter kan tolkas. Detta är ett stort steg framåt även om det till synes kan vara en liten förändring.

I åratal har handikapporganisationerna drivit den här frågan. I åratal har man genom diskussioner med kommunalråd och i olika handikappråd tagit upp frågan. Men nu finns faktiskt möjligheten att överklaga och få överprövning.

Även om alla detaljer i propositionen ännu inte är på plats finns det positiva signaler. Man kanske i någon mening får ge sig till tåls, eftersom frågan initierades redan 1989 i FN:s generalförsamling.

Herr talman! Det här är inte vilket ärende som helst. De flesta ärenden som kommer upp på vårt bord kommer som förslag från departement eller myndigheter och skickas sedan ut på en remissrunda för att man ska få in synpunkter. Det här ärendet har beretts parallellt med handikapporganisationerna som har varit delaktiga och med i hela processen.

För många frågor som kommer hit är kammarens beslut kanske en slutpunkt. Det är här vi sätter punkt i diskussionen. Jag ser den här frågan på motsatt sätt; det här är en startpunkt. Det är här vi börjar den fortsatta diskussionen om hur vi ska kunna leva upp till alla konventionens formuleringar och krav.

Givetvis kan man tycka att mänskliga rättigheter borde omfatta alla och att man inte behöver skriva konventioner om detta. Men vad denna konvention gör tydligt är att de mänskliga rättigheterna definieras mer i detalj så att de får ett större genomslag, och det tycker jag är själva syftet. Vissa tycker att det är beklämmande att det behövs en särskild konvention, men ibland behövs särskilda åtgärder för att få saker att hända.

Som någon annan här poängterade tillför inte denna konvention några nya rättigheter, utan den ska undanröja hinder för personer med funktionsnedsättningar. Det vanligaste man tänker på är det som handlar om fysiska hinder, till exempel svårigheter att komma in genom en toalettdörr, men kanske ännu viktigare är de osynliga hinder som finns. Det gäller personer med neurologiska sjukdomar eller till exempel hiv. Många gånger är dessa handikapp mer stigmatiserande och möter en sämre förståelse från samhället än vad de mer traditionella funktionsnedsättningarna gör.

Konventionen säger också att hinder i form av diskriminering ska undanröjas, och den frågan finns det anledning att återkomma till, för en del av detta håller på att beredas vidare.

Det som också är viktigt, inte minst för den här regeringen som sätter arbetslinjen främst, är att möjliggöra en arbetsmarknad som omfattar alla så att fler har ett arbete att gå till i sin vardag. Där har vi mycket kvar att göra, även om väldigt mycket har gjorts.

År 2000 antogs en nationell handlingsplan för handikappolitiken. Stora summor avsattes för att stärka funktionshindrades ställning på arbetsmarknaden. Detta var givetvis behjärtansvärt och bra. Men från 2000 till 2006 minskade sysselsättningsgraden för personer med funktionshinder från 56 procent till 52 procent. Många av åtgärderna ledde alltså inte till en ökad medverkan på arbetsmarknaden, vilket också Riksrevisionen i en rapport konstaterade. Man konstaterade till och med att målgruppens ställning i vissa delar hade försvagats. Det skulle man kunna kalla en kontraproduktiv politik. Därför är det viktigt att denna grupp får en särskild ställning.

Även den här regeringen har gjort en hel del. Man har gett ett särskilt uppdrag till Arbetsförmedlingen när det gäller personer med funktionshinder. Många av de nya anställningsformerna, trygghets- och utvecklingsanställningar, ökade resurser för lönebidrag och Samhalls viktiga funktion har också gjort att fler människor kan komma in på en reguljär arbetsmarknad. Regeringens insatser har alltså fungerat även på detta

område. På bara ett år minskade antalet öppet arbetslösa med funktionshinder från knappt 25 000 personer till knappt 20 000 personer, alltså en minskning med 20 procent.

En annan del som jag också tror är viktig och som kan utvecklas mycket i Sverige är sociala företag. Det finns många exempel. Personligen har jag en vän som har Aspergers syndrom. Han var tidigare egen företagare men klarade inte riktigt av detta på grund av att han hade ett dolt funktionshinder. I och med att detta kunde synliggöras öppnade sig en arbetsmarknad för honom, och hans resurser kunde tas till vara. Jag tror att det är mycket viktigt att vi kan synliggöra olika former av handikapp och på så sätt ta till vara alla människors insatser.

Herr talman! Avslutningsvis vill jag yrka bifall till socialutskottets förslag i betänkandet.

Anf. 108 ELINA LINNA (v) replik:

Herr talman! Jag tog i mitt anförande upp det behovet av att översätta konventionstexten. Originalspråken är arabiska, engelska, franska, kinesiska, ryska och spanska. Vi har fått veta att texten förbättras och förtydligas. Så sent som i går kontaktade uppmärksamma finska utskottstjänstemän vårt utskott. Texten lever alltså.

Vänsterpartiet föreslog att konventionstexten skulle översättas till de nationella minoritetsspråken, och jag tog i mitt anförande upp exemplet Haparanda. Haparanda är ett förvaltningsområde där det är mycket möjligt att det kommer en finsktalande person och vill diskutera konventionen med kommunens tjänstemän. Det är inte så lätt att sätta sig in i konventionstexten, och han eller hon har rätt att få information på finska. Men regeringen menar att detta är en preliminär text, och därför kan man inte översätta texten. Jag har förstått att texten kommer att vara preliminär rätt länge. När kommer den definitiva texten så att vi kan förvänta oss att den översätts också till de nationella minoritetsspråken?

Anf. 109 JAN R ANDERSSON (m) replik:

Herr talman! Jag skulle kunna ställa frågan: När ska konventionen om minoritetsspråk översättas till minoritetsspråk? Det var väl en konvention som antogs av den förra regeringen. Jag vet inte hur många år sedan det var, men den har legat till sig ett bra tag, och fortfarande är inte ens minoritetsspråkskonventionen översatt till minoritetsspråk, vilket man kan tycka är märkligt.

Elina Linna kommenterade bland annat att ändringar hade kommit in från Finland. Det är väl inte riktigt rätt. På ett sätt klagör det lite grann problematiken i dessa ärenden. Det Finland har gjort är inte att man har infört ändringar i den svenska texten. Man har noterat att vissa fraser kan vara knepiga att översätta, och därför har man från Finlands sida skickat över exempel på hur man skulle kunna översätta de svenska texterna. Det är så jag har uppfattat det.

De texter som vi har att ta beslut om här i dag är i alla fall, som du säger, en preliminär översättning. Den översättningen kommer givetvis att i sedvanlig ordning gå över till regeringen, och regeringen kommer i samarbete med främmande makt att godkänna den text som sedan blir en slutlig text.

Det är det som är problematiken i detta. Om vi nu skulle lägga stora resurser på att översätta denna text som senare kan komma att ändras, exempelvis genom Finlands exempel, skulle vi ha en översättning som inte stämmer.

Jag delar den uppfattning du har att det är bra att texterna finns tillgängliga på många språk. Samtidigt är det väldigt problematiskt i flera hänseenden. Det här är ju inte någonting som enbart den här regeringen har uppmärksammat, utan det är någonting som flera regeringar långt tillbaka har uppmärksammat. Som jag nämnde som exempel är inte ens minoritetsspråkskonventionen översatt till minoritetsspråk.

Anf. 110 ELINA LINNA (v) replik:

Herr talman! Jag vet inte vilken konvention Jan R Andersson talar om. Europarådets konvention är till exempel översatt till finska, självklart. Om vi talar om den lagstiftning om nationella minoritetsspråk som antogs här i riksdagen hösten 1999 och trädde i kraft 2000 kan jag säga att vi i Sveriges riksdag inte brukar översätta vare sig propositioner eller betänkanden till nationella minoritetsspråk. Men det kanske Jan R Andersson tycker att man ska göra.

Jag fick inte svar på min fråga. När kan de nationella minoritetsgrupperna vänta sig att det finns en översättning? Den text som vi har lever ju också. Tror Jan R Andersson att man ändrar texten innehållsmässigt? Det tror inte jag. Det är språkliga förtydliganden och förbättringar. Då kan man använda den här texten, eller hur?

Anf. 111 JAN R ANDERSSON (m) replik:

Herr talman! Jag kan inte svara på frågan när en översättning kommer att vara klar.

Jag borde givetvis ha ställt frågan tidigare. I och för sig hade Elina Linna ändå kunnat svara på varför den tidigare regeringen inte ens översatte den europeiska stadgan om landsdels- eller minoritetsspråk, vilket var den jag syftade på.

Givetvis är det så att regeringen bör översätta detta. Det är också det vi har skickat med från utskottet. Den proposition som antogs under riksdagsåret 1997/98, det vill säga för drygt tio år sedan, har till och med stadgat detta. Därför utgår vi givetvis från att regeringen följer frågan.

Det är inte heller så enkelt som Elina Linna kanske vill låta påskina, att man kan översätta detta omedelbart efter att ett beslut har fattats. Det är en preliminär text. Den finns översatt till enkel svenska exempelvis. Den finns på andra språk också. Men jag kan inte lova här vid vilken tid översättningen ska komma. Vi har sagt att vi utgår från att frågan kommer att följas upp från departementet. Det är det besked jag kan ge. Det är väl i någon mening ett bättre besked än vad den förra regeringen kunde ge i denna fråga.

Anf. 112 GUNVOR G ERICSON (mp) replik:

Herr talman! Det är bra att vi nu ratificerar och kommer till skott med den här konventionen. Men det finns en del frågetecken kring det fortsatta arbetet. Miljöpartiet är väldigt angeläget om att brist på tillgänglighet också ska ses som diskriminering.

I sitt anförande sade Jan R Andersson ”ge sig till tåls”. När man läser betänkandet ser man att det står att regeringen har tillsatt en utredning. Min fråga blir då: Är det december 2008 eller december 2009 som regeringens utredare kommer med förslag om hur underlåtenhet att vidta åtgärder mot bristande tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning skulle kunna regleras och betecknas som diskriminering?

Här har jag den promemoria som är skriven på Integrations- och jämställdhetsdepartementet, enheten för diskrimineringsfrågor. Den är skriven den 9 september i år. Det skulle förvåna mig mycket om man redan till december skulle kunna ta fram en sådan utredning. Det är därför jag undrar lite hur man har tänkt från regeringspartiernas sida.

I det här uppdraget står det visserligen att regeringen har för avsikt att skyndsamt låta komplettera kommitténs överväganden med ytterligare underlag och därmed återkomma till riksdagen. Då blir min fråga: Vilken är tidsplanen för det?

Anf. 113 JAN R ANDERSSON (m) replik:

Herr talman! När jag läser Miljöpartiets reservation funderar jag lite grann på vad man egentligen är ute efter. För det första säger man att det är beklämmande att det behövs en deklaration om mänskliga rättigheter för personer med funktionshinder. Samtidigt ställer man sig bakom konventionen – det är givetvis positivt.

För det andra säger ni att regeringen snarast bör återkomma. Då säger vi att de besked som vi har, som vi har fått från departementet, anger en och en halv månad. Man kan fråga sig om Gunvor G Ericson tycker att det är skyndsamt eller om vi ska snabba upp den tiden ytterligare.

Slutligen refererar man till en rad olika remissinstanser, som dessutom i sina svar säger att ytterligare utredning behövs, samtidigt som man skriver i reservationen att frågan är färdigutredd. Det hela blir rätt snurrt. Därför undrar jag vad Gunvor G Ericson menar med en snabb behandling. Är en och en halv månad en tillräckligt snabb behandling, eller skulle Gunvor G Ericson vilja ha en ännu snabbare hantering?

Givetvis kan man anföra att frågan har varit utredd, men då kan man också ställa sig frågan om vi ska gå vidare med de här frågorna utan att ha dem färdigutredda. Liksom jag vet, vet också Gunvor G Ericson att det finns många begrepp som är väldigt knepiga att tyda. Därför är det bättre att få dem utredda innan vi går vidare och fattar beslut i frågan.

Anf. 114 GUNVOR G ERICSON (mp) replik:

Herr talman! Diskrimineringskommittén gjorde en utredning. Det är alldeles riktigt. Jag har respekt för att det finns vissa svårigheter i det här. Men min fråga gällde egentligen om tydliggörandet verkligen stämmer. Är det det man säger från departementet, eller är det det som regeringspartierna skriver i betänkandet som gäller? Jag får motstridiga uppgifter.

När jag läser i promemorian från den 9 september visar det sig alltså att regeringens utredare inte har fått ett sådant uppdrag som man har som vanlig utredare, där det står att utredningen ska vara klar till det eller det datumet. Det är Jämställdhetsdepartementet som förväntar sig att utredningen ska göras av Hans Ytterberg, som nu har fått uppdraget. Från årsskiftet blir han förordnad till gd inom Regeringskansliet. Därmed är

det en utredning som sker på departementet och inte har slutdatum på samma sätt som en vanlig utredning.

Jag tyckte inte att jag fick svar på den frågan. Min avsikt är inte att försöka röra till det här och pressa Jan R Andersson utan att ärligt försöka få reda på hur regeringspartierna resonerar. Finns det något slutdatum för den här utredningen?

Jag skulle också gärna vilja veta hur det går med diskussionerna om direktiv för utredningen om papperslösas rätt till sjukvård.

Anf. 115 JAN R ANDERSSON (m) replik:

Herr talman! Jag vet inte ens om vi pratar om samma papper. Jag har nåtts av uppgiften att en utredning ska komma och att den ska vara klar om ungefär en och en halv månad. Är det tillräckligt snabbt eller bör vi gå ännu snabbare fram? Ni skriver i er reservation att frågan är färdigutredd. Det är väl det som i någon mening är remarkabelt. Ni säger att ”frågan är tillräckligt utredd och att frågan borde tagits in i den nya diskrimineringslagen”. Det är kanske där konflikten står, nämligen att vi menar att det behövs en större tydlighet och noggrannhet när frågorna ska definieras medan ni säger att frågan är färdigutredd och att det borde finnas färska lagförslag.

Alla vill att detta ska komma fram snabbt. Det är något som har kännetecknat den här regeringen, det vill säga att vi har haft ett snabbt reformtempo.

Man får ibland höra från talarstolar – såsom vi gör här – argumentet att för lite händer och att det går för långsamt eller tvärtom. Tycker Miljöpartiet att frågan bör utredas noggrant? Vi har sagt ja till det. Vi kanske kan fortsätta debatten. Frågan kommer med säkerhet att återkomma.

Frågan om papperslösas rätt till sjukvård har avgjorts i tidigare skede. Vi nekar faktiskt inte människor akutsjukvård i landet. Riksdagen är inte heller sjukvårdshuvudman. Den frågan ligger inte helt och hållet på vårt bord.

Anf. 116 LARS U GRANBERG (s) replik:

Herr talman! Jag begärde fyra minuter talartid för mitt huvudanförande, och jag var uppe i nästan åtta minuter. Det gällde en tydlig beskrivning av de problem som finns i samhället och som kan åtgärdas med hjälp av FN-konventionen.

Jan R Andersson fortsatte med en egen resumé av problembeskrivningen. Men det som saknas – jag hade med det i mitt huvudanförande, och även handikapprörelsen har väckt de tankarna – är en tydlig väg och en tydlig ambition från regeringen. Vad vill man? Jag vill hänvisa till frågan om en genomförandeplan. Den frågan var också uppe i utskottsbehandlingen från Socialdemokraternas sida. En genomförandeplan är ett sätt att visa ambitionen att konventionen ska bli verklighet i det dagliga livet för människor som i dag inte får sina rättigheter uppfyllda.

Jag har samma fråga som tidigare talare har haft: När får vi tillbaka frågan till riksdagen? När får vi regeringens ambitioner i fråga om en tydlig genomförandeplan belysta?

Anf. 117 JAN R ANDERSSON (m) replik:

Herr talman! Det finns flera delar i denna proposition som kommer att utmynna i en rad olika saker. Låt mig först säga att Delegationen för mänskliga rättigheter har fått ett uppdrag att utreda vad kravet om att främja, skydda respektive övervaka konventionens genomförande i praktiken innebär. Det är väl ändå det vi pratar om. Delegationen ska också titta på vem som ska anförtros den uppgiften. Det är klart att man kan komma till en rad olika lösningar där.

Jag anser inte att vi i och med att vi antar denna plan i grunden löser handikappolitiken. Detta är en startpunkt för ett ganska brett arbete där man inte tillför nya rättigheter men ändå ger en möjlighet att pröva en stadga gentemot den svenska lagstiftningen. På det sättet är detta en startpunkt utan en egentlig slutpunkt.

Att vidta alla åtgärder till 2010 är kanske inte möjligt. Jag har inte personligen den tidsplanen. Men man kan konstatera att målsättningen om 2010 kanske inte var realistisk med den takt som reformerna på den tiden genomfördes. Det är väl egentligen mer den gamla regeringens ansvar än den nya regeringens ansvar.

Låt mig påminna Lars U Granberg om det sätt som regeringen arbetat på för att integrera fler på arbetsmarknaden. Det är kanske en av de viktigaste reformerna för att skapa delaktighet och att känna sig behövd i samhället.

Låt mig också peka på den miljard som har satsats på Samhall för att alla människor ska ha ett arbete att gå till. Det är saker som har accelererat den handikappolitik som under många år faktiskt gick åt fel håll.

Anf. 118 LARS U GRANBERG (s) replik:

Herr talman! Svaret från Jan R Andersson andas ovanförskap – inget ansvarstagande för den situation som regeringen befinner sig i. Det är någon sorts attack på vår regeringsperiod samtidigt som man bortser från det sedan två år egna ansvaret. Jag tror också att handikappörelsen uppfattar det som ett ovanförskapsperspektiv när man lite grann styvmoderligt hanterar deras remissinlaga till den proposition vi nu debatterar. Det var utifrån den inlagan från handikappörelsen som jag byggde min replik. Ambitionen mäts i vilken genomförandetakt som regeringen väljer för den här FN-konventionen.

Vi kan polemisera om den förra mandatperioden. Då var vi inte framme vid beslutet. Men jag tror att vi kan vara eniga om att den förra regeringen drev på, precis som jag sade i mitt huvudanförande, för att få fram konventionen.

Nu är det Jan R Andersson som representerar majoriteten och regeringen. Jag fick inget bra svar. Är ambitionen att vi ska vänta på nya utredningar? Då blir handikappörelsen ledsen och bedrövad. Är däremot ambitionen en annan? När får vi tillbaka frågan till riksdagen om en genomförandeplan? Det är vad handikappörelsen kräver i sitt remissyttande.

Anf. 119 JAN R ANDERSSON (m) replik:

Herr talman! Låt mig först erinra om det sätt som denna konvention är framtagen på. Både denna regering och den före detta regeringen tog fram parallellt tillsammans med handikapporganisationerna – ett unikt sätt för ett ärende som har debatterats och beslutats av riksdagen – hur denna deklaration skulle se ut. De arbetade parallellt för att få fram en stadga som alla skulle kunna arbeta med på ett bra sätt. Givetvis får det effekter sedan när denna ska implementeras. Det är de åtgärderna vi har framför oss. Min bild är att denna stadga kommer att implementeras under de första månaderna nästa år.

Jag sade i mitt tidigare svar att det är ett uppdrag för Delegationen för mänskliga rättigheter att utreda vad kravet om att främja, skydda respektive övervaka konventionens genomförande i praktiken innebär.

I denna fråga kan regeringen vara stolt över de insatser man har gjort på arbetsmarknadsområdet, till skillnad från tidigare regering, som till och med riksrevisorerna konstaterade vidtog åtgärder och hade en politik som delvis motverkade deltagande på arbetsmarknaden för personer med funktionshinder. Det framgår tydligt av att vi hade ett deltagande på arbetsmarknaden som gick från 56 till 52 procent under sex år. I ett sådant läge är det lätt att säga att jag är bombastisk eller att jag attackerar. Men för många personer med funktionshinder är det viktigt. Det är ett ansvar som vi har tagit och som den tidigare regeringen i någon mening inte gjorde. Det är därför jag stolt försvarar min regering.

Anf. 120 LARS-IVAR ERICSON (c):

Herr talman! Den 13 december är för oss i Sverige en särskild dag. Då kommer Lucia och sprider ljus och värme. Kan det bli så att det som hände den 13 december 2006 i FN:s generalförsamling kommer att sprida ljus och värme till personer som vi vet finns men som av olika anledningar inte har samma delaktighet i samhället som de flesta av oss har?

Två rubriker under hösten i en skånsk lokaltidning påminner om detta: Våga se de funktionshindrade! Funktionshindrades rätt till ett dragligt liv.

1 200 000 personer av Sveriges befolkning bedöms ha någon form av funktionsnedsättning. Antalet personer med funktionsnedsättning ökar i takt med en åldrande befolkning. Mellan åren 2000 och 2020 beräknas antalet äldre än 65 år öka från ca 17 procent till 22 procent, och efter 2020 väntas andelen äldre än 80 år öka kraftigt.

Det betyder att allt fler har anledning att fundera över rättigheter för personer med funktionsnedsättning och de viktiga tillgänglighetsfrågorna.

Herr talman! Centerpartiet vill på alla sätt värna om alla människors lika värde, och vi välkomnar dagens betänkande om mänskliga rättigheter för personer med funktionsnedsättning. Nu gäller det att förverkliga orden till handling. Åtta år har gått på vägen mot målet 2010, ett samhälle tillgängligt för alla, och vi kan då fundera om tidtabellen kommer att hålla.

Låt mig citera några rader från ett elektroniskt informationsbrev från HSO i Skåne, daterat den 8 oktober i år. Så här står det:

”Den 25 september kom regeringen med strategier för ökad tillgänglighet. Dessa strategier kommer nästan 8 år efter att man tog målen för ökad tillgänglighet i Sverige. Det är en skugga som faller över den tidigare regeringen, att man tog fram en nationell handlingsplan men sedan lät den ’sväva fritt’.”

Men låt oss nu lämna skuggorna och se på dagens verklighet. Då märker vi att en central del i det handikappolitiska arbetet är att förbättra tillgängligheten. Från det pågående arbetet kan nämnas några exempel.

Regelverket för plan och bygg kommer att skärpas, och det är på gång tydligare regler om enkelt avhjälpna hinder och fysisk planering.

Tillgängligheten i kollektivtrafiken ska förbättras. 150 miljoner avsätts för detta.

Informationen till kommuner, privata byggare och fastighetsbolag ska utökas.

Regler för certifiering av personer på tillgänglighetsområdet ska tas fram. De som ska certifieras kommer inte att få denna benämning enbart med sin utbildning som merit. Det räcker alltså inte att vara ingenjör eller arkitekt, utan man måste också genomgå ett särskilt kunskapsprov.

Under några år har det tagits fram hur viktigt det är att turistmålen görs mer tillgängliga, och då har det noterats att Sverige har en hel del att ta igen jämfört med grannlandet Danmark. Europaparlamentet uppmanar nu medlemsstaterna att koordinera tillgänglighetsinformationen och lägga fram en åtgärdsplan för tillgänglighetsmärkning av turistmål. Detta innebär ett viktigt och stort steg framåt, och nu gäller det bara för turistnäringen att också inse fördelarna med att förbättra tillgängligheten.

När det gäller bristande tillgänglighet och diskriminering vet vi att utredaren Hans Ytterberg nu arbetar med att lämna förslag om hur underlåtenhet att vidta åtgärder mot bristande tillgänglighet skulle kunna regleras som en form av diskriminering. Som tidigare sagts ska utredningsuppdraget redovisas den 31 december i år.

I utredningsuppdraget finns även uppgiften att analysera och ange definitioner av begreppen diskriminering, funktionshinder och tillgänglighet vad gäller skydd mot bristande tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning. Det är tydligen så att olika definitioner används i olika sammanhang, exempelvis i diskrimineringslagstiftning jämfört med regelverk som plan- och bygglagstiftning.

Herr talman! Vi måste oavsett politisk uppfattning konstatera att handikappolitik länge har varit ett åsidosatt område, men förhoppningen är nu att ratificeringen av FN-konventionen ska ge bättre fart åt arbetet med att göra tillgänglighet till ett samhällsintresse där alla måste ta sitt ansvar. Genom FN-konventionen riktas större fokus på just handikappfrågorna.

Vi måste nu undanröja hinder för tillgänglighet, stärka arbetet med att förebygga och bekämpa diskriminering, anpassa stödinsatserna individuellt och ge barn, ungdomar och vuxna med funktionsnedsättning förutsättningar för självständighet och självbestämmande. Det behövs då ett kvalitetsförbättrande nytänkande, en mångfald av aktörer och en större frihet för den enskilde att välja. Det är så vi ska nå målet om ett samhälle tillgängligt för alla.

Låt mig avsluta med att citera några rader från riksdagsförvaltningens policy för tillgänglighet:

”Riksdagen ska vara en arbetsplats där personer med funktionshinder kan arbeta på samma villkor som andra. Det innebär att arbetsförhållandena ska anpassas till människors olika förutsättningar i fysiskt och psykosocialt avseende. Personer med funktionshinder ska kunna besöka riksdagen och ta del av riksdagens information på samma villkor som andra personer.”

Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet och avslag på motionerna.

Anf. 121 MARIA LUNDQVIST-BRÖMSTER (fp):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till förslaget i betänkandet och avslag på motionerna.

Som sagts tidigare var Sverige ute tidigt och framförde redan 1989 i FN:s generalförsamling ett förslag om att utarbeta en konvention om funktionshindrades rättigheter. Då fick det inte gehör, men i stället blev resultatet 22 standardregler för att säkerställa att människor med funktionsnedsättning som medborgare ska ha samma rättigheter och skyldigheter som andra.

I dag har vi äntligen ett betänkande där utskottet föreslår att riksdagen ska godkänna FN:s internationella konvention om mänskliga rättigheter för personer med funktionsnedsättning, och även protokollet, vilket innebär att en person som anser att hans eller hennes rättigheter är kränkta ska få upprättelse och få möjlighet att överklaga.

Konventionen är, som vi alla vet, omfattande och innehåller 50 artiklar. Alla tänkbara samhällsområden är med och berörs inom vilka en person med funktionsnedsättning kan behöva stöd eller uppmärksamhet för att få sina mänskliga rättigheter tillgodosedda, precis som andra.

I det här arbetet har dessutom en referensgrupp från handikapprörelsen deltagit. Man tittar på hur vår lagstiftning ser ut och hur den förhåller sig till konventionen och protokollet med rätt att överklaga. Ärendet har också remissbehandlats, och vi har kunnat ta del av remissvaren.

Delegationen för mänskliga rättigheter i Sverige har fått tilläggsuppdraget att övervaka vad konventionens genomförande innebär i praktiken och vilka organisationer som kan anförtros denna uppgift. Det uppdraget ska redovisas den 1 april 2009.

Som jag tidigare nämnt var Sverige den drivande nationen när det gäller tillkomsten av denna konvention. Den kräver, som många har sagt, inga förändringar av lagstiftningen, men den utgör ett oerhört viktigt måldokument och en viktig utgångspunkt för den fortsatta planeringen av vår handikappolitik. Vi ska komma ihåg att det pågår ett viktigt arbete med den nationella handlingsplanen, som ska gå i mål 2010.

Regeringen har lagt ut olika uppdrag. Man kartlägger bland annat tillgänglighetsarbetet i kommunerna. Boverket ska utföra olika informationsinsatser för ökad tillgänglighet. Kollektivtrafiken ska bli tillgänglig, så den ska prioriteras. Man har ändrat byggregler för ökad tillgänglighet. Handisam ska tillsammans med SKL hitta ett system för öppna jämförelser, och Handisam ska dessutom redovisa hur kommuner jobbar med tillgänglighetsdatabaser. Vi har Äldreboendedelegationen, som lämnar över sitt slutbetänkande i december. Det handlar väldigt mycket om tillgänglighet.

Herr talman! Handikapprörelsen har tålmodigt väntat på att samhället också ska vara till för dem. En person med funktionsnedsättning ska

kunna utnyttja varor och tjänster på samma villkor som alla andra. Man har väntat på att slippa bli diskriminerad på arbetsmarknaden, i sjukvården och inom skolan. Man vill kunna gå in via huvudentrén i alla byggnader, kunna rösta i personval och använda IT på precis samma villkor som alla andra. Det är några exempel på tillgänglighet.

Det känns därför mycket bra att regeringen har utsett en utredare som ska ge förslag på hur bristande tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning skulle kunna regleras som en diskriminering. Det här uppdraget ska redovisas, vilket vi nu har hört några gånger, den 31 december i år, och det har hög prioritet hos regeringen.

Det faktum att Sveriges riksdag nu ämnar tillträda FN-konventionen är mycket positivt. Vi kan konstatera att vi har kommit långt inom många områden, men arbetet är inte slutfört. Det krävs fortsatt hårt arbete för att avskaffa diskriminering och ge personer med funktionsnedsättningar tillträde till alla sektorer i samhället. Vi måste fortsätta vårt arbete med riktlinjer, handlingsplaner och program för att närma oss förverkligandet av lagstiftning och konventionen.

Till sist, herr talman, vill jag säga att Sverige har bidragit och även fortsättningsvis kan bidra till att lyfta handikappolitiken internationellt. Vi vet att många personer med funktionsnedsättningar lever i djupaste fattigdom i utvecklingsländerna. Vi vet också att en mycket liten del av biståndet når människor med funktionsnedsättningar och deras familjer. Sverige, EU och andra biståndsgivare måste driva på och ställa tydliga krav på handikappolitiska insatser. I det här arbetet utgör faktiskt FN:s konvention om mänskliga rättigheter för personer med funktionsnedsättningar ett mycket viktigt verktyg.

Herr talman! Det känns mycket glädjande att Sverige med sitt ordförandeskap i Europarådet har ambitionen att prioritera arbetet med att förverkliga de mänskliga rättigheterna för personer med funktionsnedsättningar. Det är ett steg i rätt riktning.

Anf. 122 GUNVOR G ERICSON (mp) replik:

Herr talman! Jag delar, liksom Maria Lundqvist-Brömster, uppfattningen att det är väldigt bra att vi i Sverige har legat på så att den här konventionen har kommit till och att vi nu kan ratificera den. Däremot kanske jag inte instämmer i regeringens bedömning att ratificeringen inte kräver åtgärder i lag. Det kan ju vara så att man får bättre effekt om man till exempel lagstiftar om tillgänglighet som diskrimineringsgrund.

Jag har tidigare här i dag ställt frågor om när utredningsuppdraget kommer. Jag har nu fått svar: Både Centern och Folkpartiet har i sina anföranden sagt att det kommer till den 31 december 2008. Det är intressant att departementet säger att det först blir i december 2009. Men jag hoppas att ni har rätt i att det kommer till den 31 december detta år.

Jag skulle däremot vilja fråga Folkpartiet om det som gäller den lagstiftning som styr landstingens åtaganden, det vill säga frågan om paperslösas rätt till hälso- och sjukvård. För fem månader sedan diskuterade vi i denna kammare den överenskommelse som förut har funnits mellan landsting och stat och som nu har gjorts till lag. Då lovade både Folkpartiet och Kristdemokraterna att man skulle återkomma med utredningsdirektiv.

Då vill jag ställa frågan: Vad har ni i Folkpartiet gjort för att få en lösning och komma överens inom regeringen i den här frågan?

Anf. 123 MARIA LUNDQVIST-BRÖMSTER (fp) replik:

Herr talman! Först vill jag säga att det inte var Folkpartiet som tidigare svarade på din fråga om diskrimineringslagen, för det är ju jag som representerar Folkpartiet i den här debatten, utan det var Centern och Moderaterna.

När det gäller papperslösa kan jag säga att det är en högprioriterad fråga på departementet. Som folkpartist följer jag frågan noga, men några direktiv har jag ännu inte sett. Det ska jag vara ärlig och säga. Men det innebär inte att man inte jobbar på frågan.

Det här är en jätteviktig fråga för Folkpartiet – det är ju Folkpartiet jag nu talar för – och jag kommer noga att följa den.

Anf. 124 GUNVOR G ERICSON (mp) replik:

Herr talman! Det gläder mig att höra att Maria Lundqvist-Brömster försöker få en lösning. Det oroar mig mycket att man är oense i regeringen och därmed inte kommer fram med direktiven. Det gör ju att det dröjer ännu längre till dess att en utredning kan komma till stånd, och de människor som inte får sjukvård och hjälp lider och vågar inte söka vård.

Tyvärr ligger Sverige i den humanitära bottenligan. Tillsammans med Österrike och några andra länder ligger vi sämst till i Europa när det gäller tillgänglighet för vård för den här gruppen människor. I Italien, Spanien och många andra länder kan man alltså få sjukvård även om man inte har alla papper i ordning. Det spelar ingen roll vem man är, utan vård ska ges efter behov.

Jag uppfattade ändå att Folkpartiet i sitt anförande svarade på min fråga även om jag inte hade ställt den i ett replikskifte. Jag uppfattade alltså att jag hade fått svar av Centern och Folkpartiet, även om jag inte fick något svar av Moderaterna i replikskiftet.

Jag tycker att det vore intressant att få reda på lite mer, om Maria Lundqvist-Brömster kunde redogöra för vilka svårigheterna är när det gäller att komma överens i regeringen. Vad är det som gör att inget händer trots att det i budgetdirektiven står att man ska utreda frågan? Vad är det ni är oense om?

Anf. 125 MARIA LUNDQVIST-BRÖMSTER (fp) replik:

Herr talman! Jag vill tala om för Gunvor G Ericson att vi inte har en sådan diskussion i regeringen att det finns oenighet och konflikter. Ganska mycket handlar om alla bollar som är i luften – det är många utredningar och prioriteringar. Min uppfattning är inte att det faller på att vi inte skulle vara ense. Det vill jag klart deklarera.

Anf. 126 ELINA LINNA (v) replik:

Herr talman! Jag ska fortsätta på temat nationella minoriteter och möjligheten att få texten översatt.

Utskottsmajoriteten konstaterar i betänkandet att utskottet utgår från att Socialdepartementet följer denna fråga. Men när det gäller nationella

minoriteter är det integrations- och jämställdhetsminister Nyamko Sabuni som har ansvaret för att de får sina rättigheter tillgodosedda.

Prot. 2008/09:26
12 november

I mitt anförande tog jag upp att Sverigefinska Synskadeförbundet, den enda handikapporganisationen för en nationell minoritet, kontaktade departementen, både Jämställdhetsdepartementet och Socialdepartementet, med frågan om texten kunde översättas, så att man till exempel skulle kunna ha studiecirkelverksamhet om konventionstexten. Det är ju viktigt att man får möjlighet att läsa texten på modersmålet.

Jag har inte fått svar om när den möjligheten kan ges till nationella minoriteter. Som jag har förstått har inte heller någon minister från vare sig Socialdepartementet eller Jämställdhetsdepartementet svarat Sverigefinska Synskadeförbundet.

Därför frågar jag Maria Lundqvist-Brömster: Anser Maria att personer med funktionsnedsättning ska kunna ha tillgång till konventionens texter?

Anf. 127 MARIA LUNDQVIST-BRÖMSTER (fp) replik:

Herr talman! Naturligtvis ska personer med funktionsnedsättning som tillhör minoriteter ha tillgång till konventionens text. Jag är övertygad om att det också kommer att bli en översättning. Jag har även fått synpunkter från Synskadades Riksförbund. Man hade synpunkter på hur den engelska texten hade översatts till svenska. Det är också synpunkter som förmedlas till departementet.

Jag känner mig ganska lugn i övertygelsen att man kommer att vidta åtgärder, precis som det står i betänkandet. En konvention om mänskliga rättigheter ska naturligtvis vara tillgänglig för alla.

Anf. 128 ELINA LINNA (v) replik:

Herr talman! Speciellt för den här gruppen personer med funktionsnedsättning, de synskadade, är det väldigt viktigt att de kan läsa texten på sitt modersmål. Det är ju punktskrift de läser. Man är kanske inte så flitig med att läsa det när det är på ett annat språk. Där är det alltså jätteviktigt att få översättningen så fort som möjligt.

Därför upprepar jag frågan med en dåres envishet: När får nationella minoriteter tillgång till konventionstexten? Kan vi få ett svar?

Anf. 129 MARIA LUNDQVIST-BRÖMSTER (fp) replik:

Herr talman! Ja, Elina Linna, jag kan faktiskt inte säga när. Jag har ingen tidpunkt och inget datum. Men jag är övertygad om att det, när vi har antagit den här konventionen i riksdagen, blir ett arbete med textskrivningen och översättningar. Det är jag helt övertygad om. Det är de signaler jag har fått.

Anf. 130 ROSITA RUNEGRUND (kd):

Herr talman! Jag beklagar att jag inte hade möjlighet att följa debatten från början och höra de olika anförandena. Men jag tycker ändå att det är viktigt att vi som representerar Kristdemokraterna finns med. Jag ska göra ett försök att lägga fram det som ligger nära mig när det gäller den här frågan.

Först vill jag yrka bifall till förslaget i betänkandet och avslag på motionsyrkandena. Jag välkomnar också godkännandet av FN-konventionen.

Men jag är den första att stryka under på att det finns mycket kvar att göra.

Den moderna handikappolitiken, om man nu kan uttrycka det så, började ta form efter andra världskriget. Det var samtidigt som den generella välfärdspolitiken utvecklades.

Synsättet att det inte var funktionshindret utan otillgängligheten i den omgivande miljön som gjorde att människor blev handikappade utvecklades däremot först kanske under 60- och 70-talet.

Jag har en ledstjärna när det gäller hela den här frågan, som jag får återgå till gång på gång. Jag tror att jag har nämnt det i andra sammanhang här. Det är *Lindqvists nia*. Den tål att läsas om och om igen. Det är slutbetänkandet från Utredningen om bemötande av personer med funktionshinder.

Där tar Lindqvist upp att människor med funktionshinder har stora förväntningar på samhällets stöd. Han tar också upp att människor i takt med förbättringarna har skaffat sig utbildning och resurser för att ta ansvar för sina liv, att fler och fler känner till de möjligheter till stöd som finns och ser det som en medborgerlig rättighet att få praktiska förutsättningar att leva ett bra och självständigt liv. I fortsättningen tar han upp något som jag tycker är så fint. Han säger så här: Det är en utveckling som kommer att fortsätta.

I dag är det inte bara de anställda som skaffar sig kunskap om till exempel nya hjälpmedel och behandlingsmetoder, utan det är människor som har funktionshinder och barn med funktionshinder som skaffar sig den kunskapen. Och det som vi pratar om i dag, FN-konventionen, ser jag som en del i utvecklingen.

I *Lindqvists nia* pratar man om bemötande. Bemötande nämns också i konventionstexten. Man kan läsa om hur mycket det påverkar människors liv.

Jag har sagt tidigare att jag har jobbat som personlig assistent. Då har jag också kommit i nära kontakt med detta. När man är personlig assistent är man en persons händer och fötter, ibland. Då kommer man väldigt nära just de hinder som gör att omgivningen är funktionshindrande, men man ser också hur bemötandet påverkar.

Bemötandet påverkar alltså om man kan få ett värdigt liv om man har ett funktionshinder.

Funktionshinder är någonting som kan inträffa i morgon dag för alla av oss. Och vad är ett funktionshinder?

Konventionstexten tar också upp familjens betydelse.

Det finns en annan bok som jag rekommenderar ledamöterna att läsa. Det är RBU som har haft ett projekt som heter Läggdags. Boken heter *När andra sover*. Familjens betydelse tas upp i konventionstexten på ett väldigt bra sätt, tycker jag. Projektet om när andra sover berör inte konventionstexten, men jag vill ändå säga hur vardagen ser ut i dag. Jag tror inte att vi på något sätt är oeniga när det gäller att vi vill att utvecklingen ska gå vidare och att vi alla ska hjälpa till med det.

I en enkätstudie kom det fram att två tredjedelar av barn med funktionshinder har svårt att sova. Då kan man fråga sig: Hur mår föräldrarna? Det är inte bra som det är i dag, oavsett vilken regering som har suttit vid makten.

Men i dagens läge sitter jag i majoriteten och har den kontakten med departementet att jag märker den aktivitet som pågår och på vilket sätt man tar bemötandefrågor på allvar. Man tar också på allvar till sig hur familjer har det och hur barn med funktionshinder mår i vårt land i dag.

Herr talman! Som jag ser det finns det nog inte så stor oenighet mellan opposition och majoritet. Frågan gäller, som har kommit fram här, att vi vill gå vidare snabbare. Och frågan är: Hur går vi vidare? Jag ser att vår regering kommer att fortsätta sitt arbete på ett sätt som i alla fall jag är nöjd med.

Jag vill bara, herr talman, ta upp ett kort exempel på slutet. Alla ni är kanske ibland på Stockholms central. Jag tänker på den här loungen, där man kan gå och sätta sig och läsa en tidning eller få hjälp med biljetter, och när de renoverade den. Hur många av er har gått uppför de här trap-porna?

Jag tänkte: Är detta vårt moderna samhälle? Man kommer till centralen. Man ska kуска upp med sin stora resväska. Jag är stark och har lätt för att röra mig, men jag hade svårt att komma in på centralens lounge. Och detta är 2008. Då är jag glad att regeringen nu har gett pengar, 150 miljoner, så att man ska kunna underlätta.

Men visst är det en stor skam att vi med dagens kunskap och dagens teknik bygger på våra tågcentraler så att vi försvarar även för människor utan funktionshinder. Det blev ett funktionshinder för mig som hade svårt att komma in.

Visst finns det mycket att göra, herr talman! Jag ser att vi går framåt, och jag tror att vi tillsammans ska arbeta för det.

Anf. 131 LARS U GRANBERG (s) replik:

Herr talman! Jag har egentligen en väldigt kort replik. Rosita Runegrund använde ett väldigt gammalt uttryck för gruppen som har en funktionsnedsättning. Rosita uppehöll sig ganska mycket vid de funktionshinderade. Jag hoppas bara att vi kan komma dithän, precis som Rosita sade när det gällde bemötandefrågor, att vi lämnar den benämningen bakom oss.

Det var bara det som jag ville tillägga.

Anf. 132 ROSITA RUNEGRUND (kd) replik:

Herr talman! Jag måste säga att du har helt rätt i vad du säger när det gäller människor med funktionshinder. Även om man försöker få in det i sin hjärna är risken stor att man glömmer bort det man när man läser gamla texter. Jag tar alltså till mig den kritiken.

Anf. 133 LARS U GRANBERG (s) replik:

Herr talman! Nu bjöd Rosita igen på detta med att använda fel uttryck, men vi ska inte gå in på det.

För att lite grann sväva ut här vill jag säga att jag tror att benämningarna ”funktionsnedsatt” och ”funktionshindrad”, den gamla benämningen ”handikappad” och den ännu äldre benämningen som är ännu vedervärdigare är farliga.

Vad vi delvis har debatterat här är att det när samhället väljer att sätta stämplor på människor av olika karaktär blir svårt för gruppen i fråga i samhället.

Tänk er in i att vi – om vi nu hade en backspegel och kunde titta tillbaka – när vi tog handikapplanen hade valt att säga att vi skulle tillgänglighetsanpassa samhället för alla, detta i stället för att säga att vi ska tillgänglighetsanpassa samhället för en liten grupp. Man kan fundera på hur mycket längre vi då hade nått med det perspektivet än vi i dag har nått.

Jag tror att det finns många bromsar i att rikta, i att fragmentisera grupper i samhället. Då blir det inte intressant för näringsidkare och andra att anpassa sin verksamhet till små grupper – i det här fallet till människor med funktionsnedsättning.

Anf. 134 ROSITA RUNEGRUND (kd) replik:

Herr talman! Det var lite av det som jag med det sista exemplet ville visa på – den ombyggnad som gjorts på Stockholms central. Jag som inte tycker att jag har en funktionsnedsättning och som kan röra mig och är stark upplevde det som ett hinder att komma in där.

Visst är det viktigt vilka ord vi använder. Men också bemötandefrågorna är oerhört viktiga – det vill jag skicka med – för vi kan aldrig skilja bemötandefrågorna från hur vi uttrycker oss. Det är inte alltid som *hur* vi uttrycker oss är en bemötandefråga, utan det gäller också vårt sätt att bemöta människor. Också det kan bli ett hinder.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 13 november.)

24 § Ändring i patientdatalagen (2008:355)

Föredrogs
socialutskottets betänkande 2008/09:SoU11
Ändring i patientdatalagen (2008:355).

Talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut skulle fattas den 13 november.)

25 § Anmälan om interpellationer

Anmäldes att följande interpellationer framställdes

den 12 november

2008/09:112 Vård till papperslösa

av *Gunvor G Ericson* (mp)
till socialminister *Göran Hägglund* (kd)

2008/09:113 Budget byggd på felaktiga prognoser

av *Thomas Östros* (s)
till finansminister *Anders Borg* (m)

2008/09:114 Varshen i Skövde och regeringens agerande
av *Monica Green* (s)
till näringsminister *Maud Olofsson* (c)

Interpellationerna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 18 november.

26 § Anmälan om skriftliga svar på frågor

Anmäldes att skriftliga svar på följande frågor inkommit

den 12 november

2008/09:209 Bokföringslagen och biståndsverksamhet
av *Alice Åström* (v)

till justitieminister *Beatrice Ask* (m)

2008/09:210 Nya förutsättningar för Sveriges ekonomiska utveckling
av *Hans Hoff* (s)

till finansminister *Anders Borg* (m)

2008/09:211 Omsorgsverksamhet på entreprenad
av *Eva Olofsson* (v)

till statsrådet *Maria Larsson* (kd)

2008/09:213 Handlingsplan mot våldtäkt
av *Carina Hägg* (s)

till justitieminister *Beatrice Ask* (m)

2008/09:217 Extra stödinsatser vid uppsägningar och varsel
av *Åsa Lindestam* (s)

till näringsminister *Maud Olofsson* (c)

2008/09:218 Tolkhjälp för elever med hörselskada
av *Roland Bäckman* (s)

till utbildningsminister *Jan Björklund* (fp)

2008/09:220 Resenärers rättigheter
av *Luciano Astudillo* (s)

till integrations- och jämställdhetsminister *Nyamko Sabuni* (fp)

2008/09:222 IP v6 i statlig förvaltning
av *Eliza Roszkowska Öberg* (m)

till statsrådet *Mats Odell* (kd)

2008/09:223 Cypernföretag och skatteflyktslagen
av *Raimo Pärssinen* (s)

till finansminister *Anders Borg* (m)

2008/09:226 SVT:s mediebevakning på Gotland
av *Christer Engelhardt* (s)

till kulturminister *Lena Adelsohn Liljeroth* (m)

2008/09:227 Ett delat barnbidrag
av *Lars Hjalmered* (m)

till statsrådet *Cristina Husmark Pehrsson* (m)

Svaren redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 18 november.

Förhandlingarna leddes
av andre vice talmannen från sammanträdets början till och med 2 §
anf. 11 (delvis),
av tredje vice talmannen därefter till och med 9 § anf. 33 (delvis),
av talmannen därefter till och med 10 § anf. 49 (delvis),
av tredje vice talmannen därefter till och med 17 § anf. 62 (delvis),
av talmannen därefter till och med anf. 69 (delvis),
av andre vice talmannen därefter till och med 20 § anf. 97 (delvis) och
av talmannen därefter till sammanträdets slut.

Vid protokollet

PER PERSSON

/Eva-Lena Ekman

Innehållsförteckning

1 § Hänvisning av ärenden till utskott	1
2 § Aktuell debatt: Det ökande antalet varsel på arbetsmarknaden.....	1
Anf. 1 SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s)	1
Anf. 2 Arbetsmarknadsminister SVEN OTTO LITTORIN (m).....	2
Anf. 3 SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s)	5
Anf. 4 ANNIKA QARLSSON (c)	6
Anf. 5 HANS BACKMAN (fp)	8
Anf. 6 DÉSIRÉE PETHRUS ENGSTRÖM (kd)	10
Anf. 7 JOSEFIN BRINK (v)	12
Anf. 8 ULF HOLM (mp).....	13
Anf. 9 Arbetsmarknadsminister SVEN OTTO LITTORIN (m).....	15
Anf. 10 SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s)	16
Anf. 11 ANNIKA QARLSSON (c)	17
Anf. 12 HANS BACKMAN (fp)	18
Anf. 13 DÉSIRÉE PETHRUS ENGSTRÖM (kd)	19
Anf. 14 JOSEFIN BRINK (v)	19
Anf. 15 ULF HOLM (mp).....	20
Anf. 16 Arbetsmarknadsminister SVEN OTTO LITTORIN (m).....	20
Anf. 17 SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s)	21
Anf. 18 Arbetsmarknadsminister SVEN OTTO LITTORIN (m).....	22
3 § Meddelande om ändring i torsdagens frågestund	23
4 § Anmälan om fördröjt svar på interpellation	23
5 § Anmälan om inkommen faktapromemoria om förslag från Europeiska kommissionen	23
6 § Förnyad bordläggning.....	24
7 § Förlängd giltighetstid för försöksverksamhet med villkorlig körkortsåterkallelse	24
Trafikutskottets betänkande 2008/09:TU5	24
(Beslut fattades under 22 §.)	24
8 § Ledighetsrätt för personer som arbetar med stöd av särskilda regler om sjukersättning, m.m.	24
Arbetsmarknadsutskottets betänkande 2008/09:AU3	24
(Beslut fattades under 22 §.)	24
9 § Bättre genomförande av EG:s bygglatsdirektiv	24
Arbetsmarknadsutskottets betänkande 2008/09:AU4	24
Anf. 19 SYLVIA LINDGREN (s)	24
Anf. 20 TORBJÖRN BJÖRLUND (v).....	26
Anf. 21 ULF HOLM (mp).....	27
Anf. 22 JAN ERICSON (m)	28
Anf. 23 SYLVIA LINDGREN (s) replik	30

Anf. 24 JAN ERICSON (m) replik.....	31
Anf. 25 SYLVIA LINDGREN (s) replik	31
Anf. 26 JAN ERICSON (m) replik.....	31
Anf. 27 ULF HOLM (mp) replik.....	32
Anf. 28 JAN ERICSON (m) replik.....	32
Anf. 29 ULF HOLM (mp) replik.....	32
Anf. 30 JAN ERICSON (m) replik.....	33
Anf. 31 TORBJÖRN BJÖRLUND (v) replik.....	33
Anf. 32 JAN ERICSON (m) replik.....	34
Anf. 33 TORBJÖRN BJÖRLUND (v) replik.....	34
Anf. 34 JAN ERICSON (m) replik.....	35
Anf. 35 TINA ACKETOFT (fp).....	36
Anf. 36 DÉsirÉE PETHRUS ENGSTRÖM (kd)	37
Anf. 37 SYLVIA LINDGREN (s) replik	39
Anf. 38 DÉsirÉE PETHRUS ENGSTRÖM (kd) replik	39
Anf. 39 SYLVIA LINDGREN (s) replik	40
Anf. 40 DÉsirÉE PETHRUS ENGSTRÖM (kd) replik	40
(Beslut fattades under 22 §.).....	41
10 § Räkta vid återkrav inom arbetslöshetsförsäkringen m.m.....	41
Arbetsmarknadsutskottets betänkande 2008/09:AU5	41
Anf. 41 PATRIK BJÖRCK (s).....	41
Anf. 42 TORBJÖRN BJÖRLUND (v).....	43
Anf. 43 ULF HOLM (mp).....	44
Anf. 44 TOMAS TOBÉ (m).....	45
Anf. 45 PATRIK BJÖRCK (s) replik.....	48
Anf. 46 TOMAS TOBÉ (m) replik.....	48
Anf. 47 PATRIK BJÖRCK (s) replik.....	49
Anf. 48 TOMAS TOBÉ (m) replik.....	49
Anf. 49 TORBJÖRN BJÖRLUND (v) replik.....	50
Anf. 50 TOMAS TOBÉ (m) replik.....	51
Anf. 51 TORBJÖRN BJÖRLUND (v) replik.....	51
Anf. 52 TOMAS TOBÉ (m) replik.....	52
Anf. 53 ULF HOLM (mp) replik.....	52
Anf. 54 TOMAS TOBÉ (m) replik.....	53
Anf. 55 ULF HOLM (mp) replik.....	53
Anf. 56 TOMAS TOBÉ (m) replik.....	54
(Beslut fattades under 22 §.).....	54
11 § Utökat elektroniskt informationsutbyte.....	54
Konstitutionsutskottets betänkande 2008/09:KU2	54
(Beslut fattades under 22 §.).....	54
12 § Ersättningssystemet för mervärdesskatt för kommuner och landsting.....	55
Finansutskottets betänkande 2008/09:FiU7.....	55
(Beslut fattades under 22 §.).....	55
13 § Ändrade bestämmelser om anslagsavräkning.....	55
Finansutskottets betänkande 2008/09:FiU15.....	55
(Beslut fattades under 22 §.).....	55
14 § Rambeslut om utevarodomar	55

Justitiekammarens betänkande 2008/09:JuU9.....	55
Anf. 57 JOHAN LINANDER (c).....	55
(Beslut fattades under 22 §.)	56
15 § Rambeslut om erkännande och övervakning av vissa icke frihetsberövande påföljder.....	56
Justitiekammarens betänkande 2008/09:JuU10.....	56
Anf. 58 JOHAN LINANDER (c).....	56
(Beslut fattades under 22 §.)	56
16 § Rambeslut om utbyte av uppgifter ur kriminalregister	56
Justitiekammarens betänkande 2008/09:JuU11.....	56
Anf. 59 JOHAN LINANDER (c).....	56
(Beslut fattades under 22 §.)	57
17 § Lag om företagshypotek.....	57
Civilutskottets betänkande 2008/09:CU5.....	57
Anf. 60 JOHAN LÖFSTRAND (s).....	57
Anf. 61 EGON FRID (v).....	60
Anf. 62 JAN LINDHOLM (mp)	61
Anf. 63 ANTI AVSAN (m).....	63
Anf. 64 JOHAN LÖFSTRAND (s) replik.....	66
Anf. 65 ANTI AVSAN (m) replik	66
Anf. 66 JOHAN LÖFSTRAND (s) replik.....	66
Anf. 67 ANTI AVSAN (m) replik	67
Anf. 68 LENNART PETTERSSON (c).....	67
Anf. 69 LARS TYSKLIND (fp).....	68
Anf. 70 JOHAN LÖFSTRAND (s) replik.....	70
Anf. 71 LARS TYSKLIND (fp) replik	70
Anf. 72 JOHAN LÖFSTRAND (s) replik.....	70
Anf. 73 LARS TYSKLIND (fp) replik	71
Anf. 74 INGEMAR VÄNERLÖV (kd)	71
Anf. 75 JOHAN LÖFSTRAND (s) replik.....	72
Anf. 76 INGEMAR VÄNERLÖV (kd) replik	72
Anf. 77 JOHAN LÖFSTRAND (s) replik.....	73
Anf. 78 INGEMAR VÄNERLÖV (kd) replik	73
(Beslut fattades under 22 §.)	73
18 § Europeiskt småmålsförfarande	73
Civilutskottets betänkande 2008/09:CU6.....	73
(Beslut fattades under 22 §.)	73
19 § Elektroniska företagsinteckningsbrev, m.m.....	73
Civilutskottets betänkande 2008/09:CU7.....	73
(Beslut fattades under 22 §.)	73
20 § Nya regler för arbetskraftsinvandring	74
Socialförsäkringsutskottets betänkande 2008/09:SfU3	74
Anf. 79 GÖTE WAHLSTRÖM (s).....	74
Anf. 80 LISELOTTE OLSSON (v)	77
Anf. 81 MIKAEL CEDERBRATT (m)	80
Anf. 82 GÖTE WAHLSTRÖM (s) replik.....	83
Anf. 83 MIKAEL CEDERBRATT (m) replik	84
Anf. 84 GÖTE WAHLSTRÖM (s) replik.....	84

Anf. 85 MIKAEL CEDERBRATT (m) replik	85
Anf. 86 FREDRICK FEDERLEY (c)	85
Anf. 87 ULF NILSSON (fp).....	88
Anf. 88 GÖTE WAHLSTRÖM (s) replik	91
Anf. 89 ULF NILSSON (fp) replik	91
Anf. 90 GÖTE WAHLSTRÖM (s) replik	92
Anf. 91 ULF NILSSON (fp) replik	92
Anf. 92 LARS GUSTAFSSON (kd)	93
Anf. 93 GÖTE WAHLSTRÖM (s) replik	95
Anf. 94 LARS GUSTAFSSON (kd) replik	95
Anf. 95 GÖTE WAHLSTRÖM (s) replik	96
Anf. 96 LARS GUSTAFSSON (kd) replik	96
Anf. 97 BODIL CEBALLOS (mp)	97
Anf. 98 Statsrådet TOBIAS BILLSTRÖM (m).....	101
Anf. 99 GÖTE WAHLSTRÖM (s) replik	103
Anf. 100 Statsrådet TOBIAS BILLSTRÖM (m) replik	104
Anf. 101 GÖTE WAHLSTRÖM (s) replik	104
Anf. 102 Statsrådet TOBIAS BILLSTRÖM (m) replik	105
(Beslut fattades under 22 §.).....	105
21 § Mänskliga rättigheter för personer med funktionsnedsättning	105
Socialutskottets betänkande 2008/09:SoU3	105
Anf. 103 MARIA KORNEVIK JAKOBSSON (c)	105
Anf. 104 ELINA LINNA (v).....	106
Anf. 105 GUNVOR G ERICSON (mp)	108
Anf. 106 LARS U GRANBERG (s).....	110
(forts. 23 §).....	112
Ajournering.....	112
Återupptagna förhandlingar	112
Meddelande om inställd votering	112
22 § Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde	112
TU5 Förlängd giltighetstid för försöksverksamhet med villkorlig körkortsåterkallelse	112
AU3 Ledighetsrätt för personer som arbetar med stöd av särskilda regler om sjukersättning, m.m.	112
AU4 Bättre genomförande av EG:s byggplatsdirektiv	113
AU5 Ränta vid återkrav inom arbetslöshetsförsäkringen m.m.	113
KU2 Utökad elektroniskt informationsutbyte	113
FiU7 Ersättningssystemet för mervärdesskatt för kommuner och landsting	113
FiU15 Ändrade bestämmelser om anslagsavräkning.....	113
JuU9 Rambeslut om utevarodomar	113
JuU10 Rambeslut om erkännande och övervakning av vissa icke frihetsberövande påföljder	114
JuU11 Rambeslut om utbyte av uppgifter ur kriminalregister	114

CU5 Lag om företagshypotek	114
CU6 Europeiskt småmålsförfarande	114
CU7 Elektroniska företagsinteckningsbrev, m.m.	114
SfU3 Nya regler för arbetskraftsinvandring	114
23 § (forts. från 21 §) Mänskliga rättigheter för personer med funktionsnedsättning (forts. SoU3)	115
Anf. 107 JAN R ANDERSSON (m)	115
Anf. 108 ELINA LINNA (v) replik	117
Anf. 109 JAN R ANDERSSON (m) replik	117
Anf. 110 ELINA LINNA (v) replik	118
Anf. 111 JAN R ANDERSSON (m) replik	118
Anf. 112 GUNVOR G ERICSON (mp) replik	118
Anf. 113 JAN R ANDERSSON (m) replik	119
Anf. 114 GUNVOR G ERICSON (mp) replik	119
Anf. 115 JAN R ANDERSSON (m) replik	120
Anf. 116 LARS U GRANBERG (s) replik	120
Anf. 117 JAN R ANDERSSON (m) replik	121
Anf. 118 LARS U GRANBERG (s) replik	121
Anf. 119 JAN R ANDERSSON (m) replik	122
Anf. 120 LARS-IVAR ERICSON (c)	122
Anf. 121 MARIA LUNDQVIST-BRÖMSTER (fp)	124
Anf. 122 GUNVOR G ERICSON (mp) replik	125
Anf. 123 MARIA LUNDQVIST-BRÖMSTER (fp) replik	126
Anf. 124 GUNVOR G ERICSON (mp) replik	126
Anf. 125 MARIA LUNDQVIST-BRÖMSTER (fp) replik	126
Anf. 126 ELINA LINNA (v) replik	126
Anf. 127 MARIA LUNDQVIST-BRÖMSTER (fp) replik	127
Anf. 128 ELINA LINNA (v) replik	127
Anf. 129 MARIA LUNDQVIST-BRÖMSTER (fp) replik	127
Anf. 130 ROSITA RUNEGRUND (kd)	127
Anf. 131 LARS U GRANBERG (s) replik	129
Anf. 132 ROSITA RUNEGRUND (kd) replik	129
Anf. 133 LARS U GRANBERG (s) replik	129
Anf. 134 ROSITA RUNEGRUND (kd) replik	130
(Beslut skulle fattas den 13 november.)	130
24 § Ändring i patientdatalagen (2008:355)	130
Socialutskottets betänkande 2008/09:SoU11	130
(Beslut skulle fattas den 13 november.)	130
25 § Anmälan om interpellationer	130
26 § Anmälan om skriftliga svar på frågor	131
27 § Kammaren åstkildes kl. 17.12.	132

Tryck: Elanders, Vällingby 2008